

Теодор Дечев

**БЪЛГАРИЯ И УКРАИНА –
ЦИВИЛИЗАЦИОННИ РАЗЛОМИ
И ПОЛИТИЧЕСКИ УСПОРЕДИЦИ**

Теодор Дечев

**БЪЛГАРИЯ И УКРАИНА -
ЦИВИЛИЗАЦИОННИ РАЗЛОМИ
И ПОЛИТИЧЕСКИ УСПОРЕДИЦИ**

Снимката на корицата не е колаж или шедьовър на графичния дизайн. Тя е напълно автентична, истинска фотография на една „арт-инсталация“, поставена от украинските бойци на пътя към Николаев през първите дни на ескалацията на войната през 2022 година. Снимката е заимствана от фейсбук профила на Игор Степурін, който вероятно е и авторът ѝ. Игор Степурін е основател на „Книжковий клуб Верховної Ради“, Ръководител е на благотворителния фонд „Жива сучасна бібліотека – БФ Бібліотечна країна“ и издател, основател, директор на проекти за „Саміт-Книга“. Авторът на книгата е готов при първа възможност да заплати дължимите авторски права на автора на снимката.

Теодор Дечев

**БЪЛГАРИЯ И УКРАИНА -
ЦИВИЛИЗАЦИОННИ РАЗЛОМИ
И ПОЛИТИЧЕСКИ УСПОРЕДИЦИ**

Пловдив, 2023

Рецензенти:

Проф. Намък Хасан оглу Алиев, д.ю.н.

Доц. д-р Дария Крачунова Николиева

Книгата се разпространява безплатно

България и Украйна – цивилизационни разломи и политически успоредици

© Теодор Данаилов Дечев

© Издателски комплекс „ВУСИ“

ISBN (Print) 978-619-7343-85-4 (мека подвързия)

ISBN (Online) ISBN 978-619-7343-86-1 (pdf)

Съдържание

Увод, който не трябва да бъде прескачан от читателя.....	8
България и Украйна – цивилизационни разломи и политически успоредици	20
I. Прилики, прилики, прилики	22
II. Горко на реформаторите	29
III. Каещи се грешници, лов на вещици и други познати български сюжети в украински вариант	34
III.1. Как да се изкара Порошенко виновен за всяко пора- жение на фронта?	34
III.2. Съдиите взели решението за национализация на „Приватбанк“ искат „импичмънт“ на Порошенко	41
III.3. Войната срещу близкото минало, тоест срещу наследството на Порошенко	44
IV. Войната, изчезналият „цивилизационен разлом“ в Украй- на и раждането на новия национален мит	62
V. Квантовият скок на президента Зеленский	69
VI. Пак за България като „страна на разлома“	76
VII. Ролята на енергийната диверсификация, Южния газов ко- ридор, Азербайджани и страните от Средна Азия в контекста на кризата в Черноморския регион	103
Заклучение	113
Използвани източници	119
ПРИЛОЖЕНИЕ 1	
Владимир Путин отговори на въпросите на журналисти за ситуацията в Украйна	136
ПРИЛОЖЕНИЕ 2	
Иля Пономарьов: Новото правителство в Киев е точно такава,	

каквото е и в Москва	167
ПРИЛОЖЕНИЕ 3	
Игор Коломойский на РБК: „Пет години ще правя да им е гадно, напук“. Украинският олигарх за чатовеите със Зеленский, спора с Абрамович, войната в Донбас	175
ПРИЛОЖЕНИЕ 4	
Проектът на Държавната поръчка за отбраната – 2020 ликвидира ракетната програма на Украйна	212
ПРИЛОЖЕНИЕ 5	
Отворено писмо на Петро Порошенко до Владимир Зеленский	219

Увод, *който не трябва да бъде прескачан от читателя*

Започнах да пиша тази книга за историческите успоредици между Украйна и България през 2019 г., когато днешният президент на страната – Владимир Зеленский беше избран в състезание с предшественика си – Петро Порошенко. За мен, както и за мнозина други, които следяха тогава и продължават да следят украинската политика, победата на Зеленский над Порошенко не беше изненада, но беше огромно разочарование. Може би най-голямото разочарование беше чудовищната преднина, с която спечели Зеленский.

Стана така, че един от най-образованите и едновременно с това – най-дейни президенти на Украйна, човекът спасил страната от руската агресия през 2014 г., лидер с огромен принос за новия тласък в „кристализацията“ на украинската нация, човек с личен принос за укрепването на украинската армия, беше победен от комедиен актьор, главната заслуга на който беше, че не е участвал в управлението на държавата до момента на изборите, както разбира се и това, че беше изключително познат на публиката.

Това вече се беше случвало в България 18 години по-рано. Цар Симеон Втори се беше явил на изборите с някаква дружина от поддръжници в напълно насипно състояние, беше спечелил половината депутатски мандати и беше станал министър-председател на Републиката (!) под името Симеон Сакскобургготски. Впоследствие бързо стана ясно, че дружината поддръжници са просто една бързо ориентираща се в обстановката клиента, но на политическата система на страната беше нанесен тежък удар. Бяха започнали времената на популизма и на партиите с имена – лозунги.

И в двата случая обяснението беше в умората на обществото от реформаторски усилия, които в България доведоха в крайна сметка до влизането на страната в Европейския съюз, а в Украйна – до съхраняването на украинската държавност. На реформаторите беше приписана и вината за високото ниво на корупция, която

естествено съществуваше и преди тяхното идване на власт, но медиите и публиката охотно се съгласяваха с това обвинение, защото то оправдаваше инфантилното им поведение по отношение на изборите.

Предговорите на книгите не се пишат, за да се преразказва в тях съдържанието им, но в нашия случай е неизбежно да се даде по-подробно обяснение за генезиса на тази книга. Първоначално вниманието ми беше приковано върху сходството в събития, които иначе са „дефазиращи“ във времето, но се обясняват по един и същи начин.

Нещата в България и Украйна ставаха по удивително сходен начин, независимо от разликата във времето. Паралелизъмът между „пришествието“ на Симеон Сакскобургготски в България и въздигането на Владимир Зеленский в Украйна беше впечатляващо. Отказът на обществото да даде втори мандат на реформаторите – на Иван Костов и съмишлениците му в България и на Петро Порошенко и неговото политическо течение в Украйна, беше сам по себе си ирационален и гротесков едновременно. И в двете страни с реформите беше постигнат огромен напредък, но реформаторите бяха отстранени от властта, при това по демократичен начин.

В България, новият министър-председател Симеон Сакскобургготски, къде от куртоазия, къде от лицемерие изпусна една реплика, че предишното управление „е вдигнало много летвата“. В Украйна нямаше и това – там стилът на отрицание надмина българските стандарти на отричане на всичко, което е било до момента.

След пропъждането на реформаторите от властта, в България започна разюздана кампания по демонизирането им, специално на Иван Костов лично. Започнаха се и прокурорски проверки, както и съдебни дела срещу различни политически дейатели – завършили разбира се с оправдателни присъди, но водени с цялото дължимо старание. Едно от най-дълголетните клишета (това за разпродаването на страната на безценица), които се въртят в публичното пространство и в социалните мрежи, беше сътворено не от кого да

е, а от главния прокурор Никола Филчев, който преди това беше ... заместник-министър на правосъдието в правителството на същият министър-председател. От ефектната фраза, която хвърли във въздуха не излезе нищо, но тя и до ден днешен е в обръщение.

В Украйна мащабите на подобна кампания се оказаха несравнимо по-големи, като Петро Порошенко със сигурност е световен рекордьор по броя на обявените му подозрения и повдигнатите срещу него обвинения. В един момент се оказа, че и Джо Байдън (не синът му, а той лично) се оказа за кратко време „клиент“ на украинското правосъдие.

Известно време, събирах и класифицирах проявите и формите на репресии над реформаторите в Украйна и ги сравнявах с доста по-отдавнашните им аналози в България. Ние сме свикнали да се възмущаваме от огромните проблеми в съдебната власт, някои политически сили буквално фетишизират проблемите с прокуратурата (които реално са много големи, но не се изчерпват с личността на главния прокурор), но в периода между избирането на Зеленский през 2019 г. и ескалацията на военните действия в Украйна през 2022 г., проблемите със съдебната власт в страната показаха изключителна злокачественост.

Аз съм от хората, които категорично смятат, че Украйна трябва да бъде приета и в НАТО и в ЕС, но това не значи, че по този път няма огромни препятствия. Редица от тях са ни познати до болка – проблеми със съдебната власт, проблеми с прокуратурата, която е не просто склонна, а направо готова да изпълнява функцията на „бухалка“, разнообразни форми на корупция и така нататък. Несъмнено и доброжелателите на Украйна и самите украинци трябва да бъдат психологически подготвени за това, което предстои в процеса на реалното присъединяване на страната към ЕС. Украинците са единственият народ, който проля и продължава да пролива кръв, заради желанието си да се присъедини към Европейския съюз, но това не означава, че това ще отмени необходимостта от решаване на щрихираните по-горе проблеми.

Докато наблюдавах описаните сходства между България и Украйна, аз не изпитвах никаква радост или удоволствие от това, че тезата ми, че явления и процеси в посткомунистическото и постсъветското пространство се повтарят, макар и сериозно дефазирани във времето, намира потвърждение. Ставащото в Украйна в периода 2019 – февруари 2022, предизвикваше най-вече съжаление за явната тенденция към затъване в блатото на популизма и персоналните „изяснявания на отношенията“. По това време изобщо не изглеждаше, че ставащото ще стане повод за написване на цяла книга.

Ескалацията на военните действия в Украйна, предизвикана от „специалната военна операция“ на Владимир Путин, рязко предизвиква пълна промяна в обстановката. Рядко в историята е възниквала толкова „черно-бяла“ ситуация, в която е категорично ясно кой е агресорът и кой е жертвата на агресията.

Ожесточаването на войната в Украйна извади на повърхността въпроси като ролята на личността в историята и тезата на Самуел Хънтингтън за сблъсъка на цивилизациите и за съществуването на „страни на разлома“.

В тази книга, за Зеленский са написани далече не само ласкателни оценки, още по-малко за неговия екип. Но несъмнено е, че с решението си да остане в Украйна въпреки съветите на чуждестранните специалисти по сигурността и да оглави съпротивата срещу руската агресия, Зеленский си запази в историята място на герой. Няма как да загуби това място, освен ако не се случи нещо драстично и напълно непредвидимо. Опирайки се на инженерния си бекграунд и на увлечението си по фундаменталните природни науки, написах, че Зеленский направи „квантов скок“ и премина на съвсем друго ниво като държавен глава и водач на украинците.

Справедливостта изисква да се признае, че лидерът на опозицията – Петро Порошенко се държа и продължава да се държи по абсолютно същия начин, като постоянно демонстрира, че когато страната е във война „всички са войници“ и той е „войник, а не лидер на опозицията“. В случая обаче, по понятни причини вни-

манието на публиката е насочено изключително към държавния глава – неговото поведение може да даде огромен морален импулс на армията и цивилното население или точно обратното. В тази област, Зеленский се справи повече от успешно.

Ако за секунда се върнем към 2001 и 2019 г. и към битността на „екзекуторите“ на българските и украинските реформатори – Симеон Сакскобургготски и Владимир Зеленский, ще видим, че в мирно време поведението им беше в значителна степен сходно. За сметка на това, когато картите бяха сложени на масата и президентът Путин даде заповед на армията си да атакува по цялото протежение на линията на съприкосновение между Русия и Украйна, Зеленский с откровен риск за живота си застана ясно на страната на своята държава, народ и армия, докато българският благороден победител на реформаторите, с откровен риск за репутацията си се обяви в защита на Владимир Путин. В хода на събитията, Зеленский успя да запази живота си, но Симеон Сакскобургготски окончателно се прости с репутацията си на мъдрец и хуманист.

В живота и в историята има моменти, когато човек или се извишава над досегашното си битие или пропада стремително надолу. Свидетели сме на това как Владимир Зеленский и Симеон Сакскобургготски се устремиха в две съвършено противоположни посоки.

Когато правим сравнение на управленията на Сакскобургготски и Зеленский, трябва да се отбележи, че определена роля беше изиграла и набраната инерция от реформаторските управления, които те бяха отстранили от власт. Зеленский наследи армия, която беше несравнимо по-добре въоръжена и подготвена в сравнение с 2014 година. Правителството на Сакскобургготски от своя страна до голяма степен успя да изпълни мандата си, заради необходимостта да не се предизвикват сътресения в процеса на европейска интеграция на България, задвижен силно от предишното правителство. Не правителството тласкаше европейската интеграция, колкото интеграцията принуждаваше и публиката и дори опозицията да игнорират гафовете на правителството, единствено в името на

крайната цел – влизането в Европейския съюз¹.

Нито управлението на Симеон Сакскобургготски през 2001–2005 г. беше безпроблемно, нито това на Владимир Зеленский в периода 2019 – 2022 година.

Много от читателите няма да харесат написаното в книгата за едни или други действия на президента Зеленский и екипа му. Всъщност, някои от критикуваните негови действия са дори от периода след ескалацията на военните действия. Но работата на политическия изследовател не е да пише възхвали и „панегирици“, а и поведението на настоящия президент на Украйна съвсем не беше безукорно, особено в по-спокойния период от неговото управление.

Предшествалият го във времето Симеон Сакскобургготски се справяше дори по-зле. Никое правителство не би могло да преживее сътресение с мащаба на „Савойската афера“ ако не беше спецификата на историческия момент. Всъщност, още през първите шест месеца на управлението си НДСВ отбеляза рязък срив на одобрението си, след което много бавно успя да възстанови част от одобрението си.

Но когато дойде моментът на истината и трябваше да се избере страна в една конфронтация с много ясни противоборстващи страни, поведението на двамата беше коренно различно. Зеленский пое отговорността, която трябва да поеме един истински държавен глава и както би казал Христо Ботев „излезе на борба със стихииите“. Известно е, че Бог помага на смелите и решението на Президента на Украйна може вече да се смята за възнаградено – страната му несъмнено оцеля като държава, а той направи своя „квантов скок“ и резервира за себе си място в историята, което драматично се разли-

---

¹ В качеството си на заместник-председател на национално представителна работодателска организация, авторът е присъствал лично на няколко дискусии с участие на социалните партньори и лидери на опозицията, при които винаги беше издиган и изтъкван аргументът, че стабилността на държавата трябва да е над всичко и не трябва да се политиканства в такъв сублимен момент като навечерието на присъединяването на България към ЕС. От днешна гледна точка е трудно да се прецени, дали този начин на мислене е бил правилен, но фактът, че присъединяването към ЕС „взе на буксир“ правителството на Симеон Сакскобургготски и го изтегли да изкара пълния срок на мандата си е много трудно да бъде оспорен.

чава от онова, което би му останало ако беше напуснал Киев. Впрочем, ако по силата на някаква висша намеса, Путин не беше дал ход на „специалната военна операция“, историята със сигурност щеше да запомни Зеленский по много по-различен начин, в който нямаше да има никакви епически елементи.

Обратно, никога не абдикиралият цар на България и едновременно с това – министър-председател на Републиката в периода 2001–2005 г., застава на практика неприкрито на страната на агресора. Кулминацията на това негово поведение, несъмнено беше отричането на издадената заповед за арест на Путин от Международния наказателен съд и обявяването ѝ за „нещо излишно“.

Пиша всичко това, защото е хубаво от самото начало да се види, че хора следвали сродна линия на поведение във важна, ключова част от своята кариера, впоследствие могат да следват абсолютно различна линия на поведение. В книгата не са спестени коментарите за шутовския елемент в това да кръстиш партията си на името на телевизионен сериал, както стана при Зеленский или пък да станеш министър-председател на Република България, продължавайки да твърдиш, че никога не си се отказвал от българската корона. Но така още по-силно виждаме значението на личността и на личното поведение в историята – нещо напълно отричано и от учени и още повече от агитпропчиците по времето, когато моето поколение се радваше на младостта си.

Тук може би трябва да се кажат няколко думи за това към кого е адресирана тази книга. Най-простото е да се каже, че това е научна монография, написана от позициите на обективния научен анализ. Това обаче е само отчасти вярно. От една страна, в книгата си аз заемам много ясна позиция в защита на Украйна и на правото на страната на самостоятелно развитие, според желанието на нейните граждани. Това е позиция, която може да се аргументира дори и с най-простите ни и изначални представи за добро и зло.

Писах вече и ще го повтора сигурно още няколко пъти – много рядко в международните отношения е възниквала толкова ясно

разграничена ситуация, с толкова ясен агресор и толкова ясна жертва на агресията. Ситуацията в Украйна е абсолютно „черно-бяла“ през последната година и един-два месеца и всякакви опити да се търсят в нея „нюанси на сивото“ са единствено отчаяни и най-често – крайно нескопосани опити да се оправдае агресорът, в това число и лично Владимир Путин.

Едновременно с това, както ще стане дума малко по-долу, в тази книга се разглежда подробно положението на България (за съжаление) на „страна на разлома“, където пластовете на западната и православната цивилизация се „приплъзват“ една спрямо друга, пораждайки огромна сеизмична енергия. Когато илюстрира тезата си за „държави на разлома“, Хънтингтън се спира най-вече на Украйна и на Турция, посочвайки, че в единия случай според него има ясно изразена географска цивилизационна граница, а в другия случай „разломът“ минава напъряко през цялото общество. Аз смятам, че съм обосновал защо България е „страна на разлома“ и от какъв тип е българският разлом. Въпросът е, че при такова положение няма как да не се самоопределиш от коя страна на разлома се намираш.

Аз заемам позиция, като категорично се определям от страната на западната цивилизация, независимо, че претендирам да познавам руския език, история, култура, литература и прочее, много по-добре от повечето защитници на политиката на Путин, които успоредно с това прокламират и „превъзходството“ на православната цивилизация над „западната бездуховност“². Това според мен не

---

2 Тук използвам възможността да приведа на вниманието най-вече на привържениците на тезата за „упадък“ на Европа, казаното от писателя Максим Горки пред Константин Федин, на което обръща внимание съветският дипломат от кариерата Николай Федоренко: „И не вярвайте, когато ви казват, че Европа някак си и от нещо загивала. Налице е процес на бързо отмиране на всичко, което не е необходимо вече. А Европа си остава – цяла – като голям, бдителен, умен човек, който иска да живее и ще живее. Това което пишат вестниците, е само шумотевица на политическите кашавари, нещо инертно, автоматично. А онова, за което не пишат – „същността“ – разкрива картина на удивително напрежение на чувствата и мислите. Като казвам „същност“ – говоря именно за комплекса от мисли и чувства, за омразата и съжалението към хората, за недоумението пред живота, за онова, което изпитва живият човек, преживял кошмар“.

Виж: Федин, Константин, Горький среди нас, М., Издателство „Молодая гвардия“, 1967 г., стр. 218. Също така: Федоренко, Николай Т., Дипломатически записки, С., 1976 г., стр. 17.

се е отразила на качеството или на обективността на анализа който се прави в тази книга, но е ясно коя страна в конфронтацията бих искал да обслужва този анализ.

Никак не бих искал някой защитник на Путин и на обхванатата Русия имперска мания да си въобрази, че тук му се предоставя някакво помагало, което да го улесни в пропагандните му усилия. Злепоставянето на Зеленский е една от основните сюжетни линии в работата на днешната руска военновременна пропаганда. Както вече ясно заявих, президентът Зеленский има достатъчно действия, за които би могло и би трябвало да бъде критикуван. Въпросът е, че в политиката е много важно не само какво се говори, но и кой говори.

Популизъмът на Зеленский от изборната му кампания, сто процентово медиократичният произход на политическата му сила – „Слуга народа“; злоупотребата през 2019 г. с намеренията, че за разлика от Порошенко той много по-лесно може да постигне мирно споразумение; неетичните му действия спрямо политическите му опоненти са все теми, по които той несъмнено подлежи на критика. Само че, когато това се прави от руската държавна пропаганда, която пее химни на една вече не просто авторитарна, а преминаваща към геополитическо човекоядство власт, става дума не за критика, а за изключително злокачествен цинизъм.

Зеленский може да бъде критикуван най-вече от хора, които стоят ясно на демократични позиции, които признават правото на съществуване на украинската държава и на развитие на украинската нация, които разсъждават в контекста на проблемите пред присъединяването на Украйна към Европейския съюз (присъединяването на Украйна към НАТО според мен е решен въпрос, който ще стане факт в мига в който войната с Русия приключи), а не пита с приповдигнат тон „а Вие защо биете негрите?“. Впрочем, при някои по-амбициозни пропагандисти, този архаичен подход е заменен с тезата: „Щом американците са могли да избият индианците, значи и руснаците имат право да избиват украинците“.

В този смисъл, книгата е адресирана към хора, които от една

страна стоят на страната на жертвата в днешната война – на страната на Украйна, а от друга страна не реагират първосигнално на всичко прочетено. Начинът на управление на Украйна от законодателната от изпълнителната ѝ власт търпят сериозна критика. Държавният глава на страната не прави изключение в това отношение. В още по-голяма степен не прави изключение и съдебната власт в Украйна, при реформирането на която (след приключването на войната) е напълно възможно отново да открием огромни успоредици между българската и украинската действителност. Всъщност, успоредиците си съществуват обективно и има всички основания да смятаме, че положението в Украйна що се отнася до прокуратурата и за съжаление – до съда, е дори по-тежко от това в България.

Но коментирането на тези проблеми не бива да се разглежда като оправдание на безчинствата на Руската федерация, която видимо се е върнала към идеала за Руска империя, следвайки сляпо човека, който бихме могли да наречем „петият конник на Апокалипсиса“ – Владимир Путин. Разискването им трябва да се разбира като добронамерено предупреждение към украинците с какво им предстои да се сблъскат, направено от страна на хора, които им симпатизират и които вече са извървяли съвсем не лесния или прост път на присъединяването към Европейския съюз.

Затова тази книга е адресирана както към изследователите на посткомунистическото и постсъветското пространство, така и към политици, които споделят демократични и проевропейски възгледи. Тя е и едно предизвикателство към тях, като ги приканва към разсъждаване над различните варианти, които могат да възникнат около уреждането на конфликта между Давид и Голиат, сиреч Украйна и Русия.

Пак не само към учените, а и към политиците и просветената публика е адресиран един от основните въпроси в книгата – разделението на българското общество, което е до голяма степен следствие на факта, че България е типична „страна на разлома“, макар че Хънтингтън пропуска това обстоятелство в иначе забележителната си книга. Разделението на обществото и крайно пе-

симистичната прогноза за преодоляването му, налага да се мисли над въпроса за съвместното съществуване на двете общности с радикално противоположни възгледи по редица въпроси – от геополитическата ситуация, до мерките срещу пандемията COVID-19 и използването на ваксините.

В книгата аз защитавам тезата, че отново сме се върнали към конфликт между рационализма и просвещението от една страна и обскурантизма, ирационалното поведение и откровеното мракобесие от друга. Смятам, че тази диагноза е точна, но в това няма нищо радостно, защото търсенето на пътища за мирно съвместно съществуване на двете взаимно отричащи се общности може да се окаже „мисия невъзможна“.

Темата за това, какво можем да разбирате под „пълна победа“ и „пълно поражение“ за двете страни, също в никакъв случай не е само предметно поле за упражнения на учени и изследователи. През изминалите повече от дванадесет месеца, аз се намирах в нещо като надпревара със събитията, опитвайки се да начертая някакъв „профил на бъдещето“. Събитията догонваха моите прогнози с лекота – така стана и с крайно интересния въпрос за това дали евентуалното сключване на мир ще бъде съчетано с въздаване на правосъдие за главните виновници за ескалирането на военните действия и превръщането на подкрепата на Русия за сепаратистите във формена касапница по цялата територия на Украйна.

Както вече написах по-горе, предговорите не са за да се разказва съдържанието на книгата в аванс и затова няма да коментирам разгледаните в нея сценарии около „въздаването на правосъдие“. За сметка на това съм длъжен да отбележа, че заповедта за арест на Владимир Владимирович Путин, издадена от Международния наказателен съд, внася много съществен допълнителен елемент в дискусиата по въпроса. Смятам, че вече написаното, което датира от преди датата на издаване на ордера за арест, остава адекватно, но вече е ясно, че има международни институции, които съвсем нямат намерение да оставят безнаказана безумната езда на

„петия конник на Апокалипсиса“.

Авторът на тази книга, претендира за определени научни приноси, постигнати, като резултат от поместените в нея анализи. Такива са и доказаните дефазирани във времето успоредици в политическото развитие на България и Украйна и доказателството за това, че състоянието на „държава на разлома“ не е постоянно във времето и „закотвено“ – с хода на събитията то има своята „темпорална динамика“. Събитията в Украйна е много възможно да докажат, че форсмажорни исторически обстоятелства могат дори и да извадят дадена държава от състоянието на „държава на разлома“.

Приносен характер имат и формулирането и анализите на хипотетични сценарии за развитието на разделението и конфронтацията в българското общество, дължащи се на състоянието на България като „държава на разлома“.

Има и други приноси, които надявам се ще предизвикат интереса на просветената публика. Всички те са обобщени в края на книгата. Но въпреки приносният характер на различни доказани тези в книгата, за мен тя остава преди всичко учебно пособие, което би могло да се използва от студентите по редица специалности при изучаването на различни дисциплини. Книгата може да се използва от студентите от бакалавърската програма по национална сигурност и от магистърските програми по национална сигурност и по международни отношения и сигурност във Висшето училище по сигурност и икономика (ВУСИ). Тя може да бъде използвана и от студентите от бакалавърските и магистърските програми по международни отношения, европейска политика и икономика, и политология във висшите учебни заведения, както и от докторанти, университетски изследователи и учени, както и от дипломати, специалисти по сигурността и политики.

Ще приема с благодарност всички коментари, становища и бележки, свързани със съдържанието на тази книга, както от представители на академичната общност, така и от обществено ангажирани личности и въобще от хора, които се чувстват свързани с темата.

България и Украйна – цивилизационни разломи и политически успоредици

Идеята, че има някакво особено сходство между събитията в България и тези в Украйна ме обзе с особена сила след приключването на президентските избори в Украйна и избирането на Владимир Зеленский за президент на страната през 2019 година. Още тогава написах подробен коментар за набиващите се в очи аналогии в един от най-четените български новинарски сайтове³.

Същата година ми се наложи да се върна към темата, защото междувременно стана факт, излизането на нашия български шоумен Слави Трифонов на политическия пазар със своя партия. Като си припомним, че политическата партия на Владимир Зеленский се нарича „Слуга на народа“ (по едноименния сериал), а партията на Трифонов първоначално трябваше да се нарича „Няма такава държава“ (по името на едно чалга-политическо музикално изпълнение), става ясно, че светът на историческите аналогии е чуден и най-вероятно безкраен.

Преобразяването на Слави Трифонов в „политик“ в никакъв случай изобщо не беше радостно събитие за България и за политическия ѝ живот. Тогава то просто потвърждаваше продължаващата с неотслабващи темпове профанация на политиката у нас. Днес вече жънем, даже в много голяма степен „пожънахме“ последиците от навлизането на Слави Трифонов и неговия екип от сценаристи в българската политика. Вярно, съдът отказа да регистрира партията му под първоначалното ѝ название и тя смени името си на „Има такъв народ“. Днес вече всички в България, решително предпочитат първоначалното ѝ име – „Няма такава държава“. Със сигурност то е много по-адекватно и съответно на политическите последици от заниманието на шоумена Трифонов с политика.

---

3 Дечев, Теодор. България 2001 и Украйна 2019 – горко на реформаторите, НЮЗ.бг, 01 май 2019, 11:53:46, <https://news.bg/comments/balgariya-2001-i-ukrayna-2019-gorko-na-reformatorite.html>

Връщането към темата за ролята на шоумените в политиката и българският вариант на шута – „държавник“ днес ни припомнят за много неща, които в миналото бяха позабравени. А играчи като Слави Трифонов разчитат на късата ни историческа памет.

И така, годината е 2019-та и Украйна има нов президент. Владимир Зеленский спечели в два тура президентските избори в пряко единоборство с дотогавашния президент Петро Порошенко.

Винаги съм твърдял, че между събитията в Украйна и събитията в България има удивително сходство, макар че те са „дефазирани“ във времето – събитията в България по принцип предшестват ставащото в Украйна. Така че, в известен смисъл, поне до към 2019-та украинците можеха да поглеждат в най-новата история на България и да се досещат, какво им предстои. Разбира се, Украйна е много по-голяма държава от България и съответно и събитията там са с по-голям мащаб.

Образно казано, ако в нощта на 10-ти януари 1997 г., в София полицията преби известен брой протестиращи, между които и неколцина депутати, то в Украйна по време на така наречения „втори Майдан“ бяха убити повече от сто души. Този пример илюстрира достатъчно добре разликата в мащаба между България и Украйна, но не отменя удивителните подобия между протичащите политически процеси и събития.

През 2019 г., „злобата на деня“ в Украйна беше фактът, че новият президент на страната е комедиен актьор. Аз трябва да призная, че по редица причини не бях възхитен от избирането му, но в случая трябва да се отбележи, че професията на Зеленский беше възможно най-малкият проблем. Президентът Рейгън също беше актьор с дълга кариера в киното. Арнолд Шварценегер също направи политическа кариера и не се справя зле.

Въпросът е в друго. Зеленский беше избран именно защото „беше продаден“ на публиката, като лице, което нямаше нищо общо с дотогавашната партийно – политическата система на Украйна. Поне на пръв поглед, той не беше участвал във всички събития и

процеси, които са обект на дискусия, отричане и сочене с пръст в Украйна. В това отношение, той ужасно прилича на българския Цар Симеон Втори, станал министър-председателят на Републиката – Симеон Сакскобургготски.

Някой би възразил остро и би обявил, че е неуместно да се поставят знаци на равенство или дори на подобие между цял цар и един комедиен актьор, наричан най-често – клоун. Тук вече би могло да се поспори, кое е по-голяма клоунада – цар да стане министър-председател на Републиката или актьор, който играе ролята на президент в телевизионен сериал, да стане президент реално. Аз бих предложил да отдадем заслуженото и на двете постижения.

1. Прилики, прилики, прилики ...

Сходството всъщност е потресаващо, защото и през 2001 г. в България и през 2019 г. в Украйна, един огромен недостатък на кандидатите за държавен глава, беше превърнат в решаващо предимство. Липсата на какъвто и да е управленски опит и на каквото и да е предишно участие в политическия живот, по принцип е лоша атестация за която и да е кандидатура за висш държавен пост, особено когато става дума за президент или за министър-председател. Още повече, когато става дума за президент на „почти президентската” република в Украйна или за премиер на „министър-председателската” република в България. Така е от гледна точка на рационалното мислене.

Да, но избирателните тела в България (2001 г.) и в Украйна (2019 г.) се държаха не рационално, а абсолютно ирационално. В България, избирателите повярваха на обещанията, че с правителствената програма на царя – министър-председател, ще настъпи благоденствие в рамките на 800 дни. В Украйна, след като гледаха няколко сезона Владимир Зеленский в ролята на учителя Голобородко, станал по каприз на съдбата президент, избирателите решиха, че могат да преместят виртуалната реалност в действителността

или пък сами да се пренесат във виртуалната реалност.

По време на предизборната кампания, на избирателите в Украйна многократно се напомняше, че кандидат за президент е актьорът Владимир Зеленский, а не учителят Голобородко от сериала „Слуга на народа”. Избирателите обаче с огромно мнозинство решиха, че кандидат е точно Голобородко, който в сериала ходи на работа с велосипед.

Всъщност, работата не е във велосипеда на Голобородко и не е в програмата „оправяне за 800 дни” на Симеон Сакскобургготски. Въпросът е, че и двамата, поне на теория бяха останали извън политическия живот на прехода, до момента когато решиха да се качат на изборната сцена. И в единия и в другия случай, мнозинството гласува за „абсолютната новост” и за „абсолютната чистота”. И в България и в Украйна, някои хора си позволиха да напомнят, че нито „абсолютната новост” е съвсем новост, нито „абсолютната чистота” е толкова чиста, но в случая с тези изявления подавяващото мнозинство от избирателите просто натисна клавиша с надпис “IGNORE”.

Разбира се, тук би могло да се възрази основателно, че всъщност и двамата герои на коментиранията два случая, отдавна са лелеели своите мечти и са се готвели за изпълнение на своите амбиции. В това би имало значителна доза истина. За Симеон Сакскобургготски знаем, че теоретически би трябвало да се е готвил да бъде Цар на българите още от момента, когато е научил азбуката.

За Зеленский знаем, че идеята да се трансформира от „президентът от сериала – Голобородко” в президент на Украйна е била обмисляна още от 2017 г., заедно с неговия добър приятел – крупният бизнесмен Игор Коломойский⁴.

---

4 За това разказва самият Игор Коломойский в голямо интервю за РБК, което поместваме тук изцяло като приложение поради изключително съдържателния му характер. Игорь Коломойский — РБК: „Пять лет буду тошнить всем назло“. Украинский олигарх — о чатах с Зеленским, споре с Абрамовичем, войне в Донбассе и расследовании ФБР, 06.08.2019, 13:14, <https://www.rbc.ru/politics/06/08/2019/5d42dbad9a7947887624ffff>

Всичко това е така, но специално фактите за предварителната подготовка на Зеленский станаха известни на публиката едва към края на изборната кампания и бяха потвърдени след като кампанията беше приключила. Всъщност, за такава подготовка свидетелства и самото регистриране на партията „Слуга на народа“, наречена така по името на въпросния сериал, в който Зеленский играе ролята на президента Голобородко.

По официални данни, партията „Слуга на народа“ е регистрирана на 13 април 2016 г. под първоначалното име „Партия на решителните промени“. На 02 декември 2017 г., тя вече е в регистъра на политическите партии под много „по-търговското“ название Политическа партия „Слуга на народа“ и като ръководител на партията е посочен Иван Геннадиевич Баканов, който още от 2013 г. е ръководител и на дружеството с ограничена отговорност „Квартал 95“, което е творческото студио, дело на което е прословутият хумористичен телевизионен сериал, изстрелял Зеленский на най-висока политическа орбита.

В самото начало, новата политическа партия не е обект на всеобща народна любов, но се вижда нейната лесна разпознаваемост в обществото. Декемврийският допитване за 2017 г. на фонда „Демократични инициативи“ и на „Центъра на Разумков“ в Украйна, представено на 23 януари 2018 г., дава на партията „Слуга на народа“ 4 процента от избирателите⁵.

През април 2018 г., социологическата група „Рейтинг“ вече е измерила⁶, че за „Слуга на народа“ са готови да гласуват 6 на сто от избирателите. Партията е яхнала вълната на протестния вот и вече е в списъка на сериозните кандидати за Върховната Рада.

На 26 юни 2018 г., желаещите да гласуват за „Слуга на наро-

---

5 В Раду имеют шанс пройти 7 партий – опрос, 23 января 2018, 14:37, вторник, Украинская правда, <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2018/01/23/7169284/>

6 Выборы в Раду: в лидерах „Батькивщина“, партия Гриценко и „Слуга народа“ Зеленского, БПП ушел на дно – опрос, 26.04.2018, 13:48, Уніан, інформаційне агентство, <https://www.unian.net/politics/10095875-vybory-v-radu-v-liderah-batkiivshchina-partiya-gricenko-i-sluga-naroda-zelenskogo-bpp-ushel-na-dno-opros.html>

да” са вече 10,5 процента. Изследването е направено от същата група „Рейтинг”⁷. Интересното е, че тогава партията все още е по-предпочитана от самия Зеленский, за когото са готови да гласуват за президент 9,3 процента от избирателите.

Прави впечатление и това, че Зеленский и хората му, четат в социологическите изследвания не само рейтинга си, но и приоритетите на хората. Към същата дата 26 юли 2018 г., 63 на сто от избирателите искат прекратяване на военните действия в Източна Украйна. Ясно е, че действащият президент Порошенко не може да даде подобно обещание.

За сметка на това, кандидатът за президент Зеленский ще обещае това еднозначно по време на предизборната си кампания. Когато изборните резултати са факт, той просто се връща към формулата, към която до момента се е придържал и Порошенко. Остава да се спори, кой е измамен в по-голяма степен – Порошенко или целокупният украински народ.

В началото на февруари 2019 г., рейтингът на партията „Слуга на народа” вече е 24,6 процента, а за Зеленский са готови да гласуват 16,4 на сто от избирателите. Зеленский вече е на чело сред потенциалните кандидати за президент, като втори е Порошенко с 10,3 на сто⁸.

В България, кампанията на Симеон Сакскобургготски и НДСВ беше още по-скоротечна и експресна. През 2001 г., в навечерието на парламентарните избори, социологът Андрей Райчев основателно оприличи измерването на популярността на НДСВ⁹ с това да се

---

7 Выборы в Раду: в лидерах „Батьківщина“, партия Гриценко и „Слуга народа“ Зеленского, БПП ушел на дно – опрос, 26.04.2018, 13:48, Уніан, інформаційне агентство, <https://www.unian.net/politics/10095875-vybory-v-radu-v-liderah-batktivshchina-partiya-gricenko-i-sluga-naroda-zelenskogo-bpp-ushel-na-dno-opros.html>

8 СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ НАСТРОЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: СІЧЕНЬ-ЛЮТИЙ 2019 РОКУ, Київський міжнародний інститут соціології (КМІС), 14.02.2019, <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=823&page=1>

9 НДСВ – Национално движение „Симеон Втори“, политическа партия създадена за осъществяването на връщането на цар Симеон Втори в българския политически живот, като министър-председател на Републиката. След 2009 година е преименувано на Национално движение за свобода и възход.

прави топографска карта на изригващ вулкан. Но и кампанията на „Слуга на народа”, респективно на Зеленский не беше от продължителните.

И в двата случая, единият път през 2001 г. – направо светкавично, а сега през 2018-2019 г. пак много бързо, беше лансирано ново, „привлекателно” предложение, на което публиката не може да устои. Просто сме станали свидетели на още един избиращелен „блицкриг”.

Първият път, това беше направено от формация, стъпила на харизмата на лидера си. Във втория случай, „харизматичният” фактор е заменен с много оригинален „медиократичен” фактор. Публиката е агитирана нон стоп с шеги и смешки, без да бъде отегчавана с традиционната политическа агитация. В скрита форма, с много добро „продуктово позициониране” на украинската публика беше продаден образът на Зеленский, слял се с този на „виртуалния президент” Голобородко от сериала „Слуга на народа”.

В България, историята на медиократичните партии с комедиен бекграунд започва с Народно движение „Ку-ку”, което напълно сериозно се готвеше да участва на изборите през 1994 г., но беше спряно от Главния прокурор, покойният г-н Иван Татарчев. Покъсно, на местните избори през 1999 г., като партия с подобен профил и стил се изяви движението „Гергьовден”, което по същество беше „римейк” на Народното движение „Ку-ку”, но в значително по-интелигентна форма.

Всъщност, когато се шегуваме с украинците, все пак не е лошо да не забравяме, че в България достатъчно дълго време имаше партия от управляващото мнозинство, която е кръстена на телевизионното предаване на своя лидер – политическата партия „Атака”.

За сметка на това, когато на Царя „му дойде времето” да оглави политическите процеси в България, беше изигран друг комедиен етюд, сравним по остроумие с идеята да основеш партия с името на комедиен сериал.

Когато новосъздаващата се партия „Национално движение

Симеон Втори” (НДСВ) подаде документи за регистрация, в тях имаше такива съществени пропуски, че и Софийският градски съд и Върховният касационен съд отказаха да регистрират новата политическа сила. Незабавно беше лансирана тезата, че „корумпираната съдебна система” не иска да регистрира партията на „добрия Цар”, защото последната е огромна заплаха за управляващата тогава коалиция Обединени демократични сили (ОДС) и за министър-председателя Иван Костов лично.

По онова време, в състава на НДСВ бяха включени мнозина видни юристи от Юридическия факултет на Софийския университет. Няма здравомислещ човек, който да повярва, че при такава „юридическа фаланга” в тогавашните редове на НДСВ, би могло документите за регистрация на партията да са в толкова окаяно състояние. Но те наистина бяха в ужасно състояние и на съда просто не беше даден шанс да регистрира новата партия. На публиката беше предложен един нов театрално – политически етюд, който стопроцентово изпълни целта си. Цялата страна беше убедена, че „лошият Костов” прави спънки на „добрия Цар”.

След като от наивността на широките маси на избирателите бяха изцедени колкото се може повече сълзи на гняв или на съчувствие, с лекота беше сглобена коалиция от две нищо не означаващи за публиката партии – „Партията на българските жени” и „Движението за национално възраждане – Оборище”. Коалицията естествено отново се наричаше НДСВ. Похватът с регистриране на коалиция от два фантома, която да представлява напълно сериозна партия също не беше нов. ВМРО-БНД вече го бяха осъществили за местните избори през 1999 година.

Впрочем, някои много добре запознати съвременници и преки участници в тези събития си спомнят, че е имало и друг подготвян коалиционен формат за „царската” политическа сила. В него са влизали партията „Демократичен алианс”, създадена от елитни представители на Конфедерацията на труда „Подкрепа” и спомената вече ВМРО-БНД, която междувремежно беше успяла да получи

партийната си регистрация. Но изглежда, че подобни формации не са се видели на Симеон Сакскобургготски достатъчно управляеми и се е минало към „по-скромен” и непредставителен вариант.

Има още много интересни сходства и подобия между кампанията от 2001 на Царя на българите и кампанията от 2019 г. на виртуалния президент на Украйна от сериала „Слуга на народа”, станал по волята на избирателите напълно реален държавен глава. При едно от тези сходства, Зеленский дори изпревари Симеон Сакскобургготски. Едва ли някой в България е забравил как в навечерието на откриването на Народното събрание, депутатите от победилото НДСВ бяха посъветвани от царствения си патрон „да бъдат господари на мълчанието, а не роби на думите си”¹⁰.

Владимир Зеленский стана „господар на мълчанието” още по време на предизборната си кампания. Щабът му разумно прецени, че участието му в голям брой дебати, единствено ще покаже липсата му на опит и на знания и „Слугата на народа” беше скрит от очите и ушите на публиката. Дори до исканите лично от Зеленский дебати на Олимпийския стадион в Киев се стигна след безкрайни увещания, пазарлъци и несигурност до последния момент.

Както се вижда, без да насилваме фактите, можем да покажем сериозните прилики между изборната победа на НДСВ в България през 2001 г. и на Зеленский в Украйна през 2019 година. След победата на Зеленски се шегувахме, че украинците могат да продължат да наблюдават какво става в България – току виж са провидели какво ги чака. Оказа се обаче, че украинският шоумен се справя несравнимо по-добре от българския. Към Зеленски може да има всякакви претенции, но в критичния момент, когато съществуването на Украйна висеше на косъм, той се оказа на висота. За сметка на това, българинът Слави Трифонов, извърши политическа маневра,

---

10 Депутатите от НДСВ да бъдат “господари на мълчанието”, призова Симеон Втори, news.bg, 23.06.2001, 14:30:00, <https://news.bg/archive/deputatite-ot-ndsv-da-badat-gospodari-na-malchanieto-prizova-simeon-vtori.html>

която е на ръба на държавната измяна и най-вероятно отразява неговата пълна зависимост не от собствените му сценаристи, а от други „сценаристи“, които поставят драма при която театрална сцена е поне територията на страната, ако не и повече. Но за това – малко по-късно.

II. Горко на реформаторите ...

Тук е мястото да се подчертае, че главното сходство между изборите в България от 2001 г. и изборите в Украйна от 2019 г. е в това, че публиката със „завидно“ единодушие отхвърли заявката на вече действувал един мандат реформаторски фактор за продължаване на работата му за втори срок. В България, втори мандат беше отказан на правителството на Обединените демократични сили (ОДС) начело с Иван Костов. В Украйна беше отказан втори мандат на Президента Петро Порошенко.

И в двете държави, действалият до момента реформаторски фактор беше елиминиран с използването на антитеза, изградена върху нестандартна кандидатура. В България беше използвано сформирано „*ad hoc*“ политическо движение, оглавено от Царя на българите, който никога не е абдикирал, нито пък признавал референдума за замяна на монархията с „народна“ република през 1945 година. В Украйна беше използвана личността на актьор, който няколко сезона играе ролята на президент на Украйна в комедиен сериал.

Естествено, и двата контрапункта на „*статус кво-то*“ – и НДСВ със Симеон Сакскобургготски и „Команда Зе“ начело с Владимир Зеленский, бяха забележителни с това, че в очите на обществото те нямаха нищо общо с дотогавашния ход на политическите процеси в страната. Те бяха възприети като едва ли не „стерилни“ и „политически девствени“ фактори, които са дошли да заменят обявените за корумпирани дотогавашни управляващи.

Формулата за отстраняване на едно „корумпирано управле-

ние” от някакво олицетворение на „политическата невинност”, употребена в България през 2001 г. се повтори по удивително сходен начин в Украйна през 2019 година. Човек чак се чуди, дали подходът не е заимстван по някакъв начин по оста София – Киев?

Прави впечатление, че след изборите от 2019 г., привържениците на Порошенко се тюхкаха и ядосваха, че досегашният президент е станал жертва на „лоша комуникация” и че екипът му не е обяснил нито в достатъчна степен, нито по достатъчно добър начин на избирателния корпус, мащаба и значението на направените реформи, респективно на извършените добри дела. Абсолютно същата теза беше застъпвана, след парламентарните избори в България през 2001 година. Човек би помислил, че става дума за една и съща кампания ...

Несъмнено и при правителството на Иван Костов в България и при президентския мандат на Порошенко в Украйна е имало съществени пропуски в комуникационната стратегия на борещите се за втори мандат реформаторски фактори. От гледна точка на днешния опит обаче може да се предположи, че ролята на лошата комуникация може би е надценена. Въпросът изобщо не е само в комуникацията. Просто правенето на реформи също има своята политическа цена и по правило тя се заплаща от самите реформатори.

Става дума за това, че за реформаторските сили е свойствена самозаблудата, че публиката трябва да ги оценява положително и да ги обича по подразбиране. За съжаление, това не е вярно.

На първо място, част от обществото винаги е против набелязаните реформи. На второ място, част от принципно подкрепящите реформите не са доволни от начина по който те са прокарани. За едни те са недостатъчно радикални. За други са прекалено радикални. За трети те не са били прокарани в правилна логическа последователност.

Не трябва да се забравя, че и самите реформатори, колкото и да са пълни с добри намерения, правят различни грешки, някои от

които „вместо да изпишат вежди – изваждат очи“.

Но най-голямата група от недоволни е от тези граждани, които смятат, че управляващите са се облагодетелствали от реформите нечестно. Тук дори не става дума, дали облагодетелстването е било правомерно или не. Хората в тези случаи не разсъждават със законови категории – те разсъждават с морални категории, при това така, както те сами разбират морала.

При осъществяването на някаква значима социална промяна, какъвто беше случаят с България през 1997-2001 г. и какъвто е случаят с Украйна в периода 2014-2019 г., неминуемо се създават предпоставки определени социални групи, приятелски кръгове или отделни лица да се възползват по благоприятен начин от ставащото. Още един път трябва да се подчертае, че тук въпросът изобщо не е дали това е било по законен или по незаконен начин.

В България, буквално всеки, който е участвал по някакъв щогоде ефективен начин в приватизацията, беше „стигматизиран“, ако използваме научна терминология. Казано по разбираем начин – участниците в приватизацията бяха обявени за престъпници по подразбиране. За престъпна беше обявена самата приватизация. Отречена беше още масовата приватизация, стартирана от предишното социалистическо правителство на Жан Виденов, което беше свалено в резултат от януарските протести през 1997 година. Масовата приватизация беше обявена на масова „приматизация“ и това е може би най-милото, казано в България за приватизацията като цяло.

Осъществените по време на правителството на Иван Костов приватизационни сделки чрез „работническо мениджърски дружества“ (РМД), бяха обявени за дело на „разбойническо мениджърски дружества“. Когато тези факти се коментират, изобщо не се разисква въпроса за законността на една или друга сделка – за престъпна се смята цялата приватизация.

За да бъде ужасът пълен, дори и тогавашният главен прокурор, който известно време беше заместник министър на правосъ-

дието в правителството на Иван Костов, също обяви, че огромната част от държавните активи са били „откраднати” по време на приватизацията. От кого? Естествено, че от правителството на Иван Костов и от него лично.

На същите грандиозни обобщения станахме свидетели и по време на последната година и половина от президентския мандат на Порошенко, да не говорим за истерията развихрила се по време на предизборната кампания. Ясно е, че има страшно много хора, които по една или друга причина са недоволни от Порошенко или са обидени от някакви негови действия. Никой от тях обаче не разви недоволството си в някакъв конкретен план. Всички повтаряха, че страната е корумпирана, че системата е корумпирана и че Порошенко и кликата му са ограбили и опустошили буквално всичко.

Стигна се до безкрайно тъжната ситуация, при която беше обявено, че „кликата на Порошенко” е „окрала армията”. Ако има някаква област, в която Украйна безспорно да имаше видим напредък още през 2019 г., това беше изграждането на боеспособна и добре въоръжена армия. При това – въоръжена в много голяма степен с оръжие собствено производство.

Кулминацията на експлоатирането на сюжетната линия „Порошенко обра армията” беше случаят с огласяването на данни за контрабандирането в Украйна на елементи, възли и детайли – руско производство, които са жизнено важни за работата на украинската отбранителна промишленост. Ако някой се беше добрал до тази информация през 2014-2015 г., той или щеше да остане дискретен или пък щеше да бъде „разчекнат” от публиката (макар и в преносен смисъл) в случай, че беше огласил информацията.

През 2019 г. обаче всички се хвърлиха да изчисляват кой какво е спечелил от „престъпната схема”, нищо че тя по принцип ощетява единствено ... руската страна. Никой не се опита дори от куртоазия да размишлява над въпроса, какво е спечелила украинската отбранителна промишленост с нелегалния внос на руските елементи, детайли и възли. Дори и защитниците на президента Порошенко

останаха безмълвни по въпроса, смятайки вероятно, че всякакви допълнителни обяснения само ще влошат положението допълнително.

Създаването на всеобща истерия срещу „корумпираната система” е една от формите на умело „управление на хаоса”, което се използва от политтехнолозите¹¹. Нека не бъде разбран неправилно – не отричам съществуването на корупция в Украйна или в България, при това на нейни неприемливо високи нива. Но едва ли е справедливо да се хвърля цялата вина за всеобщото „гниене“ единствено върху властимащите.

Поне що се отнася до България, корупционните практики могат да бъдат открити на всички нива на социалната йерархия – ако богатите „си имат” обществени поръчки, за които да се борят с всякакви средства, то хората с по-ниски доходи също имат своите области на масово прилагане на корупционни практики, каквато е например „тучната нива на инвалидните пенсии”.

От друга страна, и през 2001 година и през 2019 година на публиката се казваше: „тези, които ви говорят за реформи и даже претендират да ги провеждат, всъщност са превърнали всичко в една огромна далавера, от която те се обогатяват ежечасно. Единственото, което те правят е да се обогатяват за ваша сметка”.

Така че, ако древните римляни са казвали „горко на победените“, в днешните демократични времена можем спокойно да кажем – „горко на реформаторите“. Тям вторите мандати не са удобни. Ако някой се домогва до продължаване на пребиваването си по върховете на изпълнителната власт, то той би могъл да се поучи от други съвременни български образци, които показват, че бавенето на реформите, отлагането, отказът от едно или друго действие при първи симптоми на съпротива от страна на някоя

---

¹¹ По въпроса за теорията на реда и хаоса и на мястото на последните в синергетиката, интересни виждания се предлагат в монографията на Иван Цанов, Цанов, Иван, Хаосът и редът в контекста на управлението, Българска асоциация на конфликтолозите, С., 2017, ISBN 978-619-90235-6-3, стр. 112

обществена група, дори „нищо не правенето“ на моменти, могат да донесат дори и нов правителствен мандат. Стига някой друг преди теб да е свършил повече работа и ти да можеш да си позволиш по-дълга „стратегическа пауза“.

III. Каещи се грешници, лов на вещици и други познати български сюжети в украински вариант

През 2019 г., в Украйна се разиграха сцени, които толкова напомнят българската действителност, че за кой ли път трябва да признаем менталната близост на двата народа и да си плюем в пазвата, че все пак у нас мащабът на всичко е по-скромен от украинския замах.

Тук ще разгледаме само няколко примера на вече надигащата се вълна на разчистване на сметки, на замитане на следи, на нареждане в първия ред на „борците за справедливост“ и прочее.

III.1. Как да се изкара Порошенко виновен за всяко поражение на фронта?

На 22 април 2019 г., експертът по военните въпроси на Владимир Зеленский – Иван Апаршин написа в блога си, че виновните за предаването на Крим и за обкръжаването на украинската армия при Иловайск и Дебалцево ще бъдат издирени и ще бъдат наказани¹².

„Истината за Иловайск, за Дебалцево, за началото на войната през 2014 г., за завземането на Крим – ще бъде публикувана. И максимално доведена до логически завършек. Вече в най-скоро време хората ще научат истината. Никой не смята да крие нищо от никого. И длъжностните лица, които са вземали решения или са бездействали там, където е трябвало да се действа – ще бъдат привлечени под отговорност“, пише Апаршин. Позицията и наме-

---

12 Апаршин, Иван, Посадки – Будуть!, Obozrevatel, 22.04.2019, 12:15, <https://news.obozrevatel.com/ukr/politics/ivan-aparshin-posadki-budut.htm>

ренията на Апаршин са потвърдени и от депутата от Върховната Рада – Семьон Семьонченко (Семен Семенченко), който съобщава в своя Фейсбук профил:

„Днес се срещнах с експерта по военните въпроси в отбора на Зеленский – Иван Апаршин. Преди всичко се поинтересувах от неговата позиция относно Иловайск, Дебалцево, началото на войната, предаването на Крим. Неговото гледище за ситуацията напълно съвпада с моята позиция. И като народен депутат и като непосредствен участник в събитията в Иловайск и в Дебалцево. 1. Грифовете за секретност трябва да бъдат свалени от материалите по разследването. 2. Хората трябва да узнаят истината. 3. Длъжностните лица, които са спомогнали за военните поражения със своите действия или бездействия, трябва да бъдат привлечени към отговорност пред открит украински съд“, пише Семьонченко.

Той добавя, че като депутат и като заместник ръководител на комисията по въпросите на отбраната при Върховната Рада е готов да окаже пълно съдействие и помощ на разследването, а като командир на батальона „Донбас“ и като гражданин е „готов да даде показания пред който и да е съд по време на открит процес“¹³.

Между другото, в отговор на коментар към поста му, Семьонченко нарича президента Порошенко „мародер“, с което се включва в хора на оплюващите го. Друг е въпросът, че по-късно и на Семьонченко ще му се струпат на главата изключително неприятни преживявания, независимо, че в този момент подкрепи атаката срещу вече бившия президент Порошенко.

Формулировката на Иван Апаршин, към която Семьонченко се присъединява с нескрит ентузиазъм, всъщност е доста коварна. В нея се съдържа заплахи в няколко посоки. В чисто исторически порядък, първата заплаха е насочена точно срещу хората, дошли на власт в Украйна след втория Майдан и Революцията на достойнството. Заплахата е недвусмислено насочена срещу тогавашния

---

13 Семен Семенченко, личен профил във Facebook, 22.04.2019, <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=24378512329163303&set=a.747741671927276&type=3&theater>

председател на Върховната Рада – Турчинов, срещу сегашния председател на Радата – Андрий Парубий, който по това време (в периода 27 февруари – 07 август 2014 г.) беше секретар на Съвета по национална сигурност и отбрана на Украйна, и не на последно място срещу Юлия Тимошенко, която беше взела дейно участие в дебатите относно поведението на Украйна по отношение на явната руска агресия в Крим.

Точно Юлия Тимошенко беше застъпила тезата, че украинските лидери в този момент трябва да са „миролюбиви като гълъби“. Към списъка можем да добавим и лидерите на партията „УДАР“ – Кличко и на партията „Свобода“ – Тягнибок, които също са участвали при формирането на украинската позиция в този момент.

Ясно е, че не е чак толкова трудно на тази основа да се отправят мотивирани обвинения дори и в държавна измяна, като се твърди, че с действията и бездействията си един или друг от тези хора е станал причина за загубата на Крим, за ескалацията на напрежението в Донецка и Луганска област и за завземането им от про-руските сепаратисти, подпомогнати ефективно от руската армия.

През 2019 г., подобни дискусии се водеха много упорито повече от година в Украйна. В тези дебати имаше поне две направления. Едното е чисто човешкото желание да се разбере „как стана така“, да се изясни кой и как е сбъркал, за да се стигне до загубата на територии, връщането на които съвсем не се очертава в близка перспектива.

Другото направление обаче беше нескритото желание на част от военния елит на Украйна, намирал се на ключови позиции преди Революцията на достойнството, както и на много хора, намирали се на съответните високи позиции в специалните служби, да атакуват загубата на Крим и на териториите в Източна Украйна. За тези висши военни и деятели на спецслужбите, които са загубили ръководните си функции точно около и / или поради Революцията на достойнството е изключително удобно да раздухват дискусиата на тема „Кой предаде Крим, Донецк, Луганск и Новоазовск?“, за да

злепоставят хората, които са дошли на тяхно място.

Ако си послужим с известния цитат от Библията, имената на далите интервюта в тази посока са Легион. Достатъчно беше човек да се „поразходи“ из украинския Интернет за да открие какво ли не. Щеше да открие обидени военни, разузнавателни и контраразузнавателни дейци. Щеше да открие и що-годе обективни анализи, които обаче винаги завършват с купчина камъни в градините на Турчинов и на Юлия Тимошенко. Желанието за реванш на мнозина „изпаднали от високите етажи на власта“ дейци на силовите ведомства в Украйна, чудесно се съчетаваха с желанието на цялото общество да знае поименно виновниците за военните и политически поражения на Украйна от 2014 година.

И понеже нямаше как да се пришие на Порошенко вина за загубата на Крим или за поражението при Иловайск (Порошенко положи клетва като президент на Украйна на 07 юни 2014 г.), от отбора на Зеленский се сетиха да питат и за „поражението при Дебалцево“. Тук вече ставаше дума за дребната но ефикасна подлост, умишлено заложена в дискусиата на събитията около боевете при Дебалцево.

Далече не всеки си спомня в подробности за този епизод от войната в Източна Украйна, затова ще поясним събитията с няколко изречения. Дебалцево е гара на железопътната линия Донецк – Луганск. През късното лято на 2014 г., украинската армия предприе мащабно настъпление срещу сепаратистите в Донецка и Луганска област. Последните бяха подпомагани както от руски доброволци, така и от редовни руски части.

В резултата на тази офанзива беше освободена значителна част от територията на Донецка и Луганска област, украинската армия се оказа в предградията на Луганск и почти обкръжи Донецк. Крахът на „Руската пролет“ беше съвсем предстоящ и тогава руската страна се включи много по-активно в боевете с няколко батальонно – тактически групи от редовната руска армия. На украинците беше нанесено много тежко поражение при Иловайск, след което интензитетът на бойните действия значително спадна.

Точно в рамките на споменатото по-горе настъпление, украинските войски успяха да превземат Дебалцево на 28 юли 2014 г. и да прекъснат железопътната връзка между Донецк и Луганск. Образува се дълбок „клин“ във фронта на сепаратистите и техните руски съюзници. Това положение на фронта се задържа до месец януари 2015 г., когато бойците на самопровъзгласилата се ДНР със съответната руска подкрепа започнаха общо настъпление срещу Дебалцево.

Боевете при Дебалцево се предхождаха от своеобразен „отвлечащ маньовър“ с шурма на летището на Донецк, отбранявано с изключителна упоритост от украинците. В крайна сметка, ДНР-овците, заедно с чеченски наемници превзеха летището, но то беше напълно разрушено, а украинските му защитници получиха прозвището „киборги“, заради изключителната си твърдост.

Самите боеве при Дебалцево, съвсем нямаха за украинската страна катастрофалния характер на битката за Иловайск. Тънката особеност при тези боеве беше, че част от сраженията протекоха, докато в Минск Путин, Порошенко, Меркел и Оланд водеха преговори, които впоследствие щяха да бъдат окачествени като „най-дългите преговори с участието на държавни глави в най-новата история на човечеството“. Участници в преговорите свидетелствуваха, че Президентът Порошенко почти на всеки 15 минути е излизал от залата на преговорите, за да се осведомява лично за хода на бойните действия.

Боевете при Дебалцево се превърнаха и в една от най-яръстните битки на пропагандната война, водена около събитията в Украйна през последните пет години. „Управниците“ на самообявилата се ДНР отказаха да спрат боевете, въпреки срещата в Минск, защото Дебалцево било тяхна „вътрешна територия“ и мирните преговори не се отнасяли за него. Путин и особено външният министър Лавров през цялото време разпространяваха фалшиви новини за „обкръжаването“ и за „разгрома“ на украинците при Дебалцево.

Всъщност, фактите сочат, че бойците на ДНР се сражаваха със солидна руска помощ. Сред руските военни, сражавали се

при Дебалцево имаше дори значителен брой срочнослужещи¹⁴. В Интернет бяха излъчени доста кадри на бойни машини от редовната руска армия, които се бият при Дебалцево¹⁵. Някои от руските екипажи, дори не бяха успели да заличат добре опознавателните знаци на армията на Руската федерация от своите танкове и бойни машини на пехотата.

Поредица от публикации изясняват принадлежността на дошлите на помощ руски войници към части на руската армия от Далечния Изток¹⁶.

Сепаратистите и руснаците успяха в крайна сметка да превзем Дебалцево. Те обаче не можаха нито да обкръжат, нито да пленят украинците там. Това се признава и от руски специализирани източници¹⁷. Цитираната под линия статия започва с думите: „Град Дебалцево, за който през последните дни се водиха тежки боеве, окончателно премина под контрола на опълченците. Украинските военни с бой и загуби излязоха от образувалия се котел”.

Нещо повече – поради много ефикасните действия на артилерията на Въоръжените сили на Украйна (ВСУ), при Дебалцево

---

14 Виж примерно: Костюченко, Елена, „Мы все знали, на что идем и что может быть“. Интервью с российским танкистом, который вместе со своим батальоном был командирован сражаться за Дебальцево, Новая газета, 2 марта 2015, 17:23, <https://novayagazeta.ru/articles/2015/03/02/63264-171-my-vse-znali-na-chto-idem-i-chto-mozhet-byt-187>

15 5-я танковая бригада ВС РФ в боях за Дебальцево, 2015-04-01, 23:14:00, <https://militarizm.livejournal.com/74351.html>

16 „Никакой цензуры, материал был некорректен“: редакция „Новой Бурятии“ вырезала из тиража полосу про обгоревшего бурятского танкиста, Цензор.нет, 06.04.2015, 18:01, https://censor.net/ru/photo_news/331573/nikakoyi_tsenzury_material_byl_nekorrekten_re-daktsiya_novoyi_buryatii_vyrezala_iz_tiraja_polosu_pro; Мать обгоревшего под Дебальцево танкиста – бурята: Он находится в тяжелом состоянии. Минобороны РФ не оказывает никакой помощи, Цензор.нет, 03.04.2015, 14:43, https://censor.net/ru/news/331254/mat_obgorevshego_pod_debaltsevo_tankistaburyata_on_nahoditsya_v_tyajelom_sostoyanii_minoborony_rf_ne; По следам российских танкистов на Донбассе: выявлен командир обгоревшего бурята Спартак Типанов, Цензор.нет, 09.03.2015, 13:44, https://censor.net/ru/photo_news/327778/po_sledam_rossiyiskih_tankistov_na_donbasse_vyavlen_komandir_obgorevshego_buryata_spartak_tipanov_fotoreportaj

17 Виж в: „Оттер Кирилл, Танковый бой под Дебальцево стал адом для ВСУ”, Военное обозрение, Мнения, 20 февруари 2015 г., <https://topwar.ru/69410-tankovyy-boy-pod-debalcevo-stal-adom-dlya-vsu.html>

се образува своеобразно руско танково гробище, кадрите от което обиколиха света¹⁸.

Боевете при Дебалцево предизвикаха и своеобразна криза в отношенията между самообявилите се ДНР и ЛНР. За ръководството на донецките сепаратисти, превземането на Дебалцево беше въпрос на живот и смърт. За про-руските сили в Луганск, боевете за Дебалцево се оказаха последна грижа и те отказаха да изпратят подкрепления на „братската Донецка народна република”. Наложиха се, военното командване на ДНР да спешава танкисти за участие в уличните боеве в Дебалцево – факт, който беше регистриран дори и от медиите на сепаратистите¹⁹.

Тези събития доведоха до явна конфронтация между вече покойния „вожд” на ДНР – Захарченко и лидерът на ЛНР – Плотницкий. Резултатът беше отстраняването на лидера на ЛНР и „присаждането” на по-приемливи за Донецк ръководители в Луганск²⁰.

В крайна сметка, Дебалцево падна и това беше повод за неуморни информационни спекулации и твърдения за Дебалцевски „чували” и „котли”. За разлика от Иловайската катастрофа обаче, в случая с боевете при Дебалцево става дума най-вече за разпространяване на пропагандни „фейкове”, а не за обкръжаване, да не говорим за ликвидиране на украинска войскова групировка.

Нещо повече, боевете при Дебалцево обезкървиха до такава степен сепаратистите от ДНР (въпреки надлежната помощ с бойна техника и личен състав от другата страна на границата), че от тогава нататък настъпателният им порив секна чак до 2022 година. Не че е бил много силен и в дните след 24 февруари 2022 г., но пара-

---

18 <https://uapress.info/ru/news/show/60233>

19 „Как брали Дебальцево. Точка зрения участника процесса”, 24. 03. 2015, 14:03:00, виж в началото на раздела „Вместо пролога, просто для понимания”, <https://kenigtiger.livejournal.com/1555422.html>

20 Стъдныя вопросы про ДНР и ЛНР. Чем они вообще отличаются? Что там происходит? Отвечает спецкор „Новой газеты” Павел Каныгин, Meduza, 24 ноября 2017, 17:27, <https://meduza.io/feature/2017/11/24/stydnye-voprosy-pro-dnr-i-lnr-chem-oni-voobsche-otlichayutsya-chto-tam-proishodit>

военните формирования на двете самообявили се сепаратистки републики се задвижиха едва след като бяха подгонени към бойното поле от войските на Руската федерация.

Някой би казал, че това се дължи на Минските споразумения, но точно боевете при Дебалцево показаха, че когато имат преимущество и се чувстват силни, про-руските сепаратисти в Донецк не се интересуват от никакви споразумения. За тях не е проблем да обявят който и да е участък на фронта за „своя вътрешна територия“, както стана през януари – февруари 2015 година.

В Украйна, най-съществената критика към ВСУ при боевете за Дебалцево, беше свързана точно с неизползуването на изтощението на отрядите на самообявилата се ДНР. ВСУ бяха критикувани за това, че не успяха да организират контранастъпление, което да доведе до превземането на важния населен пункт Горловка. За военна катастрофа при Дебалцево никой не е говорил, освен разбира се руските медии, а каквото и да е сравнение с Иловайск е съвършено неуместно.

И изведнъж след президентските избори в Украйна през 2019 г. чухме, че на обществото щяла да бъде представена „цялата истина“ за боевете при Дебалцево. Не е нужно човек да е особено мнителен, за да се явят съмнения, че някой ще се опита да докаже „личната вина“ на тогавашния президент за загубата на Дебалцево и за възстановяването на пълния контрол на про-руските сепаратисти върху железопътната линия Донецк – Луганск. Имаше съмнение, че става дума за ежби на ниво висш команден състав във ВСУ, но бързо се разбра, че всъщност полетът на фантазията на „отбора на Зе“ ни сервира подобен следизборен сериал.

III.2. Съдиите взели решението за национализация на „Приватбанк“ искат „импичмънт“ на Порошенко

Съдиите, които взеха решението за национализирането на „ПриватБанк“ се обърнаха към Висшия съвет по правосъдието (ВСП) с молба да бъде иницирирана процедура за „импичмънт“ на президента на Украйна Петро Порошенко. За това услужли-

во събщи самата прес служба на Окръжния административен съд на 23 април 2019 година. Също така, съдиите помолили ВСП да предприеме мерки за осигуряване на тяхната защита от „произволните и противоправни действия на ръководството на държавата“, а прес службата не пропусна да цитира тази молба.

Прес службата на ВСП също така информира широката публика, че съдийската колегия заявила за натиск от страна на държавното ръководство и се е обърнала към Главната прокуратура и към Държавното бюро за разследвания с молба да се започне наказателно производство срещу Порошенко, а съща така и срещу министъра на правосъдието Павел Петренко и срещу ръководителя на Националната банка Яков Смолий, заради тяхното вмешателство в работата ѝ.

„Съдиите молят да се започне досъдебно производство по отношение на държавния глава, министъра на правосъдието и председателя на Националната банка на Украйна (НБУ) чрез внасяне на съответните сведения в ЕРДР (Единен регистър на досъдебните разследвания), в резултат на което виновните лица ще бъдат привлечени под наказателна отговорност“, се казва в прес съобщението²¹.

Съдиите твърдяха, че държавното ръководство е направило изявления, които представляват „пряка заплаха за съдебната система на Украйна“. „Коментирайки решенията на съдиите, изпълнителната и законодателната власт са длъжни да избягват критика, която може да накърни независимостта на съдебната власт или доверието на обществото към нея“ е казано в заявлението на съдиите.

„ПриватБанк“ е най-голямата търговска банка в Украйна. Тя беше национализирана на 19 декември 2016 година. Бившият акционер в банката – Игор Коломойский многократно е заявявал, че след президентските избори се надява да получи компенсация

---

21 Судьи, которые принимали решение по „ПриватБанку“, потребовали инициировать процедуру импичмента Порошенко, Гордон, 23 апрель 2019, 12:54, <https://gordonua.com/news/politics/sudi-kotorye-prinimali-reshenie-po-privatbanku-potrebovali-iniciirovat-proceduru-impichmenta-poroshenko-909689.html>

заради национализацията на „ПриватБанк“ – „в един или друг вид“. Също така Коломойский е давал да се разбере, че не смята да си връща собствеността и прекия контрол върху банката, но иска да получи 2 милиарда американски долара от капитала на банката.

Игор Коломойский е един от най-богатите украински граждани, съсобственик на бизнес групата „Приват“. Според списание „Новое время“, през 2019 г. той е заемал пето по ред място сред най-богатите украински граждани със своето състояние, което тогава е било около 1,6 милиарда долара. Коломойский подкрепи втория Майдан и Революцията на достойнството и участва дейно в отрязването на агресията срещу Украйна в нейните източни области.

През 2014-2015 г., той ръководеше Днепропетровската областна държавна администрация, но поради възникнал конфликт с президента Порошенко, подаде оставка и замина зад граница. Известно време той живя в Швейцария и Израел, но се завърна в Украйна след президентските избори. Тогава той заяви, че ще се върне окончателно в Украйна след официалното встъпване в длъжност на Зеленский.

На 18 април 2019 г., буквално миг преди да се проведе втория тур на президентските избори, Киевският окръжен административен съд удовлетвори иска на Коломойский срещу Националната банка на Украйна (НБУ) и срещу правителството. С решението на съда на практика се признава незаконността на национализацията на „ПриватБанк“. В НБУ заявиха, че ще обжалват това решение. Министерството на финансите на Украйна също заяви, че ще подаде апелативна жалба срещу решението на Окръжния административен съд.

На 24 април 2019 г., депутатът от Върховната Рада, принадлежащ към групата на Блока на Петро Порошенко – Алексей Гончаренко окачи на вратите на Мариинския дворец в Киев, плакат, на който е изобразена целувка между новоизбрания президент Владимир Зеленский и украинския финансов „могул“ – Игор Валериевич Коломойский. За съжаление, най-младите най-вероятно няма да забележат, че плакатът всъщност е реплика на много по-стара

снимка, на която съветският лидер Леонид Брежнев се целува по почти еротичен начин с лидера на тогавашната Германска демократична република – Ерих Хонекер. Самият Алексей Гончаренко написа във Фейсбек профила си:

„Представих пред Мариинския дворец картината с целувката на Зеленский и Коломойский. Избраха за президент Зеленский, но кой реално е президент? Това е въпросът. Аз така разбирам нещата – Мариинският дворец ще бъде преименуван на Коломойски дворец. И ще си заживеем. Сам по себе си, със своята целувка Зеленский връща към живот Коломойский. Чакаме сега, какви контрибуции ще заплати народът на Украйна на Игор Валериевич“²².

По време на кампанията за президентските избори, президентът Порошенко многократно заявяваше, че в случай на победа на Владимир Зеленский на изборите, Коломойский възнамерява да си върне собствеността над „ПриватБанк“ и Украйна ще бъде заплашена от икономическа криза. Междувременно, на 19 април 2019 г., НБУ съобщи, че Окръжният съд се е произнесъл с още едно решение срещу държавата по повод национализацията на „ПриватБанк“.

Тук коментарът трябва да е съвършено лаконичен. Уплашени до смърт, че на власт идва човек, който е смятан за протеза на Коломойский, съдиите взели решението за национализацията на „Приватбанк“ хвърлиха сред обществото бомбастичното искане за „импичмънт“ на Президента Порошенко. Не стана ясно за кога ще „импичват“ Порошенко, след като встъпването в длъжност на Зеленский е предстоящо, но важното е било да се направи добро впечатление на новата власт.

III.3. Войната срещу близкото минало, тоест срещу наследството на Порошенко

Сходствата между цели етапи в развитието на политическия процес в Украйна и в България е несъмнено. Близката менталност

---

22 <https://www.facebook.com/alexeygoncharenko/posts/2305836976122193>

на двата народа и редица сходства в исторически и геополитически план, предопределят тези сходства.

След избирането на Владимир Зеленский за президент на Украйна, изхождайки от българския исторически опит, ние очаквахме няколко неща, които като цяло се сбъднаха.

На първо място, имаше мощен тласък към отричане на всичко, направено по времето на президентството на Порошенко. Определени сили от своя страна се опитваха да пренасочат тази „вълна на отричане“ към всичко, произлязло като резултат на Революцията на достойнството.

От друга страна, историческият опит сочеше, че инерцията на сродни обществени промени е огромна. Споменатите промени може и да не бяха свързани с толкова жертви, колкото Революцията на достойнството, но те бяха с подобен емоционален заряд. Така инерцията продължи да тласка Украйна към членство в ЕС и в НАТО, подкрепяна от силни обществени настроения.

Самият Зеленский, подобно на Симеон Сакскобургготски през 2001-2005 в България, а и подобно на Сергей Станишев през 2005-2009 г. пак там, беше принуден да следва тази посока на обществените настроения. Да се отрече приносът на Порошенко за оцеляването на украинската държавност, за развитието на въоръжените сили на Украйна, за провеждането на определени реформи в страната беше много лесно. Не беше никак лесно обаче да се застане на пътя на набралото скорост ДОизграждане на украинската нация и срещу течението в ДОсъграждането на украинската държавност.

Още повече, че за разлика от страните от ЕС, където се водеше и продължава да се води политическа битка между про-европейските сили и националистическите формации от различни нюанси, в Украйна между про-европейците и националистите имаше безброй допирни точки и огромно поле за сътрудничество.

Затова Зеленский и неговите ментори, които да бяха те, бяха изправени пред необходимостта да следват принципната философия на политиката на Порошенко, поне що се отнася до европейската и евро-атлантическата перспектива на страната. Обеща-

нията за бързо приключване на войната в Източна Украйна също бързо минаха в историята. Зеленский и компания, много бързо се върнаха в официалното русло на дотогавашната украинска политика. Те веднага усетиха, че ако излязат от това русло, има огромен шанс да излязат и от политиката като цяло.

За завръщането си в коловозите на външната политика на Порошенко, Зеленский беше максимално улеснен от руския президент – Владимир Владимирович Путин, който категорично се дистанцира от личността му. Зеленски смяташе, че руската страна ще му даде възможности да води преговори, да създаде някаква алтернатива на „Порошенковата” външна политика. Това му беше отказано по най-категоричен начин. Причината може да бъде потърсена в личното отношение на Путин към генералния спонсор на избирането на Зеленский за президент – Игор Валериевич Коломойский. Последното се вижда изключително ясно от абсолютно директното изявление, направено от Путин още на пресконференцията на 04 март 2014 г., посветена на намесата на Русия в Крим²³ и на събитията в Украйна.

Размишлявайки за легитимността на хората доведени на власт от Революцията на достойнството, Владимир Путин неочаквано се впуска в доста пространна атака *“ad hominem”* срещу Игор Коломойски:

„В постсъветското пространство, където политическите конструкции са още много крехки, икономиката е много слаба, трябва да се действа изключително по конституционен път. Винаги ще бъде кардинална грешка, излизането извън рамките на конституционното поле. Впрочем, аз разбирам тези хора на майдана, макар и да не приветствам самия факт на промяната на властта по такъв начин, но въпреки това аз разбирам тези хора на майдана, които до сега искат не някакви ремонти на фасадата на властта, а изискват кардинални промени.

---

23 Към тази дата, „референдумът” за отделяне на Автономна република Крим от Украйна и присъединяването ѝ към Руската федерация не беше още обявен, нито насрочен. Анексията щеше да стане факт малко по-късно.

Защо те настояват? Защото те вече са свикнали, че едни мошеници се сменят с други мошеници и негодници. Нещо повече, хората в регионите даже не взимат участие във формирането на своята регионална власт. При нас имаше период, когато ние довеждахме до властта регионалните лидери по такъв път, че Президентът ги предлагаше, но местния Съвет поне ги утвърждаваше, а там [в Украйна] назначаването е пряко. Ние сега преминахме към избори, там няма и намек за това. И в източните региони започнаха да назначават за губернатори олигарси, милиардери. Естествено, хората не приемат това, те разбира се смятат, че в резултат на нечестната приватизация, само по себе си също така както сятат и у нас мнозина, хората са се обогатили, а сега са ги домъкнали и във властта.

В Днепропетровск доведоха господин Коломойски във властта в качеството на губернатор. Но той е просто уникален мошеник. Той даже и нашия олигарх Абрамович преметна преди две или три години. Както казват у нас в кръговете на просветената интелигенция „преметна го” („кинул”). Сключили догоор за някаква там сделка, Абрамович му превел няколко милиарда долара, а този не изпълнил сделката, и си турил паричките в джоба. Когато го попитах [Абрамович]: „Слушайте, а защо Вие направихте това?”, той казва: „На мен през ум не ми е минавало, че това е възможно”. Не знам впрочем, как е завършило това, получил ли си е парите обратно, осъществил ли е сделката аз не знам. Но някъде преди две – три години, възникна такава реална ситуация в живота.

И ето, този негодник²⁴ го правят губернатор, изпращат го в Днепропетровск. Естествено, хората са недоволни. Бяха недоволни, но и ще си останат недоволни, ако тези, които се наричат легална власт, ще действат по такъв начин”²⁵.

---

24 Тук Владимир Владимирович Путин използва „изисканата“ руска дума – „прохвост“.

25 Владимир Путин отговори на въпросите на журналисти за ситуацията в Украйна. Държавният глава се среща с представители на средствата за масова информация и отговори на редица актуални въпроси, отнасящи се в частност до ситуацията в Украйна, 4 март 2014 година, 15:40, Московска област, Ново Огарьово, <http://kremlin.ru/events/president/news/20366>

Едва ли в „отбора на Зе“ са имали основание да имат каквито и да са оптимистични очаквания, че Путин ще изпадне във възторг от победата на подкрепения от Игор Коломойский Зеленский на президентските избори. За съжаление, на Владимир Зеленски му се наложи да разбере, че Путин иска не да сключи мир с Украйна, а да я „денацифицира“ и да я „демилитаризира“, така както той разбира нещата. Но за това ще говорим по-нататък.

Тогава, през 2019 г., когато някои наивници мислеха, че конфликтът в Украйна е замразен, Зеленски беше зает с други, много по-прозаични неща. Съвсем както показваше българският исторически прецедент от 2001 г., „вулканичното изригване“ на новата политическа сила, дошла да отстрани реформаторските сили от властта, трая доста кратко. На времето, след като дойде на власт, Националното движение Симеон Втори (НДСВ) буквално се срина в очите на българските избиратели за около шест месеца. И тогава, както и на президентските избори в Украйна, реформаторските сили бяха на второ място, с много по-слаб резултат, но все пак – втори. Ако на шестия месец от управлението на НДСВ в България, демократичната опозиция в лицето на Обединените демократични сили (ОДС) беше предизвикала парламентарна криза, може би щеше да се стигне и до предсрочни избори.

Тогава обаче, политическата сила, елиминирала реформаторския фактор от изпълнителната власт в България, ползува един неочакван бонус, който Зеленский не получи през 2019 г. в Украйна. През 2001 г., лидерът на ОДС – Иван Костов, който беше министър-председател от 1997 до 2001 г., изпадна в странно психологическо състояние, в нещо като депресия, която се трансформира в политическа депресия за ръководената от него демократична коалиция. Иван Костов просто замлъкна, престана да комуникира с обществеността и по този начин даде огромно предимство на своите собствени ексекутори.

Отделен въпрос е, че на няколко пъти и по време на управлението на НДСВ, начело със Симеон Сакскобургготски и на така

наречената „тройна коалиция“ (БСП, НДСВ и ДПС), начело със Сергей Станишев, опозицията в България спираше свои настъпления срещу управляващите в името на политическата стабилност, заради лелеяното и очаквано влизане в ЕС.

Подобен политически комфорт, категорично не беше осигурен на Зеленский. От първата минута след президентските избори през 2019 г. стана ясно, че Порошенко няма намерение да изпада в никакви депресивни състояния, нещо повече, той незабавно заяви намерението си да продължи политическата си битка на предстоящите парламентарни избори с поглед към следващите президентски избори²⁶.

Последва участието на партията на Порошенко – „Европейска солидарност“ на предсрочните избори за Върховна Рада на Украйна, както и едно фундаментално негово интервю през „Украинска правда“, от което се вижда, че той и политическата му сила смятат тепърва да играят важна роля в Украйна²⁷.

Дори и най-яроствните противници на Порошенко, които взеха най-дейно участие в създаването на общия фон за изборите на тема „Цялата власт е корумпирана и за това е виновен Порошенко“, признаваха, че петият президент на Украйна е не просто много образован човек и опитен политик, но е и изключително корав боец. Едни изтъкваха, че Порошенко „има много здрав гръбнак“, други подчертаваха, че „той има топки“.

Дори и менторът на Зеленский – бизнесменът Игор Коломойский, в интервю за руската информационна агенция РБК, на въпрос за оценката му за президентския мандат на Порошенко, отговори много ясно: „Ами, с основната задача той се справи – спаси страната от Вас. Когато дойде на власт, Крим вече го нямаше, Донбас вече беше завзет де-факто. Той спря агресията. Аз мога да го критикувам както искате, но не и пред Вас. Ние вътрешно ще

---

26 Порошенко: Господь поможет – и я вернусь на должность президента, Гордон, 29 апреля 2019, 15:34, <https://gordonua.com/news/politics/poroshenko-gospod-pomozhet-i-ya-vernus-na-dolzhnost-prezidenta-924463.html>

27 Пак там.

си изясним нещата сами“²⁸. От последното изявление на Коломойски би трябвало впрочем да си направим извода, че генералният спонсор на Зеленский не е споделял неговото очакване, че Путин ще започне с него преговори за мир, както и стана, за да се стигне до кулминация на конфронтацията през 2022 година.

Но да се върнем в 2019 г., когато на всички беше ясно, че след поражението на реформаторските сили на президентските избори, нещата в Украйна няма да се развият, така както стана в България през 2001 година. Новата власт в Украйна не получи обидено мълчание като подарък от старата власт. Напротив, политическото състезание продължи и по принцип това беше по-скоро добре за политическите процеси в Украйна. Важното беше да не се стига до самоцелни разрушителни действия, каквито обаче съвсем не липсваха през три годишния период на управлението на Зеленский.

Стратегията на Порошенко и съмишлениците му беше формулирана от неговата представителка (пълномощничка) във Върховната Рада, по време на брифинг в парламентарните кулоари:

„Всичко ще зависи от това, каква позиция ще заеме президентът Зеленский. А ние за сега не чуваме тази позиция. Изборите приключиха, приближава моментът на встъпване в длъжност, стават сериозни събития извън границите на Украйна. И ние не чуваме нито една дума от новоизбрания президент ... Всичко ще зависи от това, какъв курс ще възприеме отборът на Зеленский. Ако това ще бъде продължаване на курса към европейска идентичност и към евроатлантическия съюз, ние ще го поддържаме конструктивно. Ако видим дори и минимално отстъпление от курса, избран от президента Порошенко и неговия екип, ще заемем конструктивно опозиционно становище по тези въпроси“²⁹.

---

28 Игорь Коломойский – РБК: „Пять лет буду тошнить всем назло“. Украинский олигарх – о чатах с Зеленским, споре с Абрамовичем, войне в Донбассе и расследовании ФБР, РБК, Украинский кризис, 06 августа 2019, 13:14, <https://www.rbc.ru/politics/06/08/2019/5d42dbad9a7947887624fff0> ; Интервюто предаваме изцяло и тук в приложенията. Преводът е на доц. д-р Теодор Дечев.

29 <https://www.youtube.com/watch?v=P-ypHV6Yovc>

От Блока на Порошенко приложиха и нова за Украйна технология на формиране на партийните листи за предсрочните парламентарни избори, чрез предварителни избори – използваният и в България в по-стари времена американски специалитет – популярните „праймърийз“. Това беше обявено за първи път в съобщение във Facebook от 23 април 2019 година на Владимир Горковенко - завеждащ отдел в Главния департамент по информационната политика на Администрацията на Президента на Украйна³⁰.

Очевидно Зеленский и неговият отбор си даваха сметка, че ако не са особено внимателни ще дадат много козове на опонентите си и ще бъдат бити на територия, на която Порошенко се чувства изключително удобно, поради личния си принос за оцеляването на украинската държавност и за нарастването на отбранителния потенциал на Украйна. Символичен е фактът, че на Зеленский му се наложи да смени името на страницата си във Facebook и тя вече е на украински и се нарича „Володимир Зеленський“³¹.

Една от първите бързи схватки между новия президент и силите на Порошенко във Върховната Рада бяха опитите за искане на оставка на председателя на Парламента – Парубий и за предизвикване на предсрочни избори. С оставката на Парубий, Зеленский не успя, но победи в по-важната битка за разпускането на Радата и за предизвикване на предсрочни парламентарни избори. По последния въпрос, Зеленский получи известна помощ и от средите на украинското правосъдие.

За голямо съжаление на украинците, имаме основание да смятаме, че състоянието на тяхната съдебна власт е плачевно – в сравнение с него, българското правосъдие изглежда безкрайно честно и неподкупно. Така че, в пътя на Украйна към НАТО и

---

30 Володимир Горковенко, 23 април 2019, Личен профил във Фейсбук, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2193211994049748&id=100000829056947

31 Бега, Вікторія, Владимир тепер Володимир: Зеленський змінив ім'я у Facebook, 25 Квітня 2019, 14:08, <https://hromadske.ua/posts/vladimir-teper-volodimir-zelenskij-zminiv-imya-u-facebook>

най-вече към ЕС ще наблюдаваме повторение на един стар, леко втръснал на публиката но изключително важен сюжет – опитите за реформиране на съдебната власт. Ако самите украинци не се сетят за тази необходимост, то от Брюксел ще ги подсетят.

В този смисъл, едва ли е признак на далновидност, потоянната кампания срещу Порошенко, в рамките на която се откриват едно след друго наказателни дела. Част от тях се закриват, но темповете на откриване са доста по-бързи от закриването. На 05 ноември 2021 г., Порошенко беше преброил, че до тогава срещу него са били открити 130 наказателни дела, 40 от които са били прекратени. Ето какво казва той в предаването „Свободата на словото на Савик Шустер“:

„Срещу мен бяха започнати 130 наказателни дела. Сега мисля, че са 90. Четиридесет прекратиха, защото те бяха налудничави. Дело за подписването на томоса [за автокефалността на Украинската църква]; дело за това, че сме отбранявали Керченския пролив; дело за подписването на Минските споразумения; дело за закупуването на [ударните дроне] “Bayraktar”. Какво трябва да коментирам?”, казва петият президент на Украйна³².

Всъщност, делата срещу Порошенко растат като снежна топка или по-скоро като съдебна лавина. На 1 юли 2020 г., Порошенко съобщава, че фигурира в 24 наказателни производства³³. На 11 септември 2020 г., адвокатът му – Игор Голован съобщава за завеждането на нови 15 дела³⁴. На 18 септември същата година, другият адвокат на Порошенко – Иля Новиков вече е преброил 58 наказателни производства, оито се разследват от Държавното бюро за

---

32 Порошенко: Против меня было открыто 130 уголовных производств. 40 уже закрыли, Гордон, 5 ноября 2021, 23:15, <https://gordonua.com/news/politics/poroshenko-protiv-menya-bylo-otkryto-130-ugolovnyh-proizvodstv-40-uzhe-zakryli-1580110.html>

33 Петро Порошенко відповів на незручні запитання Яніни Соколової, Facebook, <https://www.youtube.com/watch?v=kv-2a4bScpA>; Порошенко рассказал, в скольких уголовных производствах фигурирует, Гордон, 1 июля 2020, 16:51, <https://gordonua.com/news/politics/poroshenko-rasskazal-v-skolkikh-ugolovnyh-proizvodstvah-figuriruet-1507299.html>

34 „Ето феєрично“. Против Порошенко открыли 15 новых уголовных производств – адвокат, Гордон, 11 сентября 2020, 15:12, <https://gordonua.com/news/politics/eto-feerichno-protiv-poroshenko-otkryli-15-novyh-ugolovnyh-proizvodstv-advokat-1517957.html>

разследване на Украйна (ГБР)³⁵.

На 26 януари 2021 г., Игор Голован съобщава, че два дни след инаугурацията на президента на САЩ – Джо Байдън, с решение на Печерския районен съд в Киев са били регистрирани наказателни производства срещу него и срещу Порошенко³⁶. На 3 февруари 2021 г., адвокатът Иля Новиков съобщава, че наказателните дела са били започнати „в авральном порядке” и също така светкавично са били закрити³⁷. Едва след като Новиков оповестява, че делата са закрити, от офиса на генералния прокурор на Украйна се сещат да отрекат, че е имало заведени наказателни дела срещу Байдън и Порошенко³⁸.

Всъщност, известни са два факта. Първият е, че президентът на САЩ Доналд Тръмп оказва неприкрит натиск върху генералния прокурор на Украйна, с цел да бъде подведен под отговорност сина на Джо Байдън, в момент когато вече беше почти сигурно, че Байдън ще бъде изборът на демократите за опонент на Тръмп. За целта в Киев пристигна лично адвокатът на Тръмп и бивш кмет на Ню Йорк – Руди Джулиани, който хвърли огромни усилия. Тогава украинската прокуратура едва устоя, но след падането на Поро-

---

35 Порошенко фигурирует уже в 58 уголовных производствах – адвокаты, Гордон, 18 сентября 2020, 13:24, <https://gordonua.com/news/politics/poroshenko-figuriruet-uzhe-v-58-ugolovnyh-proizvodstvah-advokaty-1519052.html>

36 Через два дні після інавгурації у США ще дві кримінальні справи проти Байдена і Порошенка відкрили в Україні“ – Головань, 5.UA – перший, український, інформаційний, 26.01.2021, 17:22, <https://www.5.ua/polityka/cherez-dva-dni-pislia-inavhuratsii-u-ssha-shche-dvi-kryminalni-spravy-protu-baidena-i-poroshenka-vidkryly-v-ukraini-holovan-235118.html> ; Против Порошенко и Байдена открыли два уголовных производства – адвокат, Гордон, 26 января 2021, 21:56, <https://gordonua.com/news/politics/protiv-poroshenko-i-baydena-otkryli-dva-ugolovnyh-proizvodstva-advokat-1537238.html>

37 Два новых уголовных производств, в которых фигурируют Байден и Порошенко, закрыли – адвокат, Гордон, 3 февраля 2021, <https://gordonua.com/news/politics/dva-novyh-ugolovnyh-proizvodstva-v-kotoryh-figuriruyut-bayden-i-poroshenko-zakryli-advokat-1538430.html>

38 В Офисе генпрокуратуры Украины заявили, что не открывали производств против Порошенко и Байдена, Гордон, 3 февраля 2021, 23:55, <https://gordonua.com/news/politics/v-ofise-genprokurora-ukrainy-zayavili-chto-ne-otkryvali-proizvodstv-protiv-poroshenko-i-baydena-1538479.html>

шенко от власт, съдът се втурна да угоди на „отбора на Зе”.

Известно е, че делата за съществуването на които прокуратурата в Украйна отрича, са заведени по искане на извън фракционни депутати от Радата, които първоначално са били конституирани като страни по делата. Най-вероятно много бърза реакция на новия президент е спряла „престараването” на прокуратурата и на съдебната власт, но въпреки това, за „демарша”, регистриран от Печерския районен съд се разчува.

На петия президент на Украйна му съобщават, че е заподозрян (в България вече не съществува статут на „заподозрян”, човек или е обвинен в нещо или не е) и по още едно знаково дело – за назначаването на Сергей Семочко за първи заместник на ръководителя на Службата за външно разузнаване на Украйна. Следствието смята, че в качеството си на президент, през 2018 г. Порошенко е издал престъпна заповед, с която е склонил военно длъжностно лице към превишаване на служебните му правомощия.

На 7 юли 2020 г., Държавното бюро за разследване (ГБР) приключва разследването и Порошенко и адвокатите му са поканени да се запознаят с документите по делото. Избухва пореден скандал, защото се оказва, че едновременно с това Печерският районен съд посред нощ е удължил срока на разследването по настояване на същото Държавно бюро за разследване³⁹.

През юни 2021 г., няколко западни страни, между които САЩ, Канада и Германия, призоваха украинските власти да спазват принципа на върховенството на закона и на равенството на гражданите пред закона⁴⁰.

---

39 ГБР завершило расследование дела против Порошенко о назначении Семочко. Прокуратура уже не требует для него меру пресечения, Гордон, 8 июля 2020, 15:48, <https://gordonua.com/news/politics/gbr-zavershilo-rassledovanie-dela-protiv-poroshenko-o-naznachenii-semochko-prokuratura-uzhe-ne-trebuets-dlya-nego-meru-presecheniya-1508368.html>

40 В профила на посолството на Германия в Twitter, тогава се появява следното многозначително съобщение, което тук се цитира дословно: Г-жа Посланик Фелдхаузен: „По това време наблюдавах почти всички съдебни заседания по делото на Юлия Тимошенко. Наистина се надявам, че няма да ми се наложи отново да се сблъскам

В защита на Порошенко, по същото време се обявява и Украинският конгресен комитет на Америка, който представлява интересите на около 1,5 милиона граждани на САЩ с украински произход⁴¹.

Конфронтацията с Порошенко не беше спряна и в най-ново време. Беше направен опит, Порошенко да бъде обвинен в държавна измяна, като случаят му бъде събран в едно дело с това на Медведчук (!) по обвинение за незаконна търговия с окупираните територии в Луганска и Донецка област. Властта в Украйна не спря да се занимава с тези начинания, дори и в навечерието на нападението на Русия над Украйна.

с подобно преживяване” (Пані Посол #Фельдгузен: „Я тоді спостерігала за майже всіма судовими засіданнями у справі Юлії Тимошенко. Я дуже сподіваюсь, що мені не доведеться знову зіштовхнутися з подібним досвідом“), Посольство Німеччини, Twitter, 18.06.2020, 11:26, <https://twitter.com/GermanyinUA/status/1273532537596502022> ; В същия дух както германското послание е и написаното от канадското посолство в Киев: (2/2) #Українците очакват всички да са равни пред закона. Всички граждани заслужават презумпцията за невинност, справедлив съдебен процес и правна система, свободна от политическа намеса. Историята учи, че появата на интервенция и реваншизъм пораждат само едно и също нещо. (2/2) #Українці очікують рівності усіх перед законом. Усі громадяни заслуговують презумпції невинно вносив, чесного процесу та юридичної системи, вільної від політичного втручання. Історія вчить, що поява втручання та реваншизм тільки породжують те же саме), Canada in Ukraine, Twitter, June 18, 2020, 12:15 PM, <https://twitter.com/CanEmbUkraine/status/1273544953768091648> ; Далече по-директни са от посолството на САЩ от където с типичната за американците прямота написват в Facebook: В една демокрация всички граждани заслужават равно и справедливо третиране от закона. Съдебната система не трябва да се използва за разчистване на политически сметки. (В умовах демократії усі громадяни заслуговують на рівне на справедливе ставлення до себе відповідно до закону. Система правосуддя не повинна використовуватися для зведення політичних рахунків. All citizens in a democracy deserve to be treated equally and fairly under the law. The justice system should not be used for the purpose of settling political scores), U.S. Embassy Kyiv Ukraine, June 18, 2020, <https://www.facebook.com/usdos.ukraine/posts/10158078975571936> ; „Правосудие не должно использоваться для сведения политическеских счетов“. Западные страны сделали заявления преде избранием меры пресечения Порошенко, Гордон, 18 июня 2020, 19:22, <https://gordonua.com/news/politics/pravosudie-ne-dolzno-ispolzovatsya-dlya-svedeniya-politicheskikh-schetov-zapadnye-strany-sdelali-zayavleniya-pered-izbraniem-mery-presecheniya-poroshenko-1505097.html>

41 Украинский конгрессовый комитет Америки призвал команду Зеленского не разрушать имидж Украины, Гордон, 20 июня 2020, 14:01, <https://gordonua.com/news/worldnews/ukrainskiy-kongressnyy-komitets-ameriki-prizval-komandu-zelenskogo-ne-razrushat-imi-dzh-ukrainy-1505323.html>

Войната на „отбора на Зе“ срещу Порошенко и неговите привърженици продължи, дори и след 24 февруари 2022 година.

На 30 май 2022 г., Порошенко успя след трети пореден опит да замине в командировка в Европа. Целта на пътуването е била да участва на срещата на най-високо равнище на Европейската народна партия, най-голямото партийно обединение в Европа, където партията на Порошенко „Европейска солидарност“ е асоцииран член. Преди това, той два пъти е спиран на границата – на 27-ми и на 29-ти май 2022 г., като отказът да бъде пуснат всеки път бил обясняван с проблеми с документите⁴².

В крайна сметка, на 30 май 2022 г., Порошенко записа обръщение към президента на Украйна – Владимир Зеленский, с което поиска да му бъде разрешено замине на официална командировка. В обръщението подробно са описани целите, които той се стреми да постигне с присъствието си на срещата на най-високо равнище на ЕНП, между които са засилване на санкциите срещу Русия и лобиране за покана за членство към Украйна от ЕС, която да се получи в края на месец юни 2022 година.

„Надявам се, че изводите са направени и никой вече няма да пречи на заминаването ми за Ротердам“, казва петият президент на Украйна във видео обръщението, записано на сутринта на 30 май 2022 година⁴³.

Отговорът на президента Зеленский съвсем не е на висотата на положението му. Той е заядлив, немотивиран и дори издаващ ревност. Причината за това е, може би във факта, че въпросът му е зададен на пресконференция, без журналистката която пита, да се притеснява особено за медийния му комфорт. Журналистката от „НВ“ Кристина Бердинских формулира въпроса си така:

---

42 Гречаная, Алина, Порошенко вернулся в Украину, Гордон, 8 июня 2022, <https://gordonna.com/news/politics/poroshenko-vernulsya-v-ukrainu-1612138.html>

43 Петро Порошенко, Facebook, 30.05.2022, 08:36, <https://www.facebook.com/petroporoshenko/posts/564129498406256> ; Пълният текст на написаното от Порошенко е приведено тук в приложенията на украински и български език.

„През първите месеци на войната в Киев имаше усещането, че всички са обединени помежду си, старите обиди са забравени, изчезнала е политическата конкуренция. Едвам си отидоха руските войски от Киев и струва ми се в Украйна и особено в Киев се върна политиката в обичайния ѝ формат. Порошенко ту не го пускат, ту го пускат. Медведчук записва обръщения. Има такова усещане, сякаш вече сме победили Русия и отново политиката ни е такава, каквато сме свикнали да е. Създава се усещането, че това не го инициира опозицията, а че това го инициира властта. Не Ви ли се струва, че не му е времето да връщаме украинската политика в такъв класически вид, че това води до разцепление за съжаление и само помага на врага. Може би, отново трябва да се срещнете с опозицията. Да поговорите, да кажете, че ние всички все още сме обединени, ние всички заедно се борим срещу руснаците“, пита Кристина Бердинских⁴⁴.

В отговора си, Зеленский заявява, че няма желание и сили да се бори с опозицията. Той добавя, че всеки може да излезе от страната, но трябва да се върне обратно с резултат по три въпроса: санкции, пари, оръжие.

„Знаете ли, има хора, които дълбоко разбират от нещо. А понякога в живота става така, че ние се заблуждаваме дълбоко в нещо. Аз се извинявам, но ето какво ще Ви кажа: вие дълбоко се заблуждавате в това, което казахте. Заблуждавате се 100 процента, не 99 на сто. Ще ви обясня: аз нямам желание, нямам сили и енергия по принцип да се боря политически с някого си. Аз даже не виждам в това смисъл и умно човешко поведение. За какво ми е това? Има конкретни стъпки, за които мога да кажа открито: войната започна, има решение, че чиновниците не напускат страната⁴⁵. Толкова. Със

---

44 Василенко, Евгений, „Ситуация очень простая“. Из страны может выехать кто угодно, но нужно вернуться с результатом по трем вопросам – Зеленский, НВ, 6 июня 2022, 18:20, <https://nv.ua/ukraine/politics/voyna-rossii-protiv-ukrainy-pochemu-politikov-ne-vypuskayut-iz-ukrainy-50247978.html>

45 В Украйна, нито политиците, нито журналистите правят достатъчно добре разлика между държавните служители (сиреч – „чиновниците“) и политическите лица. Както се вижда от репликата на Зеленский, той разглежда дори и себе си като „чиновник“. За

своя пример аз го правя. Не защото съм най-добрия, не. Защото ако аз изляза от страната, то и те ще имат право. Излизат от страната само в случай, когато това са срещи, които се отнасят само за Украйна. Има три причини: санкции, финанси, оръжие“, добавил е настоящият президент на Украйна⁴⁶.

След това, президентът Зеленский заявява доста арогантно, че на някои политици сега им е „скучно“, затова те започват разни политически игри.

„Който иска може да заминава, а после ситуацията е много проста: воювали са тези, които са воювали, вие сте прави. А след това се върна политиката, защото е някак си тъжно, че някой воюва, а друг е някъде там. Но аз нямам никакви претенции. Даже политическите обръщания към мен не ме интересуват. Ние на никого не забраняваме да излиза от страната, но ако ти заминаваш, то трябва да се върнеш с резултат. А ако няма резултат, то ти си гастролъор. Ето аз ги смятам за гастролъори“, е заключил Зеленский⁴⁷.

Думите на Зеленский са достигнали до Порошенко и той не е пропуснал да отговори. На 08 юни 2022 г., прес службата на „Европейска солидарност“ публикува видео, на което се вижда, че Порошенко се е завърнал в Украйна и шофира по улиците на Львов. Той е зад волана на един от дванадесетте (12) автомобили с висока проходимост, “Mitsubishi L 200”, които е доставил за нуждите на украинската армия⁴⁸. Видеофилмчето е заснето от Софя Федина

разлика от България, където разликата между политическите лица – най-вече членовете на политическите кабинети и народните представители и държавните служители (Божем несменяемите) беше направена ясно още с гласуването на съответното законодателство за държавните служители по време на правителството на Иван Костов, Украйна такава разлика на практика не се прави, което пък говори за недостатъчното разграничаване между носителите на политическата отговорност, които са и взимашите решения и администрацията, която трябва да инструментализира тези решения.

46 Пак там.

47 Пак там.

48 12 НОВИХ Mitsubishi L200 вирушили зі Львова до Києва, готуватися до відправки на передову! За кермом Петро Порошенко, Відео Софія Федина/ Sofiya Fedyna, Facebook, Європейська Солідарність, 08. 06. 2022, 14:50, <https://www.facebook.com/watch/?v=525216076053452&ref=sharing>

на – депутатка от партията „Европейска солидарност“⁴⁹, но тя не уточнява кой е закупил автомобилите. Напълно възможно е това да е самият Порошенко, който и преди е правил големи дарения за украинската армия.

Но враждебните действия на правителството към опозиционните деятели, най-вече срещу Петро Порошенко се пренасят и в сферата на медиите.

На 04 април телевизионните канали „Еспресо“, „Прямий“ и „5 канал“ са изключени от украинския цифров ефир Т2. На тяхното място върви трансляцията на националния телемаратон „Єдині новини #UАразом“. Държавният концерн за радиоразпръскване, радиовръзка и телевизия изключва излъчването на трите канала на 04 април 2022 година сутринта. Те се обръщат към публиката с отворено писмо по този повод.

Сътрудниците на държавния концерн са изключили излъчването на „Еспресо“, „без всякакви законни основания, по собствено усмотрение“⁵⁰, смятат авторите на отвореното писмо на телевизионния канал до президента Зеленский, до Съвета за национална сигурност и отбрана (СНБО) и до Националния съвет по телевизия и радиоразпръскване.

„На опитите ни да получим обяснение от Концерна РРТ ние не получихме никакви отговори. Но в настоящия момент може да се констатира: нито Националният съвет на Украйна по телевизия и радиоразпръскване, който въвежда правилата за дейността на телевизионните канали, нито Министерството на отбраната на Украйна, което в съответствие със закона регулира режима на военното положение, нито СНБО или каквито и да са други упълномощени държавни органи не са приемали никакви решения за изключването на канала „Еспресо“, се казва в изявлението и се подчертава, че

---

49 Мазуренко, Альона, Порошенко повернувся в Україну, Українська правда, 8 червня 2022, 15:55, <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/8/7351282/>

50 „Еспресо“, „Прямий“ и „5 канал“ выключили из цифрового эфира, 5 апреля, 2022, 09:54, Гордон, <https://gordonua.com/news/war/espreso-pryamii-i-5-kanal-vyklyuchili-iz-cifrovogo-efira-1603258.html>

този канал „винаги е заемал и продължава да заема проукраинска позиция“⁵¹.

Журналистите и мениджмънта на „Прямий“ и на „5 канал“ заявяват за „незаконна нощна диверсия за изключване на излъчването, отговорността за която носи директорът на Концерн РРТ – Кирил Данилов“. Те подчертават, че изпълнявайки указа, подписан от президента Зеленский, „са предали лъвския пай от ефирното време на общонационалния маратон“ и „неотклонно се придържат към принципа на единна държавна информационна политика“. Решението за изключването на каналите от ефира е наречено незаконно⁵².

Обяснението на станалото идва близо месец по-късно от уста на Съветника на ръководителя на Офиса на президента. Оказва се, че отново става дума за вендета с Порошенко, по-точно с медиите, които не го заобикалят и отразяват позициите му.

Съветникът на ръководителя на Офиса на президента Михаил Подоляк в интервю за LB.ua, което беше публикувано на 30 май 2022 година, заяви, че изключването от ефир на каналите „Прямий“, „Еспресо“ и „5 канал“ е въпрос на „единна информационна политика по време на война“. Интервюиращият журналист, задавайки въпроса за причините за такава стъпка, отбеляза, че тези канали са „доялни“ към петия президент на Украйна и депутат в момента от партията „Европейска солидарност“ – Петро Порошенко⁵³.

Той също така е напомнил на Подоляк, че тези канали частично са транслирали единния телемаратон.

„Частично – да, а частично транслираха човек, който е много самовлюбен. У нас има много нарциси, аз разбирам, у нас политиката е построена върху нарцисизма като такъв. Впрочем, това е пак въпрос на професионалното качество на информационното пространство на Украйна.

---

51 Пак там.

52 Пак там.

53 Михайло Подоляк: „Ти не можеш сісти за стіл переговорів зі стукачем“, LB.ua, 30 травня 2022, 14:00, https://lb.ua/news/2022/05/30/518384_mihaylo_podolyak_ti_mozhesh_sisti.html

Та този човек е влюбен в себе си, да кажем собственик, опосредстван собственик на каналите. А аз не разбирам много, защо по време на война е тази самовлюбеност, всички свои там някакви наративи да ги продаваш в такъв вид, в рамките на единната информационна политика”, реагира Подоляк⁵⁴.

На възражението, че така може да се говори и за „нарцисите”, появяващи се в ефира на маратона, Подоляк заяви, че Порошенко „нанася щета”, която един вид е много по-голяма.

„Когато ти просто продаваш себе си, защото искаш да се монетизиращ на определено ниво – това е едно нещо. Да, това е непрофесионално, но това е малка вреда. А друга работа е – когато ти все още не можеш да се примириш с това, че си загубил. И затова, за да компенсиращ някак си, подсъзнателно можеш да отидеш на всякакви информационни...”, е казал Подоляк, без да завърши изречението⁵⁵.

Маратонът „UAразом” се излъчва на общонационалните частни, държавни и обществени телевизионни канали. Създават го медиагрупите „1+1”, „Интер”, „Starlight Media”, „Украина”, парламентарният телевизионен канал „Рада” и Обществената телевизия. Редица телевизионни канали с общонационално покритие не участваха в проекта⁵⁶.

На 19 март 2022 г., президентът на Украйна Владимир Зеленский със своите укази № 152/2022 и № 151 /2022 въведе в действие решенията на Съвета за национална сигурност и отбрана (СНБО) за „осъществяване на единна информационна политика в условията на военното положение” и за „неутрализирането на заплахите за информационната сигурност на държавата”⁵⁷.

---

54 Пак там.

55 Пак там.

56 <https://gordonua.com/news/politics/podolyak-zayavil-chto-pryamoy-espreso-i-5-kanal-otklyuchili-ot-efira-potomu-oni-translirovali-ochen-samovlyublennogo-cheloveka-1610962.html>

57 Гречаная, Алина, Подоляк заявил, что „Прямий“, „Еспресо“ и „5 канал“ отключили от эфира, потому что они транслировали „очень самовлюбленного“ человека, Гордон, 30 мая, 2022, 22:49, <https://gordonua.com/news/politics/podolyak-zayavil-chto-pryamoy-espreso-i-5-kanal-otklyuchili-ot-efira-potomu-oni-translirovali-ochen-samovlyublennogo-cheloveka-1610962.html>

След подписването на указа, „5 канал”, „Еспресо” и „Прямий”, които до този момент не участваха в проекта „UAразом”, смениха програмната си схема и се присъединиха към него. Но въпреки това, на 5 април 2022 г., каналите бяха свалени от цифровия ефир Т2, а вместо тях пуснаха трансляцията на националния телемаратон⁵⁸.

В Държавната специална свръзка (Держспецсв’язка) съобщиха, че каналите са изключени да не излъчват по решение на Съвета за национална сигурност и отбрана⁵⁹.

IV. Войната, изчезналият „цивилизационен разлом“ в Украйна и раждането на новия национален мит

Случаят с агресията на Русия срещу Украйна е един изключителен пример на ролята на личността в историята. В крайна сметка, решението за нападението е лично на Владимир Путин. По всичко личи, че той е направил огромна грешка, цената на която ще бъде много висока – и за Русия и лично за него.

Интересното в случая е, че изглежда той е пример и на това, как могат да се допуснат огромни грешки, следвайки буквално и без да се разсъждава дадена научна теория. В книгата си „Сблъсъкът на цивилизациите“, Самюел Хънтингтън дава Украйна като пример за „страна на разлома“ между западната и православната цивилизация, при която може да се прокара и географска граница между двете цивилизации. „Разломът“ може да се начертае върху картата.

Нещо повече, в книгата е предложена и карта. Това е картата на резултатите от изборите за президент, при които един срещу друг са изправени първият президент на Украйна Леонид Кравчук срещу бъдещият втори президент на Украйна – Леонид Кучма. Според Хънтингтън, границата между областите, където е победил Кравчук и областите, където е победил Кучма е реалната линия на разлома.

---

58 Пак там.

59 Пак там.

Такова графично онагледяване е голямо изкушение и Хънтингтън далече не е единственият, който се е поддал на него. Но работата е там, че на следващите избори, на които Леонид Кучма трябваше да се изправи срещу лидера на Комунистическата партия на Украйна – Петро Симоненко, картата на изборните резултати се „обърка“ и линията на разлома между цивилизациите се „разми“. Още повече, че ако на предишните избори за Кучма гласува условно „православната цивилизация“, то на изборите срещу комуниста Симоненко, за Кучма гласува „западната цивилизация“.

Всъщност, хората имат много повърхностна представа и за историята на Украйна и за процесите на изграждане на украинската нация и на украинската държава, които според автора на тези редове още не са завършили. Дори и анализатор като Джордж Фридман, предполагаше, че Русия ще успее да възстанови господстващото си положение в Украйна. За това му даваше известно основание, постепенната ерозия на резултатите от „Оранжевата революция“ през 2004 г. и идването на Янукович на власт.

Това предположение на Фридман заслужава специално разглеждане, защото то не предвижда военен сценарий на възстановяването на руското влияние в Украйна. Фридман изхожда от възможностите на Русия да активира не една пета колона в Украйна, а няколко. Той има пред вид и икономически обвързаните с Русия олигарси и силно разклонената агентурна мрежа на руските разузнавателни служби в Украйна – цялата гама от инструменти. Не разглежда точно военна интервенция, даже може да се каже, че по принцип я изключва.

Според Фридман, чиято книга „Следващите сто години“ е най-продаваният бестселър на „Ню Йорк Таймс“ за 2009 г., възстановяването на руското влияние в Украйна би се осъществило подмолно, прикрито, със средствата на политическата и икономическата диверсия, а не на бруталната военна сила⁶⁰. Може би

---

60 Фридман, Джордж, Следващите сто години. Геополитическа прогноза за XXI век, Изд. „НСП - Медиа“, С., 2009 г., стр. 140-141.

точно тук е важното в нашата дискусия. Разделението на Украйна, изглежда съществува безпрепятствено в мирни условия, тогава когато нито съществуването на държавата, нито физическото оцеляване на гражданите ѝ е под въпрос.

Така да се каже, войната започнала през 2014 г. консолидира украинците, а ескалацията от февруари 2022 г. направо ги бетонира. Руските окупационни войски дори не могат да съберат колаборационисти, които да упражняват местната административна власт в завзетите от тях територии.

Образно казано, украинците можеха да си позволят лукса да са разделени, тогава когато над тях не е надвиснала никаква голяма опасност. Руските анализатори някак си забравиха, че при цялата си неприемливост в днешно време, войните често изиграват ключова роля в националното строителство.

Сто годишната война между Франция и Англия ражда Жана д'Арк – националният символ на французите и веднъж завинаги консолидира територията на страната. Дотогавашните постоянни териториални промени, дължащи се на династични бракове, промени във васалното положение на феодалите и прочее, са заменени от постоянство на владенията на краля и значителна устойчивост на границите.

Войните много често допринасят за изграждането на това, което професор Антъни Смит нарича „национален мит“ в книгата си за националната идентичност⁶¹. Антъни Смит изрежда „фундаменталните черти“ на националната идентичност, при цялата им

---

61 Излишно е да се подчертава, че ако някога е имало нация, която да отговаря на държавното образувание СССР, то Гражданската война от 1918 – 1921 година и участието на СССР във Втората световна война, наречено „Велика отечествена война“ са в основата на националния мит на „съветската нация“. Въпросът за съществуването или за опитите за „конструиране“ и консолидиране на съветска нация са спорни, но значението на посочените две войни сред потенциалните фундаментални черти по показателите 2) общи митове и исторически спомени; и 3) обща масова публична култура, просто няма как да бъдат заобиколени. Съветска нация може и да е нямало или пък да не е била „конструирана“ или пък „строежът“ ѝ да е бил прекъснат от разпадането на СССР, но мястото на войните като един неин мит не може да се заобиколи.

условност, така: 1) историческа територия или отечество; 2) общи митове и исторически спомени; 3) обща масова публична култура; 4) общи юридически права и задължения на всички членове; 5) обща икономика и териториална мобилност⁶².

Говорейки за националните митове, като задължителни фактори за националното строителство, не можем да не отбележим, че до 2014 г., Украйна нямаше достатъчно „впечатляващ“ национален мит.

Руската империя се беше окичила с измисления мит за „Третия Рим“. СССР имаше мита на Гражданската война, а след това и на Втората световна война. Тези два мита обслужваха създаването на някаква над-етническа и може би наднационална (съветска имперска) идентичност в СССР. Този процес не винаги задължително е целял русификация, но ефектът от него винаги се е свеждал до русификацията, на първо място поради факта, че руският език играе ролята на „лингва франка“ в СССР, дори и без мерките за задължителното му изучаване.

Обратно, дори и когато в отделните съветски република се наблюдава процес на „коренизация“, там този процес тече по-трудно, точно поради липсата на силен „национален мит“. Вярно, узбеките имат своят Тимур Хроми – известен като Тамерлан и като Тимур Самарканди, но той всъщност е преоткрит в днешно време. Нито Чингис хан в Монголия, нито Тимур Самарканди в Узбекистан са играли ролята на силни (или дори на някакви) национални митове в съветски времена.

Украинците са в същото положение. Разбира се, те могат да потърсят вдъхновение в Киевската Рус (което и правят), но по редица причини тя не е толкова „удобна“ за митологизиране, защото има огромни спорове относно приемствеността на властта на киевските князе. Без значение дали става дума за факти или за спекулации, едни историци с огромна енергия доказват, че Москва е легитимен наследник на Киев, а други – точно обратното. При такава „историческа сеизмика“, не е толкова лесно да изградиш националния си

---

62 Смит, Антъни, Националната идентичност, Изд. „Кралица Маб“, С., 2000 г., стр. 26.

мит, точно върху такава основа.

Ако говорим чисто научно, може съвсем добросъвестно да се проследи началото на съвременната украинска държавност от Галицийското (Галичинско-Волинското) княжество.

Тук има много интересна успоредица с българската история – великият княз на Галиция получава международно признание по същото време и от същото лице (и институция) както българският владетел Калоян.

И князът на Галиция и Калоян, който се домогва до титлата „цар“ (сиреч „кесар“, „цезар“) са помазани за крале от римския Папа Инокентий III по горе – долу едно и също време в рамките на един и същи процес на търсене на преодоляване на разделението между източното православие и католицизма, в рамките на подхода на унията.

Нещо повече, избягалият в емиграция бъдещ български цар Иван Асен II, отива точно в Галиция. Там той се жени за дъщерята на краля на Галиция – Теодора и с войска взета на заем от тъста си се завръща в България, където предявява претенции за трона. Част от галицийската войска, която е дошла в България с обоза си, тоест е довела и семействата си, остава в България, заедно с някои галицийски благородници, на които знаем и имената. На тях е дадена много важната Видинска област, а след смъртта на Иван Асен II, дори ще видим в един момент галицийския княз Ростислав сред претендентите за българския престол.

В съветската историография, ролята и международната тежест на Галиция е съзнателно заобикаляна елегантно през годините, най-малкото защото галицийско-волинският крал е помазан от Папата, следователно от коварният и зъл Запад. Незнанието на фактологията около кралство Галиция е причината, тя да не е някакъв могъщ стълб на украинския национален мит. От историческа гледна точка обаче, тя е едно отлично доказателство за приемствеността между държавните образувания на територията на днешна Украйна от Средновековието до днес.

И наистина, Украйна е в положение постоянно да се бори за идентичността си – и с поляците и още повече с руснаците, но по пътя на тази борба остават много сериозни знаци. Преди да „джироса“ Украйна на Руската империя, противоречивият Богдан Хмелницки първоначално извоюва самостоятелността на страната, като хетманство. Към сливане с Руската империя го тласва страхът, че няма да може да издържи на евентуален нов полски натиск, а не някаква обща идентичност на русите и украинците, наречени снизходително от московските господари – „малоруси“.

Точно по времето на Петър Велики сме свидетели на едно от най-големите усилия на региона да излезе от руската имперска орбита. Това е съюзът на Иван Степанович Мазепа с шведския крал Карл XII. Първоначално Мазепа (хетман на Левобережна Украйна и изключително образован и ерудиран човек) е съмишленик на Петър Велики в неговите реформи, но впоследствие пътищата им се разделят. Твърде бързо става ясно, че Петър иска да реформира в много по-голяма степен армията си, нежели държавата, а държавните реформи се свеждат до още по-голямо засилване на централизацията.

Карл XII и Мазепа са разбити в битката при Полтава на 27 юни 1709 година и това слага край на този опит за самостоятелност на украинските земи. Но омразата на руснаците към всякакво движение на украинците към самостоятелност прозира дори от едно художествено произведение – операта „Мазепа“ от Чайковски.

В реалната история, Мазепа умира в молдовския град Бендери на тогавашната територия на Отоманската империя от естествена смърт на 21 септември 1709 г. и е погребан от своите воители – казаци там. В операта на Чайковски, Мазепа е заловен, осъден и произведението завършва с неговата екзекуция. Така да се каже, Мазепа е екзекутиран в историческата памет на Руската империя, нищо че такова нещо никога не е ставало.

Така или иначе, може би руската стратегия на оспорване на украинската идентичност, щеше да има по-голям успех ако нещата бяха оставени на работата на агентурата, на русофилите инте-

лектуалци в Украйна, на проруските политици, на олигарсите, чийто бизнес е бил свързан с Руската федерация. Такова беше и очакването на известния геополитически анализатор Джордж Фридман през 2009 година. Тогава в своята книга „Следващите сто години. Геополитическа прогноза за XXI век“ (?) той прогнозира, че Русия ще си върне Украйна с разузнавателни, агентурни и икономически средства⁶³.

Междувременно, докато Украйна за първи път в историята си имаше повече от две десетилетия за държавно строителство, Русия беше успяла да възроди мита за „Третия Рим“ и така руската национална митология вече стъпваше на „Третия Рим“, значително по-малко на Гражданската война, но в още по-голяма степен на Втората световна война⁶⁴. За Русия на Путин, победата във ВСВ е основанието на Русия да продължава да се смята за велика сила и всеки който е пречил по някакъв начин на СССР по време на ВСВ или пък оспорва с нещо „блясъка“ на „Отечествената война“ е обявяван за зъл враг и най-често за „фашист“ или „нацист“.

Анексията на Крим по неочакван начин се отрази на националното строителство в Украйна. След боевете в Източна Украйна през 2014 г. и особено след епичните боеве за летището на Донецк и за Дебалцево в началото на 2015 г., в Украйна по естествен начин започва да се изгражда нов героичен епос – музикални произведения (много голям брой), филми, белетристика и така нататък. Събитията от 2014 – 2015 г., започналата тогава руско-украинска война, която ескалира по ужасяващ начин на 24 февруари 2022 г., стават мощен катализатор за националното строителство в Украйна.

---

63 Фридман, Джордж, Следващите сто години. Геополитическа прогноза за XXI век, Изд.: „НСП - Медиа“, С., 2009 г., стр. 140-141.

64 Митологията за която говорим е колкото национална, толкова и имперска. Александър Дугин е посветил твърде много страници над размишления за това разминаване. Със същия успех бихме могли да я наречем и „държавна митология“, като се има пред вид, че Руската федерация в момента не е плуралистична държава и държавната власт, на първо място в лицето на президента Путин се опитва да консолидира общественото съзнание около така наречените „духовные скрепы“.

Ако си послужим с думите на Ботев, който моли майка си да научи братята му „силно да любят и мразят“, става така, че ако до този момент украинците са имали предимно какво да обичат, то след 2014 г., те вече имат и ясен обект за намразване. И ако в периода 2014 – 2022 г., обектът на ненавист бяха Путин, криминалните елити на Крим организирали смехотворния референдум за отделяне на полуострова от Украйна и превръщането му в руски федерален окръг и сепаратистите в Луганска и Донецка област, които разпалиха осемгодишна война, то сега вече обект на ненавист могат да бъдат вече и тези 80 на сто от руските граждани, които подкрепят „специалната операция Z“

Образно казано, ако през 2014 – 2015 г., единственият руски депутат, гласувал против присъединяването на Крим към Руската федерация, твърдеше че пред очите му се ражда украинската нация⁶⁵, то днес той би трябвало да регистрира изключителното ускоряване и задълбочаване на процеса на изграждането на украинската нация.

С две думи – започвайки войната през 2014 г. и ескалирайки конфликта през 2022 г., Владимир Путин създаде необходимите условия за създаване на украински героичен мит, стъпил на реални и съдбоносни събития, който да залегне като „фундаментална черта“ на украинската нация.

V. Квантовият скок на президента Зеленский

Написаното до тук съдържа доста сериозна критика на начина на идване на власт и на начина на управление на президента Зеленский и на неговия екип – „отборът на Зе“ до 24 февруари 2022 година.

---

65 Точният цитат на депутата Иля Пономарьов гласи: „В Киев младите хора масово се записват в опълченията и във военкоматите, готвят се за война. Такова количество украински знамена аз там никога не съм виждал – огромен патриотичен подем. Пред очите ни се ражда украинската нация“. Пономарьов, Иля, Новото правителство в Киев е точно такава, каквото е и в Москва, Свободен народ online, 21 април 2014 г., <https://svobodennarod.eu/item/ilya-ponomarov-novoto-pravitelstvo-v-kiiev-e-tochno-takova-kakvoto-e-i-v-moskva>

Тук е мястото да се отбележи, че в историческия процес, много често контекстът на дадени действия обръща нещата на 180 градуса. Ако до 24 февруари 2022 г., управлението на Зеленский и съмишлениците му може да бъде обект на много сериозна критика от гледна точка на стандартните разбирания за демократично управление, демократични процедури и разделение на властите, след началото на руската агресия, нещата стоят по съвсем друг начин.

С едно свое действие, президентът Зеленский се превърна в международен символ на съпротивата срещу авторитаризма и агресията. Ако президентът Зеленский беше напуснал Киев в този момент, още повече – Украйна, името му щеше да има стойност само за списъка, където се изброяват по ред държавните глави на Украйна. Но той остана в столицата Киев и се държа по начин, който радикално промени образа му в очите на всички, особено на външния на Украйна свят.

В този миг, президентът Зеленский извърши „квантов скок“, подобно на електрон, който минава от едно енергийно ниво на друго. Той „влезе в роля“ в най-добрия смисъл на думата. Сам актьор по професия, Зеленский много добре знае, че една от най-интересните ситуации е когато актьорът трябва да играе себе си пред публика. В случая той имаше за публика целия свят и вече цяла година играе спектакъла на живота си.

Ако в мирно време някои от чертите на характера на Зеленский и маниера му на общуване с околните не му носеха „точките“, във възникналата ситуация на война, той вече направи недостатъците си – предимства. В условията на рязка ескалация на военния конфликт, започнал още през 2014 г., но сега доведен до крайност от Путин, Владимир Зеленский можеше да си позволи лукса да се държи много по-свободно и без да се съобразява с правилата и формулите на дипломатическия етикет.

Присъщата му арогантност, вече се оценяваше като проява на твърдост и последователност. Зеленский възприе една линия на поведение с добре изчислен риск, при която стандартната учтивост в

света на международните отношения беше изоставена.

Някои украински дипломати и политически дейци силно подражават на Зеленский, като в някои случаи довеждат прилагането на неговите техники до крайност. На няколко пъти, посланикът на Украйна в Германия си позволи поведение и изявления, които при други обстоятелства биха имали крайно неприятни последици за него лично.

Ако президентът Зеленский си позволи лукса да не приеме на посещение президента на Германия, то посланикът на Украйна си позволи директни оскърбления, стигащи до простачина, но ... те не предизвикаха никаква видима негативна реакция у неговите домакини. Отново се видя огромната роля на контекста. Украйна е нападната от велика сила, страната е във война и всички са готови да простят нервността и липсата на деликатност у украинските представители.

Самият президент Зеленский изключително умело създава чувство на вина на западните си партньори с непрекъснатите си критики към тях и с недоволството си за все недостигащото оръжие и боеприпаси. Давайки си сметка, че партньорите му се чувстват гузни в определена степен, защото не успяха да приложат някаква работеща стратегия за възпиране на Путин, Зеленский експлоатира умело това тяхно чувство.

Нещо повече, когато става дума за Германия, той без всякакви скрупули експлоатира чувството за вина на немците, останало още от Втората световна война.

Отделен въпрос е, че Зеленский в огромна степен казва истината, когато заявява в очите на западните си партньори, че украинците се бият и заради тях. Верността на това твърдение е безспорна, особено що се отнася, до Полша, Прибалтика и България. В още по-голяма степен това е вярно за Молдова, но тя не е „западен партньор“ на Украйна, тя просто е държава, на която не остава нищо освен да се крие зад гърба на украинците и да се моли за тяхната победа.

Дори и възприетият „дрес код“ от президента Зеленский се оказа изключително уместен и удачен и допринесе за възприемане-

то и популяризирането на образа му.

Русия се постави до голяма степен в положението на Германия през Втората световна война. Тя има някакви съюзници, най-вече Китай, но те са далече от основното бойно поле, а и са твърде ангажирани със собствените си проблеми, за да се занимават с Украйна. Отделен въпрос е, че руското нашествие в Украйна същипа значителен по обем китайски бизнес в областта на авиационната индустрия. Освен това, въпреки противоречията си със Запада, Китай твърде много се нуждае от европейските и американските пазари, където да продава продукцията си.

С две думи – Русия е голяма военна сила, но е оставена сама на себе си. За сега не се забелязва някой, който да иска да й дойде на помощ. Нещо повече, вече започва лекото, поетапно изтласкване на Русия от региони, където Москва се настани с цената на огромни разходи и на човешки и материални жертви. Турция започна да притеснява Русия в Сирия. Западът търси алгоритми, с които да изтласка Русия от завладените африкански плацдарми.

Западът – и НАТО и ЕС се консолидираха изключително бързо и до степен, за която преди войната никой не си е и помислял, че е възможна. Твърдението, че Путин сплоти ЕС и разшири НАТО, напълно отговаря на истината. Пак той създаде на Руската федерация в лицето на Украйна враг, чието враждебно отношение няма да отслабне бързо и от днес за утре.

Всичко това навява мисълта, че Русия може да бъде победена, ако под победа украинците разбират спиране на руското настъпление и изтласкване на руските войски, поне на линията от 24 февруари 2022 година. Естествено, това вещае „замразяване“ на конфликта до следващата му ескалация, защото Украйна не може да приеме никакви корекции на официалните граници, а Русия не може да се откаже от Крим, а и от завзетите с такива жертви територии в Донбас.

Има всички предпоставки за отлагане във времето на подписването на мирно споразумение и на връщането на окупи-

раните украински територии. Това вещае постоянна възможност за нова ескалация на конфликта при други (подходящи за Русия) обстоятелства. Пак това вещае и запазване на санкциите или поне на голяма част от тях, което ще създава огромни неудобства на Русия, но ще притеснява и санкциониращите я държави.

В тази много сложна ситуация, Зеленски би могъл да излезе победител, дори и при просто спиране на огъня и частично оттегляне на руските войски от окупираните територии. Едновременно с това, той е заплашен от нещо, което бихме могли да наречем „синдром на Чърчил“.

Както е известно, непосредствено след ПЪЛНАТА победа на съюзниците във Втората световна война, Чърчил губи парламентарните избори във Великобритания. Дори и днес хората трудно осмислят този факт. Истината е, че демократичните процедури напълно позволяват, да бъде заменен в управлението, дори и победителят в световна война, та какво остава за някой, който с цената на огромни усилия е стигнал до прекратяване на огъня.

Има една поговорка, че никой не е пророк в собствената си страна и тя с пълна сила се отнася и за Зеленский. Подобно на Михаил Горбачов на времето, днес Зеленский е много по-популярен в чужбина, отколкото в Украйна. В Европа и Америка той има ярък героичен ореол. В Украйна, той има безброй опоненти, които всеки за себе си имат много сериозни основания да не го долюбват. Достатъчно е да си спомним, че добилата изключителна популярност украинска противокорабна ракета „Нептун“ беше практически спряна от производство преди ескалацията на военните действия, от хора от близкото обкръжение на президента⁶⁶. Това е само един пример, а те със сигурност са много повече.

В момента, Зеленский изживява звездния си миг, но как ще

---

⁶⁶ Става дума за скандала за държавната поръчка за отбраната през 2020 година, в която не бяха предвидени средства за ракетните системи украинско производство, в това число и за крилатите ракети „Нептун“. Най—ясно нещата бяха артикулирани от главния редактор на изданието Цензор.нет - Юрий Бугусов, който назова нещата едно към едно и ги обнародва

се отрази на политическото му бъдеще евентуалното спиране на огъня и (временно) прекратяване на военните действия е трудно да се предскаже.

във Фейсбук профила си. От написаното от него, а и от последвалите реакции се вижда, че отговорността за изключително неудачния първоначален проект на държавната поръчка за отбраната на Украйна през 2020 е заслуга на хора от близкото обкръжение на Зеленский, докато по времето на Порошенко и на Турчинов като ръководител на Съвета за национална сигурност и отбрана (СБНО), ракетната система е голям държавен приоритет. Липсата на средства точно за разработените от украинската военна промишленост ракетни системи стана ясно тогава и от изявленията на командващия въоръжените сили на страната и на командващия военноморските сили на Украйна. С цената на огромни усилия, програмата не е напълно замразена, но в крайна сметка се стига до това, през 2021 година бойно дежурство да поеме един дивизион от ракетите „Нептун“, а към 2025 година, черноморският и азовски бряг на Украйна да се брани от цели три (!) дивизиона. По-долу даваме връзка към достатъчно публикации, от които и без особено умение да се чете между редовете, става ясна еволюцията на отношението на управляващите в Украйна към крилатите ракети „Нептун“ и „долната мъртва точка“ в която се оказва ракетната програма на страната, непосредствено след идването на Зеленский на власт.

Сергій Згурець, Крилата ракета „Нептун“. Публічний дебют, 30.01.2018, <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1418428134951674&set=a.439275246200306.1073741831.100003535024309&type=3&theater>; О. Турчинов: Відбулося перше випробування української крилатої ракети, Рада національної безпеки і оборони України, 30.01.2018, <https://www.youtube.com/watch?v=G7qo2uDmsAM> ; В Украине прошли первые летные испытания крылатой ракеты, Гордон, 30.01.2018, 16:13, <https://gordonua.com/news/war/v-ukraine-proshli-pervoe-letnye-ispytaniya-krylatoy-rakety-229410.html> ; Згурец о новой украинской крылатой ракете: Если сильно постараться, то и в Москву достанет, 30.01.2018, <https://gordonua.com/news/war/zgurec-o-novoy-ukrainskoj-krylatoy-rakete-esli-silno-postaratsya-to-i-v-moskvu-dostanet-229457.html> ; Випробування української крилатої ракети, КБ „Луч“, 27.08.2018, <https://www.facebook.com/watch/?v=238996093481284> ; Наші ракети здатні забезпечити надійну оборону Чорноморського та Азовського узбережжя, Олександр Турчинов – персональний сайт, 17 серпня 2018, 15:34, <https://turchynov.com/news/details/nashi-raketi-zdatni-zabezpechiti-nadijnu-oboronu-chornomorskogo-ta-azovskogo-uzberezhzhya> ; В Украине прошел очередной этап испытаний крылатой ракеты, гордон, Гордон, 17.08.2018, 16:24, <https://gordonua.com/news/war/v-ukraine-proshel-ocherednoy-etap-ispytaniy-krylatoy-rakety-311124.html> ; В 2019 році Україна випробує нові зразки зброї, Кабинет Міністрів України, 20.12.2018, <https://www.facebook.com/KabminUA/photos/a.525372227496176/2223097951056920/?type=3&theater> ; В правительстве заявили, что в 2019 году в Украине начнутся государственные испытания крылатой ракеты „Нептун“, Гордон, 30.12.2018, 13:50, <https://gordonua.com/news/politics/v-2019-godu-v-ukraine-nachnutsya-gosudarstvennye-ispytaniya-krylatoy-rakety-neptun-621646.html> ; Мобільний комплекс крилатих ракет „Нептун“ готується до нових випробувань, Олександр Турчинов – персональний сайт, 19 квітня 2019, 11:36, [https://turchynov.com/news/details/mobilnij-kompleks-krilatih-raket-neptun-gotuyetsya-do-novi-](https://turchynov.com/news/details/mobilnij-kompleks-krilatih-raket-neptun-gotuyetsya-do-novi-74)

h-viprobuvan ; Турчинов показал, как готовят к новым испытаниям комплекс крылатых ракет „Нептун“, Гордон, 19.04.2019, 14:51, <https://gordonua.com/news/war/turchinov-pokazal-kak-gotovyat-k-novym-ispytaniyam-kompleks-krylatyh-raket-neptun-video-899833.html> ; Ракетный комплекс „Нептун“ прошел огневые испытания, Гордон, 27.05.2019, 19:19, <https://gordonua.com/news/war/raketnyu-kompleks-neptun-proshel-ognevye-ispytaniya-video-995053.html> ; В Украине испытали боеголовку крылатой ракеты „Нептун“, Гордон, 22.06.2019, 10:44, <https://gordonua.com/news/war/v-ukraine-ispytali-boegolovku-krylatoy-rakety-neptun-video-1059564.html> ; Бутусов, Юрий, Проект Гособоронзаказа – 2020 ликвидирует ракетную программу Украины, 18.02.2020, <https://www.facebook.com/butusov.yuriy/posts/3735655313141404> ; Бутусов сообщил о сворачивании украинской ракетной программы. Данилов опроверг эту информацию, Гордон, 19.02.2020, 01:27, <https://gordonua.com/news/war/butusov-soobshchil-o-svorachivanii-ukrainskoj-raketnoj-programmy-danilov-oproverg-etu-informaciyu-1487568.html> ; Командующий ВМСУ: американские фрегаты не нужны, корвет будет достроен, а первый дивизион „Нептуна“ ждем в 2021 году, Думська, 5.07.2020, 08:30, <https://dumskaya.net/news/komanduyushchiy-aleksey-neizhrara-o-razvitii-vms-119359/> ; „Мы готовимся“. Глава ВМС Украины не исключил, что РФ может вторгнуться в Херсонскую область, Гордон, 5.07.2020, 20:22, <https://gordonua.com/news/crimea/my-gotovimsya-glava-vms-ukrainy-ne-isklyuchil-cto-rf-mozhet-vtorgnutsya-v-hersonskuyu-oblast-1507856.html> ; Вооруженные силы Украины приняли на вооружение ракетный комплекс „Нептун“, Гордон, 23.08.2020, 20:55, <https://gordonua.com/news/society/vooruzhennyye-sily-ukrainy-prinyali-na-vooruzhenie-raketnyu-kompleks-neptun-1514849.html> ; Панчишин, Віталій, До 2025-го року ВМС України сформує три дивізіони берегового комплексу крилатих ракет наземного базування РК-360МЦ „Нептун“, Армія Inform, 2 Вересня 2020 (02.09.2020), 8:10, <https://armyinform.com.ua/2020/09/02/nastupnogo-roku-vms-ukrayiny-sformuyut-try-dyviziony-beregovogo-kompleksu-krylatyh-raket-nazemnogo-bazuvannya-rk-360mcs-neptun/?fbclid=IwAR0uffgT2aNio2X-Z9d-6niAYQkV3Sq14BJvhOaF9N8-MVxKBX5TQda6EFCU> ; Главнокомандующий ВСУ о гособоронзаказе: нам не могут дать то, что мы просим, Гордон, 07.12.2020, 10:04, <https://gordonua.com/news/politics/glavnokomanduyushchiy-vsuo-gosoboronzakaze-nam-ne-mogut-dat-to-cto-my-prosim-1530474.html> ; Українські військові у 2021 році отримають ракетні комплекси „Нептун“, Укрінформ, 30.12.2020, 13:37, <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3163609-ukrainski-vijskovi-u-2021-roci-otrimaut-raketnih-kompleksiv-neptun.html> ; У 2021 році українське вісько отримає берегові ракетні комплекси „Нептун“ – контракт укладено, Спейс-Інформ, 30.12.2020, <https://space.com.ua/2020/12/30/u-2021-rotsi-ukrayinske-vijsko-otrimaye-beregovi-raketni-kompleksi-neptun-kontrakt-ukladeno/> ; ВМС Украины получили первые образцы ракетного комплекса „Нептун“, Гордон, 15.03.2021, <https://gordonua.com/news/society/vms-ukrainy-poluchili-pervyye-obraztsy-raketnogo-kompleksa-neptun-1544115.html> ; Романюк, Роман, Потопити „Москву“: невідомі деталі. Як український „Нептун“ знищав флагман російського флоту, 113 грудня 2020, 05:30, <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/12/13/7380452/> ; В начале полномасштабного вторжения РФ поломка заблокировала работу ракет „Нептун“, в разведке допускают диверсию, Гордон, 13.12.2022, 17:04, <https://gordonua.com/news/war/v-nachale-voyny-s-rf-mogla-byt-diversiya-zablokirovavshaya-rabotu-raket-neptun-smi-1640621.html>

VI. Пак за България като „страна на разлома“

Още с излизането на книгата на Самюел Хънтингтън „Сблъсъкът на цивилизациите и преобразуването на световния ред“ аз възразих много сериозно срещу тезата, че България принадлежи към православната цивилизация, така както твърдеше Хънтингтън с неговата карта на разделителната линия. Тогава написах дълга статия, която в съкратен вид излезе на страниците на вестник „Стандарт“. Години по-късно, когато блоговете се превърнаха в нещо изключително важно, през 2006 г., публикувах пълния вариант на статията в блога си, под названието: „Грешката на Хънтингтън. България не е острие на православната цивилизация“⁶⁷. Това беше първата половина от осмислянето на положението на България, според Хънтингтъновата парадигма. Не е чак толкова трудно да се обясни защо България трудно може да бъде отнесена към православната цивилизация, още повече пък да бъде разглеждана като нейно острие. Големият въпрос обаче е към коя цивилизация да бъде отнесена България.

Отговорът на този въпрос дойде съвсем естествено с напредването на времето и с превръщането на отношението към глобализацията и към европейската интеграция в „кливидж“ според смисъла, който се влага в това понятие в трудовете на Стайн Рокан⁶⁸. Така

---

67 Дечев, Теодор, Грешката на Хънтингтън I част, БЛОГ.бг, 11.10.2006, 21:51, <https://teodordetchev.blog.bg/politika/2006/10/11/greshkata-na-hyuntingtyn-chast.18241> ; Дечев, Теодор, Грешката на Хънтингтън II част, БЛОГ.бг, 11.10.2006, 22:06, <https://teodordetchev.blog.bg/politika/2006/10/11/greshkata-na-hyuntingtyn-chast.18243> ; Дечев, Теодор, Грешката на Хънтингтън III част, БЛОГ.бг, 11.10.2006, 22:17, <https://teodordetchev.blog.bg/politika/2006/10/11/greshkata-na-hyuntingtyn-chast.18245>

68 За „кливиджите“, кливидж структурите и отражението им върху формирането на партийните системи в демократичните държави, виж: Липсет, Сеймур Мартин, Стайн Рокан, Кливидж структури, партийни системи и групиране на гласоподавателите, Сп. „Политически изследвания“, Год. III, Кн. 4, 1993 г., ISSN 0861-4830, стр. 48-74; Алард, Ерик и Хенри Вален, Стайн Рокан: Интелектуален профил, Сп. „Политически изследвания“, Год. III, Кн. 4, 1993 г., ISSN 0861-4830, стр. 75-85; Кунле, Стайн, Сравнителната политология в Берген, Сп. „Политически изследвания“, Год. III, Кн. 4, 1993 г., ISSN 0861-4830, стр. 86-88;

сравнително бързо стигнах до разбирането, че България всъщност е „страна на разлома” според понятийния апарат на Хънтингтън, при това – „страна на разлома” от типа на Турция, където разделението няма географски измерения, а минава направо през цялото общество.

В края на 2015 г. вече можех да защита тезата си на научна конференция и така се роди текстът: „Политическото прогнозиране в контекста на евроинтеграционния кливидж”⁶⁹.

Ескалацията на войната в Украйна, допринесе за разделението и остро противопоставяне в българското общество, което в много голяма степен е резултат на факта, че България е „страна на разлома”.

По принцип, човек би могъл доста да размишлява над мотивите на хората в България, които непосредствено след 24 февруари 2022 г., застанаха на страната на Путин. При едни от тях, позицията им е въпрос на възпитание и на наслоения през целия им живот. Сама по себе си, тази тема може да напълни книга, като за „голяма докторска дисертация“, но на всеки му е ясно за какво става дума и в момента тук многото думи са излишни.

При други е въпрос на зависимост и на “благодарност” за някакво облагодетелстване в близкото минало. Тези хора могат да бъдат разбрани по-лесно, макар че няма нищо нравствено в това да оправдаваш заличаването на Мариупол с деловите си ангажменти. Но тук все пак, става дума за зависимост, а не за изцяло свободно волеизявление.

Rokkan, Stein, *Citizens, Elections, Parties*, Oslo, Universitetsforlaget, 1970; Lipset, S. M. and Stein Rokkan, *Party Systems and Voter Alignment*, New York, The Free Press, 1967.

69 Дечев, Теодор. Политическото прогнозиране в контекста на евроинтеграционния „кливидж“, Преструктуриране на политическото и идеологическото пространство в България, Европа и света. Между умереното и радикалното в политиката. Между полюсите на мултикултурализма и национализма. Национална конференция. Посветена на 25-годишнината от началото на Прехода в България, Сборник със студии и статии, въз основа на доклади и презентации от научна конференция, 27-28 ноември 2014 г., Издателски комплекс - УНСС, С., 2015 г., стр. 314 – 325, ISBN 978-954-644-772-2

https://www.researchgate.net/publication/299760128_Political_forecasting_in_the_context_of_the_cleavage_caused_by_the_European_integration_Politicskoto_prognozirane_v_konteksta_na_evrointegracionnia_klividz

При трети, привързаността към Русия и към Путин си е открито агентурна дейност. Подобно поведение и ангажираност по принцип се преследват от Наказателния кодекс, но „институциите” в държавата, на които би трябвало да се занимават с тези неща не проявяват особена активност.

Има и една категория хора, при които става дума както на възпитание и наслоения, така и на типично българската опозиция срещу всеки официален съюзник на България в даден момент. (В съветско време тези хора са разправяли вицове за Леонид Брежнев).

Изложеното до тук представлява опит за някаква, макар и не най-задълбочената и детайлна класификация на българските привърженици на Русия във войнта ѝ с Украйна. Важно е обаче да се отчете, че тя почива в голяма степен на емпирични наблюдения и рационални съображения. Тяхната дейност в България обаче е свързана и с прояви, които не са рационални, а трябва да бъдат отнесени към сферата на ирационалното.

На първо място, това е бруталната лъжа. Лъже се безогледно, безочливо и безцеремонно. На пръв поглед случаят е ясен и напълно „черно-бял”. Една държава е нападнала съседна държава с цялата си военна мощ, „полира” градовете ѝ един по един, но продължава да твърди, че не води война и армията ѝ всячески избягва да стреля по цивилни. Вярно е, че по време на война първа умира истината, но тук истината е умряла още преди войната.

Впрочем, да си спомним многократните изявления на Путин от преди 2014 г. (в момента из нета обикаля един такъв цитат от 2008 г.), че границите на Украйна са международно признати, в това число и от Русия и никакъв Кримски въпрос не съществува.

На второ място идват безскрупулността и безочието, с което се демонизират украинците, украинската държава и политическите им лидери. В българското публично пространство броди сравнение между Република Северна Македония и Украйна, придружено от тезата за „несъществуващата” украинска нация, която била също толкова имагинерна като македонската нация. Такава „опорна

точка”, може да бъде измислена само от Соловьев и подобните му пропагандисти, които може би един ден ще бъдат обвинявани повече от Путин за избухването на войната и жестокостите в нея.

Удивително е многообразието от лъжи, инсинуации, лъжи с десет процента истина в тях, отровни лъжи съдържащи деветдесет процента истина и какво ли още не. Наистина, по-лесно могат да бъдат разбрани хората, които имат някаква пряка материална изгода от Русия, в сравнение с тези, които напълно безплатно се „самозомбират“ и работят в полза на триумфа на злото. Защото нашествието на Путин в Украйна е „марш на злото” в най-чист вид.

Тук обаче трябва да се добави още нещо и това е въпросът за перспективата на разделеното общество в България. Стана вече дума, че на други места в съвсем научен, а не в публицистичен или полемичен план, съм се опитал да докажа, че България е „страна на разлома“, според класификацията на Самюъл Хънтингтън. В книгата си „Сблъсъкът на цивилизациите и преобразуването на световния ред”, той защитава тезата, че в бъдеще конфликтите и противоречията ще са най-вече на цивилизационна основа. Пак там той прокарва границите между отделните цивилизации и въвежда понятието „държава на разлома“⁷⁰.

Стана вече дума на няколко пъти, че като примери за „държава на разлома“, Хънтингтън посочва Украйна и Турция. Трябва обаче да сме наясно, че книгата на Хънтингтън (той за съжаление е покойник, иначе щеше да има какво да каже днес) е писана в края на двадесетия век. Тогава Украйна наистина изглеждаше „цивилизационно разделена“, било по религиозен, било по езиков принцип. Днес, виждаме, че в огромна степен поради изпитанията на войната, започнала през 2014 г. и ескалирала през февруари 2022 г., с огромното участие на Владимир Владимирович Путин, и държавата Украйна и украинската нация са повече от консолидирани. Ако

---

70 Виж примерно: Хънтингтън, Самюъл, Сблъсъкът на цивилизациите и преобразуването на световния ред, Изд. „Обсидиан“, 2015 г., ISBN 9789547691964 в превод на Румяна Радева.

беше жив, Хънтингтън сигурно без всякакви угризения щеше да приеме, че и в цивилизационната принадлежност има динамика.

Проблемът обаче не е Украйна, а България. За разлика от консолидираната и мобилизирана да защити физическото съществуване на народа си Украйна, България е толкова разделена, че се е превърнала в христоматиен пример на „държава на разлома“. Българите сме разделени на про-украинци и про-руснаци; на глобалисти и анти-глобалисти; на привърженици на европейската интеграция и на нейни противници; на про-американисти и на анти-американисти.

И колкото повече разделителни линии да изчертавам, толкова повече се вижда, че става дума за две едни и същи „общности“, които по забележителен начин съвпадат, каквито и „квивиджи“ (разломи, според терминологията на Стейн Рокан) да прокарваме. Има ясен конфликт между тези две общности:

От едната страна са тези, които харесват най-общо казано западните ценности (с цялата условност на това понятие), свободата като ценност (пак с цялата ѝ условност) и забележете – рационализма. Хората, които отричат науката, за които ваксините са „експериментални течности“, рядко стоят на демократични или на евроинтеграционни позиции. Те наричат мракобесието си – „патриотизъм“.

От другата страна са хората, които искат да построят милион берлински стени, които крият омразата си към европейската интеграция зад голисткия етикет „Европа на Отечествата“, които смятат глобализацията за световно зло и за световна конспирация. Към тази група по естествен път се присъединява и по-голямата част от противниците на ваксините, каквито в България имаше и преди да чуем за COVID-19; на привържениците на ирационалното – от криво разбрана православна мистика (ключовата дума е „криво разбрана“) до „химическите следи“ оставяни от самолетите в небето и вярата в плоската Земя.

В очите на тези хора, Западът е враг, освен всичко друго и защо-

то там науката е уважавана и напредъкът в повечето научно-изследователски предметни области е огромен. Има и по-умерени хора, които просто се плашат от настъпващите промени и биха предпочели всичко да си стои така, както е. Тези хора също лесно се мобилизират примерно срещу „Истанбулската конвенция“ или други подобни документи.

Разделението на българското общество е много сериозно и твърде трайно. Противоречията се трупат дълго време и продължават да се трупат по експоненциална зависимост. Изгледи за спиране на конфронтацията няма. Напротив, нещата отиват към още по-лошо.

Възниква въпросът, какво ни чака при различните сценарии за развитие на сегашната ситуация.

Единият сценарий, който е крайно песимистичен е победа на Путин в Украйна и продължаващо развитие на успеха му в югозападно направление – през Молдова към Румъния и България. Тук е много лесно да се предскаже, какво ще стане ако България бъде отново „освободена“ от руската армия, може би за трети път в исторически план. На сцената ще излязат куп хора, които до този момент са се спотайвали и са се „снишавали“ по тодорживковски и са писали списъци.

Тези списъци, естествено ще са подготвени да посочат вредносните елементи – привържениците на либералната демокрация и на геополитическата ориентация към Запада. Но следвайки логиката на всяко „смутно време“, в тях вероятно ще попаднат и доста русофили и дори привърженици на Путин – най-вече защото не са били достатъчно яростни в отстояването на убежденията си или пък защото пишещите списъците ще видят в тях конкуренция за постове за които лелеят мечти.

След това ще станем свидетели на нещо, което вече е било. Първо, разбира се ще има „безотчетни“ месец-два, през които ще се разчистват най-вече лични сметки, а също така ще се „елиминират“ хора, които трудно могат да бъдат обвинени в каквото и да е, дори

в ругаене на Путин, но са някакъв проблем за представителите на новоналагация се елит.

След това вероятно ще има трибунал над „враговете на човечеството“, които са имали нахалството да не боготворят Путин. Те ще бъдат заклеимени, че са му противоречили по най-безотговорен начин. Позицията по отношение на войната тук ще има решаващ характер за присъдите, като можем да не се съмняваме, че междуременно смъртното наказание ще бъде възстановено.

След това ще започне „превзпитание“ на широките маси, която ще се съпровожда задължително с преразпределение на собствеността. Мнозина русофили и дори привърженици на Путин от по-заможните прослойки изведнъж ще научат, че са врагове на „правата вяра“, защото имуществото им е незаконно придобито. За твърдението, че имуществото е незаконно придобито няма да са необходими доказателства – всичко ще става просто с посочване. Незаконно придобитото имущество, ще трябва да да стане достояние на новите „праведни хора“. Затворът и концентрационният лагер в Белене естествено ще се пръснат по шевовете си, а на каменната кариера в Ловеч няма да остане камък върху камък от възпитателна дейност.

Да се напише прогноза, какво би станало при поредното ни освобождаване изобщо не е трудно. Много по-трудно е да си отговорим, какво ще стане в случай на поражение на Путин и на отблъскване на войските, изпратени да „денацифицират“ – днес Украйна, утре и други държави.

Разделението няма да изчезне. Напротив, у привържениците на Путин ще останат всички възможни нюанси на реваншистките настроения. Мнозина (по-подлите) ще се снисшат, някои дори може да се покаят, но те ще са единици. Останалите ще останат на здравите си позиции и ще чакат следващия месия. Или пък ще търсят упование в тълкуванието на Библията, което предсказва, че китайците ще завладеят света. Тези хора ще продължават да чакат, някой да ги освободи от тежобата да бъдат свободни и да започне да им

казва или дори да им показва, както в армията с „прави едно, прави две“, как точно да се държат и как да си подреждат живота.

Тези хора ще продължат да живеят с убеждението, че всъщност те са мнозинство, че те са правите, а около тях има едно малцинство от дегенерати, които се кланят на прогнилия Запад и на Антихриста. Тези хора ще обясняват, че походът на „освободителите“ не е успял не защото обективните обстоятелства са били срещу тях, а защото някой е предал каузата.

Нищо чудно да се появи и някоя особено радикална политическа „секта“, която да обяви Путин за предател, така както беше обявен за предател Горбачов. Всъщност, тези хора биха имали много по-голямо основание, но мотивите с които ще обявят Путин в предателство няма да са в посока на това, че е разсипал държавата и я е изправил срещу кажи-речи целия свят, а защото американците са му платили да загуби войната.

Привържениците на демокрацията, Западните ценности, свободата в разните ѝ форми, естествено ще си останат на позициите. Те ще имат един кратък период от време, в който да се порадват на победата си, но след това ще се изправят отново пред разделението на българското общество в цялата му прелест.

Много от бързо „свестилите се“ бивши привърженици на Путин, които междуременно ще са станали някакви други „фили“, отново ще отворят уста и пак ще обясняват, как някой иска да ни изличи от повърхността на Земята; че сме жертва на заговор на рептилиите; че свързаността на света е бедствие, измислено от сионските мъдрещи, йезуитите или от Бил Гейтс и екипа му (подходящото се попълва по желание).

Репресии над привържениците на Путин няма да има, поради простата причина, че техните опоненти никога няма да станат като тях. Много добре си спомняме, че след падането на Берлинската стена през 1989 година, най-малко крещяха за възмездие тези, които бяха „събрали жизнен опит“ по концлагерите и затворите. Още повече, че при разиграването на описания благоприятен сценарий,

привържениците на Путин няма да са извършили престъпленията, които биха извършили в условията на неблагоприятния сценарий. А и кой ще наказва някого заради личното му мнение в едно демократично общество?

И така просто ще влезем в нов цикъл на противопоставянето в „държавата на разлома“. Авторитарните режими няма да са се разпаднали – поне Китай винаги ще е под ръка за вдъхновение на любителите на силната ръка и синхронното маршируване. Русия ще е претърпяла поражение, ще е с „разкървавен нос“, но до повече най-вероятно няма да се стигне. Най-малкото, защото едва ли на някого в демократичния свят ще му допадне перспективата, Китай да „придобие“ половин Сибир и излаз на Северния ледовит океан. В този благоприятен сценарий, Русия просто временно ще бъде отказана от претенциите си да бъде велика глобална сила и ще бъде оставена да бъде фактор от регионално значение.

Ако руснаците успеят да произведат някаква нова фасадна демокрация с по-изискан вид, най-вероятно ще ѝ се оставят и допълнителни церемониални функции от рода на участие в Г-8, Г-20 или нещо подобно. Каквото и да говорят нашите привърженици на Путин, Западът и американците в частност, изобщо не са унижавали Русия след импозията и разпадането на СССР. Напротив, те направиха куп неща в обратната посока, но в момента в Москва е на мода да се казва на бялото – черно.

Така че, в нашето българско „общество на разлома“ ще съществуват всички ментални, политически и геополитически условия за да продължи разделението. Боя се, че въображението ми не достига, за да прогнозирам, какво форми на съжителство би могло да роди това противопоставяне в „държавата на разлома“.

Сигурно ще станем свидетели на възникване на паралелни субкултури, като най-вероятно новия – стар кливидж ще бъде „патриоти“ срещу глобализатори и евроинтегратори. Ако тогава има Фейсбук, българското знаменце на аватара сигурно пак ще е символ на омразата към западните ценности и рационалността, а

не на обич към Отечеството.

Всъщност, ако Хънтингтън беше жив, щеше с интерес да проследи, че това от неговата теория, което може би ще бъде опровергано в Украйна, а вероятно и в Турция, ще бъде в огромна степен компенсирано с примера на България. България – страна на разлома. Изцяло по Хънтингтън.

Така че, съжителството на двете „племена“, на двете субкултури, най-вероятно ще роди невероятни последици. Нищо чудно да възникне и неофициална сегрегация. Заведения с надписи: „За глобалисти и неолиберали вход забранен“. Или обратното: „Матрешки не се допускат в заведението“. Вероятно, днешните привърженици на Путин, които са хора с вкус към ритуализираната мелодрама, ще проверяват хората, които искат да влизат в техните кръчми било с целуване на актуалното тогава знаме на Русия, било на портрета на председателя на Китайската комунистическа партия. Последното – в зависимост от геополитическия уклон на заведението.

Излишно е да се казва, че би било истинско щастие ако тази спонтанна сегрегация се осъществи само в кръчмите и кафенетата. Хората ще научат някак си къде да ходят и къде не бива да ходят, в зависимост от убежденията им. Но проблемът е, че това положение вероятно ще се разпространи и в образованието и в цялата културна сфера.

Няма да е невъзможно, с известно старание и от двете страни, но естествено с по-голям ентузиазъм от привържениците на източната псевдо мистика, превърнатото в доктрина на омразата православие, плоската Земя и борбата с ваксинирането, в по-далечно бъдеще да се радваме на две паралелни образователни системи, най-вече във висшето образование. В едните висши учебни заведения ще се говори за демокрация, за пазарна икономика, за преодоляване на проблемите породени от Четвъртата индустриална революция и други подобни теми, а в другите – за „партикуларизъм“, за защита на идентичността, за славянската взаимност и най-вече за безспорния факт, че слънцето изгрява от изток, но в

никакъв случай от Япония и Южна Корея...

Горното не е черен хумор. Дори и да ни споходи благоприятният сценарий, при който Путин загуби войната, Украйна защити правото си на съществуване като независима държава и териториалната си цялост и България поне за известно време да не бъде обект на заплахата от московските геополитически амбиции, българското общество пак ще остане неимоверно заангажирано с вътрешното си разделение.

За жалост, не мога да дам особени препоръки за преодоляването на такова разделение в „държавата на разлома“ – аз съм само политолог и социолог. Ако можех да дам тутакси идея как поне малко да се тушира разделието, което продължава да се отваря година след година, сигурно щях да съм пророк, а не учен със скромни претенции.

Несъмнено, двата сценария разгледани в досегашния анализ за успоредиците между украинската и българската политика и за „цивилизационните разломи“ в двете страни са крайни и полярни. За пълна победа на Путин в Украйна се говори вече само в Русия и то пак в условно наклонение. Що се отнася до евентуално руско поражение, то тук би трябвало да се разгледат няколко варианта, от пълно поражение до връщане към границите, по-точно към демаркационните линии от 2014 година. Впрочем, последното едва ли би било прието в Украйна като победа, но със сигурност ще бъде разглеждано в Москва като поражение.

На първо място, би трябвало да се каже, какво можем да разглеждаме като „пълно поражение“ на Русия. Това включва три елемента:

- Връщане към границите от преди анексията на Крим през 2014 година;

- предвиждане на репарации, които Русия да плати съгласно мирния договор за възстановяването на Украйна;

- подвеждане под отговорност на някаква част от държавното ръководство на Руската федерация, което е отговорно за подпалва-

нето, а след това и за ескалацията на конфликта.

От трите разглеждани точки, третата е най-трудна за осъществяване. Тя изисква някакъв политическо-социален катаклизъм, който да разтърси Русия, да доведе до големи размествания сред управляващите елити и техните задкулисия.

Между другото, ако по силата на обстоятелствата някои от днешните управници на Руската федерация се окажат в положението на подсъдими за престъпления срещу мира и военни престъпления, то те сигурно биха предпочели Международния наказателен съд пред перспективата да бъдат съдени на родна територия на процес, организиран от новата руска власт, която и да е тя.

Следващата по трудност е точката за възстановяване на Украйна в границите от 1991 година. Митът за непобедимостта на руската армия е развенчан отдавна но няма съмнение, че отвоюването на анексирания полуостров, а и на градовете Донецк и Луганск може да се превърне в касапница при определени обстоятелства.

Самите украинци преди време направиха прогноза, че за освобождаването на Крим могат да бъдат дадени около 15000 жертви от тяхна страна. Във въздуха увисна въпросът: струва ли си да бъде направено такова жертвоприношение, но в страната все повече се консолидира позицията, че войната трябва да се води до пълното връщане на границите от 1991 година.

Последното предполага украинската нация да направи свръхусилия, а Западът да осигури огромни количества оръжие и боеприпаси. Това си има цена – за украинците в човешки жертви, а за Запада във финансови средства. Отделно в сметката трябва да се прибавят огромните разрушения в Украйна, както и стопанските загуби за страните от ЕС и НАТО, както впрочем и за неутралните страни (дори за Швейцария), които помагат интензивно на Украйна.

Всъщност, изгонването на руската армия от международно признатите граници на Украйна, може да се окаже детонаторът за някакво драматично пренареждане в руския елит и за изправяне на някаква част от путиновата клика пред съд. За самия Путин едва ли

трябва да имаме големи очаквания – дори и Главната прокуратура на Украйна смята за сега, че Путин има „функционален имунитет“. Но несъмнено, тежките военни поражения, съчетани с огромните щети за цели сектори от руската икономика, могат да задвижат процес на вътрешно разчистване на сметки („внутреннее разбирательство“) и да настъпят сериозни промени във формата на фасадата на руското управление.

При такова „разбирателство“ (на руски това означава „изясняване на отношенията“ или „разчистване на сметки“) могат да станат много неща. Руската политика има големи традиции в това отношение – от разстрела на Берия до мирното пенсиониране на Хрущов. Нищо чудно да станем свидетели и на междинен вариант – изправяне на известен брой виновници за „специалната операция“ пред руски съд или пред Международния наказателен съд.

Вариантът с изправяне пред руски съд е по-вероятен. Знаем, че по времето на Борис Елцин, КПСС беше разтурена след показан съдебен процес. За руския съд е почти сигурно, че ще изпълнява дадената му политическа директива и ще бъде тенденциозен, независимо в каква посока – да бъде по-милостив или обратното – да бъде по-жесток.

При някаква турбуленция (умишлено не пиша „революция“) в Русия съществува шанс, макар и не голям, поне част от творческия колектив иницирал „специалната военна операция“ в Украйна да бъде изправен пред Темида, макар и надзъртаща зад превръзката си. Но едва ли някаква нова руска власт ще допусне хора от сегашната върхушка да бъдат съдени извън Русия. Просто никой няма да приеме подобна възможност – тя веднага ще бъде обявена за унижителна за целокупния руски народ. Така да се каже – може да осъдят Шойгу на смърт и даже да изпълнят присъдата, но това ще стане в Москва или някъде другаде на руска територия.

Всъщност, ако връщането на Украйна в границите ѝ от 1991 г. е от съществено значение за Украйна, а и за България, то разда-

ването на правосъдие, дори и да е крайно жестоко, съвсем в руски стил ще има само символно значение, но едва ли ще бъде достатъчно предупреждение за бъдещите руски политици, за да изиграе някаква превантивна роля.

Изобщо, въпросът за гаранциите срещу рецидив на руската агресия е от изключителна важност. Със сигурност обаче може да се твърди, че руското „разбирателство“, дори и да вземе формата на наказателно правораздаване, най-вероятно ще има слаб превантивен ефект срещу рецидиви на Путиновата агресия.

Несъмнено, първото нещо, което би имало възпиращо действие върху руския реваншизъм е своевременното възстановяване на Украйна като градска среда, сграден фонд, инфраструктура – едно цялостно възстановяване, съчетано с продължаващо въоръжаване и усъвършенстване на организацията и бойната готовност на Въоръжените сили на Украйна (ВСУ). Когато се говори за възстановяване, не бива в никакъв случай да се подценява ролята на посттравматичния стрес от военните действия, както върху ангажираните в боевете военни, така и върху цивилното население. Хората в Украйна ще имат нужда и от психологическа помощ и от терапия – не всички разбира се, но съвсем не и само единици.

Възстановяването не е само в замяната на разрушенията с нови сгради, съоръжения, промишлени предприятия и така нататък. То трябва да включва и психологическа помощ за хората, ако не искаме да станем свидетели на феномени от времето след Първата световна война.

Остава да си дадем сметка за чудовищния размер на разрушенията, дело на руската армия в Украйна, за да осъзнаем какъв херкулесов подвиг ще бъде възстановяването на страната. За възстановяването респективно ще са необходими колосални финансови средства, човешки и материални ресурси.

Това автоматично ни препраща към точката за репарациите. В случай на военно поражение на Русия и евентуална промяна на видимата част на държавното ръководство, напълно възможно е руската страна да поиска да нормализира отношенията си с Украйна и

(най-вече) със Запада. Маньовърът на Путин за оттегляне на Русия в Азия не е най-доброто за руската икономика защото то е свързано най-вече с припряно търсене на клиенти за руските енергоносители. Там, където има бързана и продажба на всяка цена, винаги има и понижаване на цените. Руският газ в Китай и руският нефт в Индия не могат да получат цените на които са били продавани на европейския пазар. Само по себе си, пренасочването на търговията на Русия с енергоносители към Азия, вече е работа на загуба. Също така е много възможно това да доведе до необходимост от изграждането на нова инфраструктура, което предполага и загуба на време и загуба на средства.

Отделен въпрос е, че който и да е на власт в Русия в обозримо време, той ще търси начин за вдигане на санкциите наложени от Запада. Колкото повече време минава, толкова по-осезателно е негативното влияние на санкциите върху руската икономика. Който и да е на власт, особено ако е „наследил“ санкциите от управлението на Путин, той ще иска да се отърве от тях.

Пътят към връщането на руските въглеводороди на европейския пазар и към вдигането на санкциите, минава със сигурност през мирно споразумение с Украйна, гарант по което вероятно ще бъдат голям брой държави, между които дори и България е разглеждана като част от списъка. Мирното споразумение обаче неминуемо ще трябва да съдържа клаузи за репарациите, които ще трябва да бъдат изплатени от Русия на Украйна.

Тук подходите спрямо победената страна могат да бъдат различни. Няколко неща обаче са почти гарантирани.

Първото е, че Западът ще подготви собствена програма за участие във възстановяването на Украйна. Най-вероятно ще бъде предложен план съпоставим с „Плана Маршал“. Западната помощ за Украйна ще позволи на Русия да не бъде наложен „картагенски мир“. Ясно е, че Москва ще трябва да плати много, но бремето на репарациите ще бъде такова, че да не доведе до пълното рухване на финансите и икономиката на Русия.

Много е възможно, размерът на репарациите да бъде обвързан с гаранциите, които самата Русия би дала, че няма да търси реванш за претърпяното поражение в Украйна. Тук нещата биха били изключително сложни, но историята помни примери от не толкова далечното минало за работещи механизми, свързани с разоръжаването. Възможно е примерно връщане към програмата „Нън – Лугър“ за унищожаване (по-точно за преработване) на бойните заряди на ядрено оръжие срещу заплащане, като средствата от сделката се насочат към възстановяването на Украйна.

Схемата би могла да предвижда изваждане от арсенала на Русия на определен брой тактически ядрени боеприпаси, които да бъдат разглобени и преработени в ядрено гориво за АЕЦ. Ядреното гориво да се закупува (най-вече от САЩ), а средствата от сделката да се изплащат не на руската страна, а да покриват част от репарационния ѝ дълг.

Схемата вече е била прилагана в рамките на програмата „Нън – Лугър“ до 2013 г., когато работата по нея е прекратена. Преработването на бойните заряди е било извършвано на руска територия, като САЩ са оказали значителна техническа помощ. Впрочем, тъй като преработването на бойни глави са били предадени от Беларус, Украйна и Казахстан, украинците примерно са били обезщетявани с касети руско ядрено гориво за техните АЕЦ⁷¹.

---

71 Въпросната програма е осъществявана от Агенцията за намаляване на заплахите при Министерството на отбраната на САЩ, целяща унищожаване на оръжията за масово поразяване от всякакъв вид, свързаните с унищожаването на съответните оръжия за масово поразяване транспорт и съхранение на същите и много други съпътстващи дейности, както и задълбочаването на контактите между САЩ и страните от ОНД по военните въпроси.

В рамките ѝ са унищожени 902 междуконтинентални балистични ракети, 498 шахтови пускови установки, 191 мобилни пускови установки, 33 атомни подводници, 684 балистични ракети за подводници, 906 ракети „въздух - земя“ с ядрени бойни глави, 155 бомбардировача, 194 изпитателни ядрени тунела. До октомври 2012 година са деактивирани 7610 ядрени бойни глави.

Впрочем, освен гаранциите, дадени в рамките на сключения на 5-ти декември 1994 година Будапещенски меморандум, като компенсация за отказа от ядрено оръжие Украйна получава около 500 милиона долара по програмата “Nunn - Lugar”.

При едни преговори за репарациите, дължими от Русия на Украйна, този механизъм може пак да бъде повикан на помощ. Премахването на част от руските тактически ядрени боеприпаси би било и гаранция за сигурността на Украйна (а и на другите бивши съветски републики и на съседните държави на Руската федерация)

През 2002 г. е въведен в експлоатация завод за унищожаване на химическо оръжие (най-вече на иприт и люизит) в селището Горный в Саратовска област. През 2009 г. в град Щучье (Курганска област) е въведен експлоатация друг завод за унищожаване на химическо оръжие (в това число за зарин и за V-газове), като по програмата е финансирана около една трета от стойността на завода за един милиард долара. Отделно са построени 39 станции за мониторинг на биологични заплахи.

През месец октомври 2012 година, Русия обявява, че няма да продължава срока на споразумението си за обща работа по унищожаване на оръжия за масово поразяване и намаляване на заплахите, „ако няма съществено преразглеждане на неговите условия”.

Срокът на действие на спогодбата между Русия и САЩ изтича през следващата година на 16 юни 2013 година.

Подписано е ново споразумение между президентите на двете страни, като от него са изключени въпросите на ликвидирането на междуконтинентални балистични ракети, унищожаването на химическото оръжие, ядрената безопасност на АЕЦ и работата по физическа защита на бойните глави.

На практика, новото споразумение е много далече от програмата “Nunn - Lugar” в първоначалния ѝ вид, а свиването на дейностите по междудържавното споразумение между РФ и САЩ е ясен сигнал, че Москва изоставя дотогавашната си политика на сътрудничество за намаляване на глобалните заплахи.

Така или иначе, в рамките на програмата “Nunn - Lugar” е осъществено разоръжаването на Украйна, Беларус и Казахстан. Също така, в рамките на споразумението ВОУ-НОУ (високообогатен уран – ниско обогатен уран), по предложение на САЩ, Русия доставя за украинските атомни централи ядрено гориво на стойност 160 милиона долара, пак като компенсация за ядреното разоръжаване. (Програмата за компенсиране на ядрено оръжие с ядрено гориво е наричана „Мегатонове в магаватове” и е един от големите успехи на разоръжаването в края на XIX – началото на XX век).

Тук можем да предложим кратка подборка от източници, които дават представа за начина на работа и мащаба на програмата, както и за начина на приключването ѝ: Хромов, Геннадий Константинович, Сотрудничество в области ликвидации сокращаемых стратегических вооружений и обеспечении безопасности ядерных материалов. Программа совместного снижения угрозы, Центр по изучению проблем разоружения, энергетики и экологии при МФТИ, <http://www.armscontrol.ru/course/lectures03a/gkh30422.htm> ; The Nunn-Lugar Scorecard. Destroying Weapons and Materials of Mass Destruction through Cooperation, <https://web.archive.org/web/20121016225430/http://www.lugar.senate.gov/nunnlugar/scorecard.html> ; Eke, Steven, Russia opens WMD disposal plant, BBC News, One-Minute World News, 29 May 2009, 14:35 GMT, 15:35 UK, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8074083.stm>; Козичев,

и инструмент за генериране на приходи за изплащане на репарациите. Подобен механизъм би бил много ценен, защото няма да натовари фиска на Руската федерация, както и икономиката ѝ като цяло.

Разбира се, реваншистките елементи от всички разцветки в Русия ще посрещнат подобна сделка „на нож“. Те ще извадят контрааргументи в целия спектър – от националното (или имперското) достойнство на страната до въпросите на сигурността ѝ.

Всъщност, ако такава „възкресяване“ на програмата „Нън - Лугър“ бъде предложено на едно евентуално ново руско държавно ръководство, то реакцията на Москва би била идеалният „лакмус“ за това, доколко искрена е руската страна по въпроса за гарантиране на мира в Източна Европа, а и не само там.

Мирните преговори за Украйна, биха могли да дадат начало и на нов кръг преговори за съкращаване на стратегическите ядрени оръжия на паритетни начала между Съединените щати и Руската федерация, като бойните заряди отново бъдат утилизирани за ядрено гориво за АЕЦ, а средствата от изкупеното руско ядрено гориво бъдат отново насочени към възстановяването на Украйна.

Разбира се, трябва да се има пред вид, че едни преговори за съкращаване на стратегическите ядрени оръжия в днешно време

Евгений, Как работала программа Нанна – Лугара. История вопроса, Газета „Коммерсантъ“, 10.10.2012, 00:00, <https://www.kommersant.ru/doc/2040919> ; Russia Will Not Renew Arms deal With US, VOA News, October 11, 2012, <https://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/russia/2012/russia-121011-voa01.htm> ; Боумен, Макл, Есть ли будущее у „Программы совместного уменьшения угрозы?“, VOA „Голос Америки“, 12 Октябър, 2012, 01:32, <https://www.golosameriki.com/a/arms-treaty/1525115.html> ; Черненко, Елена и Иван Сафронов, Беспрограмное обеспечение. Россия намерена впредь вести утилизацию ядерных арсеналов своими силами, Газета „Коммерсантъ“, 10.10.2012, 00:00, <https://www.kommersant.ru/doc/2041015> ; Шульга, Олег, О бедной программе замолвите слово, Независимое военное обозрение, 30.11.2012, 00:00:00, https://nvo.ng.ru/concepts/2012-11-30/1_programm.html ; Черненко, Елена, К программе Нанна-Лугара выпустили обновление. Россия и США будут бороться с адовой угрозой на принципах равноправия, Газета „Коммерсантъ“, 21.06.2013, 00:00, <https://www.kommersant.ru/doc/2216204> ; Timbie, James P., Energy from Bombs: Problems and Solutions in the Implementation of a High-Priority Nonproliferation Project, Science and Global Security, 2004, Vol. 12, pp. 165-191, превод на руски: <https://scienceandglobalsecurity.org/ru/archive/sgrs12timbie.pdf>

биха били допълнително затруднени от „тихото“ разпространяване на ядреното оръжие и от съмненията, че има такова в ръцете на безотговорни и относително непредвидими режими, като този в Корейската народно-демократична република.

Ценното при описаните механизми, апробирани вече в рамките на програмата „Нън – Лугър“ в края на ХХ-ия и в началото на ХХІ-ия век е, че от извадените от употреба въоръжения се получава „ликвиден“ продукт, който може да се „осребри“ в полза на възстановяването на Украйна.

Лошото е, че приходите от утилизацията на някакви руски ядрени боеприпаси – едни от тях утилизирани едностранно, други на паритетен принцип, не могат да възлязат на размера на необходимите финансови средства, с които Русия да обезщети Украйна. Въпреки това, подобни действия биха били изключително полезни и от финансова гледна точка и от гледна точка на гаранциите за сигурността на Украйна и на другите съседни на Руската федерация страни.

Тук е мястото да се напомни, че по програмата „Нън – Лугър“, на територията на Руската федерация са построени заводи за унищожаване на химически оръжия. Като се има пред вид и международно правната страна на забраната за използване на химическо оръжие, едностранното унищожаване от страна на Русия на налично химическо оръжие, също би било определена гаранция за миролюбивото ѝ поведение в обозримо време.

За съжаление, при унищожаването на химическото оръжие не се стига до продукт, който може да генерира приходи. Разбира се, възможно е някаква част от репарационния дълг да бъде опростена за сметка на отказа на Русия от това оръжие за масово поразяване.

Тази хипотеза обаче е твърде сложна за оценка при наличните данни – ние не разполагаме с що-годе точни данни нито за наличното химическо оръжие на Руската федерация, нито за степента на готовност на Запада (респективно на САЩ) да предостави финансови компенсации за отказа на Русия от химическо оръжие, които да бъдат пренасочени за възстановяването на Украйна.

Лъвският пай от репарациите, които Русия ще трябва да изплати на Украйна очевидно ще бъде за сметка на собствените финансови средства на Руската федерация. В зависимост от погасителния план (от разпределението на плащанията във времето), това ще изисква или рязко повишаване на дълговото бреме на руската икономика или отклоняване на значителна част от приходните потоци за нуждите на разплащанията с Украйна. А приходните потоци в руския бюджет идват най-вече от търговията с въгледородни енергоносители. Възниква въпросът, възможно ли е да се създадат схеми за изплащане на руските репарации за сметка на износа на нефт и на природен газ? Отговорът е най-вероятно „да“, но нещата не са толкова прости, колкото би ни се искало.

Един от проблемите, които ще възникнат ако започне да се прилага схема за изплащане на репарации чрез природен газ, с голяма вероятност може да се окаже деформирането на пазара на въгледороди – в по-малка степен пазарът на нефт и в много по-голяма степен – пазарът на природния газ. Там може да се окаже заложена мина, защото са възможни спекулативни действия от страна на Русия с цената на природния газ, които да целят създаване на ценов хаос и максимални затруднения.

Ние не трябва да имаме никакви илюзии по отношение на бъдещото руско управление и обществения климат в Руската федерация след приключване на войната в Украйна. За разлика от периода непосредствено след разпада на СССР ще се наблюдава не възход на свободолюбивите настроения и „цъфтеж“ на либералните тенденции, а най-вероятно обратното. Много е възможно Путин да бъде наследен или направо заменен от още по-крайни „имперци“ в Руската федерация.

Много важен момент, от който ще зависи бъдещето на региона е дали ще се стигне до сключване на примирие и „замразяване“ на войната в Украйна за произволен период (предишният път „замразяването с припламвания“ продължи цели осем (8) години) или бойните действия ще продължат до постигане на стратегически, а

не на тактически резултат. За първото работи дипломацията на Путин, а за второто – украинските въоръжени сили.

В случай на примирие, украинският проблем ще остане напълно неразрешен, като никой няма да знае кога ще се подновят военните действия. Украйна няма да може да започне възстановяването си, а България ще се превърне в невралгична точка, средище на руския шпионаж и постоянно инфектирано слабо звено в „организмите“ на НАТО и ЕС. За България, „замразяването“ на конфликта в Украйна за неопределен срок, с всички възможности за подновяването му, тогава когато Русия реши, че може да си изпробва силите отново, е вариант, който е почти толкова лош, колкото и евентуалната (слава Богу, практически невъзможна) победа на Руската федерация.

За съжаление, ако победата на Русия може да бъде смятана само за теоретичен вариант с нищожно ниска вероятност да се сбъдне, отиването към примирие и временното „замразяване“ на конфликта е доста по-вероятен сценарий. Такъв развой на събитията би бил подкрепен дори и от определени среди на Запад, които бързат да се вдигнат санкциите и да се възстанови търговията с Русия. Има хора, които са склонни да подценяват огромния риск, който би възникнал в случай на временно „замразяване“ на конфликта, в името на постигането на икономически ефекти, които сами по себе си биха били благоприятни за европейската икономика, но „срокът им на годност“ ще е повече от съмнителен.

Разбира се, едно примирие би имало благоприятен хуманитарен ефект, като поне за известно време ще престанат да умират хора и да се руши инфраструктурата на Украйна, но възможността това да се окаже само поемане на „въздух“, „передышка“ за руската армия е близка до сто процента.

Затова и всеки който пледира за примирие, без ясен времеви хоризонт за сключване на мирен договор и твърди гаранции срещу повторение на руската агресия, трябва да бъде отнасян или към категорията на „полезните идиоти“, за които говори Владимир Илич

Ленин, или към списъка на най-верните привърженици на Путин и неговата политика.

Ако се върнем на последиците за България, можем да бъдем сигурни, че ще бъдем залени от пропагандна вълна, която ще има едничката цел фактите около руската агресия да бъдат забравени и да се създаде „нов прочит“ на историята на руското нашествие в Украйна. По начало, късата памет е характерна за нашето общество и тук руските агитпропи имат определен шанс за успех.

Едновременно с това, най-вероятно ще се възстанови, а може би ще се и усили намесата на руските власти (които и да са те) в българската политика. При отсъствието на ежедневния пример на безскрупулността на Москва, верифицирана със също така ежедневни жертви и разрушения, няма да бъде проблем да бъдат извадени и пуснати отново в обръщение всички пропагандни клишета за „задължеността“ на българите към Руската федерация, датираща още от времето на Руската империя и разбира се – на СССР. От тук до идеята, че руските интереси съвпадат с българските, а може би дори са и по-важни за българите от техните собствени е само една крачка.

Примирие без мирен договор в Украйна и без гаранции срещу рецидив на руската агресия, ще даде неограничени възможности на психологическата война срещу евроатлантическите ценности и най-вече срещу свободата като ценност. Такова положение на нещата рязко ще влоши средата за сигурност в България и ще създаде възможности както за незаконни диверсии, така и в особено голяма степен – за всевъзможни саботажки, прикрити зад „благи намерения“ и зад „необходимостта да се чуе и другата гледна точка“.

Руският шпионаж в България ще процъфтява, нещо повече страната ни най-вероятно отново ще се превърне в „хъб“ за извършването на всякакви специални операции от руска страна. Узаконената с примирието крайна проруска „пета колона“ ще разшири дейността си не само на българска територия, а ще отправи поглед към цялата територия на Европейския съюз.

В по-предишния анализ, изразеното мнение за бъдещето на политическия живот и на геополитическите реалности у нас, не беше особено оптимистично и в случай на поражение на Русия, но при „замразяване“ на конфликта, осъществено с някакво хвърчащо примирие, положението ще бъде още по-лошо.

Освен всичко друго, можем да не се съмняваме, че в този случай Западът и ЕС в частност ще предприемат поредица от мерки в посока за засилване на националната сигурност на страните – членки и на общата отбранителна способност на общността. Можем да сме сигурни, от къде ще се явят най-сериозните „аргументирани възражения“, открита съпротива, а защо не и някой исторически прецедент с българско вето върху някакъв елемент или инструмент на новата отбранителна политика в ЕС. При „голо“ примирие, нито Украйна, нито България, но в особено голяма степен – България, не я чака нищо добро.

В случай на край на войната с подписан мирен договор, положението на Украйна и България ще бъде различно.

Украйна най-вероятно ще се превърне в част от неформален съюз между Обединеното кралство, Полша и нея самата. Тази геополитическа ос ще се радва най-вероятно на одобрението на САЩ и не чак толкова на останалите държави от ЕС. Работата е там, че Украйна желае формално членство в НАТО и в ЕС. При победа във войната с Русия, членството в НАТО ще може да се осъществи доста бързо.

Членството в ЕС се постига бавно, а изискванията са големи. Въпреки героизма на народа и на армията си, Украйна ще има много тежки проблеми с ограничаването на корупцията в страната и с привиждането на съдебната си власт в независим, некорумпиран и работещ вид.

Проблем ще бъде и това, че най-близкият съюзник на Украйна с „европейски паспорт“ – Полша е във формален конфликт с Брюксел, заради състоянието на съдебната си система. Поляците не биха били добри ментори на украинците в областта на независимото правосъдие, по пътя на Киев към ЕС. Едновременно с това, макар и с най-добри намерения, Полша прави и невъзможното за да

засили влиянието си в Украйна, което и сега е огромно.

Така че, от една страна влизането на Украйна в НАТО най-вероятно ще стане бързо за сметка на влизането ѝ в ЕС, което ще се забави по чисто обективни причини. В хода на присъединителния процес, Украйна ще търпи открити (и напълно основателни) критики заради проблемите с корупцията, които ще изплуват точно при съдебната власт и прокуратурата, без украинците изобщо да са подражавали на България, но точно както при нея.

От друга страна ще има ревност от страна на ЕС, на първо място от страна на Германия и Франция, заради близостта на Украйна с напусналото ЕС Обединено кралство. (Може да се окаже, че проблемите на отношенията на ЕС с Обединеното кралство и отношението към членството на Украйна в Европейския съюз са проблеми от една и съща кошница). За това допринасят с поведението си и президентът на Украйна и посланикът на Киев в Берлин, които се държат изключително арогантно с германците. Това напрежение може да породи вътрешен проблем в ЕС.

Разбира се, възможно е и позитивно развитие – точно стресът от войната и общата подкрепа за Украйна да станат причини за започване на процес на обратно сближаване между Лондон и Брюксел. Това би бил един изключително благоприятен сценарий, но сбъдването му изисква преосмисляне на ситуацията в Европа и много добра воля и у двете страни.

Ясно е, че при приключване на войната със сключен мирен договор, пътят за преговори за присъединяване на Украйна към ЕС се отваря. В момента, в условията на война с Руската федерация, „европеистите“ и националистите в Украйна са твърди съюзници. Техните отношения биха могли да се влошат евентуално в хода на преговорния процес, в зависимост от неговите перипетии. Това няма да доведе до антагонизъм, защото Украйна ще разчита в огромна степен на ЕС за възстановяването си. Писах по-преди, че във военни условия президентът Зеленски умело използва чувството за вина на немците, датиращо още от Втората световна война.

В мирни условия обаче, никой няма да търпи подобен тон (още по-малко от украинския посланик в Берлин) и украинците ще трябва да са в пъти по-дипломатични. Още повече, че помощта, която Украйна ще се опита да получи от Германия, значително ще надхвърли военната помощ, която ще получи до края на войната.

България най-вероятно ще остане встрани от тези процеси. Официално България не е оказала безвъзмездна помощ с оръжие на Украйна. Това, за което се твърди, че е изнесено от България за Украйна е оръжие, продадено от държавни и частни юридически лица, като ключовата дума е „продадено“. Несъмнено, самият факт на доставките, за които някои автори твърдят, че са били от съдбоносен значение за Украйна не бива да се подценява в никакъв случай, но тук става дума за вектора на безвъзмездната помощ.

Контрастно на поведението му спрямо Германия, Зеленски благодари няколко пъти на България, без да казва изрично за какво (общо взето към днешна дата всички вече се досещат за причините), но това няма да нареди София сред участниците в големите проекти по възстановяването на Украйна.

За разлика от Украйна, която ще има напълно заслужен героичен ореол и би имала шанса да стане първокласна регионална сила и фактор в Европа след възстановяването си, България най-вероятно ще си запази (също заслужено) славата на слабо звено в Европейския съюз и НАТО и на „полигон“ за разиграване на различни реваншистки сценарии – руски и вътрешни. В предишната част на анализа беше показано, че независимо дали Русия ще успее да „замрази“ конфликта и да влезе в режим на непредвидимо колко дълго примирие или ще претърпи много по-тежко поражение, влиянието на Русия, на тоталитарните идеологии, на авторитарните тенденции в България няма да отслабне.

Къде поради цивилизационния разлом в България, къде поради поредица от известни ни исторически обстоятелства, мощната прослойка на анти-демократично, анти-пазарно и анти-либерално настроени хора ще си остане. В България ще продължи да има хра-

нителна среда за всякакви „фили“ с най-общо казано – антизападни нагласи. Ако войната и обществените нагласи, че да се краде по време на война е най-страшно престъпление, могат да допринесат за потискането и ограничаването на корупцията в Украйна, у нас подобен сценарий на този етап не се очертава.

Няма обществена сила, която да предизвика някакъв политически подем (да говорим за духовен подем би било направо несериозно), някаква тенденция към по-сериозно придържане към базовите правила, свързани с десетте Божии заповеди, сила която да даде тласъкът който да ни отблъсне от дъното.

Парадоксално, но е възможно дори България да расте икономически, поради настъпващите радикални промени и реструктурирания в Европа, но корупцията и плутокрацията да НЕ отстъпят от позициите си. Съвсем възможно е България да се окаже в положение, което да е сходно на положението в Италия от времето на „стратегията на напрежението“.

Нещо повече – налични са силите, които биха поддържали в България една „стратегия на напрежението“ по италиански образец от времето на Студената война. „Стратегия на напрежението“ с всичката му обществена конфронтация, постоянно галванизирана от терористични актове, политически сблъсъци, избуяване на политическия радикализъм в най-неприемливите му форми. Всичко това, гарнирано с парад на всякакви разузнавателни агенции на българска територия, като шпионските мрежи на враждебните на демокрацията (най-вече на либералната демокрация) държави със сигурност ще са много по-гъсто изплетени от тези на нашите съюзници и на приятелите на свободата.

Ще бъдем свидетели на чутовни баталии между всевъзможни генератори на фалшиви новини, между производители на лъжи, съдържащи от десет до деветдесет процента истина, на разгул на троловете и платените и доброволни агитатори, работещи за ерозиране на социалната тъкан, за компрометиране на демократичния ред, за прокарване и налагане на всякакви авторитарни тенденции. Може

да се окажем в такова положение, че злополучната Ваймарска република да ни изглежда като една подредена и уредена демократична държава с върховенство на закона в сравнение с България, оказала се някъде по средата между двата полярни сценария, които бяха разгледани по-горе.

В такава обстановка, България ще трябва да инвестира в сигурността си на всички нива, ще трябва да укрепва и въоръжените си сили, като се освобождава в движение от хора, които бъркат казармата с Парламента или с Министерския съвет. На такава политика ще се оказва яростна съпротива, ще се доказва, че има „по-важни неща“, ще се използва и простата истина, че „секторът за сигурност е нереформиран“. Последното разбира се ще бъде и огромна обективна пречка, но освен това ще бъде и любима словесна дъвка на говорителите на разните „пети колонии“, които ще се борят срещу окончателно и решително „озападняване“ на България.

На България ще се наложи да реформира сектора си за сигурност и да роди нова управляваща класа, преди да излезе от турбулентните времена. В същия момент, Европейският съюз също ще бъде в състояние на дълбоко реструктуриране – и като отделни държави и като съюз като цяло. Успоредно с икономическото реструктуриране, което е неизбежно (особено реиндустриализацията) ще станем свидетели на сблъсък на противоположни тенденции, на влизаци в конфликт визии за бъдещето на ЕС.

Последното е тема за друг анализ, но със сигурност може да се каже, че тази обстановка няма да благоприятства канализирането на позитивните процеси в България. Страната ни ще продължи да бъде бойно поле на враждебни геополитически интереси, на влизаци в открит конфликт идеологии, на борещи се за място под слънцето лобита, дори на противопоставящи се с терористични средства фракции. „Интересните времена“ няма да приключат, а Конфуций ще се окаже напълно прав за техните неудобства, казано по най-мек начин.

В такава обстановка ще бъде абсолютно задължително да се

правят целенасочено и дори целеустремено всички неща, за които сме научили по възможно най-трудният начин, че са полезни и необходими. Тук разбира се веднага на първо място възниква въпросът за диверсификацията на енергоносителите, за изграждането на ново енергийно бъдеще и на България и на Украйна, за намирането на съюзници, с които да може да се работи дългосрочно, без да възникват рисковете, чието пренебрегване даде шанс на Путин да отвори фронт на цяла Европа.

VII. Ролята на енергийната диверсификация, Южния газов коридор, Азербайджан и страните от Средна Азия в контекста на кризата в Черноморския регион

Една от големите надежди на Путин беше ефективно използване на доставките на въглеводороди – нефт и газ, като първокласно геополитическо оръжие. Очевидно над въпроса е работено с години, като едни аспекти на намеренията на руската страна бяха идентифицирани още на времето, докато други „изникнаха“ в хода на ескалацията на войната в Украйна. Изненадващо за руската страна обаче и Европейският съюз и България в частност, не катастрофираха в рамките на нефто-газовата война, започната от руска страна. Що се отнася до Италия, България и Гърция, ключова роля изигра Южният газов коридор, изграден по маршрута Азербайджан – Грузия – Турция – Гърция – Албания – Италия, с разклонение към България под формата на интерконектора IGB⁷².

---

72 След дълга одисея, компанията ICGB завърши строителството на интерконектора „Гърция - България“ (IGB), Blacksea-Caspia.EU, 08 юли 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/sled-dlga-odiseya-kompaniyata-icgb-zavrshi-stroitelstvoto-na-interkonektora-grciya-blgariya-igb> ; Зайкова, Диана, IGB се свърза с националната газопреносна мрежа на България, Blacksea-Caspia.EU, 18 август 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/igb-se-svrza-s-nacionalnata-gazoprenosna-mrezha-na-blgariya> ; Зайкова, Диана, IGB получи разрешение за експлоатация на територията на Гърция, Blacksea-Caspia.EU, 28 септември 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/igb-poluchi-razreshenie-za-eksploataciya-na-teritoriyata-na-grciya> ; Зайкова, Диана, IGB с разрешително за ползване на територията на България. Интерконекторът има Акт 16, Blacksea-Caspia.EU, 28 септември 2022 г., <https://black>

Исключителната далновидност на азербайджанското държавно ръководство⁷³, както и на мениджърите на Държавната нефтена компания на Азербайджан – SOCAR, заедно с няколко големи международни компании, които са акционери в Южния газов коридор, в това число в неговия европейски клон – Трансадриатическия газопровод – TAP, даде на Италия, Гърция и България изключителния шанс да не понесат удара на „Газпром“ във вида в който той беше замислен⁷⁴. Нещо повече – Италия, която изобщо няма собствен добив на природен газ се оказа в положението на нетен износител на природен газ точно по време на кулминацията на „газовата криза“⁷⁵.

По този начин, ролята на Южния газов коридор от някакъв допълнителен, съпътстващ „източник“ нарасна рязко. Договореността за удвояване на доставките на азербайджански природен газ за Европейския съюз е факт⁷⁶. На масата отново беше поставен въпросът за радикалното повишаване на обема на доставките по Южния газов коридор за сметка на включването на доставки на природен газ от огромните ресурси на Туркменистан⁷⁷.

---

sea-caspia.eu/bg/igb-s-razreshitelno-za-polzvane-na-teritoriyata-na-blgariya-interkonektort-ima-akt-16 ; Над 1 милиард KWH са пренесени по IGB в първия месец на търговска експлоатация, BlackSea-Caspia.EU, 10 ноември 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/nad-1-mlrd-kwh-sa-preneseni-po-igb-v-prviya-mesec-na-trgovska-eksplloataciya>

73 Илхам Алиев: Ние планираме да работим заедно с Европейския съюз над разширяването на географията на нашите доставки на природен газ, Blacksea-Caspia.EU, 06 октомври 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/ilkham-aliev-nie-planirame-da-rabotim-zaedno-s-evrop-yanskiya-syuz-nad-razshiryavaneto-na>

74 Ахмедова, Марияна, Матео Вила от ISPI: Трансадриатическият газопровод спаси Италия, Blacksea-Caspia.EU, 09 януари 2023 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/mateo-vila-ot-isp-i-transadriaticheskiiyat-gazoprovod-spasi-italiya>

75 Зейналова, Ляман, Благодарение на Трансадриатическия тръбопровод, Италия става износител на природен газ, Blacksea-Caspia.EU, 19 януари 2022, <https://blacksea-caspia.eu/bg/blagodarenie-na-trans-adriaticheskiiya-trboprovod-italiya-stava-iznositel-na-priiroden-gaz>

76 Удвояването на доставките на азербайджански газ в ЕС – наистина знаково събитие, Blacksea-Caspia.EU, 19 юли 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/udvoyavaneto-na-dostavk-ite-na-azerbaydzhanski-gaz-v-es-naistina-znakovo-sbitie>

77 Посланик Диего Руиз Алонсо: Туркменистан има възможност да доставя природен газ на Европейския пазар до 2050 година, Blacksea-Caspia.EU, 03 декември 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/poslanik-diego-ruiz-alonso-turkmenistan-ima-vzmozhnost-da-dostavy-a-priiroden-gaz-na-evropeyskiya>

Всъщност, вече повече от година, около един милиард кубически метра туркменски природен газ годишно заминават за Европа по Южния газов коридор, посредством суапова сделка между Азербайджан, Туркменистан и Иран⁷⁸. Разбира се, един милиард кубически метра природен газ е съвсем скромнен обем на фона на потребностите на европейския газов пазар, който е най-големият в света, но това е демонстрация на готовността на ангажираните в сделката страни да работят в посока на увеличаване на доставките от Туркменистан за страните през които минава Южният газов коридор.

От възможностите да получават природен газ по Южния газов коридор се интересуваха дори близките съюзници на Русия – Сърбия⁷⁹ и Унгария⁸⁰, както и Австрия⁸¹, която също се смята за близка до Москва, при това преди да започне ескалацията на войната в Украйна в края на месец февруари 2022 година.

Азербайджан има много силни козове за участие в подобен бъдещ контекст и в Украйна и в България. На първо място, каквито и забележки да има към държавния строй, политическия модел и управленските традиции в Азербайджан, трябва да се признае, че това е страна, която е коректен партньор, умее да се съобразява

---

78 Багишев, Елнур, Ферейдун Баркешли: Договорът за суаповата сделка за пренос на туркменски газ в Азербайджан през Иран е стратегическа стъпка, Blacksea-Caspia.EU, 13 декември 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/fereydun-barkeshli-dogovort-za-suapovata-sdelka-za-prenos-na-turkmenski-gaz-v-azerbaydzhan-prez>; Президент Ирана Аятолла д-р Сайид Ебрахим Раиси приветствува преговорите о своповом контракте на поставки природного газа с Туркменистаном, Blacksea-Caspia.EU, 14 декември 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/ru/prezident-irana-ayatolla-d-r-sayid-ebrahim-raisi-privetstvuet-peregovory-o-svopovom-kontrakte-na>

79 Заместник министър-председателята на Сърбия посочи сроковете за включване на страната ѝ към „Южния газов коридор“, 23 ноември 2021 г., Blacksea-Caspia.EU, <https://blacksea-caspia.eu/bg/zamestnik-ministr-predsedatelkata-na-srbiya-posochi-srokovete-za-vklyuvane-na-stranata-y-km>

80 Зейналова, Ляман, „Южният газов коридор“ сам по себе си представлява нова реалност, заяви министърът на външните работи и търговията на Унгария, Blacksea-Caspia.EU, 16 март 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/yuzhniyat-gazov-koridor-sam-po-sebe-si-predstavlyava-nova-realnost-zayavi-ministr-na-vnshnite>

81 Австрия се надява на доставки на газ от Азербайджан, Blacksea-Caspia.EU, 27 април 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/avstriya-se-nadyava-na-dostavki-na-gaz-ot-azerbaydzhan>

с деликатните „подбутвания“ от страна на ЕС в една или в друга посока и показва изключително умение да залага визионерски проекти и след това да ги осъществява. Азербайджан не е страна, която може утре да реши да чертае сфери на влияние в Европа, още по-малко можем да очакваме от нея ядрен шантаж. Азербайджан е просто средно голяма страна от европейска гледна точка, при която достойнствата са повече от недостатъците.

Ако започнем с мястото на Азербайджан в енергийното бъдеще на Украйна, може би не трябва на първо време да говорим за плановете за доставка на природен газ от Азербайджан (и евентуално от Туркменистан) чрез Южния газов коридор и чрез проектирания „Вертикален коридор“. Действително, това е напълно осъществим проект, но въпреки това, той ще изисква време, инвестиции и може да се окаже силно конкуриран от ... руския газ, с който Москва би могла да изплаща репарациите, които ще дължи след войната.

За сметка на това, Азербайджан има много силен ход в резерв, като става дума не за природен газ, а за нефт. Освен нефтопровода Баку – Тбилиси – Джейхан⁸², Азербайджан разполага и с нефтопровода Баку – Супса⁸³. Компанията „Бритиш Петролеум“ е изградила нефтен терминал в Супса на брега на Черно море, откъдето може да се изнася нефт за всяко едно черноморско пристанище с възможности да разтоварва пристигащите танкери⁸⁴. Такова пристанище впрочем е и Бургас, но тук става дума за Одеса.

Одеса е крайна точка на изградения още отдавна по други поводи участък от нефтопровод, обслужващ операциите на Съвета

---

82 Зейналова, Ляман, Обем поставок нефти по трубопроводу „Баку-Тбилиси-Джейхан“ достиг 500 млн тонн, Blacksea-Caspia.EU, 13 декарль 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/ru/obem-postavok-nefti-po-truboprovodu-baku-tbilisi-dzheykhan-dostig-500-mln-tonn>

83 Агджаев, Садрадин, Доставките по нефтопровода „Баку-Супса“ могат да бъдат подновени всеки момент – „ВР“, Blacksea-Caspia.EU, 26 януари 2023 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/dostavkite-po-neftoprovoda-baku-supsa-mogat-da-bdat-podnoveni-vv-vseki-moment-bp>

84 Агджаев, Садрадин, Компанията „ВР“ възобнови транспортирането на нефт по тръбопровода „Баку - Супса“, Blacksea-Caspia.EU, 17 февруари 2023 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/kompaniyata-bp-vzobnovi-transportiraneto-na-neft-po-trboprovoda-baku-supsa>

за икономическа взаимопомощ (СИБ). Със съгласието на полското правителство да се байпасира връзката между северното и южното разклонение на нефтопровода „Дружба“ (започващи от територията на Беларус), като Полша финансира изграждането на новия нефтопроводен участък между Броди и Адамово, се създава непрекъснат маршрут за пренос на нефт от Одеса до Гданск⁸⁵.

Проектът на новия (до голяма степен стар) нефтопровод се нарича „Сарматия“. Лобито на Путин в полския Сейм години на ред успешно блокираше свързването, за което става дума по-горе. Точно в навечерието на ескалацията на военния конфликт в края на февруари 2022 г., полските парламентаристи дадоха зелена светлина на проекта. Не е изключено, това да е една от капките довели до преливането на чашата на Путиновото изчакване (изчакване, а не търпение!) да нанесе пълномащабен удар по Украйна⁸⁶.

И наистина, проектът „Сарматия“ дава изключителна възможност на нефта от Азербайджан (но не само от там) да бъде транспортиран до и през Украйна и Полша, като пристанището в Гданск би се превърнало в прекрасен експортен нефтен терминал.

Азербайджан е в изключително изгодна позиция да се намеси много сериозно на пазара на нефт, а и на нефтени деривати в Украйна, чрез своя нефтопровод „Баку – Супса“ и чрез танкери до Одеса, откъдето нефтът да поеме по тръбопровода „Сарматия“ за Украйна, Полша и Словакия.

Нефтопроводът е почти завършен с изключение на участъка, който да байпасира Беларус, а отношенията между Азербайджан и

---

85 Мамедова, Тамилла, Украйна и Грузия са заинтересувани от скорошното осъществяване на проекта „Броди – Адамова застава“, Blacksea-Caspia, 23 май 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/ukrayna-i-gruziya-sa-zainteresuvani-ot-skoroshnoto-osschestvyavane-na-proekta-brodi-adamova-zastava>

86 За ролята на свързването на Одеса с Гданск за еманципирането на страните от Южен кавказ и Средна Азия от руското настояничество, виж също така и: Дечев, Теодор, Страните от басейна на Каспийско море се еманципират с всеки изминат ден. Руската политика „разделяй и владей“ се провали, Blacksea-Caspia.EU, 29 януари 2023 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/stranite-ot-baseyna-na-kaspiysko-more-se-emancipirat-s-vseki-izminat-den-ruskata-politika-razdelyay>

Украйна са много добри. За разлика от други народи, азербайджанците не се хвалят с някаква кой знае каква диаспора, но точно Украйна е страната, където имат такава.

Използването на „Сарматия“ е изгодно и за износителите, които зареждат танкерите си в Супса, защото обслужвайки маршрута „Супса – Одеса“, няма да им се налага да излизат от Черно море и да преминават през проливите – Босфора и Дарданелите.

По подобен начин, но с друг енергоносител можем да очакваме Азербайджан да затвърди позициите си и в България. Освен поради личното отношение на президента Илхам Алиев, азербайджанската страна търпи не дотам адекватното поведение на България, най-вече заради проектирания „Вертикален коридор“⁸⁷, който трябва да свърже Южния газов коридор, респективно ТАР с румънско-унгарския газопровод BRUA.

Изграждането на „Вертикалния коридор“, по който азербайджански, а вероятно и туркменски и дори ирански природен газ ще стигнат до сърцето на Централна Европа е напълно осъществимо от техническа гледна точка и несравнимо по-лесно като инвестиционен проект от газоснабдяването на Украйна⁸⁸. Отделен въпрос е, че така нареченият „Йонийски газопровод“, с който каспийският природен газ може да стигне до Черна гора, Хърватско, Босна и Херцеговина и Словения отдавна е на масата на преговорите⁸⁹. Едно решение на ЕС за обявяването му за „проект от общ

---

87 Независимият преносен оператор ICGB поднови участието си в меморандума за разбирателство относно реализацията на Вертикалния газов коридор, Blacksea-Caspia.EU, 01 декември 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/nezavisimiyat-prenosen-operator-icgb-podnovi-uchastieto-si-v-memoranduma-za-razbiratelstvo-otnosno>

88 Дечев, Теодор. Някои аспекти на инвестиционната активност в Каспийския регион и „меката сила“ на Европейския съюз в навечерието и по време на пандемията COVID-19, Blacksea-Caspia, 05 февруари 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/nyakoi-aspekti-na-investicionnata-aktivnost-v-kaspiyskiya-region-i-mekata-sila-na-evropeyskiya-syuz>

89 IAP е важен проект за ЕС и за региона като цяло, заявиха от Министерството на икономиката и устойчивото развитие на Хърватско, Blacksea-Caspia.EU, 19 февруари 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/iap-e-vazhen-proekt-za-es-i-za-regiona-kato-cyalo-zayavikha-ot-ministerstvoto-na-ikonmikata-i>

интерес⁹⁰ ще повиши още веднъж ролята на Азербайджан и на други прикаспийски държави за осигуряване на „преходното гориво“ за енергийния преход на Югоизточна, Южна и Централна Европа.

През територията на България, при това в рамките на европейски „проект от общ интерес“, Азербайджан очаква да диверсифицира източниците за доставка на сръбския пазар. (Маршрутите за доставка на природен газ за сръбския пазар бяха диверсифицирани с проекта на газопровод, осъществен от правителството на Бойко Борисов, който можем основателно да наречем „Сръбски поток“. Сега вече се диверсифицират източниците).

Изграждането на Южния газов коридор даде нов живот на изоставения за около десет години интерконектор „България - Сърбия“. Обектът е проект от общ интерес на Европейския съюз и ще даде възможност на Сърбия да ползва природен газ, който не се доставя от Русия, а на България възможността да ползва природен газ, който да се доставя във втечен вид на терминал на хърватския бряг, където след регазификация да се доставя у нас⁹¹. Безспорно,

---

90 Зейналова, Ляман. Европейската комисия: Има възможност за обмисляне на пътищата за финансиране на проекта IAP, Blacksea-Caspia.EU, 28 февруари 2020 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/evropeyskata-komisiya-ima-vzmozhnost-za-obmislyane-na-ptischa-za-finansirane-na-proekta-iap>

91 Междусистемна газова връзка България – Сърбия (IBS), Република България. Министерство на енергетиката, <https://me.government.bg/bg/themes/mejdusistemna-gazova-vrazka-balgariya-sarbiya-ibs-1477-347.html> ; Проект от общ интерес 6.8.3 Междусистемна газова връзка България – Сърбия (IBS), Булгартрансгаз, <https://www.bulgartransgaz.bg/pages/6-8-3-mezhdusistemna-gazova-vrazka-balgariya-sarbiya-ibs-191.html> ; Петков, Кирил, Газовият интерконектор България – Сърбия ще влезе в експлоатация до 2021, Bloomberg TV, 19 януари 2017, 16:14, <https://www.bloombergtv.bg/a/2-novini/13565-gazoviyat-interkonektor-balgariya-sarbiya-shte-vleze-v-eksplotatsiya-do-2021> ; Газовият интерконектор между България и Сърбия ще бъде готов до октомври 2023 година, заяви Ана Бърнабич, БТА, 01 февруари 2022 г., 16:29, <https://www.bta.bg/bg/news/7117-Gazoviyat-interkonektor-mezhdu-Balgariya-i-Sarbiya-shte-bade-gotov-do-oktomvri-2> ; Вучич: Важен ден за Сърбия и България и за целия регион, Агенция „КРОСС“, 01 февруари 2023, 16:20, <https://www.cross.bg/surbiya-bulgariya-strani-1712269.html#.ZA82SnZBxPY> ; Ахмадзай, Евгени, Защо е важна газовата връзка със Сърбия. Тръбата е възможност за съседната страна да внася неруски газ, а България може да си осигури трасе за доставки на втечен газ от Хърватия, Капитал, 02 февруари 2023 г., 13:18, https://www.capital.bg/biznes/energetika/2023/02/02/4445441_zashto_e_vajna_gazovata_vruzka_sus_surbiia/

проектът значително ще повиши енергийната свързаност между страните от ЕС (в частност – Гърция и България, в по-малка степен – Хърватско) и Западните Балкани – на първо място Сърбия⁹².

За азербайджански газ са дали заявки Румъния, Унгария (!), Австрия и Словакия. Възможностите за екстензивно развитие на азербайджанската газова експанзия са големи⁹³. Има обаче и алтернативни възможности и те са точно в България.

На азербайджанското правителство е ясно, че природният газ е „преходно гориво“ от гледна точка на екологичната политика на ЕС. Природният газ обаче е и суровина за химическата промишленост. В България и в момента има сериозни консуматори на приро-

---

92 В публичното пространство „изтекоха“ и тълкувания, които демонстрират пълното скарване между хората, които ги артикулират и реалностите. Вече стана дума, че живеем във време в което арогантно и безогледно лъгане триумфира в много отношения, както и че хората обслужващи един или друг геополитически полюс изобщо не се притесняват да заблуждават, да изказват нелогични, вътрешно противоречиви и напълно абсурдни съждения. Такъв е и случаят с тезата, че интерконекторът между България и Сърбия щял да обслужва...Русия. Тук е излишно да опровергаваеме несъстоятелността на подобни мисловни конструкции – по Южният газов коридор изобщо никога не се е транспортирал и не се транспортира природен газ. За да се осъществи такава операция, първо трябва Южнокавказкият газопровод да се свърже с руската газопреносна дейност. Такава активност в Русия не се забелязва. Русия си има газопровод по който да доставя природен газ в Сърбия и изобщо не ѝ е необходим интерконекторът София – Ниш за тази цел. Напротив, с тази междусистемна връзка Сърбия диверсифицира източниците си на доставка. Въпреки това, експерти със самочувствие и патос ни увещават, че интерконекторът, който е класифициран като „проект от общ интерес“ в ЕС ... обслужвал руските интереси. Всъщност, упорството на пропагандистите и на подопечните им тролове в повтарянето на лъжата, че по Южния газов коридор се доставял руски газ е изумително и в случая се сблъскваме с „висша форма на проявление“ на подобно внушение и свързаната с него агитация. Тезата обаче е абсолютна лъжа в частта си за това как по интерконектора София – Ниш щял да се доставя руски газ (това се твърди през 2023 година в навечерието на годишнината от ескалацията на войната в Украйна !). Блестящ пример на подобна дезинформация е публикацията във „Фокус-нюз.нет“: Събчева, Цоня, Христо Казанджиев: Интерконекторът между България и Сърбия е в полза на Русия, focus-news.net , 02.02.2023 г., 10:28, <https://www.focus-news.net/novini/interviu/Hristo-Kazandzhiev-Interkonektorut-mezhdu-Bulgariya-i-Surbiya-e-v-polza-na-Rusiya-1552993>

93 Зейналова, Ляман. Четири страни от ЕС създават работна група заради проекта за увеличаване на вноса на азербайджански газ, Blacksea-Caspia.EU, 18 февруари 2023 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/chetiri-strani-ot-es-szdavat-rabotna-grupa-zarazi-proekta-za-velichavane-na-vnosa-na>

ден газ като суровина, а не като гориво. Например заводът за торове (амониева селитра) – „Неохим“ – Димитровград. Възможно е обаче и построяването на нова производствена мощност в България, която да работи с азербайджански природен газ. Няма нищо по-естествено от това, подобно химическо предприятие да бъде построено от азербайджанската страна, която има солиден опит в управлението на собствени химически предприятия в чужбина. Държавната нефтена компания на Азербайджан – SOCAR владее най-голямото химическо предприятие в Турция – „Petkim”⁹⁴.

Придобиването или изграждането на химическо предприятие,

---

94 “Petkim” вносит большой вклад в развитие экономики Турции и Азербайджана, Trend.az, 20 декабря 2018, 09:57, <https://www.trend.az/business/energy/2996067.html> ; “SOCAR” завершила интеграцию НПЗ “STAR” и “Petkim”, Trend.az, 8 февраля 2019, 15:01, <https://www.trend.az/business/energy/3016742.html> ; “Petkim” увеличит свой уставный капитал на 28%, Trend.az, 30 апреля 2019, 13:39, <https://www.trend.az/business/energy/3054774.html> ; “Petkim” побил рекорд производительности – гендиректор, Trend.az, 10 октября 2019, 20:14, <https://www.trend.az/business/economy/3131239.html> ; „Petkim“ вошел в число важных объектов Четвертой промышленной революции, Trend.az, 21 января 2020, 17:34, <https://www.trend.az/business/energy/3180288.html> ; Заур Гахраманов: В 2019 году инвестиции, вложенные “SOCAR Turkey”, стали окупаться. Эксклюзивное интервью “Trend” с генеральным директором “SOCAR Turkey” Зауром Гахрамановым, Trend.az, 30 января 2020, 15:26, <https://www.trend.az/business/energy/3184479.html> ; “Petkim” сосредоточен на производстве сырья для медицинских товаров в условиях коронавируса, Trend.az, 1 апреля 2020, 14:18, <https://www.trend.az/business/energy/3216374.html> ; SOCAR Turkey намерен внедрить цифровую трансформацию “Petkim” в других компаниях холдинга (интервью), Trend.az, 20 апреля 2020, 08:00, <https://www.trend.az/business/energy/3225631.html> ; Бабаева, Фидан, Азербайджан инвестирует в Турцию значительные средства, Trend.az, 6 августа 2020 г., 14:35, <https://www.trend.az/business/economy/3280532.html> ; “Petkim” в 2020 году осуществил экспортные операции на сумму свыше 360 млн долларов, Trend.az, 25 января 2021 г., <https://www.trend.az/business/energy/3369988.html>; Бабаева, Фидан, Списание „International Finance“ присъди на „Petkim“ наградата „Най-добро управление на инвестициите в бизнеса“, Blacksea-Caspia.EU, 28 април 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/spisanie-international-finance-prisdi-na-petkim-nagrada-na-nay-dobro-upravlenie-na-investiciite-v> ; Мехтиев, Елчин, Заур Гахраманов: През 2021 година, приходите на „Petkim“ са на рекордно високо равнище, Blacksea-Caspia.EU, 30 ноември 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/zaur-gakhranov-prez-2021-godina-prihodite-na-petkim-sa-na-rekordno-visokogavnische> ; „Petkim“ се стремят да произвеждат 200 гигавата електроенергия годишно със 17 вятърни турбини, Blacksea-Caspia.EU, 01 декември 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/petkim-se-stremyat-da-proizvezhdad-200-gigavata-elektroenergiya-godishno-ss-17-vyatrniturbiniin>

използващо природен газ като суровина на територията на България би било от много сериозна изгода за Азербайджан по няколко причини.

На *първо* място, страната вече би имала собствено химическо производство на територията на ЕС. Това е огромен пазар, на който едно азербайджанско предприятие в България би оперирало от позицията на „инсайдр“.

Второ, това предприятие ще бъде с гарантирана доставка на суровина по най-изгодна цена.

Трето, наличието на такъв консуматор би гарантирало стабилност на заявките за природен газ по интерконектора IGB или поне би допринесло сериозно за натоварването му над 3 милиарда кубически метра годишно.

Четвърто, новата химическа мощност би могла да влезе в синергия с плановете за поетапно затваряне на комплекса „Марица Изток“.

I.

Опитът на България, потвърден от украинския опит показва, че политическите сили, извършващи радикални реформи с много значим характер не могат да разчитат на обществена подкрепа за продължителен период. В най-добрия случай, това е продължителността на един мандат на парламента.

Хората, които отхвърлят реформаторите (тогава когато последните поискат втори мандат) имат различни мотиви, като може би най-разпространеният от тях е убеждението на публиката, че политиците от реформаторската сила са се облагодетелствали от проведените реформи. Към тях разбира се, трябва да се добавят хората, които са против реформите по принцип, както и хората, които не одобряват начина по който се провеждат реформите.

На представителите на реформаторските сили, в това число и на техните лидери е свойствена самозаблудата, че публиката трябва да ги оценява положително заради свършеното от тях и така да се каже „да ги обича по подразбиране“. За съжаление, това не е вярно.

Създаването на всеобща истерия срещу „корумпираната система“ е една от формите на умело „управление на хаоса“, което се използва от политтехнолозите. Не може по никакъв начин да се отрича съществуването на корупция в Украйна или в България, нещо повече – тя може да се открие на всички нива на социалната йерархия и далече не само по върховете на обществото. Нивото на корупцията при това е неприемливо високо. Но нито е справедливо, нито е правилно да се хвърля цялата вина за всеобщата корупция единствено върху властимащите.

Трябва да се отбележи, че примери на отхвърляне на политическите сили, които са извършили дълбоки, радикални реформи могат да се привлекат и от историята на други страни в най-ново време. Би могло да се напише цяла книга, посветена на събитията в Чешката република от края на 20-ия век, когато

„партиите на прехода“ бяха масирано атакувани от движение, наричащо се с многозначителното название: „Благодарим, а сега си вървете“.

На база на направеното обобщение за България и Украйна, към което могат да бъдат привлечени примери и от други страни като Чехия, може да се направи изводът, че обществото е склонно да отхвърля реформаторските политически сили, след прокарване на тежки, радикални реформи, като ги замества с хора, чиято най-голяма „заслуга“ е че не са били ангажирани в управлението до този момент. Времето на което могат да разчитат реформаторите за осъществяване на своите програмни намерения е ограничено и те трябва да имат това пред вид в хода на реформаторския процес.

II.

Смяната на реформаторските сили с нови, най-често силно популистки формации с екзотични лидери, е съпроводено с разгаряне на враждебни кампании срещу реформаторите, което отново почива върху убеждението на публиката, че последните са се възползвали в максимална степен от провежданите от тях реформи и произтичащите от тях мерки и политики.

В държавите от посттоталитарното и постсъветското пространство, в кампаниите срещу реформаторите е обичайно да се включват и нереформираните съдебни власти и „прокурорски паркети“. Тези кампании често са свързани с тотално отричане на направеното от реформаторите, стигащо до абсурд. Много често зад кампаниите срещу реформаторите стоят и плутократи или олигарси, които са били оцелели в хода на извършваните реформи, без значение дали това е станало справедливо или не, с рационални аргументи или не.

Добрата страна на нещата е, че твърде често инерцията създадена през периода на управление на реформаторите е толкова силна, че на дошлите на власт след тях популисти им се налага да продължат да следват в определена степен дотогавашната обща

ориентация на политиката на страната, особено що се отнася до външната политика.

Също така, при форсмажорни обстоятелства е възможно даден популистски лидер „да извърши квантов скок“ и да се позиционира като национален лидер, какъвто е случаят с президента Зеленский. Обратно, при такива обстоятелства е възможна и пълна политическа деградация, какъвто се оказа случаят със Симеон Сакскобурготски.

III.

Според тезите, защитавани от Самюел Хънтингтън в прочутата му книга за сблъсъка на цивилизациите, съществуват така наречените „страни на разлома“, в които се сблъскват различни цивилизации. Като такива, Хънтингтън посочва Турция и Украйна. Към тях обаче със сигурност трябва да прибавим и България, като у нас „разломът“ е сходен с турския – той минава през цялото общество, а не е с ясна териториална граница, както твърди Хънтингтън за Украйна.

Може основателно да се твърди, че териториалната граница далече не е толкова постоянна, както се твърди в книгата на Хънтингтън и това се потвърждава от различното разпределение на резултатите при различни избори за президент на Украйна. (Границата, прокарана от Хънтингтън съвпада с границата между областите в които са спечелили Леонид Кравчук и Леонид Кучма по време на надпреварата си в президентските избори от 1994 година).

Също така, последният най-актуален опит от поведението на украинската нация по време на изключителни обстоятелства – ескалацията на военните действия по време на войната срещу Русия след 24 февруари 2022 година, показва, че е възможна и промяна в качествения характер на „разлома“ – той може дори да започне да се затваря. Възможно е, при благоприятен изход от военните действия, Украйна в значителна степен или напълно да престане да бъде „страна на разлома“.

За България може да се направи основателното предположение,

че съществуването на „разлома“ ще се запази при всякакъв изход от войната в Украйна, с крайно неблагоприятни последици за обществото и за целостта на социалната тъкан. Може да се направи хипотезата, че при запазване на нивото на обществена конфронтация, в България може да възникне сегрегация от типа на сегрегацията в Съединените щати през 50 – 60-те години на миналия век, макар че тя няма да бъде на расов принцип, а въз основа на различия в ценностната и съответно – в геополитическата ориентация .

IV.

Конфликтът между привържениците на Украйна (които се разглеждат по подразбиране и като привърженици на ориентацията на България към „организирания Запад“ и към „евро-атлантическите ценности“) и привържениците на Владимир Путин и на следвания в момента от Русия политически курс е в крайна сметка и конфликт между привържениците на рационализма, които вярват в науката и нейните възможности и хората, които са се отдали на някакво съвременно мракобесие, на някакво (за съжаление фалшиво) търсене на „духовното“ и са готови да приемат на вяра всякакви трансцендентални и ирационални твърдения, които варират в границите между твърденията, че Земята е плоска и отричането на ваксините и „прегръщането“ на всяка конспиративна теория, която уличава Запада, либералите, демократите и учените в някакъв сатанински заговор.

V.

Въпреки песимистичното очакване, че „цивилизационният разлом“ в България ще се запази при всякакъв изход от войната в Украйна, представените възможни сценарии за развитие на събитията имат стойност. Те биха били полезни и за действащи политици и за администратори и за ръководители на силовите структури. Действително, в книгата не се предлага начин за затваряне на „цивилизационния разлом“ в България, но изброените

категории „фактори“ биха могли да основават поведението си върху тези сценарии.

Може би най-важно е иначе песимистичното заключение, че както и да завърши войната в Украйна, „цивизационният разлом“ в България, общественото разделение и конфронтацията ще си останат в „пълно размер“.

Принос на книгата са дадените отговори на това:

- какво трябва да разбираме под „пълно поражение на Русия“;
- какви биха били възпиращите фактори за руския реваншизъм след евентуалното поражение на Въоръжените сили на Руската федерация;

- как биха могли да бъдат заплатени репарациите за нанесените чудовищни щети от руска страна в Украйна, включително чрез изземване на приходите от износ на въгледородороди за европейските страни по различни контролирани схеми и чрез продължаване на ограничаването на стратегически ядрени оръжия и получаване на приходи за възстановяването на Украйна по примера на някогашната програма „Нън - Лугър“;

- вероятният отказ от „картагенски мир“ в случай на руско поражение;

Разгледаните взаимовръзки между условията на един бъдещ мир и положението в България също трябва да се отнесе към оформилият се в тази област „пакетен научен принос“.

VI.

В контекста на днешното геополитическо и геоекономическо положение, с основание може да се претендира, че направеният анализ на ролята на енергийната диверсификация, на работата на Южния газов коридор, на партньорството с Азербайджан и страните от Средна Азия за удържането на руската агресия също е от значение и има приносен характер.

Този въпрос е свързан не само с нанасянето на поражение на агресивния руски имперски експанзионизъм и милитаризъм,

но и с дългосрочната перспектива на енергийната сигурност и независимост на значителни части от Европейския съюз, в това число и негови перспективни бъдещи територии.

Исползвани източници

Дечев, Теодор. България 2001 и Украйна 2019 – горко на реформаторите, НЮЗ.бг, 01 май 2019, 11:53:46, <https://news.bg/comments/balgariya-2001-i-ukrayna-2019-gorko-na-reformatorite.html>

В Раду имеют шанс пройти 7 партий – опрос, 23 января 2018, 14:37, вторник, Украинская правда, <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2018/01/23/7169284/>

Выборы в Раду: в лидерах „Батькивщина“, партия Гриценко и „Слуга народа“ Зеленского, БПП ушел на дно – опрос, 26.04.2018, 13:48, Уніан, информационное агентство, <https://www.unian.net/politics/10095875-vybory-v-radu-v-liderah-batkivshchina-partiya-gricenko-i-sluga-naroda-zelenskogo-bpp-ushel-na-dno-opros.html>

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ НАСТРОЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: СІЧЕНЬ-ЛЮТИЙ 2019 РОКУ, Київський міжнародний інститут соціології (КМІС), 14.02.2019, <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=823&page=1>

Депутатите от НДСВ да бъдат „господари на мълчанието“, призова Симеон Втори, news.bg, 23.06.2001, 14:30:00, <https://news.bg/archive/deputatite-ot-ndsv-da-badat-gospodari-na-malchanieto-prizova-simeon-vtori.html>

Цанов, Иван. Хаосът и редът в контекста на управлението, Българска асоциация на конфликтолозите, С., 2017, ISBN 978-619-90235-6-3, стр. 112

Апаршин, Иван. Посадки – Будуть!, Obozrevatel, 22.04.2019, 12:15, <https://news.obozrevatel.com/ukr/politics/ivan-aparshin-posadki-budut.htm>

Семен Семенченко, личен профил във Facebook, 22.04.2019, <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2437851232916303&set=a.747741671927276&type=3&theater>

Костюченко, Елена, „Мы все знали, на что идем и что может быть“. Интервью с российским танкистом, который вместе со своим батальоном был командирован сражаться за Дебальце-

во, Новая газета, 2 марта 2015, 17:23, <https://novayagazeta.ru/articles/2015/03/02/63264-171-my-vse-znali-na-chto-idem-i-chto-mozhet-byt-187>

5-я танковая бригада ВС РФ в боях за Дебальцево, 2015-04-01, 23:14:00, <https://militarizm.livejournal.com/74351.html>

„Никакой цензуры, материал был некорректен“: редакция „Новой Бурятии“ вырезала из тиража полосу про обгоревшего бурятского танкиста, Цензор.нет, 06.04.2015, 18:01, https://censor.net/ru/photo_news/331573/nikakoyi_tsenzury_material_byl_nekorrekten_redaktsiya_novoyi_buryatii_vyrezala_iz_tiraja_polosu_pro

Мать обгоревшего под Дебальцево танкиста – бурята: Он находится в тяжелом состоянии. Минобороны РФ не оказывает никакой помощи, Цензор.нет, 03.04.2015, 14:43, https://censor.net/ru/news/331254/mat_obgorevshego_pod_debaltsevo_tankistaburyata_on_nahoditsya_v_tyajelom_sostoyanii_minoborony_rf_ne

По следам российских танкистов на Донбассе: выявлен командир обгоревшего бурята Спартак Типанов, Цензор.нет, 09.03.2015, 13:44, https://censor.net/ru/photo_news/327778/po_sledam_rossiyiskih_tankistov_na_donbasse_vyyavlen_komandir_obgorevshego_buryata_spartak_tipanov_fotoreportaj

„Отгер Кирилл, Танковый бой под Дебальцево стал адом для ВСУ”, Военное обозрение, Мнения, 20 февраля 2015 г., <https://topwar.ru/69410-tankovyy-boy-pod-debalcevo-stal-adom-dlya-vsu.html>

„Как брали Дебальцево. Точка зрения участника процесса”, 24.03.2015, 14:03:00, виж в началото на раздела „Вместо пролога, просто для понимания”, <https://kenigtiger.livejournal.com/1555422.html>

Стыдные вопросы про ДНР и ЛНР. Чем они вообще отличаются? Что там происходит? Отвечает спецкор „Новой газеты“ Павел Каныгин, Meduza, 24 ноября 2017, 17:27, <https://meduza.io/feature/2017/11/24/stydnye-voprosy-pro-dnr-i-lnr-chem-oni-voobsche-otlichayutsya-chto-tam-proishodit>

Судьи, которые принимали решение по „ПриватБанку“, потре-

бовали инициировать процедуру импичмента Порошенко, Гордон, 23 апрель 2019, 12:54, <https://gordonua.com/news/politics/sudikotorye-prinimali-reshenie-po-privatbanku-potrebovali-iniciirovat-proceduru-impichmenta-poroshenko-909689.html>

Владимир Путин отговори на въпросите на журналисти за ситуацията в Украйна. Държавният глава се среща с представители на средствата за масова информация и отговори на редица актуални въпроси, отнасящи се в частност до ситуацията в Украйна, 4 март 2014 година, 15:40, Московска област, Ново Огарьово, <http://kremlin.ru/events/president/news/20366>

Порошенко: Господь поможет – и я вернусь на должность президента, Гордон, 29 апреля 2019, 15:34, <https://gordonua.com/news/politics/poroshenko-gospod-pomozhet-i-ya-vernus-na-dolzhnost-prezidenta-924463.html>

Игорь Коломойский – РБК: „Пять лет буду тошнить всем назло“. Украинский олигарх – о чатах с Зеленским, споре с Абрамовичем, войне в Донбассе и расследовании ФБР, РБК, Украинский кризис, 06 августа 2019, 13:14, <https://www.rbc.ru/politics/06/08/2019/5d42dbad9a7947887624fff0>

Володимир Горговенко, 23 април 2019, Личен профил във Фейсбук, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2193211994049748&id=100000829056947

Бега, Вікторія, Владимир тепер Володимир: Зеленський змінив ім'я у Facebook, 25 Квітня 2019, 14:08, <https://hromadske.ua/posts/vladimir-teper-volodimir-zelenskij-zminiv-imyа-u-facebook>

Порошенко: Против меня было открыто 130 уголовных производств. 40 уже закрыли, Гордон, 5 ноября 2021, 23:15, <https://gordonua.com/news/politics/poroshenko-protiv-menya-bylo-otkryto-130-ugolovnyh-proizvodstv-40-uzhe-zakryli-1580110.html>

Петро Порошенко відповів на незручні запитання Яніни Соколової, Facebook, <https://www.youtube.com/watch?v=kv-2a4bScpA>

Порошенко рассказал, в скольких уголовных производствах фигурирует, Гордон, 1 июля 2020, 16:51, <https://gordonua.com/news/>

politics/poroshenko-rasskazal-v-skolkih-ugolovnyh-proizvodstvah-figuriruet-1507299.html

„Это феерично“. Против Порошенко открыли 15 новых уголовных производств – адвокат, Гордон, 11 сентября 2020, 15:12, <https://gordonua.com/news/politics/eto-feerichno-protiv-poroshenko-otkryli-15-novyh-ugolovnyh-proizvodstv-advokat-1517957.html>

Порошенко фигурирует уже в 58 уголовных производствах – адвокаты, Гордон, 18 сентября 2020, 13:24, <https://gordonua.com/news/politics/poroshenko-figuriruet-uzhe-v-58-ugolovnyh-proizvodstvah-advokaty-1519052.html>

„Через два дні після інавгурації у США ще дві кримінальні справи проти Байдена і Порошенка відкрили в Україні“ – Головань, 5.UA – перший, український, інформаційний, 26.01.2021, 17:22, <https://www.5.ua/polityka/cherez-dva-dni-pislia-inavhuratsii-u-ssha-shche-dvi-kryminalni-spravy-proty-baidena-i-poroshenka-vidkryly-v-ukraini-holovan-235118.html>

Против Порошенко и Байдена открыли два уголовных производства – адвокат, Гордон, 26 января 2021, 21:56, <https://gordonua.com/news/politics/protiv-poroshenko-i-baydena-otkryli-dva-ugolovnyh-proizvodstva-advokat-1537238.html>

Два новых уголовных производств, в которых фигурируют Байден и Порошенко, закрыли – адвокат, Гордон, 3 февраля 2021, <https://gordonua.com/news/politics/dva-novyh-ugolovnyh-proizvodstva-v-kotoryh-figuriruyut-bayden-i-poroshenko-zakryli-advokat-1538430.html>

В Офисе генпрокуратуры Украины заявили, что не открывали производств против Порошенко и Байдена, Гордон, 3 февраля 2021, 23:55, <https://gordonua.com/news/politics/v-ofise-genprokurora-ukrainy-zayavili-chto-ne-otkryvali-proizvodstv-protiv-poroshenko-i-baydena-1538479.html>

ГБР завершило расследование дела против Порошенко о назначении Семочко. Прокуратура уже не требует для него меру пресечения, Гордон, 8 июля 2020, 15:48, <https://gordonua.com/news/politics/gbr-zavershilo-rassledovanie-dela-protiv-poroshenko-o>

naznachenii-semochko-prokuratura-uzhe-ne-trebuetsya-dlya-nego-meru-presecheniya-1508368.html

Посольство Німеччини, Twitter, 18.06.2020, 11:26, <https://twitter.com/GermanyInUA/status/1273532537596502022>

Canada in Ukraine, Twitter, June 18, 2020, 12:15 PM, <https://twitter.com/CanEmbUkraine/status/1273544953768091648>

U.S. Embassy Kyiv Ukraine, June 18, 2020, <https://www.facebook.com/usdos.ukraine/posts/10158078975571936>

„Правосудие не должно использоваться для сведения политических счетов“. Западные страны сделали заявления перед избранием меры пресечения Порошенко, Гордон, 18 июня 2020, 19:22, <https://gordonua.com/news/politics/pravosudie-ne-dolzno-ispolzovatsya-dlya-svedeniya-politicheskikh-schetov-zapadnye-strany-sdelali-zayavleniya-pered-izbraniem-mery-presecheniya-poroshenko-1505097.html>

Украинский конгрессовый комитет Америки призвал команду Зеленского не разрушать имидж Украины, Гордон, 20 июня 2020, 14:01, <https://gordonua.com/news/worldnews/ukrainskiy-kongressnyy-komitets-ameriki-prizval-komandu-zelenskogo-ne-razrushat-imidzh-ukrainy-1505323.html>

Гречаная, Алина. Порошенко вернулся в Украину, Гордон, 8 июня 2022, <https://gordonua.com/news/politics/poroshenko-vernulsya-v-ukrainu-1612138.html>

Петро Порошенко, Facebook, 30.05.2022, 08:36, <https://www.facebook.com/petroporoshenko/posts/564129498406256>

Василенко, Евгений. „Ситуация очень простая“. Из страны может выехать кто угодно, но нужно вернуться с результатом по трем вопросам – Зеленский, НВ, 6 июня 2022, 18:20, <https://nv.ua/ukraine/politics/voyna-rossii-protiv-ukrainy-pochemu-politikov-ne-vypuskayut-iz-ukrainy-50247978.html>

12 НОВИХ Mitsubishi L200 вирушили зі Львова до Києва, готуватися до відправки на передову! За кермом Петро Порошенко, Відео Софія Федина/ Sofiya Fedyna, Facebook, Європейська

Солідарність, 08. 06. 2022, 14:50, <https://www.facebook.com/watch/?v=525216076053452&ref=sharing>

Мазуренко, Альона, Порошенко повернувся в Україну, Українська правда, 8 червня 2022, 15:55, <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/8/7351282/>

„Еспресо“, „Прямий“ и „5 канал“ выключили из цифрового эфира, 5 апреля, 2022, 09:54, Гордон, <https://gordonua.com/news/war/espreso-pryamiy-i-5-kanal-vyklyuchili-iz-cifrovogo-efira-1603258.html>

Михайло Подоляк: „Ти не можеш сісти за стіл переговорів зі стукачем“, LB.ua, 30 травня 2022, 14:00, https://lb.ua/news/2022/05/30/518384_mihaylo_podolyak_ti_mozhesh_sisti.html

Гречаная, Алина. Подоляк заявил, что „Прямий“, „Еспресо“ и „5 канал“ отключили от эфира, потому что они транслировали „очень самовлюбленного“ человека, Гордон, 30 мая, 2022, 22:49, <https://gordonua.com/news/politics/podolyak-zayavil-что-pryamoу-espreso-i-5-kanal-otklyuchili-ot-efira-potomu-oni-translirovali-ochen-samovlyublennogo-cheloveka-1610962.html>

Фридман, Джордж, Следващите сто години. Геополитическа прогноза за XXI век, Изд. „НСП - Медиа“, С., 2009 г.

Пономарьов, Иля, Новото правителство в Киев е точно такава, каквото е и в Москва, Свободен народ online, 21 април 2014 г., <https://svobodennarod.eu/item/ilya-ponomarov-novoto-pravitelstvo-v-kiev-e-tochno-takova-kakvoto-e-i-v-moskva>

Смит, Антъни. Националната идентичност, Изд. „Кралица Маб“, С., 2000 г., стр. 26.

Сергій Згурець, Крилата ракета „Нептун“. Публічний дебют, 30.01.2018, <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1418428134951674&set=a.439275246200306.1073741831.100003535024309&type=3&theater>

О. Турчинов: Відбулося перше випробування української крилатої ракети, Рада національної безпеки и оборони України, 30.01.2018, <https://www.youtube.com/watch?v=G7qo2uDmsAM>

В Украине прошли первые летные испытания крылатой ра-

кеты, Гордон, 30.01.2018, 16:13, <https://gordonua.com/news/war/v-ukraine-proshli-pervoe-letnye-ispytaniya-krylatoy-rakety-229410.html>

Згурец о новой украинской крылатой ракете: Если сильно постараться, то и в Москву достанет, 30.01.2018, <https://gordonua.com/news/war/zgurec-o-novoy-ukrainskoj-krylatoy-rakete-esli-silno-postaratsya-to-i-v-moskvu-dostanet-229457.html>

Випробування української крилатої ракети, КБ „Луч“, 27.08.2018, <https://www.facebook.com/watch/?v=238996093481284>

Наші ракети здатні забезпечити надійну оборону Чорноморського та Азовського узбережжя, Олександр Турчинов – персональний сайт, 17 серпня 2018, 15:34, <https://turchynov.com/news/details/nashi-raketi-zdatni-zabezpechiti-nadijnu-oboronu-chornomorskogo-ta-azovskogo-uzberezhzhya>

В Украине прошел очередной этап испытаний крылатой ракеты, гордон, Гордон, 17.08.2018, 16:24, <https://gordonua.com/news/war/v-ukraine-proshel-ocherednoy-etap-ispytaniy-krylatoy-rakety-311124.html>

В 2019 році Україна випробує нові зразки зброї, Кабинет Міністрів України, 20.12.2018, <https://www.facebook.com/KabminUA/photos/a.525372227496176/2223097951056920/?type=3&theater>

В правительстве заявили, что в 2019 году в Украине начнутся государственные испытания крылатой ракеты „Нептун“, Гордон, 30.12.2018, 13:50, <https://gordonua.com/news/politics/v-2019-godu-v-ukraine-nachnutsya-gosudarstvennye-ispytaniya-krylatoy-rakety-neptun-621646.html>

Мобільний комплекс крилатих ракет „Нептун“ готується до нових випробувань, Олександр Турчинов – персональний сайт, 19 квітня 2019, 11:36, <https://turchynov.com/news/details/mobilnij-kompleks-krilatih-raket-neptun-gotuyetsya-do-novih-viprobuvan>

Турчинов показал, как готовят к новым испытаниям комплекс крылатых ракет „Нептун“, Гордон, 19.04.2019, 14:51, <https://gordonua.com/news/war/turchinov-pokazal-kak-gotovyat-k-novym-ispytaniyam-kompleks-krylatyh-raket-neptun-video-899833.html>

Ракетный комплекс „Нептун“ прошел огневые испытания, Гордон, 27.05.2019, 19:19, <https://gordonua.com/news/war/raketnyy-kompleks-neptun-proshel-ognevye-ispytaniya-video-995053.html>

В Украине испытали боеголовку крылатой ракеты „Нептун“, Гордон, 22.06.2019, 10:44, <https://gordonua.com/news/war/v-ukraine-ispytali-boegolovku-krylatoy-rakety-neptun-video-1059564.html>

Бутусов, Юрий, Проект Гособоронзаказа – 2020 ликвидирует ракетную программу Украины, 18.02.2020, <https://www.facebook.com/butusov.yuriy/posts/3735655313141404>

Бутусов сообщил о сворачивании украинской ракетной программы. Данилов опроверг эту информацию, Гордон, 19.02.2020, 01:27, <https://gordonua.com/news/war/butusov-soobshchil-o-svorachivanii-ukrainskoj-raketnoj-programmy-danilov-oproverg-etu-informaciyu-1487568.html>

Командующий ВМСУ: американские фрегаты не нужны, корвет будет достроен, а первый дивизион „Нептуна“ ждем в 2021 году, Думська, 5.07.2020, 08:30, <https://dumskaya.net/news/komanduyushchiy-aleksej-neizhpapa-o-razvitii-vms-119359/>

„Мы готовимся“. Глава ВМС Украины не исключил, что РФ может вторгнуться в Херсонскую область, Гордон, 5.07.2020, 20:22, <https://gordonua.com/news/crimea/my-gotovimsya-glava-vms-ukrainy-ne-isklyuchil-chto-rf-mozhet-vtorgnutsya-v-hersonskuyu-oblast-1507856.html>

Вооруженные силы Украины приняли на вооружение ракетный комплекс „Нептун“, Гордон, 23.08.2020, 20:55, <https://gordonua.com/news/society/vooruzhennyye-sily-ukrainy-prinyali-na-vooruzhenie-raketnyy-kompleks-neptun-1514849.html>

Панчишин, Віталій. До 2025-го року ВМС України сформує три дивізіони берегового комплексу крилатих ракет наземного базування РК-360МЦ „Нептун“, Армія Inform, 2 Вересня 2020 (02.09.2020), 8:10, <https://armyinform.com.ua/2020/09/02/nastupnogo-roku-vms-ukrayiny-sformuyut-trydyviziony-beregovogo-kompleksu-krylatykh-raket-nazemnogo->

bazuvannya-rk-360mcz-neptun/?fbclid=IwAR0uffgT2aNio2XZ9d-
6niAYQkB3Sq14BjvhOaF9N8-MVxKBX5TQda6EFCU

Главнокомандующий ВСУ о гособоронзаказе: нам не могут дать то, что мы просим, Гордон, 07.12.2020, 10:04, <https://gordonua.com/news/politics/glavnokomanduyushchiy-vsu-o-gosoboronzakaze-nam-ne-mogut-dat-to-chto-my-prosim-1530474.html>

Українські військові у 2021 році отримають ракетні комплекси „Нептун“, Укрінформ, 30.12.2020, 13:37, <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3163609-ukrainski-vijskovi-u-2021-roci-otrimaut-raketnih-kompleksiv-neptun.html>

У 2021 році українське вісько отримає берегові ракетні комплекси „Нептун“ – контракт укладено, Спейс-Інформ, 30.12.2020, <https://space.com.ua/2020/12/30/u-2021-rotsi-ukrayinske-vijsko-otrimaye-beregovi-raketni-kompleksi-neptun-kontrakt-ukladeno/>

ВМС України получили первые образцы ракетного комплекса „Нептун“, Гордон, 15.03.2021, <https://gordonua.com/news/society/vms-ukrainy-poluchili-pervye-obraztsy-raketnogo-kompleksa-neptun-1544115.html>

Романюк, Роман. Потопити „Москву“: невідомі деталі. Як український „Нептун“ знищав флагман російського флоту, 113 грудня 2020, 05:30, <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/12/13/7380452/>

В начале полномасштабного вторжения РФ поломка заблокировала работу ракет „Нептун“, в разведке допускают диверсию, Гордон, 13.12.2022, 17:04, <https://gordonua.com/news/war/v-nachale-voyny-s-rf-mogla-byt-diversiya-zablokirovavshaya-rabotu-raket-neptun-smi-1640621.html>

Дечев, Теодор. Грешката на Хънтингтън I част, БЛОГ.бг, 11.10.2006, 21:51, <https://teodordetchev.blog.bg/politika/2006/10/11/greshkata-na-hyntingtyun-chast.18241>

Дечев, Теодор. Грешката на Хънтингтън II част, БЛОГ.бг, 11.10.2006, 22:06, <https://teodordetchev.blog.bg/politika/2006/10/11/greshkata-na-hyntingtyun-chast.18243>

Дечев, Теодор. Грешката на Хънтингтън III част, БЛОГ.бг,

11.10.2006, 22:17, <https://teodordetchev.blog.bg/politika/2006/10/11/greshkata-na-hyntingty-n-chast.18245>

Липсет, Сеймур Мартин, Стайн Рокан. Кливидж структури, партийни системи и групиране на гласоподавателите, Сп. „Политически изследвания“, Год. III, Кн. 4, 1993 г., ISSN 0861-4830, стр. 48-74

Алард, Ерик и Хенри Вален, Стайн Рокан: Интелектуален профил, Сп. „Политически изследвания“, Год. III, Кн. 4, 1993 г., ISSN 0861-4830, стр. 75-85

Кунле, Стайн, Сравнителната политология в Берген, Сп. „Политически изследвания“, Год. III, Кн. 4, 1993 г., ISSN 0861-4830, стр. 86-88

Rokkan, Stein, Citizens, Elections, Parties, Oslo, Universitetsforlaget, 1970

Lipset, S. M. and Stein Rokkan, Party Systems and Voter Alignment, New York, The Free Press, 1967

Дечев, Теодор. Политическото прогнозиране в контекста на евроинтеграционния „кливидж“, Преструктуриране на политическото и идеологическото пространство в България, Европа и света. Между умереното и радикалното в политиката. Между полюсите на мултикултурализма и национализма. Национална конференция. Посветена на 25-годишнината от началото на Прехода в България, Сборник със студии и статии, въз основа на доклади и презентации от научна конференция, 27-28 ноември 2014 г., Издателски комплекс - УНСС, С., 2015 г., стр. 314 – 325, ISBN 978-954-644-772-2

https://www.researchgate.net/publication/299760128_Political_forecasting_in_the_context_of_the_cleavage_caused_by_the_European_integration_Politicskoto_prognoziranje_v_konteksta_na_evrointegracionnia_klividz

Хънтингтън, Самюъл. Сблъсъкът на цивилизациите и преобразуването на световния ред, Изд. „Обсидиан“, 2015 г., ISBN 9789547691964 в превод на Румяна Радева.

Хромов, Геннадий Константинович. Сотрудничество в

области ликвидации сокращаемых стратегических вооружений и обеспечении безопасности ядерных материалов. Программа совместного снижения угрозы, Центр по изучению проблем разоружения, энергетики и экологии при МФТИ, <http://www.armscontrol.ru/course/lectures03a/gkh30422.htm>

The Nunn-Lugar Scorecard. Destroying Weapons and Materials of Mass Destruction through Cooperation, <https://web.archive.org/web/20121016225430/http://www.lugar.senate.gov/nunnlugar/scorecard.html>

Eke, Steven, Russia opens WMD disposal plant, BBC News, One-Minute World News, 29 May 2009, 14:35 GMT, 15:35 UK, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8074083.stm>

Козичев, Евгений, Как работала программа Нанна – Лугара. История вопроса, Газета „Коммерсантъ“, 10.10.2012, 00:00, <https://www.kommersant.ru/doc/2040919>

Russia Will Not Renew Arms deal With US, VOA News, October 11, 2012, <https://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/russia/2012/russia-121011-voa01.htm>

Боумен, Макл, Есть ли будущее у „Программы совместного уменьшения угрозы?“, VOA „Голос Америки“, 12 Октябрь, 2012, 01:32, <https://www.golosameriki.com/a/arms-treaty/1525115.html>

Черненко, Елена и Иван Сафронов. Беспрограмное обеспечение. Россия намерена впредь вести утилизацию ядерных арсеналов своими силами, Газета „Коммерсантъ“, 10.10.2012, 00:00, <https://www.kommersant.ru/doc/2041015>

Шульга, Олег. О бедной программе замолвите слово, Независимое военное обозрение, 30.11.2012, 00:00:00, https://nvo.ng.ru/concepts/2012-11-30/1_programm.html

Черненко, Елена. К программе Нанна-Лугара выпустили обновление. Россия и США будут бороться с адовой угрозой на принципах равноправия, Газета „Коммерсантъ“, 21.06.2013, 00:00, <https://www.kommersant.ru/doc/2216204>

Timbie, James P. Energy from Bombs: Problems and Solutions in

the Implementation of a High-Priority Nonproliferation Project, Science and Global Security, 2004, Vol. 12, pp. 165-191, превод на руски: <https://scienceandglobalsecurity.org/ru/archive/sgrs12timbie.pdf>

След дълга одисея, компанията ICGB завърши строителството на интерконектора „Гърция - България“ (IGB), Blacksea-Caspia.EU, 08 юли 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/sled-dlga-odiseya-kompaniyata-icgb-zavrshi-stroitelstvoto-na-interkonektora-grciya-blgariya-igb>

Зайкова, Диана. IGB се свързва с националната газопрепосна мрежа на България, Blacksea-Caspia.EU, 18 август 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/igb-se-svrza-s-nacionalnata-gazoprenosna-mrezha-na-blgariya>

Зайкова, Диана. IGB получи разрешение за експлоатация на територията на Гърция, Blacksea-Caspia.EU, 28 септември 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/igb-poluchi-razreshenie-za-eksploatsiya-na-teritoriyata-na-grciya>

Зайкова, Диана. IGB с разрешително за ползване на територията на България. Интерконекторът има Акт 16, Blacksea-Caspia.EU, 28 септември 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/igb-s-razreshitelno-za-polzvanе-na-teritoriyata-na-blgariya-interkonektort-ima-akt-16>

Зайкова, Диана. Над 1 милиард KWH са пренесени по IGB в първия месец на търговска експлоатация, BlackSea-Caspia.EU, 10 ноември 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/nad-1-mlrd-kwh-sa-preneseni-po-igb-v-prviya-mesec-na-trgovska-eksploatsiya>

Илхам Алиев: Ние планираме да работим заедно с Европейския съюз над разширяването на географията на нашите доставки на природен газ, Blacksea-Caspia.EU, 06 октомври 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/ilkham-aliev-nie-planirame-da-rabotim-zaedno-s-evropeyskiya-syuz-nad-razshiryavaneto-na>

Ахмедова, Марияна, Матео Вила от ISPI: Трансадриатическият газопровод спаси Италия, Blacksea-Caspia.EU, 09 януари 2023 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/mateo-vila-ot-ispі-transadriaticheskiyat-gazoprovod-spasi-italiya>

Зейналова, Ляман. Благодарение на Трансадриатическия тръбопровод, Италия става износител на природен газ, Blacksea-Caspia.EU, 19 януари 2022, <https://blacksea-caspia.eu/bg/blagodarenie-na-trans-adriaticheskiya-trboprovod-italiya-stava-iznositel-na-priroden-gaz>

Удвояването на доставките на азербайджански газ в ЕС – наистина знаково събитие, Blacksea-Caspia.EU, 19 юли 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/udvoyavaneto-na-dostavkite-na-azerbaydzhanski-gaz-v-es-naistina-znakovo-sbitie>

Посланик Диего Руиз Алонсо: Туркменистан има възможност да доставя природен газ на Европейския пазар до 2050 година, Blacksea-Caspia.EU, 03 декември 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/poslanik-diego-ruiz-alonso-turkmenistan-ima-vzmozhnost-da-dostavya-priroden-gaz-na-evropeyskiya>

Багишев, Елнур, Ферейдун Баркешли: Договорът за суап-повата сделка за пренос на туркменски газ в Азербайджан през Иран е стратегическа стъпка, Blacksea-Caspia.EU, 13 декември 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/fereydun-barkeshli-dogovort-za-suapovata-sdelka-za-prenos-na-turkmenski-gaz-v-azerbaydzhan-prez>

Президент Ирана Аятолла д-р Сайид Ебрахам Раиси приветствува преговорите о своповом контракте на поставки природного газа с Туркменистаном, Blacksea-Caspia.EU, 14 декември 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/ru/prezident-irana-ayatolla-d-r-sayid-ebrahim-raisi-privetstvuva-peregovory-o-svopovom-kontrakte-na>

Заместник министър-председателката на Сърбия посочи сроковете за включване на страната ѝ към „Южния газов коридор“, 23 ноември 2021 г., Blacksea-Caspia.EU, <https://blacksea-caspia.eu/bg/zamestnik-ministr-predsdatelkata-na-srbiya-posochi-srokovete-za-vklyuvane-na-stranata-y-km>

Зейналова, Ляман. „Южният газов коридор“ сам по себе си представлява нова реалност, заяви министърът на външните работи и търговията на Унгария, Blacksea-Caspia.EU, 16 март 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/yuzhniyat-gazov-koridor-sam-po-sebe-si-predstavlyava-nova-realnost-zayavi-ministr-na-vnshnite>

Австрия се надява на доставки на газ от Азербайджан, Blacksea-Caspia.EU, 27 април 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/avstriya-se-nadyava-na-dostavki-na-gaz-ot-azerbaydzhan>

Зейналова, Ляман. Обем поставок нефти по трубопроводу „Баку-Тбилиси-Джейхан“ достиг 500 млн тонн, Blacksea-Caspia.EU, 13 декабрь 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/ru/obem-postavok-nefti-po-truboprovodu-baku-tbilisi-dzheykhan-dostig-500-mln-tonn>

Агджаев, Садрадин. Доставките по нефтопровода „Баку-Супса“ могат да бъдат подновени всеки момент – „ВР“, Blacksea-Caspia.EU, 26 януари 2023 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/dostavkite-po-neftoprovoda-baku-supsa-mogat-da-bdat-podnoveni-vv-vseki-moment-bp>

Агджаев, Садрадин. Компанията „ВР“ възобнови транспортирането на нефт по тръбопровода „Баку - Супса“, Blacksea-Caspia.EU, 17 февруари 2023 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/kompaniyata-bp-vzobnovi-transportiraneto-na-neft-po-trboprovoda-baku-supsa>

Мамедова, Тамилла. Украйна и Грузия са заинтересувани от скорошното осъществяване на проекта „Броди – Адамова застава“, Blacksea-Caspia, 23 май 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/ukrayna-i-gruziya-sa-zainteresuvani-ot-skoroshnoto-osschestvyavane-na-proekta-brodi-adamova-zastava>

Дечев, Теодор. Страните от басейна на Каспийско море се еманципират с всеки изминат ден. Руската политика „разделяй и владей“ се провали, Blacksea-Caspia.EU, 29 януари 2023 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/stranite-ot-baseyna-na-kaspiysko-more-se-emancipirat-s-vseki-izminat-den-ruskata-politika-razdelyay>

Независимият преносен оператор ICGB поднови участието си в меморандума за разбирателство относно реализацията на Вертикалния газов коридор, Blacksea-Caspia.EU, 01 декември 2022 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/nezavisimiyat-prenosen-operator-icgb-podnovi-uchastieto-si-v-memoranduma-za-razbiratelstvo-otnosno>

Дечев, Теодор. Някои аспекти на инвестиционната активност в Каспийския регион и „меката сила“ на Европейския съюз в на-

вечерието и по време на пандемията COVID-19, Blacksea-Caspia, 05 февруари 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/nyakoi-aspekti-na-investicionnata-aktivnost-v-kaspiyskiya-region-i-mekata-sila-na-evropeyskiya-syuz>

IAP е важен проект за ЕС и за региона като цяло, заяви-ха от Министерството на икономиката и устойчивото развитие на Хърватско, Blacksea-Caspia.EU, 19 февруари 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/iap-e-vazhen-proekt-za-es-i-za-regiona-kato-syalo-zayavikha-ot-ministerstvoto-na-ikonmikata-i>

Зейналова, Ляман. Европейската комисия: Има възможност за обмисляне на пътищата за финансиране на проекта IAP, Blacksea-Caspia.EU, 28 февруари 2020 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/evropeyskata-komisiya-ima-vzmozhnost-za-obmislyane-na-ptischa-za-finansirane-na-proekta-iap>

Междусистемна газова връзка България – Сърбия (IBS), Република България. Министерство на енергетиката, <https://me.government.bg/bg/themes/mejdusistemna-gazova-vrazka-balgariya-sarbiya-ibs-1477-347.html>

Проект от общ интерес 6.8.3 Междусистемна газова връзка България – Сърбия (IBS), Булгартрансгаз, <https://www.bulgartransgaz.bg/pages/6-8-3-mezhdusistemna-gazova-vrazka-balgariya-sarbiya-ibs-191.html>

Петков, Кирил. Газовият интерконектор България – Сърбия ще влезе в експлоатация до 2021, Bloomberg TV, 19 януари 2017, 16:14, <https://www.bloombergtv.bg/a/2-novini/13565-gazoviyat-interkonektor-balgariya-sarbiya-shte-vleze-v-eksplotatsiya-do-2021>

Газовият интерконектор между България и Сърбия ще бъде готов до октомври 2023 година, заяви Ана Бърнабич, БТА, 01 февруари 2022 г., 16:29, <https://www.bta.bg/bg/news/7117-Gazoviyat-interkonektor-mezhdu-Balgariya-i-Sarbiya-shte-bade-gotov-do-oktomvri-2>

Вучич: Важен ден за Сърбия и България и за целия регион, Агенция „КРОСС“, 01 февруари 2023, 16:20, <https://www.cross.bg/>

surbiya-bulgariya-strani-1712269.html#.ZA82SnZBxPY

Ахмадзай, Евгени. Защо е важна газовата връзка със Сърбия. Тръбата е възможност за съседната страна да внася неруски газ, а България може да си осигури трасе за доставки на втечен газ от Хърватия, Капитал, 02 февруари 2023 г., 13:18, https://www.capital.bg/biznes/energetika/2023/02/02/4445441_zashto_e_vajna_gazovata_vruzka_sus_surbiia/

Събчева, Цоня, Христо Казанджиев: Интерконекторът между България и Сърбия е в полза на Русия, focus-news.net , 02.02.2023 г., 10:28, <https://www.focus-news.net/novini/interviu/Hristo-Kazandzhiev-Interkonektorut-mezhdu-Bulgariya-i-Surbiya-e-v-polzana-Rusiya-1552993>

Зейналова, Ляман, Четири страни от ЕС създават работна група заради проекта за увеличаване на вноса на азербайджански газ, Blacksea-Caspia.EU, 18 февруари 2023 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/chetiri-strani-ot-es-szdavat-rabotna-grupa-zarazi-proekta-za-uvelichavane-na-vnosa-na>

“Petkim” вносит большой вклад в развитие экономики Турции и Азербайджана, Trend.az, 20 декебря 2018, 09:57, <https://www.trend.az/business/energy/2996067.html>

“SOCAR” завершила интеграцию НПЗ “STAR” и “Petkim”, Trend.az, 8 февраля 2019, 15:01, <https://www.trend.az/business/energy/3016742.html>

“Petkim” увеличит свой уставный капитал на 28%, Trend.az, 30 апреля 2019, 13:39, <https://www.trend.az/business/energy/3054774.html>

“Petkim” побил рекорд производительности – гендиректор, Trend.az, 10 октября 2019, 20:14, <https://www.trend.az/business/economy/3131239.html>

„Petkim“ вошел в число важных объектов Четвертой промышленной революции, Trend.az, 21 января 2020, 17:34, <https://www.trend.az/business/energy/3180288.html>

Заур Гахраманов: В 2019 году инвестиции, вложенные

“SOCAR Turkey”, стали окупаться. Эксклюзивное интервью “Trend” с генеральным директором “SOCAR Turkey” Зауром Гахрамановым, Trend.az, 30 января 2020, 15:26, <https://www.trend.az/business/energy/3184479.html>

“Petkim” сосредоточен на производстве сырья для медицинских товаров в условиях коронавируса, Trend.az, 1 апреля 2020, 14:18, <https://www.trend.az/business/energy/3216374.html>

SOCAR Turkey намерен внедрить цифровую трансформацию “Petkim” в других компаниях холдинга (интервью), Trend.az, 20 апреля 2020, 08:00, <https://www.trend.az/business/energy/3225631.html>

Бабаева, Фидан. Азербайджан инвестирует в Турцию значительные средства, Trend.az, 6 августа 2020 г., 14:35, <https://www.trend.az/business/economy/3280532.html>

“Petkim” в 2020 году осуществил экспортные операции на сумму свыше 360 млн долларов, Trend.az, 25 января 2021 г., <https://www.trend.az/business/energy/3369988.html>

Бабаева, Фидан. Списание „International Finance“ присъди на „Petkim“ наградата „Най-добро управление на инвестициите в бизнеса“, Blacksea-Caspia.EU, 28 април 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/spisanie-international-finance-prisdi-na-petkim-nagradata-nay-dobro-upravlenie-na-investiciite-v>

Мехтиева, Елчин, Заур Гахраманов: През 2021 година, приходите на „Petkim“ са на рекордно високо равнище, Blacksea-Caspia.EU, 30 ноември 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/zaur-gakhramanov-prez-2021-godina-prihodite-na-petkim-sa-na-rekordno-visokoravnische>

„Petkim“ се стремят да произвеждат 200 гигавата електроенергия годишно със 17 вятърни турбини, Blacksea-Caspia.EU, 01 декември 2021 г., <https://blacksea-caspia.eu/bg/petkim-se-stremyat-da-proizvezhdad-200-gigavata-elektroenergiya-godishno-ss-17-vyatrniturbini>

Владимир Путин отговори на въпросите на журналисти за ситуацията в Украйна¹

Държавният глава се срещна с представители на средствата за масова информация и отговори на редица актуални въпроси, отнасящи се в частност до ситуацията в Украйна

4 март 2014 година, 15:40, Московска област, Ново Огарьово

В. Путин: Добър ден уважаеми колеги! *(Странно е обръщението на Путин към журналистите. В самото начало на пресконференцията той ги нарича „колеги“, сякаш някога е работил във вестник или в друго средство за масова информация. Всъщност, той е работил в една друга информационна система, която обаче далече не е обслужвала масовия потребител. Трудно е да се каже, дали няма подсъзнателен намек към тази част от журналистите, които пряко обслужват властта. По-вероятно просто става дума за неуместно фамилиарничене. Впрочем, само след секунди журналистите ще започнат да му задават удобни въпроси, в отговорите на които руският държавен глава да може да разгърне максимално „могъщия си интелект“).*

Знаете ли как ще постъпим? Във всеки случай, аз ви предлагам да направим така. Да проведем нашата днешна среща не като интервю, а като беседа. *(Путин отново смущава безпристрастния читател с терминологията си. Не интервю а беседа? Ясно е, че той иска да каже съвсем друго нещо – че няма да прави встъпително изказване и очаква да му се задават направо въпроси, но объркването е очевидно).*

Затова бих ви помолил да нахвърляте максимално количество

---

¹ <http://kremlin.ru/events/president/news/20366>

въпроси, аз ще ги набележа, ще се постарая колкото успея да им отговоря, а след това вече ще поговорим по-подробно, в детайли, по тези нюанси, които може би особено ви интересуват.

Заповядайте!

Въпрос: Владимир Владимирович, иска ми се да задам въпрос (защото Вие бяхте на пауза достатъчно дълго и при нас се натрупаха много въпроси), как оценявате Вие това, което стана в Киев? Смятате ли Вие за легитимни правителството и изпълняващият длъжността на президента, който е сега в Киев? Готови ли сте и при какви условия, да поддържате контакти с тях? И смятате ли Вие за възможно, сам Вие, връщането към договореностите от 21 февруари [2014 година], за които ние сега често споменаваме? Благодаря.

Въпрос: Владимир Владимирович, Русия обеща финансова помощ на Крим, вчера беше възложено поръчение на Министерството на финансите. Ако вече има разбиране, колко даваме, от какви източници, при какви условия и кога ще бъде предоставена тази помощ? Ситуацията там е доста тежка. *(Лицемерната загриженост не е характерна само за руските политици. Тя е напълно по душа и на мнозина от руските журналисти).*

Въпрос: Кога, при какви условия и в какъв обем може да се използва военна сила в Украйна? Доколко това отговаря на международните договорености с Русия? Имат ли някакво отношение ученията, които преминаха буквално съвсем неотдавна, към възможностите за използване на военна сила?

Въпрос: Би ми се искало да узная за Крим. От Ваша гледна точка, запазват ли се до сега провокациите или някаква друга заплаха за руските граждани, които сега са в Крим и за рускоезичното население? И въобще динамиката, към по-добро или към по-лошо се развива? Защото от там идват свършено различни новини.

Въпрос: В случай ако все пак вземете решение да въведете войски, пресметнали ли сте възможните рискове за себе си, за страната, за света като: възможни икономически санкции, влоша-

ване на сферата на глобалната сигурност, възможна визова забрана или по-широка изолация на Русия, за което звучат призови сред западните политици? Благодаря.

Въпрос: Тези дни руските пазари рязко реагираха на решението на Съвета на Федерацията с падане, курсът на рублата достигна исторически минимуми. Очаквахте ли такава реакция? Какви последиствия виждате Вие за икономиката? Необходимо ли е да се приемат някакви спешни мерки сега и какви? И примерно, не смятате ли, че решението на Централната банка за преминаване към свободно плаване на курса на рублата беше преждевременно? Може би е необходимо временно да се отмени това решение? Как мислите Вие?

Благодаря.

В. Путин: Добре, хайде да се ограничим засега. Ще започна, а после ще продължим. Не се притеснявайте, ще се постарая да отговоря максимално.

Първо, оценката на това, което стана в Киев, в Украйна като цяло. Оценката може да бъде само една – това е антиконституционен преврат и въоръжено завземане на властта. С това никой и не спори. Кой спори за това?

Има обаче един въпрос, на който не мога да отговоря нито аз, нито моите колеги, с които както знаете аз много обсъждах проблема за Украйна по телефона. Въпросът е: защо беше направено това?

Обърнете внимание, нали Президентът Янукович с посредничеството на трима министри на външните работи на европейски страни – Полша, Германия и Франция, в присъствието на моя представител (в това качество се яви омбудсманът, Пълномощникът по правата на човека в Руската федерация – Владимир Петрович Лукин) подписаха между опозицията и властта тогава, на 21-ви, същото това споразумение, съгласно което, искам да подчертая това ([не казвам дали това е] добро или лошо, просто искам да отбележа факта), Янукович практически вече сдаде властта си. Той се съгласи на всичко, което искаше опозицията: съгласи се на

предсрочни избори за парламент, на предсрочни избори за Президент, съгласи се да се върне към Конституцията от 2004 г., което искаше опозицията. Той реагира положително и на нашата молба и на молбата на западните страни и преди всичко на опозицията си, да не използва сила. Та той не е давал нито една незаконна заповед за стрелба по нещастните демонстранти. Нещо повече – той даде указание да се изведат силите на милицията от столицата и те изпълниха тази заповед. Той замина на мероприятие в Харков и щом замина за Харков, вместо да освободят завзетите преди това административни здания, веднага превзеха и неговата президентска резиденция и сградата на правителството, вместо да изпълнят това, за което се бяха договорили.

И затова си задавам този въпрос: защо? Искам да разбера, защо това е направено? Той и така беше предал сама по себе си цялата власт и нямаше, така смятам и му говорих за това, никакви шансове да бъде преизбран. И всички са съгласни с това, всички мои колеги, с които разговарях през последните дни по телефона. Защо трябваше да се занимават с незаконни, антиконституционни действия и да вкарват страната, да натикват страната в този хаос, в който тя сега се оказва? И до сега по Киев бродят бойци с маски на лицето и с оръжие в ръцете. Ето на този въпрос просто няма отговор. Искали са да унижат някого, да покажат своята сила? Това, според мен са абсолютно глупави действия. Според мен, постигнаха обратен на очакванията си резултат, защото с тези си действия те в значителна степен разклатиха изтока и югоизтока на Украйна.

Сега по повод това, защо въобще възникна тази ситуация.

Според мен, тази революционна ситуация се създаваше отдавна, още от първите дни на независимостта на Украйна. Обикновеният украински гражданин, простият украински мужик, страдаше и при Николай Кържавия и при Кравчук, и при Кучма, и при Ющенко, и при Янукович. Нищо или почти нищо не се променяше към по-добро. Корупцията достигна такива граници, каквито не сме и сънували тук в Русия. Обогаляване и разслоение

на обществото, такива проблеми и у нас има предостатъчно и у нас те са с много остър характер, а в Украйна това е още по-остро, още по-зле, повдигнато на куб и на квадрат. Разбирате, че там това са величини отвъд границите [на въображението]. По принцип, народът разбира се искаше промени, но не трябва да се поощряват незаконните промени.

В постсъветското пространство, където политическите конструкции са още много крехки, икономиката е много слаба, трябва да се действа изключително по конституционен път. Винаги ще бъде кардинална грешка, излизането извън рамките на конституционното поле. Впрочем, аз разбирам тези хора на майдана, макар и да не приветствам самия факт на промяната на властта по такъв начин, но въпреки това аз разбирам тези хора на майдана, които до сега искат не някакви ремонти на фасадата на властта, а изискват кардинални промени.

Защо те настояват? Защото те вече са свикнали, че едни мошеници се сменят с други мошеници и негодници. Нещо повече, хората в регионите даже не взимат участие във формирането на своята регионална власт. При нас имаше период, когато ние довеждахме до властта регионалните лидери по такъв път, че Президентът ги предлагаше, но местния Съвет поне ги утвърждаваше, а там [в Украйна] назначаването е пряко. Ние сега преминахме към избори, там няма и намек за това. И в източните региони започнаха да назначават за губернатори олигарси, милиардери. Естествено, хората не приемат това, те разбира се смятат, че в резултат на нечестната приватизация, само по себе си също така както смятат и у нас мнозина, хората са се обогатили, а сега са ги домъкнали и във властта.

В Днепропетровск доведоха господин Коломойски във властта в качеството на губернатор. Но той е просто уникален мошеник. Той даже и нашия олигарх Абрамович преметна преди две или три години. Както казват у нас в кръговете на прасветената интелигенция „преметна го” („кинул”). Сключили договор за ня-

каква там сделка, Абрамович му превел няколко милиарда долара, а този не изпълнил сделката, и си турил паричките в джоба. Когато го попитах [Абрамович]: „Слушайте, а защо Вие направихте това?“, той казва: „На мен през ум не ми е минавало, че това е възможно“. Не знам впрочем, как е завършило това, получил ли си е парите обратно, осъществил ли е сделката аз не знам. Но някъде преди две – три години, възникна такава реална ситуация в живота.

И ето, този негодник (прохвост) го правят губернатор, изпращат го в Днепропетровск. Естествено, хората са недоволни. Бяха недоволни, но и ще си останат недоволни, ако тези, които се наричат легална власт, ще действат по такъв начин.

И най-главното, трябва задължително да се даде на хората право да определят съдбата си, съдбата на своите семейства, съдбата на своя регион и да участват равноправно, ето това искам да подчертая: където и да живее човек, в който и да е регион на страната, той трябва да участва равноправно в определянето на съдбата на страната си.

Легитимни ли са днешните власти [в Украйна]? Парламентът – отчасти да, всички останали – не, и със сигурност изобщо не може да се говори за легитимност на изпълняващия длъжността на президента, там просто няма никаква легитимност. Юридически има само един легитимен президент. [Янукович] Ясно е, че той няма никаква власт, разбираме това. Но аз вече говорих за това и искам да повторя: този легитимен президент чисто юридически, безусловно е само Янукович.

В съответствие със закона на Украйна има три начина за отстраняване на президента от власт: смърт, вторият способ – това е негово лично изявление за отказ от властта и третият начин е импичмънт. Импичмънтът е предвиден, това е конституционна норма. В него трябва да вземат участие Конституционният съд, Върховният съд, самата Рада. Това е сложна, продължителна процедура. Тази процедура не беше проведена. Затова от юридическа гледна точка това е неоспорич факт.

Освен това, мисля си, че може би и затова сегашните така наречени власти взеха решение за разгонване на Конституционния съд, което изобщо не се вписва нито в законодателните рамки на самата Украйна, нито в законодателните рамки на Европа. И не само разгониха съда по неправилен начин, а също така – вникнете даже в тази дума – дадох поръчение на генералната прокуратура да възбуди наказателни дела срещу членовете на Конституционния съд. Какво е това? Това, свободно правосъдие ли се нарича? Как е възможно това – да дадеш поръчение да се възбудят наказателни дела? Даже и да има някакво правонарушение, престъпно деяние, правоохранителните органи сами виждат и сами трябва да реагират. Но да се даде заповед за образуване на наказателни дела е глупост, това са „сапоги всмятку“ (*трудно преводим руски идиоматичен израз, нещо като „меко сварени ботуши“*).

Сега за финансовата помощ за Крим. Вие знаете, у нас е прието решение за това, да се организира работа по оказване на съответната помощ на Крим, който се обърна към нас за хуманитарна помощ, от страна на регионите на Руската федерация. И ние разбира се, ще направим това. Колко, кога, от какви източници – аз не мога да каже, с това се занимава Правителството. Като обединява [усилията на] граничещите с Крим наши региони, като им оказва допълнителна подкрепа, за да могат те да подкрепят кримчаните. Това ние, разбира се, ще направим.

По повод въвеждането на войски, използването на войски. За сега няма такава необходимост. Но такава възможност има. Впрочем, веднага мога да кажа, че нашите учения, които бяха проведени неотдавна, по никакъв начин не са свързани със събитията в Украйна. Това мероприятие го планирахме още по-рано, но то не беше обявено естествено, защото това е внезапна проверка на бойната готовност на съответните военни подразделения. То беше планирано отдавна, министърът на отбраната отдавна ми докладва за това и аз имах вече подготвена директива, заповед за това да започне това учение. Както знаете, учението завърши и вчера аз отдахох

заповед да се върнат всички военни подразделения по местата на постоянната си дислокация.

Какво може да послужи като повод за използване на Въроръжените сили? Това разбира се е краен случай, просто краен.

Първо, за легитимността. Както знаете, ние имаме пряко обръщение от действащия и легитимен, както вече казах президент на Украйна – Янукович, за използване на въроръжените сили за защитата на живота, свободата и здравето на гражданите на Украйна.

Какво ни безпокои повече от всичко? Виждаме вилнеенето на неонацисти, националисти, антисемити, което сега става в някои части на Украйна, включително в Киев. Вие като представители на средствата за масова информация сте видели вероятно, как един от действащите губернатори го приковаха към някакви съоръжения на площада с вериги, с белезници посред зима, в студено време, поливаха го с вода. Впрочем, след това го заточиха в едно мазе и там го измъчваха допълнително. Какво е това? Това, какво е – демокрация? Това е проява на демокрацията?

Впрочем, той беше назначен съвсем наскоро, през декември според мен. Даже да предположим, че там всички власти са корумпирани, мисля че той даже не е успял нищо да открадне.

А когато превзеха сградата на Партията на регионите? Знаете ли, какво стана там? Там от партията нямаше никого. Излязоха двама – трима сътрудници, технически персонал, [от тях] един инженер и каза на нападателите:

„Момчета, пуснете ни, пуснете [и] жените, моля Ви. аз съм инженер, аз изобщо нямам никакво отношение към политика”. Него направо пред очите на тълпата го застреляха. Втория пак такъв човек от техническия персонал го затвориха в мазето, замеряха го с бутилки с „коктейл Молотов” и го изгориха жив. Това също ли е проява на демокрацията?

И когато виждаме това, ние разбираме, какво безпокои гражданите на Украйна – и руснаци, и украинци, въобще рускоезичното население, живеещо в източните и в южните региони на Украйна.

Какво ги безпокои? Те се притесняват от това беззаконие. И ако видим, че това беззаконие започва в източните райони, ако хората ни помолят за помощ, а официално обръщение на действащия легитимен президент ние вече имаме, то ние си запазваме правото да използваме всички средства, с които разполагаме за защитата на тези граждани. И смятаме, че това е напълно легитимно. Това е крайна мярка.

Нещо повече. Искам да Ви кажа това: ние смятахме, смятаме и ще смятаме, че Украйна е не само най-близката ни съседка, а действително е наша съседна братска република. А нашите въоръжени сили [на Русия и на Украйна] – са другари по оръжие, приятели, много от тях [от военните] се познават един – друг лично. И аз съм уверен и искам да подчертая това, уверен съм, че украинските военнослужещи и руските военнослужещи ще бъдат не на различни страни на барикадите, а от една и съща страна на барикадите.

Впрочем, примерно същото това нещо, за което говоря сега, за това единство, то става и в Крим. Обърнете внимание, слава богу (*в оригиналния руски текст, „Бог” е написан с малка буква. Православни Сър...*), там според мен няма нито една жертва, освен тъпканицата на площада, която стана там преди една седмица. А какво всъщност стана там? Хората идваха, блокираха въоръжените подразделения, подразделенията на [украинските] въоръжени сили и се договаряха с тях за това, че те са длъжни да се подчинят на исканията и на волята на народа, който живее на тази територия. Няма нито един боен сблъсък, нито един път никой не стреля, няма нито един изстрел.

По този начин напрегнатата ситуация в Крим, свързана с възможното използване на Въоръжените сили, беше просто изчерпана, нямаше никаква необходимост от това. Единствено имаше необходимост да засилим охраната на нашите военни обекти, което и направихме, защото през цялото време получавахме заплахи и виждахме, че към Крим вече се промъкват бойчетата от националистическите организации. Ние направихме това и го напра-

вихме правилно и своевременно. Затова изхождам от това, че нищо подобно няма да ни се наложи да правим в източна Украйна.

Но още един път бих искал да подчертая. Разбира се, това което ще кажа сега изобщо не влиза в моите компетенции и ние нямаме намерение да се месим. Но ние смятаме, че на всички граждани на Украйна, повтарям, където и да живеят, трябва да бъдат предоставени еднакви права за участие в живота на страната и за определянето на бъдещето на тази страна.

На мястото на тези, които се смятат за легитимна власт, аз бих побързал със съответните процедури, защото те нямат общонационален мандат за провеждане на вътрешна, на външна, на икономическа политика, а още повече че нямат дефиниция за бъдещето на Украйна.

Пазарите. Що се отнася за пазарите, то както Вие знаете, пазарите проявиха определена нервност още преди събитията в Украйна, преди изострянето на ситуацията. Това е свързано преди всичко с политиката на Федералния резерв на САЩ, който прие определени решения, които направиха инвестициите в американската икономика достатъчно привлекателни и инвеститорите започнаха да изтеглят парите си от развиващите се пазари към американския пазар.

Това е обща тенденция, която абсолютно по никакъв начин не е свързана с Украйна. Повече от всички пострада според мен Индия, както и другите страни от БРИКС. Русия – също. Малко по-малко от Индия да речем, но също. Ето това е фундаменталната причина.

Що се отнася до събитията в Украйна, да политиката така или иначе винаги влияе на пазарите, парите обичат тишината, спокойствието и стабилността.

Но на мен ми се струва, че това е тактическо, временно явление и временно влияние.

Заповядайте.

Въпрос: Владимир Владимирович, кажете моля Ви, очаквахте

ли такава твърда реакция срещу действията на Русия от страна на западните партньори? Може би да разкажете за подробностите от разговорите с Вашите западни партньори, защото [по въпроса] имаше само съобщение на Вашата прес служба? И ще има ли среща на най-високо равнище на „осморката” в Сочи или не, Вие как мислите?

В. Путин: По повод очакваната реакция, ще има ли „осморка” и по повод разговорите. Нашите разговори имат конфиденциален характер, а някои се водят даже по защитени линии. Затова не смятам, че имам право да оповестявам, какво и как сме обсъждали със своите партньори. Но аз ще се позова на някои публични изявления на своите колеги от западните страни и без да ги споменавам поименно, ще ги коментирам като цяло.

На какво обръщаме внимание? Нас често ни обвиняват в нелегитимност на нашите действия, а когато задавам въпросите: „А Вие смятате ли, че при Вас всичко е легитимно?”, те казват: „Да”. Налага се да се припомнят действията на Съединените щати в Афганистан, в Ирак, в Либия, където те действаша без всякаква санкция на съвета за сигурност на ООН или пък извратиха съдържанието на тези резолюции, както стана в Либия. Там, както е известно, беше предвидена само възможността да се затвори небето за полети на правителствената авиация, а всичко завърши с бомбардировки и с участието на части със специално предназначение в наземни операции. Нашите партньори, особено в Съединените щати, винаги ясно и отчетливо формулират за себе си геополитическите и държавните си интереси, преследват ги много упорито и след това, водени от добре познатата фраза: „Който не е с нас, е против нас, ” повличат със себе си останалия свят. А който не се повлича, него веднага започват да го потупват, и в края на краищата като правило го до-натупват.

Ние изхождаме от друго, ние изхождаме точно от това, че действаме изключително легитимно. И аз самият, както винаги се застъпвах за спазване на нормите на международното право. Искам

да подчертая още веднъж: ние смятаме, че даже и да вземем решение, ако аз взема решение за използване на Въоръжените сили, то ще бъде легитимно, напълно съответстващо и на общите норми на международното право, дотолкова доколкото ние имаме обръщението на легитимния президент, и то ще съответства на нашите задължения, в дадения случай ще съвпада с интересите ни да защитим тези хора, които смятаме за близко свързани с нас и исторически и в смисъла на общата ни култура, [и] свързани тясно в икономически план. Това съответства на нашите национални интереси – да защитим тези хора. И това е хуманитарна мисия. Ние не претендираме да поробваме някого, да диктуваме нещо на някого. Но естествено, ние не можем да останем на страна, ако видим, че тях започват да ги преследват, унищожават, подлагат на издевателства. Много би ми се искали да не се стига до това.

Въпрос: Как Вие оценявате като цяло реакцията на Запада на събитията в Украйна и заплахите по отношение на Русия: заплашват ни с някакви санкции и с изваждане от „осморката“?

В. Путин: Що се отнася до санкциите. За последствията от тези санкции трябва да мислят преди всичко тези, които възнамеряват да ги въвеждат. Аз мисля, че в съвременния свят, когато всичко е взаимно свързано и всички зависят едни от други така или иначе, разбира се може да се нанесе някаква щета един на друг, но това ще бъде взаимна щета и за това също трябва да се помисли. Това е първото.

Второ, и то е собствено казано най-важното. Аз вече казах за мотивите на нашето поведение. А в какво се състоят мотивите на поведението на нашите партньори? Те подкрепиха антиконституционния преврат и въоръженото завземане на властта, обявиха тези хора за легитимни и се стараят да ги поддържат.

Впрочем, ние и в този случай сме пълни с търпение и даже с готовност за някакво сътрудничество, ние не искаме да прекъсваме сътрудничеството. Както знаете, преди няколко дни аз възложих на Правителството да обмисли, как могат да се продължат контактите

даже с тези власти в Киев, които ние не смятаме за напълно легитимни, с цел да запазим взаимодействието си в сферата на икономиката и промишлеността. Ние смятаме нашите действия за напълно обосновани, а всякакви заплахи по адрес на Русия – за контрапродуктивни и вредни.

Що се отнася до „осморката”, аз не знам. Ние се готвим за „осморката”, ще бъдем готови да приемем нашите колеги. Ако те не искат да пристигнат – нека да не идват.

Въпрос: Разрешете да добавя [допълнителен въпрос] точно за контактите. Доколкото разбирам, вие смятате премиера на Крим - Аксьонов за легитимен представител на властта. А готов ли сте Вие на някакви контакти с тези, които сега в Киев се смятат за легитимна власт?

В. Путин: Аз току що казах. Вие навярно не сте слушали.

Въпрос: Имам пред вид, Вие именно на най-високо равнище, за политическо решение.

В. Путин: А на най-високо равнище аз там нямам партньор. Там няма президент. И не може да има до общите избори.

Що се отнася до Крим, разбира се, кримският парламент беше сформиран през 2010 година, ако не ме лъже паметта, някъде към декември 2010 година. Той се състои от 100 депутати, в него са представени 6 партии. И след като предишния премиер подаде оставка, кримският парламент в съответствие с процедурите и закона на сесия на Върховния съвет на Крим избра нов министър-председател. Разбира се, той е легитимен. Там са спазени всички процедури, предвидени от закона, няма нито едно нарушение. Но когато преди няколко дни, група въоръжени лица се опитаха да завземат сградата на Върховния съвет на Крим, това разбира се предизвика голяма загриженост у самите кримчани.

Създаде се впечатление, че искат да пуснат Крим по киевския сценарий и да започнат там серия от терористични актове и хаос. Разбира се, това много безпокои кримчаните. Именно затова те създадоха комитети за самоотбрана и взеха под контрол всички

въоръжени сили.

Впрочем, когато вчера погледнах справката, какво са взели там, това е направо някакъв укрепен район. Там има няколко десетки [зентитни ракетни] установки „С-300”, няколко десетки [зенитни ракетни установки] „Бук”, 22 хиляди военнослужещи и прочее и прочее въоръжение. Но, слава богу (*и тук редакторите от Кремъл са записали „Бог” с малка буква*), всичко това сега, както вече казах, без нито един изстрел се намира в ръцете на самия народ на Крим.

Въпрос: Владимир Владимирович, може ли да уточните? Хората, които осъществяваха блокирането на частите на украинската армия в Крим – [те бяха] в униформа, много подобна на руска военна униформа. Това бяха ли руски войници, бяха ли руски военни?

В. Путин: А Вие погледнете постсъветското пространство. Там е пълно с униформи, които приличат на униформата ... Влезте у нас в магазина и ще си купите там всякаква униформа.

Въпрос: Но това бяха ли руски войници или не?

В. Путин: Това бяха местни сили на самоотбраната.

Въпрос: Толкова добре подготвени? Просто ако ги сравняваме със силите на самоотбраната в Киев ...

В. Путин: Скъпи мой колега, погледнете, колко добре бяха подготвени хората, които действаха в Киев. Тях, както е известно, ги подготвяха в съответните бази на съседните територии: в Литва, в Полша и в самата Украйна също. Подготвяха ги инструктори, подготвяха ги в течение на дълго време. Те вече са разбити на десетки, на стотици, действат организирано, с добри системи за връзка. Всичко функционира като часовник.

Вие видяхте ли, как работят те? Абсолютно професионално, като части със специално предназначение. Защо мислите, че в Крим трябва да е по-лошо?

Въпрос: Може ли тогава да уточня въпроса? Взели ли сме ние участие в подготовката на силите за самоотбрана на Крим?

В. Путин: Не, не сме участвали.

Въпрос: А как си представяте бъдещето на Крим? И разглеждате ли вариант за неговото присъединяване към Русия?

В. Путин: Не, не се разглежда. И въобще, аз смятам, че само гражданите, живеещи на тази или онази територия могат и трябва да определят своето бъдеще. И ако това беше позволено, да предположим, да го направят косоварите, косовските албанци, ако това беше позволено да се извърши в много части на света, то правото на нацията на самоопределение, закрепено, доколкото ми е известно и в съответните документи на ООН, никой не е отменял.

Но ние в никакъв случай няма да провокираме никого към такива решения и в никакъв случай няма да подгряваме таква настроения.

Искам да подчертая, аз смятам, че само самите граждани, живеещи на определени територии, имат право да определят собствената си съдба.

Въпрос: Два въпроса. Вие наричате крайна мярка възможността на въведете войски на територията на Украйна, но все пак Вие не изключвате това напълно. Но нали в този случай, ако бъдат въведени войски, може да започне война. Вас това не Ви ли безпокои?

И втори въпрос. Вие казвате, че Янукович не е давал заповедта да се стреля по хората. Но някой стреля по митингуващите. И разбира се, това бяха снайперисти, това бяха подготвени снайперисти?

В. Путин: А Вие знаете ли, че сега съществува мнение, в това число и сред неотдавна митингувалите, че това са били провокатори от една от опозиционните партии. Вие чувала ли сте за това?

Реплика: Не, не съм чувала за това.

В. Путин: Ето, прегледайте тези материали. Тях ги има в открити източници. Затова там сега е много трудно да се разберат. Но ние с вас прекрасно виждахме, когато бойците от „Беркут” стояха с щитове, а в тях стреляха не от пневматично, а от бойно оръжие, прострелвайки ги през тях. Ето точно това видяхме. А кой е

давал взаимни заповеди, това аз не знам. Знам само, какво ми каза Янукович. А той ми каза, че той такива заповеди не е давал и още повече е дал указание – след подписването на съответното споразумение – даже да се изведат всички подразделения на милицията от столицата.

Ако искате, даже ще Ви кажа повече. Той ми звъня по телефона и аз му казах да не прави това. Казвам му: „При вас ще настъпи анархия, хаос ще настъпи в столицата. Съжалете се над хората”. Но той независимо от това го направи. И едва щом го направи, веднага превзеха и неговия офис и [офиса на] правителството и се започна точно този хаос, за който аз предупреждавах и който продължава и до сега.

Въпрос: И на първия въпрос отговорете. Това че може да започне война не Ви ли безпокои?

В. Путин: Мен това не ме безпокои, защото ние не възнамеряваме и няма да войваме с украинския народ.

Въпрос: Но има украински войски, има украинска армия.

В. Путин: Чуйте ме внимателно. Аз искам еднозначно да ме разберете, ако вземем такова решение – [то ще е] само в защита на украинските граждани. И нека опита някой от военнослужещите да стреля в своите хора, зад които ние ще стоим отзад, не отпред а отзад. Нека опитат да стрелят в жени и деца! Ще ги видя тези, които дадат такава заповед в Украйна. *(Някой може да помисли, че има неточност в превода. Все пак, не всеки ден държавен глава обяснява, че ако нахлуе в друга суверенна държава, ще използва населението ѝ като жив щит. Затова тук привеждаме оригиналния абзац от стенограмата на конференцията на руски език: „И пускай попробует кто то из числа военнослужащих стрелять в своих людей, за которыми мы будем стоять сзади, не впереди, а сзади. Пускай они попробуют стрелять в женщин и детей! И я посмотрю на тех, кто отдаст такой приказ на Украине”).*

Въпрос: Може ли въпрос, Владимир Владимирович? Наши колеги, мои колеги, които сега работят в Украйна, практически все-

ки ден казват (това се отнася за „Беркут”, с изключение вероятно на Крим), че ситуацията около сътрудниците на „Беркут” само се влошава.

По-специално в Киев, там има пострадали сътрудници [на „Беркут”], които сега лежат в болницата, тях нито ги лекуват, нито ги хранят дори. А освен това там има и семейства и възрастни хора, които живеят в общежитията, те просто не могат да излязат от къщи, защото просто не им разрешават, наоколо има барикади, тях ги унижават. Можете ли да коментирате! И може ли Русия да помогне на тези семейства и сътрудници?

В. Путин: Да, това е въпрос, който много ни безпокои. Е, това не са сътрудници на руското Министерство на вътрешните работи, и не ние управляваме ситуацията там. Но от чисто хуманитарни съображения би било правилно, ако и нашите правозащитни организации, между другото може би ще помолим познатия ви Владимир Петрович Лукин (упълномощеният по човешките права – омбудсманът на Руската федерация) или само или със своите колеги, с които той участва в изработването на известния документ от 21 февруари тази година, с представителите на Франция, Германия и Полша, всички те да заминат там на място, да видят какво става с тези сътрудници на „Беркут”, които нищо не са нарушили и са действали по заповед.

Те са военнослужещи, стояха там под куршумите, тях ги заливаха с огън, замеряха ги с „коктейли Молотов”. Сега те са ранени, лежат в болница. Трудно е даже да си го представиш. У нас даже пленниците по време на война ги хранят и лекуват. (*Забележете – „даже пленниците”. Така де, преди ВОВ, СССР не е подписал нито Женевската конвенция нито Хагската*). А тук не само, че са престанали да ги лекуват, но са престанали даже и да ги хранят. И също са обкръжили сградата, където живеят техните роднини и издевателстват над тях. Мисля, че правозащитните организации трябва да обърнат внимание на това. Е, а ние от своя страна сме готови да ги приемем на лечение в Русия, заповядайте.

Въпрос: Владимир Владимирович, като се връщаме към реакцията на Запада, Съветът на федерацията Ви предложи в отговор на острото изявление на Държавния секретар на САЩ да отзове нашия посланик от Съединените Щати. Ще направите ли това?

В. Путин: Държавният секретар, разбира се е важен човек. Но все пак все още не е последната инстанция, която определя външната политика на Съединените Щати. Ние виждаме изявленията на различни политици и представители на различни политически сили. Това е крайна мярка. Ако стане необходимо, ще бъде използвана и тя. Но на мен никак не би ми се искало, защото мисля, че от сътрудничеството на международно равнище със своите партньори, в областта на икономиката, в сферата на политиката, на международната сигурност е заинтересувана не само Русия, но и нашите партньори са заинтересувани от сътрудничество с нас. Много лесно е да се разрушат тези инструменти на сътрудничество и ще бъде много трудно да ги създадем отново.

Въпрос: Русия взе участие в [решаването на] съдбата на Янукович. Как виждате неговата по-нататъшна роля, неговата по-нататъшна съдба?

В. Путин: Знаете ли, много ми е трудно да говоря за това, така внимателно аз не съм правил анализ. Мисля, че той няма политическо бъдеще и съм му го казал. А какво значи „взехме участие в [решаването на] съдбата” – ние направихме това изключително от хуманитарни съображения. Аз мисля, че като имаме пред вид, че смъртта – това е най-простото за да се избавиш от легитимния президент, това и щеше да стане. Аз мисля, че него просто щяха да го убият. Впрочем, възниква въпросът: защо?

Обърнете внимание, откъде започна цялата тази суматоха, какво послужи за спусък. Послужи формално това, че той не подписа споразумението с Европейски съюз за асоцииране. Днес, това изглежда като някаква глупост, за това е даже смешно да се говори. *(Тук Путин лъже безогледно. Точно отказът на Янукович да подпише споразумението за асоцииране, бележи началото на*

цялата вече осем годишна конфронтация, която далече не е само Русия – Украйна. Тя е в огромна степен и Русия – Европейски съюз и само крайно късогледни, физически или политически хора не забелязват това. Русия се възпротиви остро на асоциирането на Украйна в ЕС и по този начин реши съдбата на Янукович и предопредели по-нататъшната ескалация на конфликта в региона, който заплашва да придобие глобални измерения).

На какво искам да обърна вашето внимание? Ами че той не отказа да подпише споразумението за асоцииране. Той каза: ние ще го анализираме както трябва и съдържанието [на споразумението] е такова, че не отговаря на нашите национални интереси. Ние не можем рязко да повишим цените на енергоносителите за населението, защото това население е наше и то и сега се намира в доста тежко положение. Ние не можем да направим това, онова, пето, десето, не можем да разкъсаме на живо нашите икономически връзки с Русия, защото имаме много голямо [икономическо] коопериране. (На това място, човек остава с впечатлението, че Путин буквално „рецитира” това, което е заявил, за да не кажем „продиктувал” на Янукович, когато го е „натиснал” да се откаже от подписването на споразумението за асоцииране).

Аз вече казах, привеждах тези цифри: от 14 милиарда износ, те примерно изпращат в Русия продукция за 5 милиарда. Тоест, машиностроенето отива в Русия практически цялото, Западът не взима нищо украинско. И ето това да вземеш да го скъсаш, да въведеш в украинската икономика европейските технически стандарти, по които ние за сега слава богу не работим, или не слава богу, ние ще стигнем някога до тези стандарти, но днес у нас в Русия тези стандарти ги няма.

Това означава, че на следващия ден, тези отношения и връзки на [производствено] коопериране ще се разкъсат, предприятията ще спрат, безработицата ще нарасне. И какво каза той? „Аз не мога да направя това така рязко, хайде да го обсъдим допълнително”. Та той не се отказа да подпише, той помоли за възможност допълни-

телно да пообсъди този документ и веднага започна тази вакханалия.

Е, какво, нима той не действаше в границите на своите компетенции? Той действаше абсолютно в рамките на своите компетенции, нищо не е нарушил. Това просто беше повод за това, да подкрепят опозиционните му сили в борбата за власт. Като цяло и в това няма нищо особено. Но нима можеше да се стига до анархия, до антиконституционен преврат и да завземане на властта по въоръжен път, за да се хвърли страната след това в такъв хаос, в какъвто се намира сега? Мисля, че това е недопустимо. И нашите западни партньори правят това в Украйна не за първи път. У мен понякога се създава впечатление, че там зад голямата локва седят някъде в Америка сътрудници на някаква лаборатория и като над плъхове провеждат някакви експерименти, без да разбират последствията от това, което правят. Защо трябваше да се прави това? Кой може да обясни? Обяснения изобщо никакви няма.

Същото [стана] и по време на първия майдан, когато същия този Янукович не го допуснаха до властта. Ами защо трябваше да провеждат трети тур на изборите? Тоест превърнаха във фарс – превърнаха политическия живот в Украйна във фарс. Без да спазват никаква Конституция. Разбирате ли, ние приучваме хората към това, че ако на някой му е позволено да наруши всичко, то това право принадлежи и на всички останали и започва хаос. Ето в какво е опасността. А все пак трябва да възпитаваме нашето общество в други традиции: в традициите на уважение към основния закон на страната, към Конституцията и към всички други закони. Разбира се, това не всякога става, но да се действа по този начин – като слон в стъкларски магазин, аз смятам за контрапродуктивно и много опасно.

Заповядайте.

Въпрос: Владимир Владимирович, Турчинов нелегитимен ли е от Ваша гледна точка?

В. Путин: Като президент – да.

Въпрос: А Радата е частично легитимна?

В. Путин: Да.

Въпрос: Легитимни ли са Яценюк и правителството? И ако Русия е обезпокоена от засилването на радикалните елементи, то те често се засилват ако се окажат пред лицето на условен противник, който за тях от тяхна гледна точка, естествено сега е Русия и руската позиция, че ние сме готови да въведем войски. От това следва въпрос: има ли смисъл и възможно ли е водене на преговори и разговори с умерените сили в украинското правителство, отново с Яценюк, и легитимен ли е той?

В. Путин: Чуйте, вие изглежда не чувате какво говоря. Аз казах: преди три дни дадох поръчение на Правителството да възобнови контактите на правителствено равнище със своите колеги в съответните министерства и ведомства на Украйна, за да не се прекъснат икономическите връзки, да ги подкрепят в техния стремеж да възстановят икономиката. Ето това е възложено пряко на Правителството.

Освен това и Дмитрий Анатолиевич Медведев е в контакт с Яценюк. А Нарийшин като председател на парламента, знам, че е в контакт с Турчинов. Но, повтарям, всички наши търговско-икономически и други хуманитарни връзки ще могат да се равиват пълноценно само след като ситуацията се нормализира и се проведат избори за президент.

Въпрос: „Газпром“ вече казаха, че се връщат към старите цени на газа от април.

В. Путин: „Газпром“ не може да са казали така, вие не сте слушали внимателно или те са се изразили неточно. „Газпром“ не се връща към старите цени, той не иска да удължава [срока на действие на] актуалните намаления, за които имаше договорка, да се въвеждат или да не се въвеждат по четиримесечия. Още преди всички тези събития, преди острата фаза на тези събития. Аз знам за преговорите на „Газпром“ със своите партньори, „Газпром“ се договори и Правителството на Руската федерация се договори за

това, че „Газпром” въвежда намаление до 268,5 долара за хиляда кубика, Правителството на Русия дава първия транш на кредита, това формално не е кредит, а покупка на облигации – квазикредит, на първия етап – три милиарда долара.

И украинската страна се задължава да погаси изцяло дълга, възникнал от втората половина на миналата година, и да плаща редовно текущите плащания за потребявания продукт - за консумирания газ. Дългът не е погасен, текущите плащания не се правят в пълен обем.

Освен това, ако украинският партньор не плати за февруари, то дългът също ще нарасне. Днес той е около 1,5 – 1,6 милиарда (в долари). А ако изобщо не платят за февруари, това ще стане почти два милиарда долара.

Естествено, при тези условия „Газпром” казва: „Слушайте, момчета, ако вие все едно не плащате вноските, а ние само фиксираме нарастващия дълг, ами дайте по-добре да го фиксираме по нормалната цена, отколкото по занижената”. Това е чисто търговски компонент в дейността на „Газпром” (*очевидно според Путин в дейността на „Газпром” има и нетърговски съставки, което си е точно така*), който в инвестиционните си планове, така както всяка голяма компания си има приходна и разходна част и те се планират.

Ако те не получават от украинските партньори средства навреме, то тогава те сами си подрязват собствените инвестиционни програми, за тях това е реален проблем. И това впрочем, не е свързано нито със събитията в Украйна нито с някаква политика. Имаше договорка: „Ние на вас – пари и понижение [на цената] на газа, а вие – плащания, но редовно”. Парите дадохме, цената на газа понижихме, а плащания няма. Ами, естествено „Газпром” казва: „Момчета, така няма да стане”.

Въпрос: Владимир Владимирович, прес службата на Меркел след Вашия телефонен разговор съобщи за това, че вие сте дал съгласие за изпращане на някаква международна мисия за установяването на фактите и за създаване на някаква контактна група.

В. Путин: Аз казах, че ние имаме специално подготвени хора, които трябва компетентно да разгледат този въпрос и да го обсъдят с немските колеги. Като цяло това е възможно. Аз дадох съответното поръчение на нашия министър на външните работи, който според мен, днес или утре, или пък вчера трябваше да се срещне или се среща [в момента] с Министъра на външните работи на Федерална република Германия – господин Щайнмайер и ще обсъждат този въпрос.

Въпрос: Разбираемо е, че сега най-голямо внимание е приковано към Крим. Но ние виждаме, какво става в други региони на Украйна – на изток, на юг. Ние виждае, какво става в Харков, Донецк, Луганск, в Одеса. Там хората издигат руски знамена над административните сгради, призовават Русия за помощ, обръщат се [с призови] за подкрепа. Русия ще реагира ли така на това което става?

В. Путин: А Вие смятате ли, че у нас няма никаква реакция? Само че, според мен, сега вече цял час ние обсъждаме [точно] тази реакция. Но в някои случаи, това което става е неочаквано за мен. Няма сега да говоря, какво конкретно имам пред вид, но такава реакция по принцип можеше да се очаква. И нашите партньори на Запад, които днес се наричат [сами себе си] власт в Киев, те какво, не са прогнозирали, че това ще стане? Аз хиляда пъти вече им казах: защо вие разцепвате страната, какво правите? Не, все едно „прут буром“, както се казва. („Прут буром“ – идиоматичен руски израз, идентичен с нашия „с рогата напред“, бел. Т.Д.). Естествено, хората, които живеят в източната част на страната, те разбират, че са се оказали зад вратата при взимането на решения.

Ако смятаме на едро, трябва да се приеме нова конституция и да се прокара през референдум, така че всички граждани на Украйна да чувстват, че те са съпричастни на този процес, че оказват влияние на формирането на основните принципи на устройството на своята държава.

Но това разбира се, не е наша работа. Това трябва да ре-

шат и самите украински власти, така или иначе. Мисля, че след формирането на легитимни власти, след избирането на президент, [след] изборите за нов парламент, както беше набелязано (вероятно всичко това ще стане), на тяхно място аз бих се върнал към това да се приеме конституция, при това повтарям – на референдум, за да я приемат всички хора, да я гласуват и след това всички да трябва да я изпълняват. А ако някой ще чувства, че се е оказал зад борда на този процес, той никога няма да се съгласи с това и винаги ще се бори с него.

Е, за какво им е това? Повтарям, това не е наша работа.

Въпрос: А Русия признава ли набелязаните президентски избори, които ще се проведат в Украйна?

В. Путин: Зависи как ще протекат. Ако пак ще преминат при същия терор, какъвто ние сега виждаме в Киев, няма да ги признаем.

Въпрос: Аз отново за реакцията на Запада. Ето на фона на такава остра риторика тези дни трябва у нас да се открие Параолимпиадата в Сочи. Няма ли да се окаже тя на ръба на провала, най-малкото – в международното информационно пространство?

В. Путин: Не знам, струва ми се, че това би бил върхът на цинизма – да изложиш сега на някаква опасност провеждането на Параолимпийските игри. Ние с вас знаем, какво е това – това е форум, спортен форум, международен, на който хора с ограничени възможности могат да се проявят, да докажат на себе си и на целия свят, че всъщност те, както сега често казват, са хора без каквито и да са ограничения, напротив те имат неограничени възможности, и да демонстрират това със своите постижения в спорта. Ако някой се опита да провали това, то ще означава само едно – че за хората, които ще предприемат или могат да предприемат такива опити, няма нищо свято.

Въпрос: Въпрос за хипотетичната възможност за използване на войски. От Запад звучат изявления, че в случай на такова свое решение, Русия ще наруши Будапещенските споразумения, съгласно които срещу отказа от ядреното оръжие, сигурността и те-

риториалната цялост на Украйна гарантират [Русия,] САЩ и някои партньори от НАТО. В случай на такова развитие на ситуацията, възможна ли е намесата в този локален конфликт на глобални играчи и по такъв начин конфликтът да прерастне в глобален, правите ли оценката такива рискове?

В. Путин: Преди да кажем нещо публично, а още повече – да направим нещо в практически план, ние както трябва мислим и се стараем да прогнозираме всички последствия и реакцията на всички възможни играчи.

Що се отнася до тези споразумения, за които Вие казахте, вие представлявате “Reuters”, нали?

Реплика: Да.

В. Путин: Ето, как у вас обществеността, политическите кръгове оценяват протеклите събития? Но, ясно е че това е въоръжено завземане на властта, нали? Очевиден факт. И е ясно, че това е направено въпреки конституцията. Това вече е очевиден факт, нали? Е, истина е.

Реплика: Аз живея в Русия.

В. Путин: Е, юнак. Трябва да Ви вземат на дипломатическа служба. От Вас ще стане добър дипломат. А както е известно, езикът е даден на дипломата за да скрива мислите си. Ето така, когато ние сочим, че това е антиконституционен преврат, на нас ни казват „Не!“. И Вие навярно сте слушали това много пъти: „Това не е антиконституционен преврат, това не е въоръжено завземане на властта. Това е революция“. Така ли е?

Реплика: Да.

В. Путин: Да. А ако това е революция, какво означава това? На мен тогава ми е трудно да не се съглася с някои наши експерти, които смятат, че на тази територия възниква нова държава. Така, както е било след крушението на Руската империя, след революцията от 1917 година, [когато] възниква нова държава. А с тази държава и по отношение на тази държава ние никакви обвързващи документи не сме подписвали.

Въпрос: Първо, иска ми се да уточним. Вие казахте, че в случай че бъдат въведени от страна на САЩ санкции, то това ще нанесе щети и на двете икономики. Не означава ли това или не се ли подразбира, че Русия също може да внесе някакви свои ответни санкции и че този отговор ще бъде симетричен?

И Вие говорихте за отстъпките за газа. Но ние още помним за договореността за 15 милиарда долара за закупуване на украински облигации.

Първият транш вече е направен в края на миналата година. Заделянето на останалите средства замразено ли е или не? Или при какви конкретно икономически и политически условия, какви политически и икономически рискове залагате, в случай че ще предоставите помощта?

В. Путин: Ще отговоря на въпроса Ви. Ние по принцип бихме били готови да разгледаме и по-нататъшни стъпки за предоставянето на останалите траншове, за изкупуване, допълнително изкупуване на облигации. Но нашите западни партньори ни молят да не правим това, те ни молят за съвместна работа в рамките на Международния валтен фонд за това, че да подбудим правителството на Украйна, властите на Украйна към провеждане на необходимите реформи за оздравяване на икономиката.

Ето в такава формула възнамеряваме да работим и по-нататък, но като отчитаме това, че [предприятието] „Нафтогаз” на Украйна не плаща на „Газпром”, Правителството в момента проучва различни варианти.

Въпрос: Владимир Владимирович, динамиката на развитието на ситуацията към по-добро или към по-лошо върви в Украйна?

В. Путин: Като цяло, струва ми се, че тя се изравнява. Ние обезателно трябва да дадем сигнал на тези хора, които живеят в югоизточна Украйна, те трябва да се почувстват „а” – в безопасност и „б” – участници в общополитическия процес на стабилизация в страната.

Въпрос: Вие през цялото време говорехте, няколко пъти вече

споменахте за бъдещите легитимни избори в Украйна, и кого все пак виждате като компромисен кандидат? Разбираемо е, че ще кажете: народът на Украйна трябва сам да избира, но все пак?

В. Путин: Честно Ви казвам: понятие нямам.

Реплика: Изглежда, че жителите [Украйна] също нямат идея, защото с когото и да говорим, всички бяха в пълно объркване.

В. Путин: Не мога да кажа. Знаете ли, след такива събития е много сложно нещо да се прогнозира. Вече казах, че при цялото мое неприемане на такъв способ за идване на власт и за сваляне на действащата власт и на действащия президент, аз категорично не съм съгласен с такава форма и въобще и за Украйна и по-специално за постсъветското пространство като цяло. Защо?

Защото, ще повтора тази мисъл още веднъж, това не насажда правна култура. И ако на някого му е позволено да действа така, то значи е позволено на всички. А това означава хаос. Разбирате ли, това е най-ужасното, което може да бъде за страни с неустойчива икономика и неулегнала политическа система. Но ето в тези условия може да изскочи който поискате. Спомнете си как са действали отрядите на Ръом по времето, когато Хитлер е напирал към властта. След това тези отряди на Ръом ги занулили и ликвидирали сами по себе си.

Но те изиграли своята роля в идването на Хитлер на власт. Може да има най-неочаквани варианти.

И повтарям, в условията, когато хората справедливо, искам да подчертая и в това съм съгласен с майдана, справедливо искат кардинални промени в политиката и извеждането на нови, абсолютно пресни хора по горните етажи на властта, има и опасност, че като дяволче от табакера може да изскочи някой националюга, полуфашистки елемент (а ние виждаме, че там народът се разхожда по Киев с ленти [със символи] напомнящи за свастика, някакъв антисемит, такава опасност също съществува.

Въпрос: Тъкмо днес, впрочем, постоянният представител на Украйна в ООН е заявил, че престъпленията на бандеровците са

били фалшифицирани от Съветския съюз. Девети май е достатъчно скоро и ето изведнъж виждаме кой е на власт. Може ли изобщо да се поддържат контакти с тях?

В. Путин: Трябва да се поддържат контакти с всички, освен с очевидните престъпници, но в такива условия, повтарям още веднъж, има опасност, да изскочи някой човек със съвсем крайни възгледи, което разбира се ще има тежки последици за страната.

Въпрос: Вие казахте, че трябва да се поддържат контакти с всички. Юлия Тимошенко тези дни сякаш каза, че се стяга за Москва.

В. Путин: Вие знаете, че ние работехме винаги и достатъчно успешно с властимащи в Украйна със съвсем различни политически възгледи: и с Леонид Данилович работихме и с Юшченко работихме. И аз като Председател на Правителството на Руската Федерация работих с Тимошенко: аз съм пътувал при нея, тя е идвала в Русия. Имало е различни ситуации, свързани с осъществяването на съвместната дейност по ръководство на икономиките на страните, имало е и спорове и договорености е имало. Но това беше като цяло конструктивна работа.

Ако тя поиска да пристигне в Русия, нека пристига. Но днес тя не е министър-председател. В какво качество ще пристигне? Но да преча на това, тя да пристигне в Русия, аз лично не възнамерявам.

Въпрос: Един малък кратък въпрос: кой все пак, по Ваше мнение, стои зад организирането на този преврат, както вие се изразихте в Украйна?

В. Путин: Аз вече казах, че смятам, че всичко това беше много добре подготвено. Разбира се, имаше бойни отряди, тях и до сега ги има и ние видяхме колко ефективно работеха. И в този смисъл, разбира се, там западните инструктори са се постарали. Но работата не е в това. Ако властта беше силна, уверена в себе си, устойчива, то тогава никакви националисти не биха могли да извършат тези погроми и да постигнат този резултат, който сега виждаме.

Проблемът е в това, че нито едно от предишните правителс-

тва не е мислило както трябва за нуждите на хората. И у нас в Русия има много проблеми, много проблеми които са много подобни, но те не са толкова остри като там. Ето вижте, средният доход на глава от населението в Русия е 29700 рубли, а в Украйна, ако съпоставим в рубли – 11900, според мен. Почти три пъти по-малко. Средната пенсия у нас е 10700, а в Украйна – 5500 в рубли. Два пъти по-малко. А ветераните от Великата Отечествена война у нас въобще получават почти средната заплата на работещите.

Тоест, разликата е много съществена при жизненото равнище. Ето за това е трябвало да се мисли от самото начало. И разбира се е трябвало да се борят с бандитизма, със семействеността, с шурбаджанашината, преди всичко в икономиката. Хората виждат всичко това и то предизвиква недоверие към властта.

Ето всичко това в течение на няколко поколения съвременни украински политици, искам да подчертая, доведе до това, че хората са разочаровани и искат да видят съвършено нова конструкция на властта и нови, свежи лица в нея. Ето това е основната хранителна база на това, което стана.

Но повтарям още веднъж, смяна на властта е нужна, навярно съдейки по всичко тя е била необходима на Украйна, но само по легитимен начин, в рамките на действащата конституция, а не като я потъпква.

Въпрос: Владимир Владимирович, а ако в Крим се проведе референдум и хората решат да се отделят, самите хора с мнозинство на гласовете. Вие ще подкрепите ли това?

В. Путин: Условно наклонение в политиката никога не се използва. И аз искам да остана в рамките на тези правила.

Въпрос: А Янукович изобщо жив ли е? Премина информация, че е починал.

В. Путин: След като се оказа на територията на Руската федерация, аз се видях веднъж с него, това беше буквално преди два дни. Той беше жив, здрав и ви желае същото. Както се казва, той ще се простуди на погребенията на тези, които разпространяват тези

сведения.

Въпрос: Как смятате Вие, Владимир Владимирович, през последните месеци, когато ситуацията в Украйна се изостри, в какво се състояха грешките на Янукович?

В. Путин: Знаете ли, няма да отговоря на този въпрос – не защото не знам отговора, а смятам, че би било некоректно от моя страна. Разбирате ли ...

Въпрос: Вие му съчувствате?

В. Путин: Не. Аз съм обзет от съвсем други чувства. Човек, който изпълнява такива функции, който носи на раменете си такива задължения като държавен глава, има и права има и задължения. Но най-главното задължение – това е да изпълнява волята на тези, които са му поверили страната, като действа в рамките на закона. Ето, трябва да се анализира, всичко ли направи той – това, което са му дали в ръцете законът и мандатът от избирателите или не. Анализирайте това и сами си направете извод за себе си.

Въпрос: А какви чувства [изпитвате]? Вие казвате: „Не съчувствие, а други чувства”. Ако може да узнаем за това.

В. Путин: Ще поговорим с Вас после.

Въпрос: Преди два въпроса Вие казахте, че на първо място трябва да се доведе позицията ни до жителите на юга и юго-изтока на Украйна. Това за юго-изтока е ясно, но...

В. Путин: До всички трябва да се доведе по принцип.

До всички жители и граждани на Украйна. Ние там нямаме врагове. Аз повтарям още веднъж: Украйна е приятелска държава. Знаете ли, колко души са заминали от Украйна в Русия през миналата година? 3,3 милиона души. От тях почти 3 милиона са влезли в Русия, с цел да работят. И те работят тук, около 3 милиона души. Знаете ли, колко пари ще изпратят в Украйна за да помагат на семействата си? Сметнете средна работна заплата за 3 милиона души. Това са милиарди долари, това е забележим принос в брутния вътрешен продукт на страната, това изобщо не са шегички. И ние приемаме всички, при това много от хората, които са пристигнали

и работят у нас са от западна Украйна. Всички те за нас са равни, всички те са ни братя.

Въпрос: Ето, точно за това исках да попитам. На първо място, мнозина сега говорят за юго-изтока, това е разбираемо, но на запад също има етнически руснаци, рускоезични хора и тяхното положение, навярно е още по-лошо, те въобще не могат да вдигнат глава, те там са потиснато малцинство. Как може страната ни да им помогне?

В. Путин: Ние тръгваме от това, че действащите така наречени власти, ако претендират за това да се смятат за цивилизовани, трябва да осигурят сигурността на своите граждани на цялата територия на своята държава, където и да живеят. А ние разбира се, внимателно ще наблюдаваме това.

Благодаря Ви.

Иля Пономарьов: Новото правителство в Киев е точно такава, каквото е и в Москва²

21 април 2014 г.

Тези дни се върнах от Украйна. Заминах да участвувам в конференция на левите сили, посветена на отношението на моите колеги към Майдана (Само по себе си то е доста противоречиво). Искях да видя всичко сам, да се срещна с привърженици и противници на новата власт, да разкажа за настроенятия в руското общество и във властта, а най-вече – по възможност да тласна ситуацията в посока към мирния диалог. Сега мога да разкажа за това, което видях. А видях много, не видях само бандеровците, макар че ги търсих активно навсякъде ;).

Ако говорим сериозно, новото правителство в Киев е точно такава, каквото е и в Москва. Група олигарси и представители на едрия украински бизнес се възползуваха от ситуацията, създадена през последните месеци и преразпределиха помежду си властта и собствеността.

Вън от всякакво съмнение е, че Майданът – това са истински масови народни изяви и това не са никакви „платени акции“, както и по време на оранжевата революция през 2004 г. Но сега, както и тогава, всичко което постигнаха хората, това е само преразпределение на властта по върховете. Да наречеш това революция, езикът ти не може да се обърне, защото революцията – това е фундаментална смяна на властта, изменение на съществуващия строй.

Вече писах, че се съмнявам, че целта на Майдана е била, хората да получат правото да избират между Порошенко и Тимошенко.

---

² Пономарьов, Иля, Новото правителство в Киев е точно такава, каквото е и в Москва, Свободен народ online, 21 април 2014 г., <https://svobodennarod.eu/item/ilya-ponomarov-novoto-pravitelstvo-v-kiev-e-tochno-takova-kakvoto-e-i-v-moskva>

Във връзка с това, много характерна беше дискусиата за лустрацията по украинската телевизия, в която и аз взех участие. Работата е там, че новите власти поеха ангажимент за провеждане на лустрация, тъй като това беше едно от исканията на Майдана и сега си бият главите как да го изпълнят.

Пикантността на ситуацията е в това, че те не могат да изпълнят обещанието си: всеки неимитационен вариант ще засегне спонсорите на Майдана и тези, които се възползват в момента от резултатите на неговата победа. Впрочем, по същата причина, Елцин не можа да проведе лустрация през 1991 – 1992 година. Но да се ударят спирачките на този въпрос не е по силите нито на правителството, нито на Върховната Рада, тъй като хората, които бяха на площада ще бъдат силно възмутени. Затова към настоящия момент, „лустрация“ са нарекли изборното преследване на крадливи и дискредитирани съдии, макар че това не отговаря на самото понятие за лустрация – целият ѝ смисъл е в отказа от разследване по отношение на конкретни лица и извършените от тях престъпления срещу забрана на определени категории граждани да заемат определени длъжности (например, да се забрани на членувалите в „Единна Русия“ или на служилите в ГИБДД да заемат позиция на държавна служба).

Още нещо за национализма. Вече казах, че никаква бандеровщина в Киев няма и не е имало. Отделни личности или малки групи нацията тук не се броят – това явление няма масов характер. „Правый сектор“ е организация с няколко стотин бойци – неонацисти, точно такива каквито са и руските скинхедове. Те изглеждат до болка еднакви и количеството на „активистите“ им е примерно еднакво. (Ако някой има числено и бойно превъзходство – то явно ще е в полза на руските „съратници“). И едните и другите са отгледани и се хранят от ръката на властта. (Впрочем, в случая с Украйна – хранеха се, защото сегашното киевско министерство на вътрешните работи започна реална борба с тях – за новото правителство, това не е пропаганден въпрос, а въпрос на оцеляване).

Всички тези приспивни песни за бандеровския преврат и за украинския фашизъм са страшни приказки, излъчвани по нашата телевизия за напращане на населението и за промиване на мозъците. С тази цел, ролята на „Правый сектор“ беше значително преувеличена. И разбира се, руското ръководство постигна това, че вдигна срещу себе си огромната част от украинското общество.

За щастие, по-голямата част на украинското общество заклепява не руснаците, а насочва всичките си негативни настроения в посока на Путин. Независимо от това, да се прокара разграничение между руския народ и действията на Русия като държава е сложно - всички виждат резултатите от социологическите изследвания. Затова ще се наложи да възстановяваме отношенията си много, много дълго.

Благодарение на моето гласуване по въпроса за Крим, ми дадох възможност да се изкажа и да се обърна към украинските политици и към обикновените граждани. Опитах се по много телевизионни канали и радио програми да обясня на украинците, че руснаците са жертви на държавната пропаганда, които искрено вярват, че страната им спасява братски народ от фашистите, които с парите на ЦРУ и на Европейския съюз са взели властта в Киев. И че руснаците не се възприемат сами себе си като агресори и че стремежите им (с отделни изключения) съвсем не са империалистически. Разбираемо е, че каквато и да е руската мотивация, на украинците от това не им става по-леко и че ние за тях сме агресори, но все пак ...

В Киев младите хора масово се записват в опълченията и във военкоматите, готвят се за война. Такова количество украински знамена аз там никога не съм виждал – огромен патриотичен подем. Пред очите ни се ражда украинската нация. Ето къде са духовните връзки! Но независимо от нашите действия в Крим, които се приемат от украинците като плесница и като оскърбление, като цяло останах с впечатлението, че обикновените хора смятаха Крим за не съвсем украински и прекрасно разбират, че преобладаващото там рускоезично население винаги е гледало в посока на Русия.

Впрочем, това не отменя аморалния характер на отнемането на Крим в ситуация, когато ние се възползувахме от слабостта на „братския народ“ и от бъркотията на новата власт... Въпреки това, за загубата на полуострова, хората винят не само Русия, но и предишното ръководство на Украйна (за това, че то не е осигурило на кримчаните достоен живот), а също така и сегашното ръководство (за това, че не защитиха украинския суверенитет). Остава въпросът – какво да правим с разделените семейства? За три дни в Киев срещнах четирима души с кримски корени, всичките четирима бяха от руска националност и всичките четирима бяха в остра опозиция срещу действията на Москва. За тях, ставащото представлява истинска лична и семейна трагедия.

Преминавам към ставащото на юго-изток. На фона на тревожния, спорещ, политизиран, но все пак спокоен Киев, там ситуацията е съвсем различна. В Донецката област в момента се водят военни действия. Руските средства за масова информация скриват това, но по мои данни (а източниците ми са от двете страни на барикадата) – всичко изглежда точно така. Дезинформация се разпространява и от двете страни, но главното е – водят се престрелки (естествено от стрелково оръжие, никой не използва артилерия и авиация), има жертви, украинската армия и полиция са слаби. (Макар че твърденията за масово преминаване на военните на страната на Русия също не са верни – що се отнася до Крим, едва около 20 процента са преминали на страната на Руската федерация, останалите напуснаха автономната република, когато им се даде възможност да го направят).

Социологическите изследвания на тема разпределението на силите в трите проблемни региона, които видях и в Москва преди да замина за Украйна и в Киев след пристигането си, практически съвпадат. Без да закръглявам числата силно, може да се каже, че има четири почти равни по численост групи от населението в Донбас, Луганска област и Харковска област: 25-30 на сто искат да се присъединят към Русия; 20-25 на сто искат да останат в Украйна,

но тя да стане федерация; 25 процента искат да останат в състава на Украйна като унитарна държава и 25 на сто не знаят какво точно искат.

Тоест, тук ситуацията е различна в сравнение с Крим. Тези, които искат да са в Русия, далече не са мнозинство. Затова, всички настоящи действия са пролог към пълноценна, гореща, гражданска война. Масова руска намеса няма, но присъствуват сили на специална (ГРУ?) и диверсионни групи, които играят направляваща и организираща роля спрямо така наречените сили за самоотбрана.

Главната причина за народните демонстрации в юго-изтока – това съвсем не е желанието на хората да бъдат в Русия, колкото страхът от новата вълна на преразпределение на собствеността и недоволството от киевските власти. За протестиращите, Русия по-скоро играе ролята на защитник и на гарант на стабилността. Съгласно социологическите изследвания (при допустими повече от един отговор), първата тройка страхове на жителите на източните области изглежда така: 60 на сто от населението се боят от бандеровците; около 48 процента се боят от бедността и нищетата, а цели 38 на сто – от руските войници.

Поговорката „паны дерутся – у холопов чубы трещат“ (*българският вариант на тази поговорка е: „когато атовете се ритат, магаретата патят“*) е най-актуалната в момента за източна Украйна.

В началото на моето посещение се състоя голяма конференция на левите сили, на която пристигнаха много представители на източните области. Те активно работят сред протестиращите. Твърде много от тях говориха за това, че Донбас вижда примера на Ростовска област (*Донбас е в Украйна, а Ростовска област е в Русия от другата страна на границата*, б. ред.), където са изпозатворили всички мини. Там те са били над сто, а сега са останали всичко на всичко четири, които впрочем принадлежат на украинския олигарх Ринат Ахметов. И ето че миньорите от Донбас, изобщо не искат да се присъединяват към Русия, защото смятат, че в такъв случай предприятията, където работят ще бъдат затворени

и тях ще ги изхвърлят на улицата. Макар че илюзията за високите руски пенсии и помощи, за които толкова много говори нашата телевизия, за мнозина разбира се е привлекателна и им мъти умовете. За проблемите им Киселъв не разказва, то нали у нас тук навсякъде текат реки от кисел...

Хората на изток са недоволни от това, че за нищо не ги питат и за това, че при тях не идват представителите на новата власт. (По-точно, представителите на новата власт ходят при назначени от тях и никой не пое риска да проведе среща с гражданите). Недоволни са и от това, че дневният ред в държавата се диктува изцяло от представителите на централните и на западните региони. Много зле на възприемането на Майдана се отрази това, че за губернатори на източните области бяха назначени олигарси, независимо от това, че майдановците говореха за антиолигархичен протест. Само че, точно след победата на Майдана, именно олигарсите бяха назначени за ръководители на редица региони. Разбира се, след това, хората от юга и от изтока вече не вярват в благи намерения и високи идеали. Те са уверени, че Майданът е банално преразпределение на собствеността и на властта.

От всичко това може да се направи прост извод: спасението на Украйна и мирът в страната е в ръцете на самата Украйна. Киевската власт трябва да се обърне към изтока, ако иска да го запази в състава на страната. Макар че, в последното не съм много сигурен... Цяла редица от високопоставени чиновници на правителството не искат това, ако се съди по някои разговори във „висшите ешелони“. Причината за това е нежеланието да се издържат дотационните региони, а да възражда промишлеността никой от тях не желае. Но ако в новата украинска власт има адекватни хора, то те трябва да излязат пред хората – и кандидатите за президенти и министър-председателят и депутатите от Върховната Рада. Те трябва да пристигнат лично и в Славянск и в Краматорск и в Харков и в други градове – да излязат на площада за да разговарят с хората, без да се боят, че може да ги замерят с яйца. А протестиращите са

длъжни да осигурят безопасността им, защото такава общуване е в общ интерес.

Също така е необходимо да се проведе всеукраински референдум за федерализацията. Това е единственият честен и законен способ, с помощта на пряката демокрация да се изяснят настроенята на хората и да се поставят всички точки на і. Мисля, че едва половината от юга и от изтока ще гласуват за федеративно устройство, а като цяло за Украйна този показател ще достигне не повече от 20-25 на сто. Аз винаги съм бил за максимално възможното местно самоуправление и за права на регионите. Още преди Майдана се чудех защо Украйна не провежда подобна реформа – а проблемът „изток – запад“ съвсем не е нов. Сега обаче ще има твърде много страхове от сепаратизъм и мнозинството най-вероятно ще се предпази от федерализацията. Обаче това ще бъде общо решение на болшинството и успоредно с референдума ще протекат президентските избори, на които ще бъде избран нов лидер, който ще бъде признат от всички. Без референдума, изборите в източната част на Украйна могат да бъдат провалени с всички произтичащи от това последствия.

Моите разговори на тази тема с представителите на украинската власт започнаха още в петък, когато кацнах в Киев. Отначало те казваха категорично „не“, но в понеделник и. д. Президентът Турчинов вече каза, че той смята провеждането на подобен референдум за необходимо. Това е важно и позитивно движение. Ако то се осъществи, то ситуацията ще се нормализира.

Иля Пономарьов (Илья Пономарев) е депутат от Руската Държавна Дума, избран с бюлетината на „Справедливая Россия“. Той е единственият руски депутат гласувал против присъединяването на Крим към Руската федерация. Биографията му е изключително интересна в политическа ѝ част, а още повече са впечатляващи постиженията му като бизнесмен. Сам по себе си, животът на Иля Пономарьов може да бъде тема за поредица от

публикации. Иля Пономарьов е фигура в руската софтуеърна и комуникационна индустрия. Създал е няколко IT компании в Русия, ръководил е дъщерна фирма на прочутата компания „ЮКОС“. (Независимо, че дълги години е член на КПРФ, успява да привлече в Русия голяма американска софтуеърна компания и партнира с нея дълго време. Смята се, че е един от хората, успели да убедят Владимир Путин да даде амнистия на знакови политически затворници, между които и на Михаил Ходорковски.

Заглавието е на редакцията на „Свободен народ online“. Оригиналното заглавие на текста на Иля Пономарьов е „Върнах се от Украйна. Докладвам“, публикувано в блога му към сайта на радио „Ехо Москвы“ (Илья Пономарев, Вернулся с Украины. Докладываю, 17 април 2014, 18:11, http://www.echo.msk.ru/blog/ilya_ponomarev/1302212-echo/). Преводът е на доц. д-р Теодор Дечев.

Игор Коломойский на РБК: „Пет години ще правя да им е гадно, напук“. Украинският олигарх за чатовете със Зеленский, спора с Абрамович, войната в Донбас и разследването на ФБР

06 август 2019, 13: 14

<https://www.rbc.ru/politics/06/08/2019/5d42dbad9a7947887624fff0>

Украинския олигарх Игор Коломойский е смятан за главен политически спонсор на Зеленский за изборите. В интервю за РБК, неотдавна върналият се в родината си бизнесмен разказва как се е родила идеята да кандидатурат актъора за президент

За отношенията със Зеленский и за „Слуга на народа“

Кога за последен път се видяхте с президента Зеленский?

След инаугурацията един път, съвсем за мъничко. Понякога си пишем в Whats App: хаха – хихи – шегуваме се. Вчера ми изпрати линк към негов пост във Фейсбук за генерала от полицията. А аз му изпратих ето това (показва фрагмент от съветското списание за кино „Фитил“). Сега си звъним много рядко, защото той има купчина работи, човекът попадна от кораба на бал. Преди си говорехме по телефона веднъж на две седмици, а се срещаме веднъж на два месеца.

Как се запознахте?

Нас ни запозна нашият общ познат – Тимур Миндич (съсобственик на „Квартал 95“ и бизнес-партньор на Коломойски, бел. РБК) през 2008 година.

Кога се сблизихте?

През втората половина на 2011-та във връзка с преминаването му от [украинския телевизионен канал] „Интер“ в [моя телевизио-

нен канал] „1+1“.

Как се запознахте с [началника на кабинета на президента на Украйна Андрей] Богдан?

Аз го познавам вече 15 години от 2005-та. Сътрудничехме си с него много близко през последните пет години. Той и неговите момчета ми оказваха юридически услуги.

На Вас лично или на групата „Приват“?

На мен лично. По три пъти седмично се виждахме. До назначаването му за шеф на администрацията. Сега вече сигурно няма време.

Наричат го Ваш главен юрист. Това така ли е?

Той е един от моите главни юристи през последните пет години.

Сериалът „Слуга на народа“ и по-нататъшната идея за президентските избори, чия е?

Това му хрумна на него (на Зеленский – РБК). Подозирам, че когато е замислял да снима сериала и се е пишел сценарият, вече му е била дошла тази идея. Той излезе на екран през 2015 година, значи това е било през 2013 или 2014 година.

А Вие даже не подозирахте?

Даже и през ум не ми е минавало. Богдан разказва, че през 2015-та след като [сериалът] излезе на екран е рекъл на Зеленски – абе, давай [да се кандидатираш] за президент. Но аз подозирам, че той си е имал свои планове. Някъде към лятото на 2016 година, Богдан предлага на Зеленски да се кандидатира на изборите за Радата. Но той е отказал и му е рекъл, че не иска да бъде един от старото стадо овни.

Кога обсъждахте за първи път изборите със Зеленский?

През 2017 г., когато излезе вторият сезон на сериала, ние говорихме доста плътно за това. Но той още не беше взел решение, защото семейство, жена, деца, родители – не всичко е толкова просто. Мисля, че той е взел за себе си окончателно решение през миналото лято. Ако трябва сега да се връщаме назад, мисля,

че когато [Юрий] Костюк пишеше сценария, вирусът на президентството е започнал да се разхожда в умовете им. В крайна сметка се получи красиво.

В сериала, президентът води борба с трима олигарси.

Не съм го гледал.

Вие не сте гледал „Слуга на народа“? Ще Ви разкажа. Той води борба с трима олигарси, които контролират Радата и правителството, разграбват кредитите на МВФ. Ще се познаете ли сред тези образи?

Аз автора на сценария съм го виждал два пъти в живота си, запознах се вече след пускането на сериала. Първо, не съм гледал филма. И второ, да се превръща филмът в живота и да се сравнява животът с филма е малко примитивно. Животът е по-сложно нещо, нали така? Ние не живеем в линеен свят.

На Вас близък ли Ви е образът, който е изрисуван в сериала?

Ако вие питате дали съм откраднал парите на МВФ, то не съм бил аз. Ако е за това, командвал ли съм правителството, то вие сте видели, че с властта имахме не особено дружески отношения. Ако става дума за телевизията – да. Но това е единственото [от приведените в сериала характеристики], което притежавам и то с правата на частен собственик, трябва да се отбележи.

А иначе, аз тук нищо не съм управлявал. Имам някои предприятия, някои активи. Независимо от конфликта с Порошенко и с целия истаблишмънт, аз не съм загубил никакви активи освен „Приватбанк“, а банката загубих защото интересите на Порошенко и на МВФ съвпаднаха в някаква степен. В крайна сметка, от това не стана по-добре нито на Порошенко, нито на МВФ, нито на Украйна. Може да се направи и такъв извод: оказва се, че работата не е в мен. Но нали ще се съгласите с това, че ако човек живее в емиграция, във всеки случай през последните две години, особено преди изборите, то той не контролира никакви властови структури, нито правителството, нито парламента?

В интервю за [украинския журналист Дмитрий] Гордон, вие казахте: „За да се победи на изборите за президент на Украйна, са достатъчни от 50 до 100 милиона американски долара, при това аз клоня по-близо към 50 милиона долара. За да се излезе на втори тур са необходими 50 милиона щатски долара“.

Мисля, че всичко се оказа доста по-скромно и пет пъти по-евтино. От 10 до 20 милиона щатски долара. А вторият тур, мисля, че изобщо нищо не струваше, вече всичко беше решено.

Колко е вложено от ваша страна в победата на Зеленский?

То не беше и поискано. Той имаше договор с [телевизионния] канал „1+1“, с това му и помогнах.

А със съвети?

Съветите не могат да се прикрепят към делото.

За конфликта с Порошенко и делото на Дмитрий Фирташ

Ако трябва да се тегли чертата, как оценявате управлението на Порошенко?

Ами, с основната задача той се справи – спаси страната от вас. Той дойде, когато Крим вече го нямаше, а Донбас вече де-факто беше завладян. Той спря агресията. Аз мога да го критикувам както поискате, но не пред вас. Ние ще си се разберем между нас вътрешно.

Кога и по каква причини се развалиха вашите отношения с Порошенко?

Не мога да кажа, че те някак си рязко са се развалили от гледна точка на това, че е имало някакъв ярък момент.

Тоест, развалиха се постепенно?

На мен ми изглеждаше, че той е твърде много на каишката на нашите западни съветници. Те през цялото време оказваха натиск върху него, за да реши нещо за „Приватбанк“. МВФ, финансовите

организации през цялото време оказваха натиск върху него.

Но вие още през 2005 година бяхте в конфликт с него?

Той беше на страната на един олигарх, а ние на страната на друг. Това мина и замина, защото всичко, което беше през 2005 година, изобщо не е изплувало през 2015-та. От 2014 година до 2019-та не е имало рецидиви. Имаше недостатъчно разбиране, ми-рогледни разминавания. Нямащо е никаква кавга. Него го интересуваше поддръжката на „1+1“. На него му рисуваха картина, че ако вземе „Приватбанк“ и „1+1“ ще му падне като бонус.

В интервю пред „Новое время“ Вие сте казал, че ви принадлежат активи с размер 7,5 – 8 милиарда американски долара.

Това е сумата, която съм представил в съда в Лондон в рамките на процедурата disclosure (процедура на разкриване на документи). Но не помня, дали това е за двама ни с [партньора на Коломойский – Геннадий] Боголюбов или само за мен.

Как може да не помните такова нещо?

Ами така. (Впоследствие, Коломойский уточни, че 7,5 милиарда американски долара са именно неговите активи – РБК).

Как е структурирано портфолиото на вашите активи?

Нашите активи никога не са били обединени в един холдинг. Не си струва всички активи да се слагат в една кошница. С моите партньори се отнасяхме с подозрение към такива неща. Ние никога не сме структурирали бизнеса си така, че да може с едно щракване да ни го вземат и отнемат. Аз си имам любими направления и нелюбими. Приоритетните направления са – металургия, електрометалургия, нефтохимия, нефтопродукти, нефт... Мога само да кажа, че от началото на деветдесетте години на миналия век, когато валутната ситуация беше нестабилна, се стараехме да държим активите си повече в долари, отколкото в гривни.

Какво мислите за Дмитрий Фирташ (газовият магнат, собственик на компания – голям посредник в търговията на Украйна с „Газпром“ с природен газ – РБК)?

Аз не искам да коментирам, защото не искам да му наврежда. Не искам да си докарам допълнителни хемороиди и на себе си от страна на великите и ужасните. А що се отнася до самия Фирташ, мисля че от 2014 година насам той не оказва влияние на нищо. До тогава оказваше, а след цялата тази история [не], още повече че той каза, че делото е политически мотивирано.

Американските небостъргачи и замразените активи

На какъв етап са сега съдебните спорове за „Приватбанк“?

Ние имаме много дела в съда. Има процес в Лондон. Издлушването там няма да е скоро. Има още маса дела в Украйна. Те си вървят по реда.

Но основното дело сега е апелацията в Лондонския съд?

Не. Те (вече одържавената „Приватбанк“ – РБК) загубиха делото и подадоха апелация за юрисдикцията и по още някакви въпроси – с молба още един път да им се разреши да заведат дело. Ако им разрешат, това ще бъде ново начало на съдебния процес. Тоест, всичко, което е било до момента от декември 2017 година е просто разглеждане на въпроса, може ли Лондонският съд да разглежда този въпрос въобще.

Но всички ваши активи са замразени?

Да, всичко е замразено. И има ограничение върху разходите ми – 20 хиляди паунда седмично.

Как се отразява това на живота ви?

Никак. На мен ми сига, даже остава по нещичко.

Как оценявате вероятността да победите в спора за „Приватбанк“?

Съдът си е съд, съревнование. Това не е вашият „Басманный суд“, където всичко е предрешено.

Вие споменавахте за иск от „Приватбанк“ в съда в щата Делауер. В този иск става дума за групата компании “Optima” и се изброяват недвижими имоти в САЩ.

Аз не участвам в този бизнес от гледна точка на текущия мениджмънт, там аз съм портфейлен инвеститор. Когато подават иск, гледат да напишат там много неща, та всички да се уплашат. Даже бяха написали, че става дума за 470 милиарда американски долара.

Вие нямате ли недвижими имоти на тази сума в САЩ?

Недвижимите имоти имат отношение към определени компании, а никакви компании имат отношение към мен. Но не сто процентово, аз там съм един от акционерите, не с мажоритарен пакет, а около 30 на сто. Ако ги бяхте видели тези недвижими имоти, те добра дума не струват.

Там се говори по-специално за бизнес центъра “One Cleveland Center” (86,3 милиона долара).

В Кливлънд аз изобщо нищо не бих купил. Моите партньори са купили. Те са решили да инвестират там, но аз смятам, че това е грешка. Чрез своя компания им бях услужил с пари на заем. Те с тези пари купуваха. В Кливлънд и още някъде ...

Вие частично потвърждавате, казаното в иска?

Не, аз по принцип не потвърждавам това, което е казано в иска. В иска е казано, че ние сме взели пари от „Приватбанк“ и с тях сме купили недвижими имоти. Ние не сме взимали пари от тях, а недвижимите имоти сме ги купили със свои пари.

За руските бизнесмени и за Владимир Путин

В какви отношения сте с Роман Абрамович?

В никакви. Не мога да разказвам подробно, но между нас имаше съдебен арбитражен процес. Той започна в края на 2009-та и завърши през февруари 2013 г. със споразумение между страните.

Какво делихте?

Имахме определени спорове за един от активите.

Става дума за това, което Владимир Путин коментира?

Да. Но той коментира това вече постфактум, година след като сключихме споразумение.

Това е когато „Евраз“ купи от „Приват“ пет предприятия?

Пет и половина. Те платиха отчасти с пари, отчасти с акции. Когато приемо-предавахме, те пресметнаха, че нещо не им е дадено до край. Но това е конфиденциална история. Те бяха ищецът.

Какви са сега отношенията Ви с „Евраз“?

Като на човек, който някога си е притежавал техни акции. Сега вече няма смисъл да притежаваш акции в „Евраз“, защото нищо не се знае.

А какъв беше конфликтът ви с Виктор Векселберг?

През 2005 г., след [„оранжевата“] революция те решиха с [председателя на съвета на директорите и крупен акционер в „Евраз Груп“ Александър] Абрамов да инвестират в Украйна и да купят от [украинския предприемач и индустриалец Виктор] Пинчук, Никополския феросплавен завод. А във връзка с това, че ние смятахме, че приватизацията там не беше съвсем справедлива, ние пречехме на това. Не можахме да урегулируем въпроса извънсъдебно. Ние подадохме иск в САЩ срещу Пинчук, Векселберг и Абрамов. Това силно ги обезпокои, защото точно тогава Векселберг имаше разрешение за пребиваване там. В отговор, Векселберг подаде срещу мен [иск] в Москва. Ние се съдихме, но в крайна сметка този иск го оттеглиха в края на 2006 година. Наш главен ответник беше Пинчук, а тези двамата вървяха закачени за него. Когато стигнахме до споразумение с Пинчук в края на 2006 г., то съответно отпадна и нашият иск към Векселберг, а той пък си оттегли своите претенции в Москва. Никополският завод остана за нас с Пинчук. Векселберг го видях още веднъж, в Ница, когато обсъждахме всичко това.

Как се отнасяте към това, че ви наричат главен „рейдер“ на Украйна?

Никак. Никой не ме нарича така. Освен „Татнефт“, потърпевши от мен нещо няма („Татнефт“ подадох иск в High Court в Лондон срещу Коломойски и трима негови партньори, в който се твърди, че през 2009 г. те по мошенически начин са присвоили средства, дължими на „Татнефт“ за нефт, доставен на Кременчугс-

кия нефтопреработвателен завод, като съдът ще разгледа иска през 2020 година – РБК). Така че, ако посочите още някой, ние сме готови да поразискваме. Никой не е казал нещо такова, че аз съм „рейдерствал“ някого.

С кого от руските бизнесмени поддържате отношения в момента?

За бизнесмените би било опасно, затова няма да кажа. Защо са им на хората неприятности. Но аз с никого не съм се скарал.

Нямате ли бизнес в Русия?

Не.

А руски бизнесмени нямат ли бизнес с Вас?

Да. Но аз и тях няма да ги посоча.

Възможни ли са някакви сделки или съвместни проекти с руските бизнесмени в бъдеще?

В Русия – никакви бизнеси. Това е от принципни съображения.

И няма да има никога?

Ако до края на живота ми не върнат Крим, то Русия е затворена за мен сто процентово.

А Вие мислите ли, че ще го върнат?

Би ми се искало да го върнат, но надеждата е малка.

А на територията на Украйна?

Мисля, че руснаците сами няма да искат да се занимават тук [в Украйна] с нещо, докато продължава тази ситуация. Защото инвестициите им постоянно ще са под заплаха. Вие разбирате, че това не е хахо-хихи. По различни оценки, [до момента] само убитите от двете страни са 30 хиляди.

Срещал ли сте се с Владимир Путин?

Лично с него – нито веднъж. Един път през 2004 година се засякохме на срещата руски и украински бизнесмени, седяхме на една маса. Аз бях в масовката, а той се срещаше. [Това стана] в Ливадийския дворец в Крим. Но не сме разговаряли, даже за ръчичка не сме се държали.

Той се изказва за Вас нелицеприятно.

Това беше ответна реакция на мои думи. Аз се изказах за него на първата пресконференция, която дадох като ръководител на Днепропетровската областна администрация. Обстановката баша напрегната. Това не беше подготвяно, но по принцип атмосферата беше такава... Формално, като губернатор, може би и да не съм имал право да се изказвам така, но по същество всичко си е така... Да въввлечеш нашите народи в такова противопоставяне...

Там аудиторията беше от хора, извършили революция и изведнъж пристига някакъв чичко от Женева, на него всичко му е наред и той решава да стане губернатор. Трябваше да ги привлека на своя страна, да им покажа, че сега имаме външен враг. Историята около словесния конфликт с Путин им даде да разберат, че аз също съм изгорил мостовете и ние се намираме в една лодка. Аз не съм мислил в този момент, колко кредита имам в Русия и каква собственост ще ми отнемат. Но още на следващия ден, фондът за гарантиране на влоговете вече беше в руския [филиал] на „Приватбанк“. Така че реакцията беше мигновена. Но после го изкупиха [филиала], не го конфискуваха.

За Донбас, Крим, Медвечук и Бойко

На колко оценявате стойността на вашите активи, национализирани в Крим?

Исковете, за които съм чул са под два милиарда американски долара. Но не мои, а на различни юридически лица, които къде правилно, къде неоснователно хората свързват с мен, но аз разбирам тези които имат дела в Хага. Впрочем, аз имам [активи] и на окупираните територии – феросплавният завод в град Стаханск. Той определено си струва. Много пъти са идвали при мен с идеи да го пуснат, да осигурят суровини. Ние казахме, че с колаборационизъм не се занимаваме.

Вие смекчихте риториката си за Донбас. Последният път

нарекохте [ставащото] граждански конфликт.

Аз и сега го наричам граждански конфликт. Но това са наши вътрешни работи и той прерасна в гореща форма точно благодарение на Руската федерация. Тя е един от основните спонсори и източници на този граждански конфликт. Ако не беше Русия и ако тя се беше разкарала от там, то ние щяхме да приключим всички тези въпроси по мирен път за всеобщо усвеляване максимум за две седмици.

Защо не работят Минските споразумения?

Защото в тях има точка за изменение на Конституцията на Украйна. Това няма да стане. Порошенко не прокарваше това силно, а даже и да го беше прокарвал [по-силно], нямаше да му се получи и той разбираше това. И на Зеленски няма да му се удаде [да го направи].

Украйна е единна, неделима, унитарна държава. Ако се започне федерализация, утре ще започне парад на суверенитетите. Има закон за особения статут, той е съгласуван с Минските споразумения и го продължават всяка година. Трябва да се махне изменението на Конституцията, да се замени с петгодишен преходен период за особения статут на Донбас, да се проведат избори на тази територия под надзора на ОССЕ (Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа). Нека и Русия да седи и да наблюдава, но да не се меси. Като изберат всички които трябва, след 30 дни си събирайте пъртушините и си заминавайте у дома.

Минските споразумения са единствения документ, по който си струва да се движим. Но минаха вече четири години и половина и трябва да се проведе ъпдейт. Конфликтът трае пет години. Естествено, има елементи на блокада и ограничения и хората страдат... Всички са уморени от това. Но и от двете страни има такива, които са свикнали с това, нещо повече – там има и бизнес. И въглища от Донбас отиват първо в Русия, а после при нас в Украйна. И стомана там топи другарят [избягалият украински бизнесмен от обкръжението на экс-президента на Украйна, Виктор Янукович -

Сергей] Курченко по половин милион тона на месец и я продава с ваши сертификати.

Каква е ролята на Курченко в икономическите процеси в Донбас сега?

Както разбирам, на него са му дали всички големи предприятия, с които той може да се занимава и да изкарва пари. Той управлява два металургични завода: Алчевският металургичен комбинат и Енакиевския комбинат. В мирно време те заедно произвеждаха 10 милиона тона [стомана], сега навярно произвеждат от 5 милиона до 7 милиона тона стомана. Вземете 6 милиона тона, умножете ги по 500 долара, ще се получи 3 милиарда долара оборот. Стоманата струва на пазара 500 – 520 долара. Той произвежда, изнася в Русия. Той може да изнася този метал през Русия като сменя сертификатите за произход, а може да го продава и в Русия. Вътрешният пазар в Русия също не е лош, нормално може да се печели. Има хора, които са свикнали с тази ситуация и те вече не искат да я променят. Още повече, че Курченко е беглец. Какво ще прави после: в Русия както си мисля, той няма с какво особено да се занимава.

Неотдавна Юрий Бойко и Виктор Медвечук пътуваха до Москва и заявиха, че ще бъде по-евтино да се купува руски газ направо от Русия без посредници. Как ще коментирате това?

Мен изобщо не ме интересува, какво говорят Бойко и Медвечук. Смятам, че те са колаборационисти и предатели. Просто все още тяхното предателство не се е изрисувало като член от Наказателния кодекс. Що се отнася до руския газ – нас вече ни е до гъ-а вашият газ. Това е мое лично мнение. Вие ни нанесохте толкова вреди и щети, че за още 3 милиарда щети – трябва да се стиснат зъби и да се преживее.

Смятам, че тази тръба би могло изобщо да се затвори и да забравим за нея. Вие ни лишихте от половината БВП с военните действия, спряхте за нас инвестициите от цивилизованите държави, защото инвеститорите не искат да влагат там, където може да има война. Руският газ никога не е бил нужен на Украйна. Това

е фетиш, измислен от такива като Фирташ, Львовчин, Бойко и Медвечук, за да се ограбва Украйна и понякога и Русия. С какво се различава газът от който и да е друг енергиен продукт? По нищо. Като не можеш да вземеш от Русия, вземи от Европа.

Готов ли сте да влагате средства в разрешаването на конфликта в Донбас?

Няма смисъл да се влагат средства в решаването на конфликта, защото това е невъзможно.

Но Вие влагате, когато бяхте на поста на ръководител на Днепропетровската областна администрация.

Аз не съм влагал в Донбас. Тогава протичаше военно изостряне на цялата ситуация, ставаше дума за това да се даде тласък на съпротивата.

Зеленский каза, че е получил съгласие от олигарсите да участват в проекти по възстановяването на Донбас.

Възстановяване на Донбас може да има само след като вашите драги въоръжени сили напуснат нашата територия и се разкарат. Там тече война, как може да инвестираме там нещо. Аз имам там завод. Аз не мога да го пусна в действие, той не може да работи там, защото вие сте там.

Колко свои средства похарчихте на поста на ръководител на Днепропетровската областна администрация и в борбата срещу разпространяването на конфликта?

Няма смисъл да правим сметки за това. Когато стреляш с патрони, мигар броиш гилзите.

Не сте ли правил сметки?

Ние не можем да разгласяваме някои аспекти. Трябва да се броят живите и мъртвите. Беше необходим голям импулс на страната. Всички бяха вцепенени. Никой тогава не очакваше, че може да се случи нещо такова.

На губернаторския пост Вие купувахте бронжилетки и автомобили в Прибалтика и ги карахте на фронта.

Това беше доброволческа помощ. За нас това беше като 22

юни. Изведнъж получихме такъв шамар: Крим го няма, границите са обкръжени, казват че утре ще нападат. Какво трябваше да направим? Ние застанахме в защита на своята страна и започнахме да помагаме на украинската армия, на милицията. Въведохме всички [необходими] мерки, за да няма грабежи и мародерство. Ако по време на това сме похарчили някакви средства – чест и похвала за нас.

Опитвал ли сте се да повлияете някак си на ситуацията през 2014 г. чрез преговори с руски бизнесмени?

Това беше невъзможно да се направи. Аз лично не изпитвах никакви съмнения. Нашата единствена възможност в този момент беше Медвечук, който мътеше главите на всички – и на мен и на [и.д. президент на Украйна от февруари до юни 2014 година, секретар на Съвета за национална безопасност (СНБО) на Украйна от декември 2014 г. до май 2019-та Александър] Турчинов в това число – и разказваше, че всичко ще бъде на ред. После, вече след референдума, разбрах, че или Медвечук са го използвали на сляпо или това е било съгласувано с него.

При какви обстоятелства смятате за допустимо нарушаването на закона?

За спасяване на човешки живот.

Какви варианти за икономическа реинтеграция на Донбас смятате за възможни?

Нищо там не трябва да се реинтегрира. Просто трябва вас да ви разкарат и всичко ще се реинтегрира автоматично за една седмица.

А какво ще стане с Крим?

Ами не знам. Когато на Русия и омръзне да страда от санкции... Честно казано, аз не вярвам в смяната на властта у вас... Във всеки случай в обозримото бъдеще. Всички казват, че докато е жив днешния президент това е невъзможно, а аз мисля, че докато е жив следващия президент това ще е още по-малко възможно. Трябва да има ситуация а-ла 1991 г., когато се разпадна СССР. Никой не е очаквал, но той се разпадна. Не бива да взимаш разни вещи, ако

отрано не си помислил, как ще ги върнеш обратно. Крим беше за Русия като отровната пешка в шахмата.

Какъв съвет бихте дали във връзка с това на Путин?

Не съвет, а пожелание. По-бързо да си върви от Украйна, за да запази образа си.

Сам Вие казахте, че Донбас – това е граждански вътрешен конфликт.

Да, но в него участват руски военни. Ето, нека те си отидат у дома.

А какъв съвет бихте дали на Зеленский?

Оше не са минали сто дни от инаугурацията, никакви съвети не бих тръгнал да давам. Макар че, може би не съвет, а пожелание... Ако трябва да се избира, кого да назначиш – тези на които имаш доверие или професионалистите в своите области, бих му пожелал да назначи на първа позиция тези на които има доверие, а за заместници – професионалистите.

Тоест, да се ръководи от вашата логика, когато Вие кавахте, че бихте искали президент да стане Зеленский – човек на когото имате доверие.

Недейте бърка нещата. Когато човек поставя своя екип в официално русло – това е свършено друг процес, нежели както вие моделирате нещата, че някакъв олигарх иска да постави свой президент. Човекът който е станал президент, преди всичко би дянал някъде този олигарх. Затова, ако ще разсъждаваме в този контекст, ние стигаме до ситуацията, която възникна в Русия в началото на 21-вия век – Березовски и Путин.

Да, вас Ви сравняват с Борис Березовски.

Смятам, че това е примитивно и некоректно сравнение. В мига в който Березовски си помисли, че може някак си да управлява президента на Руската федерация, това веднага стана неговият край. Украйна е по-компактна, демократична и свободна страна. Затова тук могат да протичат някакви процеси, на които ти оказваш влияние, но отново демокрацията затова е и демокрация.

За разследването на ФБР

Американското издание “Daily Beast” публикува материал, в който се казва, че ви разследва ФБР.

Никакъв “Daily Beast” не може нищо да публикува, защото те и за чеп за зеле нищо не знаят и се хранят само от сплетни и слухове. И никой не може да знае за това, докато не бъдат предявени обвинения или докато тихичко проверят и закрийт разследването. Напълно вероятно е, че може да е така. Но аз нищо не знам.

ФБР идвали ли са в Киев?

ФБР постоянно идват в Киев. Да дойдат в Украйна за екстрадиция? Първо е необходимо да има съдебно решение; второ, според Конституцията си Украйна не екстрадира свои граждани. Максимален брой хора биха искали да отида някъде, но няма да дочакат. Пет години ще правя да им е гадно, напук.

Имаше иск от вашия бивш партньор Вадим Шулман.

Той се обръщаше към съдилищата навсякъде където можа: и в Англия и в Щатите, навсякъде загуби всички дела. След това той отиде до край в САЩ, тъй като получи някои материали като част от гражданските производства, той внезапно реши да помисли да ме изнудва – плати ми пари или ще предам всички материали на ФБР. Моите адвокати след това написаха съответните изявления, че някакви съмнителни личности шантажират, като предоставиха всички доказателства. Той вече е празно място. „Приватбанк“ подаваше отчети до правоохранителите, те проучиха всичко и казаха - вървете и заведете гражданско дело. Те заведоха гражданско дело в Делауер.

„Приватбанк“ се съди с нас от 2017 година. В края на 2018 г. загубиха, отидоха в апелативния съд, цялата история ще се проточи до края на 2019-та година. Подадоха някакви сплетни до правоохранителните органи, те започнаха да проверяват, да гледат, след това се появи и Шулман в добавка, те прегледаха цялото това дело – огън да ви гори – и казаха: завеждайте гражданско дело, не

ни мътете главите.

Адвокатите ли Ви посъветваха засега да не пътувате в САЩ?

Не, изобщо не са ме съветвали.

Но Вие за сега не планирате пътуване?

Не планирам, защото не обичам особено да пътувам до там.

Синът Ви не живееше ли там?

Той замина. През февруари. Той е баскетболист. Не можа да се прояви там.

А къде учеше той?

В Кливлънд.

Точно там, където са същите тези недвижими имоти?

Съвпадение.

И през 2015 г., Вие ходихте на баскетболен мач в Кливлънд?

Не, той беше във ваканция, макар че все още не учеше там. Ние ходихме не само в Кливлънд, но и в Маями, в Ню Йорк, в Канада след това.

Това ли беше последното Ви пътуване в САЩ?

Да. А след това той замина през миналата година, през юни или през юли, учи, поигра баскетбол до февруари в Кливлънд, след това му втръсна, пристигна в Израел, доигра сезона, стана професионален баскетболист, подписа договор с „Макаби“, поигра малко с тях, спечели сребърен медал, а сега подписа договор с „Днепър“ и ще играе в шампионата на Украйна.

С каква цел се върнахте в Украйна?

Какво означава „върнахте се“? Аз никъде не съм заминавал от тук.

Как така не сте заминавал?

Две години не живях тук, за да не дразня гъските. Не исках да създавам съблазни на Петя.

Какви съблазни?

Ами вижте. Ние имаме съдебни спорове. След като те („Приватбанк“ – РБК) подадоха иск на Запад, ние разбрахме, че не трябва

да пътуваме там, защото прото могат да ни лишат от свобода на придвижване. При това не чрез криминално обвинение, а чрез граждански иск. Например, Националната банка подава някакво искане да не ме пускат като някакъв обикновен длъжник, който не е плащал издръжка на жена си – и край. А аз трябва да пътувам. Затова ние се установихме в Женева и в Израел. Синът ми от Америка се прехвърли в Израел за да започне професионалната си кариера. Той приключи със студентството. Ние разбрахме, че всичко върви не както трябва, той не очакваше това от учението си в Кливлънд. Казах му: „За какво си губиш времето?“ – да седиш там и да гледаш тези афроамериканци. Те даже и пасове не ти подават.

За украинската политика

Каква е тази картина при Вас?

„Генераторът на Донецкото метро“, Роман Минин, 2014 година. Аз му я взех на [ръководителя на администрацията на президента на Украйна по времето на Петро Порошенко - Борис] Ложкин. (<https://svoi.city/articles/99149/na-fone-kartin-hudozhnika-iz-mirnograda-romana-minina-poziruyut-politiki-rasskazivaem-pochemu>)

Как така?

Той имаше рожден ден, подариха му две и аз му взех едната.

Кой ще стане министър-председател на Украйна според Вас?

Фаворитите в надпреварата са [икономистът, директор по развитието на бизнеса в НАК „Нафтогаз Украйна“] Юрий Витренко и [генералният директор на инвестиционната компания “АУА Capital” и заместник ръководителя на администрацията на президента по икономическите въпроси] Алексей Гончарук.

Александър Ткачук – генералният директор на вашия канал „1+1“ е ключов кандидат за поста на кмет на Киев. Събеседниците в „Слуга на народа“ казаха, че е било изначално ваше желание да го видите на поста на кмета на Киев.

Аз нямам нищо общо с това. Аз не съм киевчанин. Изобщо кметът на града не е чак толкова важна личност. Той просто завежда комуналните услуги. Той няма своя армия. И изобщо... На времето исках [заместникът на губернатора на Днепропетровската областна държавна администрация от 2 март 2014 година до 24 март 2015-та, кметът на Днепър (бивш Днепропетровск) от 27 ноември 2015 г. Борис] Филатов да стане кмет на Днепър. И сега какво? Какво му е хубавото?

Вие казвахте, че искате да видите Зеленски президент още през миналата година, когато никой не вярваше в това. Приятно ли Ви е да гледате как всичко се подреди?

Страшно ми е кеф.

Също така, Вие поддържахте Тимошенко и Вакарчук.

Да. С Вакарчук даже не съм се виждал от 2017 г., а и тогава говорехме по телефона. С Тимошенко се видях през месец май. Пари не съм им давал.

Защо създадохте партията УКРОП?

Не я създадох аз, а Корбан заедно с [ръководителя на Одеската областна администрация през 2014 – 2015 г., а от 2015 г. – председател на Волинския областен съвет Игор] Палица.

Вие им давахте пари.

Ама това не са пари, това са копейки. Помагах им главно в информационен план. Но това от самото начало беше кухо начинание. Няма партия без лидер.

Офисът Ви е в една и съща сграда с [Евгений] Гелер (партия „Възраждане“ – РБК).

Ние сме и на един и същи етаж. Ние сме стари приятели.

Излиза, че по един или друг начин сте свързан с всички партии, освен с Порошенко и Медвечук.

Ние постоянно сме интересни на някого с нещо. Виждате колко визитни картички ми носят. Не аз ходя при тях, те сами идват при мен.

Игорь Коломойский — РБК: „Пять лет буду тошнить всем назло“. Украинский олигарх — о чатах с Зеленским, споре с Абрамовичем, войне в Донбассе и расследовании ФБР

06 авг 2019, 13:14

<https://www.rbc.ru/politics/06/08/2019/5d42dbad9a7947887624fff0>

Украинского олигарха Игоря Коломойского считают главным политическим спонсором Зеленского на выборах. В интервью РБК недавно вернувшийся на родину бизнесмен рассказывает, как родилась идея выдвинуть актера в президенты.

Об отношениях с Зеленским и „Слуге народа“

— Когда вы в последний раз виделись с президентом Зеленским?

— После инаугурации один раз, мельком. Иногда переписываемся по WhatsApp: хиханьки да хаханьки, шутим. Вчера он мне прислал ссылку на свой пост в Facebook про генерала полиции. А я ему вот что прислал (показывает фрагмент из советского киножурнала „Фитиль“). Сейчас созваниваемся очень редко, потому что у него куча дел, человек попал с корабля на бал. Раньше мы общались по телефону раз в две недели, очно — раз в два месяца.

— Как вы познакомились?

— Нас общий знакомый Тимур Миндич (совладелец „Квартала 95“ и бизнес-партнер Коломойского. — РБК) познакомил в 2008 году.

— Когда тесно начали общаться?

— Во второй половине 2011-го в связи с его переходом с [украинского телеканала] „Интера“ на [мой телеканал] „1+1“.

— Как вы познакомились с [главой офиса президента Украины Андреем] Богданом?

— Я его знаю уже лет 15, года с 2005-го. Сотрудничали с ним

очень плотно лет пять последних. Он и его ребята оказывали мне юридические услуги.

— **Вам лично или группе „Приват“?**

— Мне лично. Раза три в неделю виделись. Вплоть до его назначения главой администрации. Сейчас у него уже времени, наверное, нет.

— **Его называют вашим главным юристом. Это так?**

— Он один из моих главных юристов последние пять лет.

— **Сериал „Слуга народа“ и дальнейшая идея с выборами президентскими, чья она?**

— Это ему (Зеленскому. — РБК) пришло в голову. Мое подозрение, что, когда он задумывал снимать сериал и писался сценарий, ему пришла уже эта идея. Он вышел на экран в 2015 году, значит, это был 2013 или 2014 год.

— **А вы даже не подозревали?**

— У меня даже мысли не было. Богдан рассказывает, что в 2015-м после выхода на экраны он сказал Зеленскому, мол, давай уже в президенты. Но я подозреваю, что у него уже были свои планы. Ближе к лету 2016 года Богдан Зеленскому предлагал баллотироваться на довыборах в Раду. Но тот отказался и сказал, что не хочет быть одним из этого старого стада баранов.

— **Когда вы впервые обсуждали с Зеленским выборы?**

— В 2017 году, когда вышел второй сезон сериала, мы об этом вплотную говорили. Но он еще не принял решения, потому что семья, жена, дети, родители — и все не так просто. Для себя окончательное решение он, думаю, принял прошлым летом. Теперь, если обратно отмаывать, я так думаю, что, когда [Юрий] Костюк писал сценарий, вирус президентства начал гулять в их умах. В итоге красиво получилось.

— **В сериале президент ведет борьбу с тремя олигархами.**

— Я не смотрел.

— **Вы не смотрели „Слугу народа“? Я расскажу. Он ведет борьбу с тремя олигархами, которые контролируют Раду и пра-**

вительство, разворачивают кредиты МВФ. Узнаете ли вы себя в этих образах?

— Я автора сценария видел два раза в жизни, познакомился уже после выхода сериала. Во-первых, я не смотрел фильм. А во-вторых, превращать фильм в жизнь и сравнивать жизнь с фильмом немножко примитивно. Жизнь — более сложная штука, правильно? Мы не живем в линейном мире.

— Вам близок образ, который выписан в сериале?

— Если вы про то, украл ли я деньги МВФ, то это был не я. Если про то, командовал ли я правительством, то вы видели, у нас с властью были не особо дружеские отношения. Если речь идет о телевидении — да. Но это единственное [из приведенных в сериале характеристик], чем я владею, и на праве частной собственности, надо заметить.

А так я ничем тут не управлял. У меня есть какие-то предприятия, какие-то активы. Несмотря на конфликт с Порошенко и со всем истеблишментом, я никаких активов, кроме Приватбанка, не потерял, а банк потерял, потому что совпали интересы Порошенко и МВФ в какой-то мере. В итоге от этого лучше ни Порошенко, ни МВФ, ни Украине не стало. Можно сделать и такой вывод: оказывается, не во мне дело. Но вы согласны с тем, что если человек живет в эмиграции, на всякий случай, последние два года, особенно перед выборами, то он не контролирует никакие властные структуры, ни правительство, ни парламент?

— В интервью [украинскому журналисту Дмитрию] Гордону вы говорили: „Чтобы победить на выборах президента Украины, достаточно от \$50 млн до \$100 млн, причем я склоняюсь ближе к \$50 млн. Чтобы выйти во второй тур, надо в районе \$50 млн“.

— Я думаю, что все оказалось гораздо скромнее и дешевле раз в пять. От \$10 млн до \$20 млн. А второй тур, я думаю, вообще ничего не стоил, уже все было решено.

— Сколько в победу Зеленского вложено с вашей стороны?

— Этого не потребовалось. У него был контракт с каналом „1+1“, тем и помогал.

— **А советами?**

— Советы к делу не пришьешь.

О конфликте с Порошенко и деле Дмитрия Фирташа

— **Если подводить итоги, как вы оцениваете правление Порошенко?**

— Ну, с основной задачей он справился — спас страну от вас. Он пришел, Крыма уже не было, Донбасс уже был захвачен де-факто. Он остановил агрессию. Я могу критиковать его как хотите, но не перед вами. Мы внутри разберемся сами.

— **Когда и по какой причине испортились ваши отношения с Порошенко?**

— Не могу сказать, что они у нас как-то сильно испортились с точки зрения того, что был какой-то яркий момент.

— **То есть портились постепенно?**

— Мне казалось, он чересчур идет на поводу у наших западных советников. Они все время давили на него, чтобы он что-то решил с Приватбанком. МВФ, финансовые организации все время на него оказывали давление.

— **Но еще в 2005 году у вас был конфликт с ним?**

— Он был на стороне одного олигарха, а мы на стороне других. Мы это проехали, потому что все, что было в 2005 году, никак не всплывало в 2015-м. С 2014 года по 2019-й рецидивов не было. Было недопонимание, мировоззренческие расхождения. Не было никакой ссоры. Его интересовала поддержка „1+1“ где-то. Ему рисовали, что он заберет Приватбанк и „1+1“ свалится в качестве приза.

— **В интервью „Новому времени“ вы говорили, что вам принадлежат активы в размере \$7,5–8 млрд.**

— Это сумма, которую я представил суду Лондона в рамках процедуры disclosure (процедура раскрытия документов). Но я не

помню, на нас двоих это с [партнером Коломойского Геннадием] Боголюбовым это или на меня одного.

— **Как вы можете такого не помнить?**

— А вот так. (Впоследствии Коломойский уточнил, что \$7,5 млрд — это именно его активы. — РБК.)

— **Как структурирован портфель ваших активов?**

— Наши активы никогда не были объединены в один холдинг. Не стоит все активы складывать в одну корзину. Я со своими партнерами подозрительно относился к таким вещам. Мы никогда не структурировали бизнес так, чтобы его можно было одним щелчком взять и забрать. У меня есть любимые направления и нелюбимые. Приоритетные направления — металлургия, электрометаллургия, нефтехимия, нефтепродукты, нефть... Я могу только сказать, что мы с начала 1990-х, когда была нестабильная валютная ситуация, старались свои активы держать больше в долларах, чем в гривнах.

— **Что вы думаете о деле в отношении Дмитрия Фирташа (газовый магнат, владевший фирмой — крупным посредником по торговле Украины газом с „Газпромом“.** — РБК)?

— Я не хочу это комментировать, потому что не хочу ему навредить. Не хочу навлечь на себя дополнительный гемморрой со стороны великих и ужасных. А что касается самого Фирташа, я думаю, с 2014 года он ни на что влияния не оказывает. До этого оказывал, а после этой всей истории [нет], тем более он же сказал, что дело политически мотивированно.

Американские небоскребы и замороженные активы

— **На какой стадии сейчас суды по Приватбанку?**

— У нас много судов. Есть процесс в Лондоне. Слушание там нескоро. Еще есть масса судов в Украине. Они идут своим чередом.

— **Но основное дело сейчас — это апелляция в Лондонском суде?**

— Нет. Они (уже государственный Приватбанк. — РБК)

проиграли суд и подали апелляцию по юрисдикции и еще по каким-то вопросам — с просьбой еще раз разрешить подать в суд. Если им разрешат, это будет новый старт судебного процесса. То есть все, что до этого было с декабря 2017-го, — просто рассмотрение вопроса, может ли Лондонский суд этот вопрос рассматривать вообще.

— **Но все ваши активы заморожены?**

— Да, все заморожено. И ограничение на расходы — £20 тыс. в неделю.

— **Как это влияет на вашу жизнь?**

— Никак. Мне достаточно, даже остается чуть-чуть.

— **Как вы оцениваете вероятность своей победы в спорах по Приватбанку?**

— Суд — это суд, соревнование. Это ж не ваш Басманный суд, где все предreshено. У нас тут ничего заранее не предreshено.

— **Вы упоминали про иск Приватбанка в суд штата Делавэр. В этом иске говорится о группе компаний Optima и перечисляется недвижимость в США.**

— Я не участвую в этом бизнесе с точки зрения текущего менеджмента, я там портфельный инвестор. Когда подают иск, хотя бы написать там много всего, чтобы всем стало страшно. Даже написали, что \$470 млрд.

— **У вас нет недвижимости на эту сумму в США?**

— Недвижимость имеет отношение к компаниям, а какие-то компании имеют отношение ко мне. Но не на 100%, я там один из акционеров, не с мажоритарным пакетом, около 30%. Если бы вы видели ту недвижимость, она доброго слова не стоит.

— **Там говорится, в частности, о бизнес-центре One Cleveland Center (\$86,3 млн).**

— В Кливленде я бы вообще ничего не покупал. Мои партнеры купили. Они решили инвестировать туда, но я считаю, что это ошибка. И через свою компанию одолжил им средства. Они на эти деньги покупали. В Кливленде, еще где-то...

— **Частично вы подтверждаете то, что в иске сказано?**

— Нет, я принципиально не подтверждаю то, что в иске сказано. В иске сказано, что мы взяли в Приватбанке деньги и на них купили недвижимость. Мы не брали у них деньги, а недвижимость покупали на свои деньги.

О российских бизнесменах и Владимире Путине

— **В каких отношениях вы с Романом Абрамовичем?**

— Ни в каких. Не могу подробно рассказывать, но у нас был судебный арбитражный процесс. Он начался в конце 2009-го и закончился в феврале 2013 года мировым соглашением.

— **Что вы делили?**

— У нас были определенные споры по одному из активов.

— **Это то, что Владимир Путин комментировал?**

— Да. Но это он комментировал уже постфактум, через год после того, как мы заключили мировую.

— **Это когда „Евраз“ купил у „Привата“ пять предприятий?**

— Пять с половиной. Они отдали часть деньгами и часть акциями. Когда передавали дела, они посчитали, что что-то им недодали. Но это конфиденциальная история. Они были истцом.

— **Какие сейчас у вас с „Евразом“ отношения?**

— Как у человека, который когда-то владел их акциями. Сейчас уже нет смысла иметь акции в „Евразе“, потому что мало ли что.

— **А что у вас был за конфликт с Виктором Вексельбергом?**

— В 2005 году после [„оранжевой“] революции они решили с [председателем совета директоров и крупным акционером „Evraz Group“ Александром] Абрамовым инвестировать в Украину и купить у [украинского предпринимателя и промышленника Виктора] Пинчука Никопольский ферросплавный завод. А в связи с тем, что мы считали, что приватизация там была не совсем справедливая, мы препятствовали этому вопросу. Досудебно урегулировать не по-

лучилось. Мы подали иск в США против Пинчука, Вексельберга и Абрамова. Это их сильно забеспокоило, потому что у Вексельберга в тот момент там был вид на жительство.

Вексельберг подал в ответ на меня [иск] в Москве. Мы судились, но в итоге мы этот иск отозвали в конце 2006 года. Основным нашим ответчиком был Пинчук, а эти двое шли прицепом. Когда мы с Пинчуком пришли к мировому соглашению в конце 2006 года, то, соответственно, отпал наш иск к Вексельбергу, а тот отозвал свои претензии в Москве. Никопольский завод остался у нас с Пинчуком. Вексельберга я видел один раз, в Ницце, когда мы все это обсуждали.

— Как вы относитесь к тому, что вас называют главным рейдером Украины?

— Никак. Никто меня так не называет. Кроме „Татнефти“, потерпевших что-то нет („Татнефть“ 23 марта 2016 года подала иск в Высокий суд Лондона к Коломойскому и трем его партнерам, где говорится, что в 2009 году они мошенническим путем присвоили средства, причитавшиеся „Татнефти“ за нефть, поставленную на Кременчугский НПЗ, суд рассмотрит иск в 2020 году. — РБК). Так что если кого-то приведете, мы готовы подискутировать. Никто что-то не говорил, что я кого-то отрейдерил.

— С кем из российских бизнесменов вы сейчас поддерживаете отношения?

— Это для бизнесменов опасно, поэтому я не скажу. Зачем людям неприятности. Но я ни с кем не поссорился.

— Бизнеса в России у вас нет?

— Нет.

— А у российских бизнесменов с вами есть?

— Да. Но я их тоже не назову.

— Возможны ли какие-то сделки или совместные проекты с российскими бизнесменами в будущем?

— В России — никаких бизнесов. Это из принципиальных соображений.

— **И не будет никогда?**

— Если до конца моей жизни Крым не вернут, то 100 процентов Россия для меня закрыта.

— **А вы думаете, вернут?**

— Хотелось бы, чтобы вернули, но надежды мало.

— **А на территории Украины?**

— Я думаю, что русские сами не захотят здесь чем-то заниматься, пока эта ситуация будет продолжаться. Потому что их инвестиции всегда будут под ударом. Вы же понимаете, что это все не хиханьки-хаханьки. По разным оценкам, до 30 тыс. с двух сторон убитых только.

— **Встречались ли вы с Владимиром Путиным?**

— Лично с ним ни разу. Один раз в 2004 году пересекались на встрече российских и украинских бизнесменов, сидели за одним столом. Я был в массовке, а он встречался. В Ливадийском дворце в Крыму. Но мы не разговаривали, даже за ручку не держались.

— **Он нелицемерно отзывался о вас.**

— Это была ответная реакция на мои слова. Я высказался о нем на первой пресс-конференции, которую давал на посту главы Днепропетровской облгубернии. Такая была обстановка напряженная. Это было не заготовлено, но в принципе была такая атмосфера... По форме, будучи губернатором, может быть, я и не имел права так высказываться, но по сути все так... Ввергнуть наши народы в такое противостояние...

Там была аудитория, люди, которые совершили революцию, — и тут приехал дядя из Женева, у него все в порядке, и он решил стать губернатором. Их надо было на свою сторону поставить, показать, что у нас есть внешний враг. История вокруг словесного конфликта с Путиным дала им понять, что я тоже сжег мосты и мы находимся в одной лодке. Я не думал в тот момент, сколько у меня кредитов в России и какую собственность у меня отберут. Но на следующий же день фонд гарантирования вкладов был в российском [филиале] Приватбанка. Так что реакция была мгновенно.

венной. Но потом его выкупили, не конфисковали.

О Донбассе, Крыме, Медведчуке и Бойко

— Во сколько вы оцениваете стоимость ваших активов, национализированных в Крыму?

— Иски, о которых я слышал, — под \$2 млрд. Но не мои, разных юридических лиц, которых где-то правильно связывают со мной, где-то беспочвенно, но я понимаю тех, кто судится в Гааге. У меня, кстати, и на оккупированных территориях (территории непризнанных республик Донбасса. — РБК) есть ферросплавный завод в городе Стаханове. Он стоит. Много раз приходили с идеями его запустить, дать сырье. Мы сказали, что мы коллаборационизмом не занимаемся.

— Вы смягчили риторику по Донбассу. В последний раз называли это гражданским конфликтом.

— Я и сейчас называю гражданским конфликтом. Но это наше внутреннее дело, и он перерос в горячую форму только благодаря Российской Федерации. Она является одним из основных спонсоров и источником этого гражданского конфликта. Если бы не было России и она убралась восвояси, то мы бы закончили все эти вопросы мирным путем ко всеобщему удовлетворению максимум за две недели.

— Почему не работают минские соглашения?

— Потому что там есть пункт об изменении Конституции Украины. Этого не будет. Порошенко не сильно это проталкивал, даже если бы проталкивал, у него бы не получилось, и он это понимал. И Зеленскому не удастся.

Украина — единое неделимое унитарное государство. Если начать федерализацию, завтра начнется парад суверенитетов. Есть закон об особом статусе, он согласован минскими соглашениями, и его каждый год продлевают. Нужно убрать изменение Конституции, заменить пятилетним переходным периодом особого ста-

туса Донбасса, провести выборы на этой территории под надзором ОБСЕ. Пусть Россия тоже сидит смотрит, но не вмешивается. Избрали всех, кого надо, через 30 дней собрали манатки и валите к себе.

Минские соглашения — единственный документ, по которому стоит двигаться. Но прошло уже четыре с половиной года, и надо провести апдейт. Конфликт идет пять лет. Естественно, есть элементы блокады и ограничений, и люди страдают... Все от этого устали. Но с обеих сторон есть те, кто к этому привык, более того, там есть и бизнес. И уголь с Донбасса идет сначала в Россию, а потом к нам на Украину. И сталь там выплавляет товарищ [беглый украинский бизнесмен из окружения экс-президента Украины Виктора Януковича Сергей] Курченко по полмиллиона тонн в месяц и продает ее под вашими сертификатами.

— Какова роль Курченко в экономических процессах Донбасса сейчас?

— Я так понимаю, ему отдали все крупные предприятия, которыми он может заниматься и зарабатывать деньги. Он управляет двумя металлургическими заводами: Алчевским меткомбинатом и Енакиевским меткомбинатом. Они в мирное время вместе делали 10 млн т, сегодня, наверное, делают от 5 млн до 7 млн т стали. Возьмите 6 млн т, умножьте их на \$500, будет \$3 млрд оборот. Сталь стоит на рынке \$500–520. Он производит, вывозит в Россию. Он может этот металл через Россию экспортировать, меня сертификаты происхождения, а может продавать его в России. Внутренний рынок в России тоже неплохой, нормально можно зарабатывать. Есть люди, которые привыкли к этой ситуации, и они уже не хотят ее менять. Тем более что Курченко — он же беглый. Что он будет потом делать: в России, я так понимаю, ему нечем особо заняться.

— Недавно Юрий Бойко и Виктор Медведчук ездили в Москву и заявили, что дешевле будет покупать российский газ напрямую у России без посредников. Как это прокомментируете?

— Меня вообще не интересует, что говорят Бойко и Медведчук.

Я считаю, что они коллаборанты и предатели. Еще просто их предательство не вырисовалось в статью Уголовного кодекса. Что касается российского газа — нам до задницы ваш газ. Это мое личное мнение. Вы нанесли нам уже столько вреда и ущерба, что еще на 3 млрд вреда — надо сжать зубы и пережить. Я считаю, что трубу вообще можно было бы закрыть и забыть. Вы лишили нас половины ВВП военными действиями, вы закрыли для нас инвестиции от цивилизованных стран, потому что инвесторы не хотят вкладывать туда, где может быть война. Российский газ Украине никогда не был нужен. Это фетиш, который придумали такие, как Фирташ, Левочкин, Бойко и Медведчук, чтобы грабить Украину и иногда Россию. Чем газ отличается от любого другого энергетического продукта? Ничем. Не можешь у России брать, бери у Европы.

— Готовы ли вы вкладывать средства в разрешение конфликта в Донбассе?

— В решение конфликта нет смысла вкладывать средства, потому что это невозможно.

— Вы же вкладывали, когда вы были на посту главы Днепропетровской облминистрации.

— Я не вкладывал в Донбасс. Тогда шло военное обострение всей ситуации, речь шла о том, чтобы дать всем толчок к сопротивлению.

— Зеленский говорил, что добился от олигархов согласия участвовать в проектах по восстановлению Донбасса.

— Восстановление Донбасса может быть только после того, как ваши дорогие вооруженные силы покинут нашу территорию и свалят. Там война идет, как мы можем туда что-то инвестировать. У меня там есть завод. Я его не могу запустить, он не может там работать, потому что вы там есть.

— Сколько вы потратили своих средств на посту главы Днепропетровской облминистрации на Донбасс и борьбу с распространением конфликта?

— Нет смысла это считать. Когда патронами стреляешь, разве

считаешь гильзы.

— **Вы не считали?**

— Мы не можем некоторые аспекты раскрывать. Считать надо живых и мертвых. Нужен был большой импульс стране. Все были в оцепенении. Никто тогда не ожидал, что что-то подобное может случиться.

— **На посту губернатора вы закупали бронежилеты и машины в Прибалтике и везли на фронт.**

— Это была волонтерская помощь. Для нас это было как 22 июня. Внезапно мы получили такую оплеуху: Крыма нет, границы окружены, говорят, что завтра нападают. Что мы должны были делать? Мы встали на защиту своей страны и начали помогать украинской армии, милиции. Ввели все меры, чтобы не было грабежей и мародерства. Если по ходу этого мы потратили какие-то средства, честь нам и хвала.

— **Пытались ли вы как-то повлиять на ситуацию в 2014 году путем переговоров с российскими бизнесменами?**

— Это невозможно было сделать. Я лично никаких сомнений не испытывал. Единственная наша возможность на тот момент был Медведчук, который морочил всем голову — и мне, и [и.о. президента Украины с февраля по июнь 2014 года, секретарю СНБО Украины с декабря 2014 года по май 2019-го Александру] Турчинову в том числе — и рассказывал, что все будет в порядке. Потом, уже после референдума, я понял, что либо Медведчука вслепую использовали, либо это было по согласованию с ним.

— **При каких обстоятельствах вы считаете допустимым нарушение закона?**

— Для спасения человеческой жизни.

— **Какие варианты экономической реинтеграции Донбасса вы считаете возможными?**

— Ничего там не надо реинтегрировать. Вам надо свалить просто, и все реинтегрируется автоматически за одну неделю.

— **А что с Крымом?**

— Ну не знаю. Когда России надоест страдать от санкций... Честно говоря, я не верю в смену власти у вас... Во всяком случае в обозримом будущем. Все говорят, что при жизни нынешнего президента это невозможно, а я думаю, что при жизни следующего президента это еще менее возможно. Должна быть ситуация а-ля 1991 год, когда СССР распался. Никто не ожидал, но он распался. Не стоит брать какие-то вещи, если ты заранее не продумал, как их отдать обратно. Крым был для России как отравленная пешка в шахматах.

— **Какой совет вы бы в связи с этим дали Путину?**

— Не совет, а пожелание. Побыстрей уйти с Украины, сохранив лицо.

— **Вы же сами говорили, что Донбасс — это гражданский внутренний конфликт.**

— Да, но российские военные в нем участвуют. Вот пусть они и возвращаются домой.

— **А какой совет вы бы дали Зеленскому?**

— Пока не прошло 100 дней с инаугурации, никаких советов я не стал бы давать. Хотя, может быть, не совет, а пожелание... Если выбирать, кого назначать — тех, кому доверяешь, или профессионалов своего дела, я бы пожелал ему назначать на первую позицию тех, кому доверяешь, а замов — профессионалов.

— **То есть руководствоваться вашей же логикой, когда вы говорили, что хотели бы, чтобы президентом стал Зеленский — человек, которому вы доверяете.**

— Не путайте. Когда человек ставит свою команду в официальном русле — это совершенно другой процесс, нежели, как вы моделируете, что какой-то олигарх хочет поставить своего президента. Человек, ставший президентом, прежде всего этого олигарха куда-то бы дел. Поэтому если мы будем рассуждать в таком контексте, мы придем к ситуации, которая была в России в 2000-х, — Березовский и Путин.

— **Да, вас сравнивают с Борисом Березовским.**

— Я считаю, что это примитивное и некорректное сравнение. Как только Березовский подумал о том, что он может как-то управлять президентом Российской Федерации, это был конец для него сразу же. Украина более компактная, демократическая и свободная страна. Поэтому здесь могут проходить какие-то процессы, на которые ты влияешь, но опять же, демократия на то и демократия.

О расследовании ФБР

— Американское издание „Daily Beast“ опубликовало материал, в котором говорится, что вы под следствием ФБР.

— Никакой „Daily Beast“ не может там ничего публиковать, потому что оно ни хрена не знает и питается только сплетнями и слухами. И никто об этом не может знать, пока не предъявлены обвинения, или они тихонько проверят и закроют. Вполне вероятно, что может быть. Но мне ничего не известно.

— **ФБР приезжало в Киев?**

— ФБР приезжает в Киев все время. Приехать в Украину ради выдачи? Надо приехать с решением суда, во-первых; во-вторых, по Конституции Украина своих граждан не выдает. Максимальное количество людей хотели бы, чтобы я куда-нибудь уехал, но не дождутся. Буду пять лет всем тошнить здесь назло.

— **Был иск вашего бывшего партнера Вадима Шульмана.**

— Он судился, где только мог: и в Англии, и в Штатах, везде все проиграл. Потом пустился во все тяжкие в США, потому что в рамках гражданских процессов получил какие-то материалы, он вдруг решил подумать меня пошантажировать — заплати мне деньги или я все материалы передам ФБР. Мои адвокаты после этого написали соответствующие заявления, что некие сомнительные личности шантажируют, предоставив все доказательства. Он пустое место. Приватбанк правоохранителям подавал отчеты, они все изучили, сказали — идите в гражданский суд. Они подали в

гражданский суд в Делавэре.

Приватбанк с нами судится с 2017 года. В конце 2018 года проиграл, пошел в апелляцию, вся история затянется до конца 2019-го. Подали кляузы в правоохранительные органы, те начали проверять, смотреть, потом еще появился Шульман в придачу, они на все это дело посмотрели — горите вы огнем — и сказали: подавайте в гражданский суд, не морочьте нам голову.

— **Вам адвокаты советовали пока не ездить в США?**

— Да нет, вообще не советовали.

— **Но вы пока не планируете поездку?**

— Я не планирую, потому что я не сильно люблю туда ездить.

— **У вас там сын разве не жил?**

— Он уехал. В феврале. Он же баскетболист. Не мог себя там проявить.

— **А где он учился?**

— В Кливленде.

— **Как раз там, где та самая недвижимость?**

— Совпало.

— **И вы в 2015 году ездили на матч баскетбольный в Кливленд?**

— Нет, у него были каникулы, хотя он там еще не учился. Мы ездили не только в Кливленд, мы ездили в Майами, Нью-Йорк, Канаду после этого.

— **Это была ваша последняя поездка в США?**

— Да. А потом он поехал в прошлом году, в июне или июле, проучился, позанимался баскетболом до февраля в Кливленде, потом ему надоело, приехал в Израиль, доигрывал сезон, стал профессиональным баскетболистом, подписал контракт с «Маккаби», поиграл немного времени, получил серебряную медаль, а теперь подписал контракт с «Днепром» и будет играть в чемпионате Украины.

— **С какой целью вы вернулись на Украину?**

— Что значит вернулся? Я никогда отсюда не уезжал.

— **Как это не уезжали?**

— Два года я не жил здесь, чтобы не дразнить гусей. Не хотел создавать соблазнов Пете.

— **Каких соблазнов?**

— Ну смотрите. Мы же находимся в судебных спорах. После того как они (Приватбанк. — РБК) подали иск на Западе, мы понимали, что нам ехать сюда не надо, потому что нас просто могут лишиться свободы передвижения. Причем не путем криминального дела, а через гражданский иск. Например, Нацбанк подаст какое-нибудь требование, чтобы меня не отпускали как обычного алиментщика, — и все. А мне нужно ездить. Поэтому мы обосновались в Женеве и Израиле. Ребенок же из Америки переехал в Израиль для начала профессиональной карьеры. Он закончил со студенчеством. Мы поняли, что все идет не в ту степь (от учебы в Кливленде), он ждал не этого. Я ему сказал: «Что ты время теряешь?» — сидеть там, смотреть на этих афроамериканцев. Они даже пасы не дают.

Об украинской политике

— **Что это за картина у вас?**

— „Генератор Донецкого метро“, Роман Минин, 2014 год. Это я у [главы администрации президента Украины при Петре Порошенко Бориса] Ложкина отобрал. (<https://svoi.city/articles/99149/na-fone-kartin-hudozhnika-iz-mirnograda-romana-minina-poziruyut-politiki-rasskazivaem-pochemu>)

— **Как это?**

— День рождения был у него, ему подарили две, я у него одну забрал.

— **Кто, на ваш взгляд, станет премьером Украины?**

— В фаворитах гонки — [экономист, директор по развитию бизнеса НАК „Нафтогаз Украины“] Юрий Витренко и [гендиректор инвестиционной компании АYA Capital и замглавы офиса президента по экономическим вопросам] Алексей Гончарук.

— Александр Ткаченко — гендиректор вашего канала „1+1“ — ключевой кандидат на пост мэра Киева. Собеседники в „Слуге народа“ говорили, что видеть его на посту мэра Киева было изначально вашим желанием.

— Я тут ни при чем. Я ж не киевлянин. Вообще мэр города — это не такая важная должность. Это просто коммунальщик. У него же нет своей армии. Да и вообще. Я в свое время хотел [замглавы Днепропетровской ОГА с 2 марта 2014 года по 24 марта 2015-го, мэра Днепра с 27 ноября 2015 года Бориса] Филатова видеть мэром Днепра. И что теперь? Что в этом хорошего?

— **Вы говорили о том, что хотели бы видеть Зеленского президентом еще в прошлом году, когда никто в это не верил. Вам приятно видеть, как все вышло?**

— Я кайфую.

— **Вы также поддерживали Тимошенко и Вакарчука.**

— Да. С Вакарчуком даже не общался с 2017 года, да и тогда по телефону. С Тимошенко виделся в мае. Денег им не давал.

— **Зачем вы создали партию УКРОП?**

— Это не я создал, а Корбан с [главой Одесской обладминистрации в 2014–2015 годах, с 2015 года — главой Волынского областного совета Игорем] Палицей.

— **Вы деньги давали.**

— Да там не деньги, копейки. Я помогал им в основном информационно. Но это изначально была пустая затея. Нет партии без лидера.

— **С [Евгением] Геллером (партия „Возрождение“. — РБК) у вас офис в одном здании.**

— Мы вообще на одном этаже сидим. Мы старые друзья.

— **Получается, что так или иначе со всеми партиями связаны, кроме Порошенко и Медведчука.**

— Мы всегда кому-то чем-то интересны. Видите, сколько мне визиток несут. Это не я к ним хожу, они сами ко мне приходят.

**Проектът на Държавната поръчка за отбраната – 2020
ликвидира ракетната програма на Украйна**

Автор: Юрий Бутусов

Дата: 18.02.2020

Днес, на заседанието на Съвета за национална сигурност и отбрана се разглежда единственият конкретен документ на отбранителното планиране в Украйна – Държавната поръчка за отбраната. Това как е написан този ключов документ, предизвиква въпроси не само за компетентността на отговорните ръководители. Ако Държавната поръчка за отбраната бъде приета в този вид, това ще бъде не само позор, това ще бъде съзнателно проваляне на ключови отбранителни инициативи.

Проектът на Държавната поръчка за отбраната за съжаление, закрива всички украински ракетни програми. Въпреки изискванията на действащите отбранителни програми, които никога не е отменял, не се предвижда закупуване на голяма партида ракети „Вилха“, не се предвижда финансиране на програмата „Нептун“. Без такива средства, ракетната програма просто ще умре и всички уникални постижения на последните години ще бъдат погребани. Всички страни по света развиват тактическото и оперативно-тактическото ракетно оръжие, реактивните системи за залпов огън. Съгласно Държавната поръчка за отбраната от 2019-та година, по данните на Цензор.Нет бяха закупени и въведени на въоръжение 100 ракети „Вилха“. Но един залп на установката „Вилха“ – това са 12 ракети. И програмите предполагат закупуването на значително по-голям брой ракети.

Също така и за „Нептун“ е необходимо исканото финансиране.

Не се предвиждат средства за закупуване на 155 милиметровите гаубици по проекта „Богдан“, чисто символични средства

са отделени за закупуване на 152 милиметрови снаряди за „Хиацинтите“ и „Акаците“ и на 155 милиметрови снаряди за „Богданите“. В Украйна в момента има два производителя на снаряди, производството и технологиите още не са изгладени. През миналата година, по данни на Цензор.нет, на въоръжение във Въоръжените сили на Украйна са били доставени 1300 снаряда родно производство. При това са необходими много хиляди снаряди, защото в складовете е останал съвсем малък запас. На Украйна ще й се наложи сама да организира производството на 152 милиметрови и на 155 милиметрови снаряд и това изисква сравнителни изпитания, сериозен анализ на качеството им, технологии на производство и разбира се за всичко това е необходимо финансиране. За да бъде оправдано производството на тези снаряди, би било необходимо да се поръчат големи партии снаряди, за които в момента има възможно най-остър дефицит.

Напълно недостатъчно финансиране се отделя за свръзката. Да се осъществи концепцията за електронно бойно поле без свръзка, способна да предава видеопоток е невъзможно.

Не се предвижда закупуването на топовизионни прицели за управляемите ракетни комплекси от типа на „Стugna“, „Корсар“, „Фагот“. Държавата харчи десетки милиони долари за закупуването на най-нови ракетни комплекси и на ракети за тях, но не оборудва основните системи за въоръжение за нощен бой.

Не са заложили необходимите средства за модернизацията на танковете Т-64 по проекта „Краб“ с двигател БТДФ, което прави невъзможно разширяването на производството на тези уникални двигатели.

Няма системен подход към един от ключовите проблеми – повишаването на мобилността на действащата армия.

Единствената точка, която се финансира максимално щедро – това е закупуването на двусни 12 и 15 тонни бронирани автомобили от една частна компания, която умело лобира за себе си. Планира се закупуването на повече от 100 такива машини, ни една

от които разбира се, поради своите характеристики и излишна маса не е необходима на нашата пехота, поради слабата си проходимост. А има и въпроси около цената им.

Също така се планира да се купят 24 полски бронетранспортъора „Онцилла“ – полската версия на „Дозор“. А самите „Дозори“, оригиналът така да се каже се оказаха неконкурентоспособни. Украйна и по този въпрос се отказва от доработването на своята собствена техника, като предпочита да финансира полската отбранителна промишленост, която купи лиценз за „Дозор“! Ярък пример как една държава развива производството и компетентностите, а друга държава предава позициите си една след друга. Какво е това ако не очевиден пример за накърняване на държавните интереси?

При това, командирите на батальони и роти, както преди се возят на машини доставени от доброволците (волонтерите), има остър недостиг на БМП (бойни машини на пехотата) и БТР (бронетранспортъори), цели батальони от нашата бронирана техника имат много ограничена боеспособност.

Няма средства за квадрокоптери и за авиационни боеприпаси за тях. Както преди, всичко това ще го купуват доброволците за своя сметка.

Държавната поръчка за отбраната се разработва от министерството на икономиката и по-специално от ресорния заместник-министър Светлана Панаиотиди. Държавната поръчка за отбраната – това е план за производството и за експериментално-конструкторските работи за една година, в който са включени всички приоритетни отбранителни програми. Подчертавам – това не е касова бележка със списък на покупките, а сума на отбранителните програми.

В Държавната поръчка за отбраната – 2020, действащите отбранителни програми се взимат пред вид максимум в границите на 30 процента.

Не трябва да се приема Държавната поръчка за отбраната в този вид. Тя иска сериозно доработване. Приемането ѝ в такъв вопиющ вид ще покаже, че ръководството на страната не проявява

никакво внимание към отбранителната ѝ способност. Мисля, че най-разумното от страна на Зеленский би било да изпрати проекта за доработване.

На Украйна и е необходимо разработване на съвременна доктрина за [водене на] бойни действия и провеждане на реформи, защото отбранителната промишленост не може да се развива в този хаос, ние убиваме остатъците от отбранителните предприятия. Не е достатъчно да се издават заповеди и да се дават поръчения – трябва да се строи система, да се взимат решения, които да са пълни с логика, а не с личните прищевки, ангажименти и договорености под масата.

Източник: <https://www.facebook.com/butusov.yuriy/posts/3735655313141404>

Проект Гособоронзаказа-2020 ликвидирует ракетную программу Украины

Автор: Юрий Бутусов

Дата: 18.02.2020

Сегодня на заседании Совета национальной безопасности и обороны рассматривается единственный конкретный документ оборонного планирования в Украине – Государственный оборонный заказ. То, как этот ключевой документ написан, вызывает вопросы не только к компетентности ответственных руководителей. Если в таком виде ГОЗ будет принят, это будет не просто позором, это будет сознательный срыв ключевых оборонных инициатив.

Проект ГОЗ, к сожалению, сворачивает все украинские ракетные программы. Вопреки требованиям действующих оборонных программ, которые никто не отменял, не предполагается закупка крупной партии ракет «Вильха», не предполагается финансирование программы «Нептун». Без таких средств ракетная программа просто умрет, и все уникальные достижения последних лет будут похоронены. Все страны мира развивают тактическое и оперативно-тактическое ракетное оружие, реактивные системы залпового огня. Согласно ГОЗ 2019-го года, по данным Цензор.Нет, было закуплено и поставлено на вооружение 100 ракет «Вильха». Но один залп одной установки «Вильхи» - это 12 ракет. И программы предполагают закупку значительно большего числа ракет.

Также необходимое финансирование требуется и «Нептуну».

Не предполагается средства на закупку 155 мм гаубиц проекта «Богдана», чисто символические средства выделены на закупку снарядов 152 мм для «Гиацинтов» и «Акаций», и 155 мм снарядов для «Богданы». В Украине сейчас есть два производителя снарядов, производство и технологии еще не обкатаны. В прошлом году, по данным Цензор.нет, на вооружение ВСУ было поставлено 1300 снарядов отечественного производства. При этом снаряды

нужны уже многие тысячи, потому что на складах остался совсем небольшой запас. Производство снарядов 152 мм и 155 мм Украине придется организовывать у себя, и это требует сравнительных испытаний, серьезного анализа качества этих снарядов, технологий производства, и, разумеется, под все это надо финансирование. Чтобы производство этих снарядов было оправданно, необходимо было бы заказать крупные партии снарядов, которые сейчас в острейшем дефиците.

Совершенно недостаточное финансирование выделяется на связь. Реализовать концепцию электронного поля боя без связи, способной передавать видеопоток, невозможно.

Не предполагается закупка тепловизионных прицелов для управляемых ракетных комплексов типа “Стugna”, “Корсар”, “Фагот”. Государство тратит десятки миллионов долларов на закупку новейших ракетных комплексов и ракет к ним, но не оснащает основные системы вооружения для ночного боя.

Не заложены необходимые средства для модернизации танков Т-64 по проекту «Краб» с двигателем 6ТДФ, что делает невозможным расширение производства этих уникальных двигателей.

Нет системного подхода к одной из ключевых проблем – повышению мобильности действующей армии.

Единственная статья, которая финансируется максимально щедро – это закупка двухосных 12-ти и 15-ти тонных броневедомостей одной частной компании, которая умело себя лоббирует. Планируется закупка свыше 100 таких машин, ни одна из которых, разумеется, в силу своих характеристик и избыточной массы, не является необходимой нашей пехоте – из-за слабой проходимости. Да и вопросы есть по цене.

Также планируется закупить 24 польских бронетранспортера «Онцилла» - польскую версию «Дозора». А сами «Дозоры», так сказать, оригинал, оказались неконкурентоспособны. Украина и в этом вопросе отказывается от доработки своей собственной техни-

ки, предпочитая финансировать польский оборонпром, который купил лицензию “Дозора”! Яркий пример, как одно государство развивает производство и компетенции, а другое государство сдает одну за другой все позиции. Что это как не очевидный пример нарушения государственных интересов?!

При этом командиры батальонов и рот по-прежнему ездят на волонтерских машинах, острая нехватка БМП и БТР, целые батальоны нашей бронетехники имеют очень ограниченную боеспособность.

Нет средств на квадрокоптеры и на авиационные боеприпасы для них. По-прежнему все это будут покупать волонтеры за свои.

Гособоронзаказ разрабатывает министерство экономики, и в частности, профильный заместитель Светлана Панайотиди. Гособоронзаказ – это план производства и опытно-конструкторских работ на год, в который включаются все приоритетные оборонные программы. Подчеркиваю – это не кассовый чек со списком покупок, а сумма оборонных программ.

Гособоронзаказ-2020 действующие оборонные программы учитывает максимум процентов на 30.

В таком виде ДОЗ принимать нельзя. Он требует серьезных доработок. Его принятие в таком вопиющем виде покажет, что никакого внимания к обороноспособности страны руководство страны не проявляет. Думаю, самым разумным было бы со стороны Зеленского отправить проект на доработку.

Украине нужна разработка современной доктрины боевых действий, и проведение реформ, потому что в таком хаосе оборонная промышленность развиваться не может, мы убиваем остатки оборонных предприятий. Недостаточно отдавать приказы и поручения - надо строить систему, принимать решения, которые будут наполнены логикой, а не личными хотелками, обязанностями и договорняками.

Источник: <https://www.facebook.com/butusov.yuriy/posts/3735655313141404>

**Отворено писмо на Петро Порошенко
до Владимир Зеленский**

30.05.2022

[https://www.facebook.com/petroporoshenko/
posts/564129498406256](https://www.facebook.com/petroporoshenko/posts/564129498406256)

Уважаеми господин президент!

Пиша ви на път от Киев за конгреса и срещата на върха на Европейската народна партия — най-влиятелното политическо семейство в Европа, чиито членове включват ръководството на структурите на ЕС и много държави-членки.

Там ще се вземат решения, наред с другото, за перспективите за засилване на режима на санкции срещу Русия, за механизма на следвоенното възстановяване на Украйна и за възможността страната ни да получи статут на кандидат за членство в Европейския съюз на срещата на Европейския съвет в края на юни.

Имам съответната официална покана от президента на Европейската народна партия. Има официална командировка, подписана от председателя на Върховната Рада на Украйна. Предвидени са изказвания на конгреса и срещата на върха на ЕНП, редица срещи с лидерите на ЕС, държави и правителства на страни, лидери на европейски партии.

След като пътуването ми като част от официална парламентарна делегация до Парламентарната асамблея на НАТО беше напълно незаконно прекъснато, където възнамерявах да се застъпям за предоставянето на ПДЧ на Украйна на срещата на върха на Алианса тази година, надявам се, че изводите са направени и никой няма да попречи на заминаването ми за Ротердам.

На фона на външната заплаха е изключително важно да за-

пазим единството и координацията на усилията си, да избегнем всякакви вътрешни разногласия и да работим заедно на всички възможни международни платформи, особено такива важни като Европейската народна партия.

Бих искал да подчертая: основното послание, с което се отправям към Ротердам, е да дам на Украйна статут на страна кандидат за членство в ЕС още през юни, което символично съвпада с петата годишнина от въвеждането на безвизовия режим.

Вторият сигнал е за подкрепа на Украйна за отблъскване на агресията на Путин и възстановяване на териториалната ѝ цялост. Това е нашата обща война, така че дайте на Украйна повече оръжия и дайте повече санкции на рашистите!

Третият сигнал е да предоставим на нашата нация адекватна финансова помощ по време на войната и да одобрим „План Маршал 2.0“ за следвоенно възстановяване.

При такава яснота на целите и посланията ми, заради чии интереси трябваше да бъда спрян на границата? Украинският народ в тези трудни времена заслужава мъдростта на политиците. Ключът към нашия успех винаги е бил силна армия, вътрешно единство, силна международна подкрепа и солидарност.

И днес ние всички работим заедно – правителството, опозицията и гражданското общество – за изграждането на силна, независима, демократична, просперираща европейска Украйна.

Заедно ще победим.

Слава на Украйна!

30.05.2022

<https://www.facebook.com/petroporoshenko/posts/564129498406256>

Шановний пане Президенте!

Звертаюся до Вас, прямуючи з Києва на Конгрес та Саміт Європейської народної партії — найвпливовішої політичної родини в Європі, членами якої є керівництво структур ЄС та багатьох держав-членів.

Саме там будуть формуватися рішення, серед іншого, і щодо перспектив посилення санкційного режиму проти росії, і щодо механізму післявоєнної відбудови України, і щодо можливості надання нашій державі статусу кандидата на членство в Євросоюзі на засіданні Європейської Ради наприкінці червня.

Маю відповідне офіційне запрошення від Президента Європейської народної партії. Є оформлене відрядження, підписане Головою Верховної Ради України. Заплановано мої виступи на Конгресі та Саміті ЄНП, низку зустрічей з керівниками ЄС, держав та урядів країн, лідерами європейських партій.

Після того, як абсолютно незаконно було зірвано мою поїздку у складі офіційної парламентської делегації на Парламентську асамблею НАТО, де я мав намір відстоювати надання Україні ПДЧ на саміті Альянсу цього року, сподіваюся, що висновки зроблено і ніхто вже не перешкоджатиме моєму виїзду до Роттердаму.

На тлі зовнішньої загрози надзвичайно важливо зберігати єдність та скоординованість наших зусиль, уникати будь-яких внутрішніх розбратів і спільно працювати на всіх можливих міжнародних майданчиках, а особливо таких вагомих як Європейська народна партія.

Хочу наголосити: головний сигнал, з яким прямую до Роттердама, — надати Україні статус країни-кандидата на членство в ЄС вже в червні, що символічно збігається з п'ятиріччям запровадження безвізового режиму.

Другий сигнал — це підтримати Україну у відсічі путінської агресії та відновленні територіальної цілісності. Це — наша спільна війна і тому дайте Україні більше зброї, а рашистам — більше санкцій!

Третій сигнал — це надання нашій державі достатньої фінансової допомоги під час війни та схвалення «Плану Маршалла 2.0» для післявоєнної відбудови.

При такій ясності в цілях та меседжах, в чиїх інтересах зупиняти мене на кордоні? Український народ в ці складні часи заслуговує на мудрість політиків. Запорукою наших успіхів завжди були міцне військо, внутрішня єдність, потужна міжнародна підтримка та солідарність.

І сьогодні всі разом — і влада, і опозиція, і громадянське суспільство — працюємо для розбудови сильної незалежної демократичної процвітаючої європейської України.

Разом переможемо.

Слава Україні!

Книгата се разпространява безплатно

Теодор Данаилов Дечев

България и Украйна – цивилизационни разломи и политически
успоредици

*Българска
Първо издание*

Тираж: 300 броя

Формат: 145 / 215 милиметра

Редактор: доц. д-р Дария Крачунова Николиева

Коректор: Лидия Кирилова Стайкова

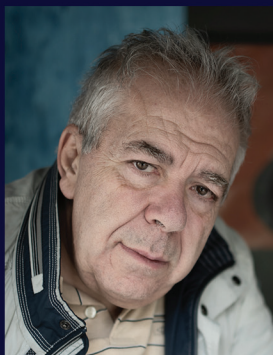
Предпечат: „Свят. Наука“

Корица: „Свят. Наука“

Издава: Издателски комплекс „ВУСИ“

(Висше училище по сигурност и икономика)

Доц. д-р Теодор Дечев е завършил ВИАС през 1984 г. През 2003 г. се дипломира като магистър по политология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От 2005-а до 2007 г. е докторант на свободна подготовка в Института по социология при БАН, като от 2007 г. е доктор по социология.

В периода 1998-2001 г. е зам.-министър на труда и социалната политика в кабинета на Иван

Костов, където министър на труда е Иван Нейков.

В периода от 2003 до началото на 2012 година е зам.-председател и председател на ССИ и член на Националния съвет за тристранно сътрудничество (НСТС). От 2014 г. до днес е директор „Индустиални политики“ в Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ). През 2002-2003 г. е експерт на Европейската комисия по въпросите на социалния диалог, в периода 2003-2005 г. е член на Икономическия и социален съвет на РБ. От 2016 г. е редовен доцент във Висшето училище по сигурност и икономика (ВУСИ), гр. Пловдив, преподава също и в УНСС, София. Преподавал е също в НБУ, ВТУ „Кирил и Методий“ и УНСС. Преподава социология, етносоциология, индустриални отношения и социален диалог, индустриални отношения и сигурност, етнически конфликти и противодействие на конвенционалната престъпност.

Автор е на над 40 научни публикации в сферата на строителните конструкции и на над 80 труда по социология, политология, индустриални отношения, етнически конфликти и международна сигурност. Най-известните му самостоятелни книги са: „Гъвкави форми на работа“ и (пост)индустриални отношения в Централна и Източна Европа; Социалният диалог в частния охранителен сектор; Взаимодействие между институциите и индустриални отношения; Индустриални отношения и сигурност-социални концесии в колективното договаряне; Азербайджан и Туркменистан на газовата шахматна дъска.

В съавторство е издал книгите: Българските работодатели и жените в труда (диагностика на равнопоставеността по пол); Social Dialogue and Employment of Women in the Field of Biomass Utilization in Bulgaria; Иновации в колективното договаряне. Европейски и български аспекти.

Постоянно превежда от английски и руски език.

Блог в мрежата: „Панта Рей – всичко тече“.